

T.C
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

**YENİ KENT MODELİ ÖNERİLERİNİN TÜRKİYE'DEKİ
YEREL YÖNETİMLER BAĞLAMINDA
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Esra ÇİÇEK AYGAR

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAZAR

Ekim 2022, ERZİNCAN

T.C
ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

YENİ KENT MODELİ ÖNERİLERİNİN TÜRKİYE’DEKİ
YEREL YÖNETİMLER BAĞLAMINDA
DEĞERLENDİRİLMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
Esra ÇİÇEK AYGAR

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAZAR

Ekim 2022, ERZİNCAN

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Esra ÇİÇEK AYGAR

T.C.

ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Ana Bilim Dalı : Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Program Adı : Yüksek Lisans
Tez Başlığı : Yeni Kent Modeli Önerilerinin Türkiye’deki Yerel Yönetimler Bağlamında Değerlendirilmesi

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışmasının a) Giriş, b) Ana bölümler ve c) Sonuç kısımlarından oluşan (Kapak, Ön söz, Özet, İçindekiler ve Kaynakça hariç) toplam 200 sayfalık kısmına ilişkin 21/12/2022 tarihinde **Turnitin** intihal programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre tezin benzerlik oranı: %21’dir.

Filtrelemeye **alıntılar dahil** edilmiştir. Filtrelemede **yedi (7) kelimeden daha az** örtüşme içeren metin kısımları hariç tutulmuştur.

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez İntihal Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim. 21/12/2022

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAZAR

İmza

Esra ÇİÇEK AYGAR

İmza

KILAVUZA UYGUNLUK

“Yeni Kent Modeli Önerilerinin Türkiye’deki Yerel Yönetimler Bağlamında Değerlendirilmesi” başlıklı Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanmıştır.

Hazırlayan

Esra ÇİÇEK AYGAR

İmza

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAZAR

İmza

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD Başkanı

Prof. Dr. Haydar EFE

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAZAR danışmanlığında Esra ÇİÇEK AYGAR tarafından hazırlanan “Yeni Kent Modeli Önerilerinin Türkiye’deki Yerel Yönetimler Bağlamında Değerlendirilmesi” adlı bu çalışma jürimiz tarafından Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

26/10/2022

JÜRİ:

Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAZAR	İmza
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Suat TUYSUZ	İmza
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Serkan DORU	İmza

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun /.... /..... tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

..... /..... /

Prof. Dr. Necdet TOZLU

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

“Yeni Kent Modeli Önerilerinin Türkiye’deki Yerel Yönetimler Bağlamında Değerlendirilmesi” konulu çalışmanın gerçekleştirilmesinde değerli bilgilerini benimle paylaşan, güler yüzünü ve samimiyetini benden esirgemeyen, her türlü anlayış ve desteği sağlayarak her daim yanımda olan, birlikte çalışmaktan ve öğrencisi olmaktan büyük gurur duyduğum tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAZAR’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırmalarımda ve incelemelerimde bana olanak sağlayan, desteklerini esirgemeyen çalışmada bulunan belediyelere ve Yozgat Belediyesi Yazı İşleri Müdürü Ömer ULUSOY’a teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Her zaman yanımda olan, eğitim hayatım boyunca hem maddi hem manevi olarak her zaman arkamda olan annem Zeliha ÇİÇEK, babam Ferit ÇİÇEK ve kardeşlerime teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, her zaman yanımda olan, her konuda beni destekleyen ve cesaretlendiren kıymetli eşim Oğuzhan AYGAR’a sonsuz minnettarlığımı sunarım.

Esra ÇİÇEK AYGAR, Erzincan, 2022

YENİ KENT MODELİ ÖNERİLERİNİN TÜRKİYE’DEKİ YEREL YÖNETİMLER BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Esra ÇİÇEK AYGAR

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Ekim 2022

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAZAR

ÖZET

Kent bir alan içerisinde belli bir nüfusa sahip olan ve ekonomik anlamda çeşitliliğin fazla olduğu yer olarak tanımlanabilir. Cazibe merkezi olarak görülen kentlerin nüfusu sürekli artmakta ve yoğun bir şekilde göç almaktadır. Artan göçler ve yoğun nüfus artışı sonucunda kentleşme süreci başlamıştır ve bu süreç ile beraber ortaya çıkan iklim değişikliği, ulaşım sorunu, çevre kirliliği, güvenlik gibi birçok alanda probleme sebebiyet vermekte ve bu kentsel sorunlar sürekli artmaktadır. Bu sorunlar karşısında kentler mücadele edebilecek ve sorunlara çözüm bulabilecek bir düzeyde olmalıdır. Nitekim çözüm bulunamayan durumlar karşısında sorunlar günden güne çeşitlenerek artmaktadır. Bu çalışma, kent, kentleşme kavramı ve kentleşmenin sebepleri, sürdürülebilirlik, hedefleri ve ilkeleri, yeni kent modelleri bağlamında bu modellerin yerel yönetimlerde uygulanabilirliği açısından incelenmesi gibi temel araştırma odakları çerçevesinde kentlerdeki sorunların sürdürülebilir kent modelleriyle çözümlenmesinin imkanlarını tartışmayı amaçlanmıştır.

Çalışma nitel araştırma modellerinden biri olan doküman analiziyle yapılmıştır. Yerel yönetimlerin strateji planları taranmış, kent modellerine ilişkin plan ve uygulamalar Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (SEGE) raporlarına göre seçilen kentler üzerinden incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kent Modelleri, Yerel Yönetimler, Sürdürülebilirlik, Akıllı kent, Eko kent

THE EVALUATION OF THE NEW CITY MODEL PROPOSALS IN THE CONTEXT OF LOCAL GOVERNMENTS IN TURKEY

Esra ÇİÇEK AYGAR

Erzincan Binali Yıldırım University,

Graduate School of Social Sciences

Master's Thesis, October 2022

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Ahmet YAZAR

ABSTRACT

A city can be defined as a place with a certain population in an area and where economic diversity is high. The population of the cities, which are seen as centers of attraction, is constantly increasing and receiving intense immigration. As a result of increasing immigration and intense population growth, the urbanization process has started and the climate change that arises with this process causes problems in many areas such as transportation problem, environmental pollution and security, and these urban problems are constantly increasing. Cities should be at a level where they can struggle and find solutions to these problems. As a matter of fact, the problems that cannot be solved are increasing day by day. This study aims to discuss the possibilities of solving problems in cities with sustainable urban models, within the framework of basic research focuses such as the city, the concept of urbanization and the causes of urbanization, sustainability, goals and principles, and the applicability of these models in local governments in the context of new city models.

In the study, the urban models that emerged in the context of sustainability, how the city administration changed on the cities of our developing country, how new developments in our local government organization were affected by this change, and these effects were tried to be examined through the cities selected according to the Socio-Economic Development Ranking (SEGE) reports of the cities.

Keywords: Urban Models, Local Governments, Sustainability, Smart city, Eco city

İÇİNDEKİLER

YENİ KENT MODELİ ÖN ERİLERİNİN TÜRKİYE’DEKİ YEREL YÖNETİMLER BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK	i
TEZ ÖZGÜNLÜK SAYFASI.....	ii
KILAVUZA UYGUNLUK	iii
KABUL VE ONAY TUTANAĞI	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ	xii
TABLOLAR LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KENTLE İLGİLİ KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Kent Kavramı	6
1.2. Kentleşme	8
1.2.1. Kentleşmenin Sebepleri	11
1.2.1.1. Ekonomik Sebepler	12
1.2.1.2. Teknolojik Sebepler.....	13
1.2.1.3. Siyasal Nedenler	13
1.2.1.4. Sosyo-Psikolojik Nedenler	14
1.2.2. Kentleşmenin Sonuçları	14

İKİNCİ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME BAĞLAMINDA KENT MODELLERİ

2.1. Sürdürülebilirlik ve Kent	16
2.2. Sürdürülebilir Kentleşmenin Hedefleri	18
2.3. Sürdürülebilir Kentleşmenin Boyutları	19
2.3.1. Çevre Boyutu	21
2.3.2. Ekonomi Boyutu	22
2.3.3. Sosyal Boyut	23
2.4. Sürdürülebilir Kentleşmenin İlkeleri	24
2.5. Sürdürülebilir Kentleşme Modelleri	25
2.5.1. Akıllı Kent	26
2.5.1.1. Akıllı Kentlerin Bileşenleri	29
2.5.1.1.1 Akıllı Ekonomi	32
2.5.1.1.2 Akıllı Yaşam	32
2.5.1.1.3 Akıllı Çevre	32
2.5.1.1.3 Akıllı Hareketlilik	33
2.5.1.1.4 Akıllı İnsan	33
2.5.1.1.5 Akıllı Yönetişim	33
2.5.2. Farklı Akıllı Kent Görünümleri	35
2.5.2.1 Dijital Kent	36
2.5.2.2. Siber Kent	38
2.5.3. Ekolojik Kent	39
2.5.3.1. Ekolojik Kent Göstergeleri	42
2.5.3.2. Eko Köy	45
2.5.3.3. Köy Kent	46
2.5.4. Kompakt Kent	47
2.5.4.1. Kompakt Kent Olgusunun Bileşenleri	49
2.5.4.1.1. Merkezilik	49
2.5.4.1.2. Yekparelik	49
2.5.4.1.3. Yoğunluk	49
2.5.4.1.4. Çeşitlilik	49

2.5.4.1.5. Faktör Yoğunluğu	50
2.5.4.1.6. Çözünürlük	50
2.5.4.2. Kompakt Kent Yaklaşımının Avantajları ve Dezavantajları.....	50
2.5.5. Eko-Kompakt Kent	52
2.5.5.1. Eko-Kompakt Kentin Türkiye’de Uygulanabilirliği	53
2.5.5.2. Büzüşen Kent	53
2.5.6. Yavaş Kent.....	54
2.5.6.1. Yavaş Hareketinin Tarihçesi	55
2.5.6.2. Yavaş Kentleşme Kriterleri	57
2.5.7. Rekabetçi Kent/ Girişimci Kent.....	58
2.5.8. Kentsel Dirençlilik/ Dirençli Kent.....	63
2.5.8.1. Kentsel Direnç Kavramı Üzerine	64
2.5.8.2. Dirençli Kent Özellikleri	66

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

LİTERATÜRDE YER ALAN DİĞER KENT MODELLERİ

3.1. Bahçe Kent	68
3.2. Işınsal Kent Modeli	70
3.3. Çağdaş Kent.....	70
3.4. Yaşanabilir Kent	70
3.5. Aile Dostu Kent	71
3.6. Çocuk Dostu Kent	72
3.7. Yaşlı Dostu Kent	73
3.8. Göçmen/ Mülteci Dostu Kent.....	74
3.9. Kadın Dostu Kent	75
3.10. Engelli Dostu Kent	77
3.11. Sünger Kent	78
3.12. Düşük Karbon Kent	81
3.13. Yeşil Kent	82
3.14. Entegre Kent	83
3.15. Liberter Kent.....	84

3.16. Verimli Kent	84
3.17. Yayılan Kent.....	85
3.18. Küresel Kent	86
3.19. Sağlıklı Kent.....	87

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VERİ VE YÖNTEM

4.1. Yöntem	90
4.1.1. Veri Toplama Tekniği.....	90
4.2. Bulgular	94
SONUÇ	152
KAYNAKÇA	159
ÖZ GEÇMİŞ	174

SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AKOS	: Akıllı Kent Otomasyon Sistemi
AUS	: Akıllı Ulaşım Sistemi
BM	: Birleşmiş Milletler
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
EBEGEM	: Elazığ Belediyesi Ekonomi Geliştirme Merkezi
GETEM	: Görme Engelliler Teknoloji ve Eğitim Laboratuvarı
GİKOM	: Gaziantep İletişim Koordinasyon Merkezi
İBBS	: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü
SEGE	: Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TEKİM	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
YAPES	: Yaşlı Destek Programı
WCED	: Dünya Ekonomik Kalkınma Komisyonu
WMO	: Dünya Meteoroloji Örgütü

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 2.1: Sürdürülebilir Kalkınma İçin Hedefler	19
Tablo 2.2: Akıllı Şehrin Özellikleri ve Faktörleri	34
Tablo 2.3: Ekolojik Kent İçin Bazı Alanlarda Yapılması Gerekenler	45
Tablo 2.4: Kompakt Kentin Faydaları	50
Tablo 2.5: Bölgesel Rekabet Gücünün Faktörleri	60
Tablo 4.1: Seçilen Kentlerin Belirlenen Dokümanlar Üzerinden İncelenmesi	92
Tablo 4.2: Kent Modellerinin Yerel Yönetimler Bağlamında Seçilen 6 Kent Üzerinden İncelenmesi	130
Tablo 4.3: Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin Performans Sonuçları Değerlendirmesi: ...	134

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: Sürdürülebilir Kentleşmenin Boyutları.....	20
Şekil.2.2: Akıllı Kent Bileşenleri	30
Şekil.2.3: Akıllı Şehir Çemberi.....	31
Şekil 2.4: Dijitalleşmenin Amacı.	38
Şekil 2.5: Ekolojik Kent Çerçevesi ve Standartları.....	44
Şekil 2.6: Yavaş Kentler Birliği Logosu.....	57
Şekil 2.7: Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Temel Unsurları	62
Şekil 4.1: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması.....	91
Şekil 4.2: İncelenen Dokümanlar	94
Şekil 4.3: Bursa Büyükşehir Belediyesi Hizmet Alanları.....	131

GİRİŞ

İnsanlığın var olduğu dönemden bugüne kadar birlik ve etkileşim içerisinde barınmaya ihtiyacı olduğu bilinmektedir. Tarih boyunca insanların yaşam alanları, incelenerek açıklanmaya çalışılmıştır. Kent kavramının dönemlere göre yorumlanmış ve tek bir tanımı yapılamamaktadır. Geçmişten günümüze insanlar belirli bir alanda belirli kuralları olan bir bölgede yaşamaya başlamıştır. İlk zamanlarda avcılık ve toplayıcılıkla uğraşan insanlar işlerini kolaylaştıracak bölgelerde yaşamışlardır. Tarımla birlikte su kenarlarına yerleşen insanlar geçimlerini bu şekilde sağlamışlardır.

Sanayi devrimiyle birlikte değişen ve gelişen üretim ve tüketim sistemleri, kentlerin hızlı bir şekilde büyümesine sebep olmuştur. Buhar gücü ile işleyen makineler zamanla gelişerek elektrik gücüyle çalışan makineler ve teknolojik ilerlemeler insanlığın ilgisini çekmiştir. Sanayi devrimi ile birçok bölgede fabrikalar kurulmuş, üretim ve tüketim şekillerinde değişiklikler meydana gelmiştir. Kentin gelişimini sağlayan bu devrim kırsal kesimde yaşayan insanların kente doğru göç etmesine sebep olmuştur. Kırdan kente doğru hızla artan nüfus beraberinde kentleşmeye sebep olmuştur.

Kentte meydana gelen ekonomik ve toplumsal değişimler yoğun göçler sebebiyle bir yığılma oluşturmıştır. Kentleşmenin meydana gelmesiyle beraber değişen ve gelişen şartlar birçok yararın yanında zararı da beraberinde getirmiştir. Artan nüfus hareketliliğiyle birlikte çevre sorunları, çarpık kentleşme, yetersiz altyapı, sağlık, güvenlik, ulaşım ve kaynak kıtlığı gibi birçok sorun ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de ise bu süreç 1950’li yıllardan günümüze kadar hızlı bir şekilde devam etmiştir. Dünya nüfusunun yarısından fazlasının kentlerde yaşadığı düşünülürse ve kırdan kente göçün hala devam etmesi ile birçok çözüm yolu düşünülmüştür. Bu çözüm yolları dikkate alındığında sürdürülebilir, akıllı, doğaya zarar vermeyen, insanı merkez alan sistematik çözümler düşünülmüştür. Bu çözüm yolları ortaya yeni kent modellerini çıkarmıştır. Bu kapsamda ortaya çıkan kentsel sorunların çözümleri bu çalışmada ele alınmıştır.

Çalışmada nitel araştırma modellerinden biri olan doküman analizi uygulanmıştır.

Ayrıca örneklem olarak alınan kentler Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması (SEGE) 2017 raporu incelenerek seçilmiştir. Bu rapora göre aynı kategori içerisinde 1 adet gelişmiş 1 adet az gelişmiş il belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde benzer konu başlıklarının olduğu ancak yapılan çalışmalarda konunun belirli modeller üzerinden parça parça ele alındığı ama tek bir kaynakta toplu halde bütün kent modellerini ele alan bir çalışma bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışma ise konuyu bir başlık altında ve bir bütün olarak ele almaktadır. Çalışma hem merkezi yönetim hem de yerel yönetimler açısından önemli bilgiler taşımaktadır.

Bu tezde, kent ve kentleşme kavramları detaylı bir şekilde incelenerek sürdürülebilirlik temelinde geliştirilen yeni kent modelleri ve bu kent modellerinin ülkemizde uygulanabilirliği değerlendirilmiştir. Çalışma dört bölümden oluşmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde, kentlerin nasıl ortaya çıktığına dair izleri ararken, antik çağdan sanayi kentlerine kadar kent ile ilgili kavramsal ve kuramsal çerçeve ele alınmıştır. Yoğun göçler sonucunda ortaya çıkan kentleşme kavramı ve kentleşmeye sebep olan ekonomik, hukuki ve siyasi, sosyo-psikolojik sebepler incelenip tek tek açıklanmıştır. Kentleşmenin sonuçları ve beraberinde ortaya çıkan sorunlar aktarılmıştır. Sanayi Devrimiyle birlikte değişen ve gelişen kent düzeni yoğun göçlere sebep olmuştur. Bu yoğun göçler kent nüfusunu artırarak kentleşmeye yol açmıştır. Ekonomik, hukuki, siyasi ve sosyo-psikolojik sebepler kenti çekici kılarak nüfus artışına sebep olmuştur. Bu yoğun artış kentte sağlık, güvenlik, ulaşım, kaynak kıtlığı, altyapı sorunları ve çarpık kentleşme gibi sorunları ortaya çıkarmıştır. Bu noktada ortaya çıkan birçok soruna yönelik çözüm arayışları içerisinde karşımıza sürdürülebilirlik kavramı çıkmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, sanayi devrimiyle birlikte kentlerde ortaya çıkan birçok soruna yönelik çözüm için sürdürülebilirlik bağlamında kent modelleri ele alınmıştır. İnsanlık tarihinin devam etmesi ve dünya üzerinde var olan kaynakların korunması ve aktarılmasını ifade eden sürdürülebilirlik kavramı kent ile ilişkilendirilerek sorunlara karşı bir çözüm yolu olarak düşünülmüştür. 21. yüzyıl başında teknolojiye yaşanan gelişmeler zirvedeyken, ekolojik dengenin bozulması, doğal kaynakların yok olması da teknolojik gelişmelerin sonucunu oluşturmuştur. Doğal ve yapısal çevrede meydana gelen bu değişim

ve dönüşümler, insan ve doğa arasında bir denge kurulabilmesi için sürdürülebilirlik kavramının önemine işaret etmektedir (Oktay, 2011, s. 14).

İkinci bölümde ele alınan bir başka konu da sürdürülebilir kentleşmenin hedefleridir. Sürdürülebilir kentleşmenin uygulanabilmesi için bazı hedeflere ihtiyaç vardır. Bu hedefler yaşam kalitesinin artırılması, sağlıklı yaşam imkanı, nüfus artışının bir kontrol içerisinde olması, ekolojik sistemin korunması, kaynakların korunması gibi başlıklar etrafında şekillenmiştir. Çalışmanın devamında sürdürülebilir kentleşmenin boyutlarından bahsedilmiştir. Bu boyutlar çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlardır. Bu boyutlar birbirini etkilemektedir. Çevre boyutu ile çevre sorunlarının azaltılması, çevrenin korunması ve iyileştirilmesi hedeflenmiştir. Ekonomik boyut ile ekonomik kaynakların uzun süre kullanılabilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve bu kaynakları kullanırken maliyetlerin azaltılması amaçlanmıştır. Sosyal boyutta ise gıda, barınma, sağlık, güvenlik gibi temel insan ihtiyaçlarının eşit ve adil bir şekilde sağlanması hedeflenmiştir. Bir diğer başlıkta ise sürdürülebilir kentleşmenin ilkeleri sıralanmıştır. Yukarıda bahsettiğimiz gibi kentlerde artan nüfus neticesinde sosyal, ekonomik ve çevresel sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunlar hem kenti hem de insanları olumsuz yönde etkilemiştir. Bu bağlamda yeni kent modelleri çözüm yollarından biri olarak ortaya çıkmıştır. Bu modeller ile kentlerin sürdürülebilirliği, refahı, yaşam kalitesinin artması, çevrenin korunması hedeflenmiştir.

İlk kent modeli olarak akıllı kent incelenmiştir. Akıllı kentin ortaya çıkışı, bileşenleri, kent için önemi anlatılmıştır. Sanayi devrimi ile beraber teknolojik gelişmeler üretim ve tüketim alanında değişikliğe sebep olarak insanların kırdan kente göçünü artırmıştır. Artan nüfus bazı sorunlara sebep olmuştur. Bu bağlamda ortaya çıkan yeni kent modellerinden biri olan akıllı kent günümüze kadar artarak devam eden teknolojik gelişmeleri çevreye zarar vermeden faydalı, akıllı ve sistemli bir hale getirmeyi hedeflemiştir. Akıllı şehir sisteminde akıllı ekonomi, akıllı yaşam, akıllı çevre, akıllı hareketlilik, akıllı insan, akıllı yönetim başlıklarıyla sürdürülebilirlik ile teknolojiyi birleştirerek kent için gerekli bir model olarak karşımıza çıkmaktadır. Farklı akıllı kent görünümüleri olarak, dijital kent ve siber kent başlıklarına yer verilmiştir.

Çalışmamızın ikinci kent modeli olarak ekolojik kent incelenmiştir. Bu kent

modelinde; ekoloji ve teknoloji birleşerek çevre ile uyumlu, ekonomik olarak etkin sosyal uyum içerisinde alternatif bir kent sistemi olarak karşımıza çıkmaktadır (Ercoşkun & Karaaslan, 2009, s. 284). Ekolojik kent modelinde kentlerin sürdürülebilir bir yapıda doğal düzeninin korunduğu, atık üretiminin azaldığı, sağlıklı ve yaşanabilir bir kent modeli planlanmıştır.

Bir diğer kent modeli olan kompakt kent modelinde ise sanayi devrimiyle beraber gelişen kentlerde farklı gelir grupları ortaya çıkmıştır. Alışveriş merkezleri, parklar vb. kente uzak biçimde inşa edilerek yayılmacı bir yapı meydana gelmektedir. Bu yayılmacı yapı ile kaynak kullanımı, ulaşım, altyapı gibi hususlarda çeşitli olumsuzluklar ortaya çıkmaktadır. Bu olumsuz etkilerin önlenmesi için mekansal yayılmanın tam tersi olarak kompakt kent modeli ortaya atılmıştır (Karakurt Tosun, 2019, s. 151).

Diğer kent modeli olarak yavaş kent modeli incelenmiştir. Yavaş kent modelinde küreselleşme ile birlikte değişen kentler, gittikçe birbirine benzeyen yapılara ve planlara sahip olmaya başlamıştır. Küresel popüler kültürün etkisiyle kentler tüketim mekanları haline getirilmeye çalışılmıştır. Küreselleşmeyle birlikte sadece kent değil, yaşam tarzı, tüketim alışkanlıkları, giyinme ve beslenme alışkanlıkları da tek tipleşmektedir (Keleş & Mengi, 2017, s. 636). Bu tek tipleşmenin önüne geçebilmek ve doğal güzellikleri koruyabilmek için yavaş kente ihtiyaç vardır. Bir kentin yavaş kent olabilmesi için de belirli kriterler bulunmaktadır. Yavaş hareketi yavaş yaşamı etkilemiş daha sonra yavaş yemek hareketi ortaya çıkmış son olarak yavaş yemek hareketinden yavaş kente doğru bir etkileşim olmuştur.

Bir diğer başlıkta rekabetçi/girişimci kent bulunmaktadır. Bu başlıkta gelişen ve değişen kentler artık birer cazibe merkezi haline gelmiştir. Kentler artık birbiriyle rekabet eden bir hal almıştır. Daha fazla insanı cezbedebilmek ve daha fazla yatırım alabilmek için bir rekabet ortamı oluşmuştur. Geniş kapsamlı son kent modelimiz kentsel dirençlilik/dirençli kenttir. Kentlerin yoğun nüfus artışı birçok sorunu da beraberinde getirmiştir. Artan nüfus karşısında eğitim, sağlık, iklim koşulları, altyapı, ulaşım, çarpık kentleşme vb. gibi birçok alanda sorunlar ortaya çıkmıştır.

Kentlerin büyüyüp yoğunlaşmasıyla hem doğal hem de insan eliyle oluşturulan afetler meydana gelmiştir. Bu durumda kentlerin oluşabilecek risklere ve afetlere karşı dirençli

olması gerekmektedir (Gerçek & Güven, 2016, s. 51). Kentlerin oluşan ve oluşabilecek sorunlara karşı daha dirençli bir hale getirilmesi, kaliteli, güvenli, sağlıklı, huzurlu ve iyi bir ekonomiye sahip kentlerin oluşturulması hedeflenmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde literatürde yer alan diğer kent modelleri olan; bahçe kent, ışınsal kent, çağdaş kent, yaşanabilir kent, aile, çocuk, yaşlı, göçmen, mülteci, kadın, engelli dostu kentler, sünger kent, düşük karbon kent, yeşil kent, entegre kent, liberter kent, verimli kent, yayılan kent, küresel kent, sağlıklı kent gibi diğer kent modelleri anlatılmıştır.

Çalışmanın son bölümünde sunulan araştırmada nitel yöntem benimsenmiştir. Nitel yöntem kapsamında doküman incelemesi veri toplama tekniği benimsenmiştir. Bu bölümde SEGE'deki illerin gelişmişlik sıralamasına göre her istatistiki bölge içerisinden 1 adet az gelişmiş 1 adet de gelişmiş kent seçilerek, seçilen illerin faaliyet raporu, strateji belgesi ve varsa akıllı kent eylem planı, ekolojik kent eylem planı gibi belgeler araştırılmıştır. Elde ettiğimiz verilerden yola çıkarak bulgular başlığında seçtiğimiz belediyeler ve raporlarına yer verilmiştir. Yapılan araştırmalara göre genel olarak incelediğimiz 23 kent arasında her bir kademeyi temsil eden kentlerin faaliyet raporlarına, strateji belgelerine ve varsa eylem planlarına bakılmıştır. İnceleme sonuçlarına bakılarak kent modelleri ile ilişkisine yönelik bir değerlendirme mümkündür. Bu bağlamda Bursa, Kayseri, Gaziantep, Elazığ, Kahramanmaraş ve şırnak Belediyeleri seçilerek belediyeler üzerinden ortaya çıkan bu kent modellerinin ölkemiz açısından uygulanabilirliği incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KENTLE İLGİLİ KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Kent Kavramı

Kent kavramı tarihsel süreçler boyunca birçok şekilde yorumlanmıştır. Kent kavramı bu farklı yorumlardan yola çıkarak genellikle kentsel yerleşim yerlerinin adı olarak karşımıza çıkmaktadır. Farklı tanımlamalar özellikle sanayi devriminden sonra ortaya çıkmıştır. Sanayi devrimiyle hızla gelişen kentleri tanımlamak için kırdan ayırmak gerektiği düşünülmektedir. Kent tanımları yapılırken öğretim biçimi, kültürel alanları, nüfus yoğunluğu, yönetim ve toplumsal yapı gibi özellikler göz önünde bulundurularak farklı farklı tanımlar yapılmıştır. Bu alanda tek bir kent tanımına rastlamak mümkün değildir. Önceki dönemlerde “cite”, “polis”, “medine” ve “kent” kelimelerin yakın anlamda kullanıldığı söylenebilir (Başaran, 2008, s. 17).

Kenti tanımlarken bazı ölçütlerden faydalanarak tanımlamalar yapılabilir. Bu ölçütler kenti kırdan ayırmamıza yardımcı olmaktadır. Kentsel alanı ya da mekanı belirlerken ekonomik ölçüt, nüfus ölçütü, toplumsal ve kültürel ölçüt, yönetsel ve siyasal ölçüt kullanılmaktadır. Bu ölçütler kullanılarak kent tanımlanmaya çalışılır. Kent tanımı yapılırken kentin nerede son bulduğu ve kırım nerede başladığı sorunu ile karşılaşmaktadır. (Keleş & Mengi, 2017, s. 19-20).

“Kentin insanlığın temel biyolojik mirasının yaratıcı bir şekilde ihlali ya da doğru bir deyişle, o mirasın yeni bir toplumsal evrim şekline 'başkalaşımı' olarak kabul edilmesi, kenti tanımlamadaki ilk adım olmalıdır” (Bookchin, 1992, s. 17).

Bir başka tanımda ise kentin insanının yaratıcı yönünün açığa çıktığı bir yer olduğu vurgulanmaktadır. “Kentler, insanlar için vazgeçilmez önem taşıyan, felsefe, din ve sanatların

vücut bulduğu, var olduğu, yaratıldığı yerlerdir” (Kartal, 1992, s. 25-26).

Bir başka tanımda ise “Kentler bilindiği gibi tarımsal olmayan üretimin yapıldığı ve daha önemlisi hem tarımsal hem de tarım dışı üretimin dağıtımının kontrol fonksiyonlarının toplandığı, belirli teknolojik gelişme seviyelerine göre büyüklük, heterojenlik ve bütünleşme düzeylerine varmış yerleşme biçim” olarak tanımlanmaktadır (Kıray, 1998, s. 17).

Sözlük anlamı olarak “nüfusun büyük bölümünün ekonomik faaliyet alanı olarak ticaret, sanayi, yönetim ve hizmetle ilgili işlerle geçimini sağladığı, toplumsal ve kültürel bir örgütlenmenin olduğu yerleşim alanı” şeklinde ifade edilir (Yahyagil, 1998, s. 105).

“Sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidişgeliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinmelerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşılarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi” şeklinde Kentbilim Terimleri Sözlüğünde tanımlanmaktadır (Keleş, 2021, s. 81).

Kültürel öğeler gözlemlendiğinde kent ve uygarlık kavramları arasında yakın bir ilişki olduğu söylenmektedir. Ruth Whitehouse’a göre kent, uygarlık diye adlandırdığımız bir örgütlenme aşamasına varabilmiş toplumsal bir yerleşim yeridir ve kentsel tarihçi Lewis Mumford’a göre ise kent, başlangıçtan bugüne uygarlık ürünlerini toplamak ve iletmek için özel olarak donatılmış çok geniş hizmetlerin dar bir alanda sunabilmesi için yoğunlaşmış ve toplumun değişebilecek kurumlarına karşı da genişleyebilen bir sistemdir. Sosyo-ekonomik açıdan ise kent, içerisinde bulunduğu çağ ve toplumun ekonomik yapısının bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Jane Jacobs’a göre kent, ekonomisini kendi yerel ekonomisiyle yaratan bir yerleşme birimi olarak tanımlamaktadır. Howard Saalman ise “kent, meta ve hizmetlerin üretimle değişimi için bir araçtır” şeklinde tanımlamıştır (Sözen & Tanyeli, 1992, s. 128).

Kenti tanımlarken zorlanılan kısım coğrafi, ekonomik, fiziksel veya sosyal faktörlerin bir bileşimi olmasıyla ilgilidir. Bunların yanı sıra demografik açıdan kenti tanımlamak bile zordur. Mesela DPT’ye göre kentin nüfusu en az 20.000 kabul edilirken, Köy Kanunu, İmar Kanunu bu rakamları iki bin ve on bin kişi olarak belirlemiştir. Sosyolojik olarak ise kentler,

ekonomik işlerin geleneksel dışında geliştiği, iş kollarının farklılaşarak yeni mesleklerin ortaya çıkması ve büyük nüfus topluluklarını barındıran yerleşim alanları olarak tanımlanabilir (Yahyagil, 1998, s. 105).

Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere kent tanımı farklı disiplinlere ve farklı unsurlara bakılıp değerlendirildiği için genel bir tanım yapmak oldukça güçtür. Ayrıca kentin ekonomik, siyasal, sosyal, yönetsel, coğrafi ve toplumsal özelliklerine bakılarak yorumlar yapıldığı için tanımlar farklılık göstermektedir. Nihai olarak ortak bir tanımla bitirmek gerekirse kent, belirli bir alan üzerinde yaşayan ekonomik olarak sanayi ve hizmet sektörlerinin tarıma oranla daha fazla bulunduğu ve kıra oranla daha fazla nüfusa sahip olan yerleşim yeri olarak tanımlanmaktadır.

1.2. Kentleşme

16.yüzyıldan önce insanlar yaşamını devam ettirebilmek için tarım ve hayvancılıkla uğraşırlardı. Sanayi devrimiyle birlikte tarımda makineleşme ve buhar gücü ile çalışan makineler icat edildi. Tarımda makineleşme sonucunda kırdan yaşayan insana ihtiyaç kalmamış, işsizlik sorunuyla karşılaşan insanlar kente iş bulabilmek amacıyla göç etmişlerdir (Güven & Dülger, 2017, s. 19).

Sanayi devrimiyle beraber kırdan kente hareketlilik artmış ve kent çok önemli bir yapı haline gelmiştir. Özellikle II. Dünya Savaşından sonra tarımsal gelişmeler sonucunda hızlı bir kentleşme meydana gelmiştir. Kentlere olan bu kitlesel hareketler yığılmaya yol açmış ve beraberinde birçok sorunu getirmiştir. Sadece demografik sorunlar ve işsizlik değil beraberinde kültürel ve sosyal alanda da sorunların doğmasına sebep olmuştur. Gelişmekte olan ülkelerde bu sorunlar daha geniş kapsamlıdır. Göçlerle birlikte kentlerde yığılma olmuş ve kentlerin imkanları kitlelerin ihtiyaçlarına cevap vermede yetersiz kalmışlardır (Yılmaz & Çitçi, 2011, s. 264).

Uygarlık tarihinin ortaya çıkardığı bir olgu olarak kent, sosyo-ekonomik ve siyasal iktidar mücadelelerin yaşandığı mekandır. Kentlerin ortaya çıkması, gelişme ve değişme süreci “kentleşme” kavramı ile ifade edilir. Evrensel bir olgu olan kentleşme toplumsal gelişme ve değişme sürecinde hem etkilenen hem de etkileyen durumundadır. Bu anlamda

kentleşme, değişimden ve dönüşümden etkilenirken aynı zamanda belirleyici güç olarak da karşımıza çıkar. Kentleşmenin oluşturduğu bu değişim ve dönüşüm bir anda değil süreç içerisinde oluşmuştur. Kentleşme bu anlamda bir süreçtir (Tosun & Tosun, 1995, s. 45). Dahası kentleşme bir kentin ortaya çıkması, değişmesi, gelişmesi ve büyüme süreçlerini ifade etmektedir. Bu süreçlerin oluşmasında sanayileşme ve ekonomi oldukça etkilidir. Diğer boyuttan bakacak olursak kentleşme bir toplumsal hareketliliğdir. Toplumsal hareketliliğin birçok nedeni vardır. Bu hareketliliğin temel nedeni olarak ekonomi gösterilebilir (Yurt, 2020, s. 22).

Karl Deutsch'a göre, geleneksel üretim yapısı ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte toplumsal yapı geleneksel yapıdan farklılaşarak karmaşık bir yapıya bürünmüştür. İletişim çok yönlü bir hal alarak toplumsal hareketliliği doğurmuştur. Deutsch'a göre bu toplumsal hareketlilik modernleşmenin bir sonucudur (Tosun & Tosun, 1995, s. 48).

Kentleşme dar anlamda kent sayısı ve nüfusunu ifade eder. Kent nüfusunu ilk olarak doğum ve ölüm sayıları arasındaki fark oluştururken, ikinci olarak köy ve kasabalardan gelenler yani göçler oluşturur. Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse dar anlamda kentleşmenin tanımı demografik bir özellik taşımaktadır. Kentleşme yalnızca bir nüfus hareketi olarak algılanmamalıdır. Kentleşme bir toplumun ekonomik ve toplumsal yapısındaki değişimlerden oluşur. Bu değişimleri de göz önünde tutarak geniş anlamda bir tanım yapacak olursak kentleşme; Sanayileşme ve ekonomik gelişmenin etkisiyle kent sayısının artması ve kentlerin büyüyerek bugünkü halini almasını sağlayan, toplumsal yapısında örgütlenmenin artması, iş bölümü ve uzmanlaşmayı oluşturan, insan yaşayış biçimlerinde kentlere has değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecini ifade etmektedir (Keleş, 2013, s. 31). Bu tanımdan yola çıkarak kentleşme sadece demografik bir süreç değil ekonomik, sosyal ve siyasal yönleriyle de ele alınan bir süreç olarak değerlendirilebilir.

Günümüzde küresel bir boyut taşıyan kentleşme kendi içinde de çeşitlilik göstermektedir. İlk olarak bakıldığında demografik bir olaydır. Kırdan kente doğru artan hareket toplumsal yapıyı da değiştirmektedir. Kentleşme, işgücünün tarımsal üretim faaliyetlerinden tarım dışı alanlara geçişiyle ekonomiyi de değiştirici bir güce sahiptir. Birçok değişime yol açan kentleşmenin önemli bir özelliği ise toplumsal ve kültürel değişmeye yol

açmasıdır (Yılmaz & Çitçi, 2011, s. 255).

Kentleşme iki aşamalı bir durumdur. İlki, kırsaldan merkeze göç eden insan hareketi, ikincisi ise merkezden kıra göç eden insan hareketidir. İlk aşamadaki göçü gerçekleştiren kesim genellikle ekonomik amaçlı olmaktadır. Bir yerde kazanç sadece topraktan sağlanıyorsa, ekonomide ticaret, pazarlama ve hizmet sektörü yoksa kent diyemeyiz. İkinci aşamadaki göçler ise daha çok nüfus yoğunluğunun verdiği rahatsızlık ve buna bağlı olarak sosyal ilişkilerin, değerlerin, aile boyutu kavramının çocuklar üzerindeki etkisinin değişmesiyle oluşmaktadır. Nüfus artışıdaki yoğunluk kentleşmeyi artırır. Kentleşmeyi tek bir sebebe bağlayamadığımız gibi tek bir tanımını yapmak da oldukça zordur. Siyasi, sosyal, ekonomik, coğrafi ve toplumsal boyutları da ele alınarak açıklanabilir (Aktepe, 2021).

Teknolojik gelişmelerle birlikte değişen ve gelişen yapılar sonucunda tüm ülkelerde görülen nüfus hareketleri oluşmuştur. Kentleşme yalnızca bir “sonuç” olarak kalmamaktadır. Kentleşme belirli bir hıza ulaştıktan sonra ülkenin ekonomik, sosyal ve siyasi yapısını değiştirmeye zorlayan temel öğelerden birisi olmaktadır (Kartal, 1978, s. 4-5).

Kentleşme, anında gerçekleşen bir olay değildir. Özellikle sanayileşmenin etkisiyle kentleşme süreci hız kazanmıştır. Sanayileşme öncesinde kırsal nüfus yoğunluktaiken sanayileşme sonrasında kent nüfusunda artış yaşanmıştır. Teknoloji ve ekonomi alanında yaşanan gelişmeler, sanayileşmenin getirileri de kentleşmeyi hızlandırmıştır. Kentleşme süreci kentlerde büyüme hızını da artırmaktadır (Gül Meydan, 2013, s. 176).

Türkiye’de 1950’lerin başında %20’lerde olan kentli nüfusu 2010 yılında %75’i geçmiştir. Ülkemiz 60 yıldır hızlı bir kentleşme ile karşı karşıyadır (Keleş, 2010, s. 28). Artan nüfus ile birlikte birçok alanda değişiklikler görülmüştür. Konut, eğitim, sağlık, çevre kirliliği gibi sorunlar ortaya çıkmıştır ve bu sorunların çözümü ilke olarak kent yönetimi tarafından üstlenilmektedir. Ne yazık ki çok az sayıda kentimiz bu yükün altından kalkabilir durumdadır. Bu yükü kaldıramayacak olan kentlerde yük tamamen devlete kalabilir ya da en son çare olarak halkın omuzlarında kalabilir. Ekonomik açıdan incelendiğinde ise kentleşme olgusuyla birlikte yoksulluk azalmamış aksine arttığı gözlemlenmiştir. Sanayileşmeyi, yoksulluğu ve emekçiyi göz ardı eden liberal politikaların gelir dağılımındaki dengesizlikte önemli bir payı vardır (Keleş, 2010, s. 29).

Dünya genelinde kentsel dönüşüm artık bir ihtiyaç haline gelerek 1750’lerde Sanayi Devrimi ile birlikte başlamıştır. Sanayi Devrimi ile birlikte kırdan kente doğru yoğun ve plansız bir kentleşme başlamış ve bunun sonucunda çarpık kentleşme meydana gelmiştir. Bu sorunlara çözüm olarak kentsel dönüşüm uygulamaları gösterilmiştir (Bozdoğan & Yılmaz, 2018, s. 432).

Türkiye’de 1950’lerde başlayan kentleşme sorunu, 1980’li yıllarda hükümet politikalarının gündemine girmiştir. Bu dönemde kentsel dönüşüm projelerinin büyük belediyelerin gelir kaynağı haline gelmesi ile Türkiye’deki kentsel dönüşümün gelişimi ‘devlet eliyle piyasa odaklı’ olarak tanımlanmaktadır (Güzey, 2012, s. 69-70).

Kırdan kente doğru oluşan yoğun göç sonucunda kent kaynakları yetersiz kalmış ve beraberinde birçok sorunu da getirmiştir. Oluşan göç sonucunda rant piyasası meydana gelmiştir. Kentlerde meydana gelen konut artışı, yeşil alanların azaltılması, hava kirliliği, su kirliliği, çevre kirliliği, hızlı nüfus artışıyla kaynakların düzensiz kullanımı gibi pek çok nedenler sonucunda kentler olumsuz etkilenmiştir. Kentlerin büyüyüp gelişebilmesi için kentin ihtiyaçlarına yönelik sürdürülebilir kent modelleri ortaya çıkmıştır. Bu kent modelleri ile kentlerdeki sorunları gidermek ve oluşabilecek sorunları önlemek hedeflenmiştir.

1.2.1. Kentleşmenin Sebepleri

Kırdan kente doğru oluşan göçler sonucunda kentte yaşayan insan sayısının artmasına, üretim tarzının tarımdan, sanayi ve hizmet alanlarına kaymasına, kente her bölgeden gelen insanların farklı bir kültürünün olması, bunu benimseyerek yaşamaları ve en önemlisi kentte bulunan bu farklılıkların hoşgörü ile karşılanmasına etki eden bütün faktörlere kentleşme sebepleri denilmektedir. Kentler birçok bakımdan çekim merkezi olarak görülmektedir. Kent içerisinde bulunan birçok unsur kentleşmenin nedenlerini oluşturabilir (Tunçer, 2011, s. 53).

Kentleşmenin nedenleri ekonomik, teknolojik, siyasal, sosyo-psikolojik nedenler olmak üzere dört grupta toplanabilir (Keleş, 2004, s. 26). Kentleşme nedenlerini itici, iletilici, çekici ve siyasal nedenler olarak sıralamak da mümkündür (Toprak, 2016, s. 17).

1.2.1.1. Ekonomik Sebepler

Kentleşmenin ekonomik nedenlerini itici ve çekici olarak ikiye ayırıp açıklayabiliriz. İtici nedenler adından da anlaşılacağı üzere kırsalda yaşanan olumsuzluklar nedeni ile bireyleri kente göç etmeye zorlayan nedenlerdir (Özden, 2010, s. 51).

Tarımda modern üretim araçlarının kullanılması, makinenin tarıma girmesi, tarım alanında üretim sürecinde kullanılan ilkel yöntemlerin terk edilmesi ve çalışan insan gücüne duyulan ihtiyacın azalması gibi nedenlerle kente göç etmek bir zorunluluk haline gelmiştir. Kısacası kapitalistleşmiş tarım işletmeleri, iş gücünü azaltmada özendirici etkide bulunmaktadır (Keleş, 2004, s. 27).

Bunun yanında tarımsal gelirin köylüye yetemeyecek kadar olması da ekonomik nedenler arasındadır. Bu yetersiz gelir, toprak mülkiyetinin dağılımında meydana gelen dengesizlikler, tarım topraklarının çok parçalanmış olması ve iklim koşulları gibi itici nedenler kente göçü artırmıştır (Özdemir, 2018, s. 83).

Çekici nedenler ise kentin kırsal alanlarda yaşayan insanları kendine çekmesine neden olan özellikler bulundurmasıdır. Kentte iş olanaklarının iyi olması sebebiyle kıra göre daha rahat yaşam standartları olduğu için insanlar kente doğru göç etmişlerdir (Özden, 2010, s. 51).

Kentlerde elde edilen gelirin yüksek oluşu, kent yaşamının daha canlı oluşu, eğitim, sağlık gibi olanakların üstünlüğü de çekici nedenlerdendir. Yani genel olarak çekici sebepleri sıralayacak olursak; iş imkanları, ücret fazlalığı, ucuz ve verimli toprak, konutların iyi olması, toplumsal güven ve huzur gibi nedenler sıralanabilir. Kentte bulunan bu özellikler kenti çekici kılarak göçü artıran sebeplerdendir (Özdemir, 2018, s. 83).

Goodall kentleşmenin ekonomik üstünlüklerini beş noktada toplamaktadır. Bunların başında “uzmanlaşma” gelmektedir. Uzmanlaşma ile üretim maliyeti azalmakta, gelirlerde artış yaşanmaktadır. Uzmanlaşma üretimi kolaylaştırarak, üretim sürecinin parçalanmasını sağlayarak daha fazla sayıda uzmana ihtiyaç duymaktadır. Kentleşmenin, bu süreci hızlandıran ikinci üstünlüğü, kentlerin sunduğu ‘dışsal biriktirimler’dir. Dışsal biriktirimler, kısaca birbirinin tamamlayıcısı olan, birbirinin ürettiği mal ve hizmetlere ihtiyaç duyan ve

aynı yerde bulunmaları halinde sağladıkları ekonomik yararları. Üçüncü olarak, çeşitli ekonomik faaliyetlerin belirli bir merkezde toplanması sonucunda kentin sağladığı üstünlüklere ‘kentleşme biriktirimleri’ adı verilmektedir. Uygun ve ucuz bir ulaşım sistemi, iş yeri açabilmek için elverişli arazi, araştırma ve eğitim kolaylıkları gibi birçok üstünlük bulunmaktadır. Kentleşme biriktirimleri kent büyüdükçe belirli bir noktaya kadar artmaktadır. Kentleşmenin 4 üstünlüğü, ekonomik üretim etkenlerinin kentlerde ucuz ve ulaşılabilir olma olasılığıdır. Kentlerde çok sayıda nitelikli ve yetenekli insan gücü bulunmaktadır. Kentlerde kişi başına düşen gelir, tarım alanındaki orana göre daha yüksektir. Son olarak kentte yaşayan insanlar, kırsal alanlarda bulunması zor olan mal ve hizmetlerden yararlanabilirler. Kentlerin sunduğu bu üstünlükler kent büyüdükçe artar ve daha fazla bireyi kırsal alandan kente doğru çeker (Keleş, 2004, s. 28-29).

1.2.1.2. Teknolojik Sebepler

İletici nedenler olarak da adlandırılan teknolojik nedenler özellikle Sanayi Devriminden sonra büyük gelişmeler göstermiştir. Sanayi Devrimi hem üretim hem de ulaşım şekillerini etkilemiştir. Tarımda makineleşme ile ürün miktarı artmaya başlamış ve artan bu ürünü pazarlara eski yöntemlerle ulaştırmak yavaş ve zor olduğu için yeni ulaşım yöntemlerine ve ağılarına ihtiyaç duyulmuştur. Buharlı trenlerin ulaşımına dahil edilmesiyle artık daha hızlı ulaşım sağlanmıştır (Özden, 2010, s. 52).

Kırdan kente gelişi artıran bir neden ise ulaşım ile birlikte haberleşmedir. Kırsal nüfusun kent yaşamı hakkında bilgi edinmesi ve geleceğe yönelik planlarını gerçekleştirebilmesi için haberleşme büyük bir kolaylık sağlamaktadır (Toprak, 2016, s. 23).

1.2.1.3. Siyasal Nedenler

Çeşitli düzeylerde verilen siyasal kararlar, yönetim yapısının özellikleri ve hukuk kurumlarından bazıları kentleşmeyi özendirici nitelik taşıyabilir. İngiltere’de 1946 yılında çıkarılan Yeni Kentler Yasası ile kentleşme, Londra çevresinden yeni kentlere yöneltilmek istenmiştir. O dönemde en büyüğünün nüfusu 20.000 kadar olan kentler arasında bugün 100.000’lik büyük kent olma adayı kentler vardır. Savaş ve siyasal anlaşmazlıklar da kentleşmeyi etkilemektedir. Örneğin II. Dünya Savaşı sırasında İngiltere’de yaklaşık 5-6

milyonluk kırsal nüfus savaş içinde bulunan ülkelerin ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla kentlere göç etmişlerdir (Keleş, 2004, s. 31).

Yönetim yapısının özellikleri kentleşmeyi özendirici ya da caydırıcı etkide bulunmaktadır. Örneğin Bombay (Batı Hindistan), Shanghai (Doğu Çin) gibi ekonomik merkezler yanında Delhi (Kuzey Hindistan) ve Peiping (Rusya) gibi merkezler politik olarak seçilmiş merkezlerdir. Türkiye için ise Ankara politik bir merkez olarak seçilmiş ve geliştirilmiştir. Ülkemizde “il” ve “büyük kent” statüsü kazanan yerleşmeler, etrafında yarattığı sosyo-ekonomik etkiler açısından değerlendirilince bu tür statü değişiklikleri siyasal açıdan gücü artıran nedenler olarak değerlendirilebilir (Toprak, 2016, s. 27-28).

1.2.1.4. Sosyo-Psikolojik Nedenler

Sosyo-psikolojik nedenler bazı yazarlara göre çekici etkenler olarak da karşımıza çıkmaktadır. Sosyo-psikolojik nedenler, köy ve kent arasındaki yaşam farklılıklarından kaynaklanır denilebilir. Kentlerde bulunan toplumsal ve kültürel imkanlar kırsaldaki nüfus için çok caziptir. Kentlerin özgür havası, daha geniş bir gruba üye olma duygusu, kentli olmanın gururunu paylaşma gibi etkenler kente yönelimi pekiştirmektedir (Keleş, 2004, s. 31).

1.2.2. Kentleşmenin Sonuçları

Kırsal alandan kentlere doğru yaşanan göçler hızlanarak artmıştır. Bu göçlerin sonucunda kente uzak birçok bölgede yeni yaşam alanları kurulmuştur. Kırsal alandan kente doğru artan bu hareket kontrol edilemez hale geldiğinde ise yerleşim yerlerinde birçok sorun meydana gelmiştir. Yerleşim alanlarında düzensiz büyüme, gecekondulaşma, çevre sorunları artmıştır (Akkol, 2019, s. 69).

Kentleşme ile ilgili ortaya çıkan ekonomik sorunları şöyle sıralayabiliriz (Özdemir, 2018, s. 86):

- Gecekondulaşma
- Kira ve arsa fiyatlarındaki artış
- İşsizlik
- Bölgeler arası kentleşme dengesizliği

- Yetersiz altyapı
- Çarpık ve düzensiz yapılaşma

Kentleşmenin çevre üzerindeki etkileri (Ulusoy & Vural, 2001, s. 11-12):

- Doğal yaşam alanlarının bozularak yerleşim alanlarına dönüşmesi
- Doğal kaynakların bilinçsiz bir şekilde tüketilerek doğal dengenin bozulması

- Atıkların atmosfere zarar vermesi

Kentleşmenin iklim üzerindeki etkileri (Ulusoy & Vural, 2001, s. 11-12):

- Hava kirliliği
- Yoğun yapılaşma sonucu aşırı ısınmanın iklime etkisi
- Kentlerde yaşanan çarpık yapılaşmanın suyun hidrolojik döngüsünü bozması
- Toprak yüzeyinin çimento, asfalt ve binalarla kaplanması
- Kentin ekolojik yapısının bozulması

Kentleşme süreçleri ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Az gelişmiş, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerde kentleşme süreci farklı etkiler oluşturmaktadır. Genel olarak az gelişmiş ülkelerde ve gelişmekte olan ülkelerde kentleşme sorunu olumsuz bir süreç şeklinde ilerlerken gelişmiş ülkeler ise kentleşmeyi fırsata çevirerek daha da gelişerek birçok alanda kalkınma sağlamışlardır (Özden, 2010, s. 54-55).

Kent ve kentleşme başlığı altında birtakım sorunlar aktarılmaktadır. Bu sorunların üstesinden gelebilmek, sağlıklı, yaşanabilir ve yaşam kalitesini artıran kentlerin oluşturulması için çeşitli kent modelleri üzerinde durulmaktadır. Bu modeller ile sürdürülebilir, akıllı, çevreye zarar vermeyen ve doğal düzeni koruyarak bir gelişme ve büyüme hedeflenmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞME BAĞLAMINDA KENT MODELLERİ

2.1. Sürdürülebilirlik ve Kent

Sürdürülebilirlik düşüncesinin ortaya çıkışı Ortaçağ'a hatta Yunan mitolojisine kadar uzanmaktadır. O'Rior'a göre sürdürülebilirlik belki de ilk kez Yunan mitolojisindeki yeryüzü tanrıçası Gaia'da ortaya çıkmıştır. Gaia bir tanrıçadır. Ülkedekiler Gaia'yı memnun edebilmek için ülkenin refah seviyesini yüksek tutmuşlardır (Bozdoğan, 2005, s. 1013). Sürdürülebilirlik kavramının bilimsel olarak ilk defa ortaya çıkması ise 19. yüzyıla dayanmaktadır. Arthur Young tarafından 1804 yılında "General View of Agriculture of Hertfordshire" adlı eserinde tarımsal sürdürülebilirlikten bahsedilmiştir (Kula, 1998, aktaran Karakurt Tosun, 2019, s. 11). Sürdürülebilir kalkınma ifadesi resmi olarak ilk kez 1987 yılında WCED (World Commission on Environment and Development) tarafından yayımlanan "Ortak Geleceğimiz" başlıklı raporda yayımlanmıştır. Bu rapordan sonra sürdürülebilirlik kavramının içeriği genişlemiştir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı sadece çevre ile ilgili bir kavram olarak kalmamış; sağlık alanında, iletişimde, ekonomide ve kültürel alanda da kullanılır hale gelmiştir. Bu yüzden günümüzde sürdürülebilirlik kavramı nerede ne amaçla kullanılıyorsa ona göre farklı bir anlamı olmaktadır (Şen vd., 2018, s. 5-6).

Hem ekonomik ilişkilerin hem de bireylerin yaşamının devam edebilmesi için kaynakları doğru kullanarak tahrip edilmesini önlemek gerekir. Bu nedenle bireylerin çevre ile uyumu ve bu uyumun sürdürülebilmesi için çözüm yolları düşünülmektedir. Bu sorunların çözümü olarak ise karşımıza sürdürülebilirlik kavramı çıkmaktadır (Şen vd., 2018, s. 19).

Sürdürülebilirlik kavramını biraz daha açmak gerekirse:

Sürdürülebilirlik, “gelecek kuşakların gereksinimlerine cevap verme yeteneğini tehlikeye atmadan, günlük ihtiyaçlar temin edilerek, kalkınmayı sürdürülebilir kılma yeteneğidir” (Erkul, 2012).

Sürdürülebilirlik kavramı bir şeyin devam etmesi veya ettirilmesi anlamına gelmektedir. Bu bağlamda dünyada var olan kaynakları korumak ve bu kaynakların gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktır (Karabıçak & Özdemir, 2015, s. 44).

Sürdürülebilirlik; gelişmeci bir yaklaşımla kontrolü bırakmadan sürekliliğin sağlanabilmesidir (Gazibey vd., 2014, s. 514). Akgül’ün (2010) tanımına göre ise var olan kaynağın tüketilmemesi, bitirilmemesi ve yok edilmemesi için düzenli kullanma yöntemidir.

Sürdürülebilirlik kavramı ne amaçla nerede kullanılırsa kullanılsın kullanım amacına göre yorumlanmaktadır. Bu çalışma kapsamında sürdürülebilirlik kavramı kent ile birlikte kullanılacaktır. Kentlerde yaşamın devam edebilmesi için sürdürülebilirlik kavramına ihtiyaç duyulmaktadır. Dünya nüfusunun çoğu kentlerde yaşamaktadır ve bu nüfus hızla artmaktadır. Artan nüfus çevreye, doğal kaynaklara zarar vermekte ve hızla tüketmektedir. Dünya üzerinde var olan kaynakların yok olmaması ve nesilden nesillere aktarılması için sürdürülebilirlik kavramına ihtiyaç duyulmuştur.

Kentler büyüme sürecine 18. yüzyılda yaşanan Sanayi Devrimi ile birlikte girmiştir. Bu büyüme süreci 21. yüzyılda da hızla artarak devam etmektedir. Artan nüfus ve kentlerin hızla büyümesi alansal olarak da ulaşım, barınma, konut gibi yaşam kalitesini düşürecek sorunlara neden olmaktadır. Hızla büyüyen kentlerde motorlu araç kullanımı artmış ve buna bağlı olarak çevre kirliliği, gürültü kirliliği gibi sorunları doğurmuştur (Karakurt Tosun, 2019, s. 70-71). Kentlerdeki yaşamın kaliteli olabilmesi için kaynakların verimli ve çevreye zarar vermeyecek şekilde kullanılması gerekmektedir. Bunun için de sürdürülebilir kentlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Kentsel gelişmenin ekonomik eşitsizliklere ve işsizliğe yol açtığı ve sürdürülebilirliği olumsuz etkilediği görülmektedir (Karakurt Tosun, 2013, s. 36). Bu döngüye bağlı olarak toplumun ve çevrenin sürdürülebilirliği sadece ekonomiye bağlı değildir. Ekonomi tek başına gerekli bir faktör değilken ekonomik sürdürülebilirlik için toplum ve çevrenin sürdürülebilir

olması zorunludur (Akalin, 2015, s. 57).

21. yüzyılın başında teknolojiadaki gelişmeler zirve noktaya ulaşmışken, ekolojik dengenin bozulması, doğal kaynakların yok olması da teknolojik gelişmelerin sonucu olmuştur. Doğal ve yapısal çevrenin hızla değiştiği ve dönüştüğü bu süreçte, insan ve doğa arasında bir denge kurulabilmesi için sürdürülebilirlik kavramının önemi artmaktadır (Oktay, 2011, s. 14).

2.2. Sürdürülebilir Kentleşmenin Hedefleri

Sürdürülebilir kentleşmenin uygulanabilmesi için hedeflere ihtiyacı vardır. Bu hedeflerin başarılı olabilmesi için kent düzeyinde uygulanması gerekmektedir.

Sürdürülebilir kentleşmenin hedefleri (Karakurt Tosun, 2019, s. 105):

- Yaşam kalitesinin artırılması
- Gelişmede alternatiflerin varlığı
- Yoksullukla mücadele
- İstihdam ve beslenme sorunlarının çözümü
- Sağlıklı yaşam imkanı
- Biyolojik çeşitlilik tabanının desteklenmesi ve geliştirilmesi
- Teknolojik yapılanma
- Hızla artan nüfusun denetim altına alınması
- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı
- Temiz ve içilebilir su bulma
- Risk oluşturan durumlara karşı müdahale edilmesi

Tablo 2.1: Sürdürülebilir Kalkınma İçin Hedefler

Bugünkü kuşakların ihtiyaçlarını karşılama	
Ekonomik Gereksinimler	• Yeterli geçinebilme düzeyine ulaşılabilirliği ifade eder. • İnsanların zor durumları için hastalık, işsizlik, çalışmama gibi durumlar için ekonomik teminat sağlanmasını gereklidir.
Sosyal, Kültürel ve Sağlık Gereksinimleri	• Sağlıklı ve güvenli, konut (barınma) imkanı sunar. • Sunulan konut, içme suyu, drenaj, ulaşım, sağlık kontrolü, eğitim ve çocuk gelişimi gibi projelerini barındıran bir komşulukta olmalıdır. • Yaşam alanları işyeri, konut ve kimyasal kirlilik göz önünde tutularak çevresel tehlikelerden korunmalıdır.
Politik Gereksinimler	• Yerel ve ulusal politika ve kararlara özgür katılım içerir.
Gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini ortadan kaldırmama	
Yenilenebilir-yenilenemeyen kaynaklar	• Uygun olan alanlarda (sanayi, konut, ulaşım, ticaret vb.) yenilenemeyen kaynakların kullanımını azaltarak yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmayı kapsamaktadır. • Doğal zenginliklerin korunmasını da içine almaktadır. Çevresel sahaların taşıma kapasitesini aşacak düzeyde biyolojik çeşitlilik ve zenginliğin azaltılmasına sebebiyet veren atıkların atılmaması da öngörülmektedir.

Kaynak: Yazar, 2006, s. 59

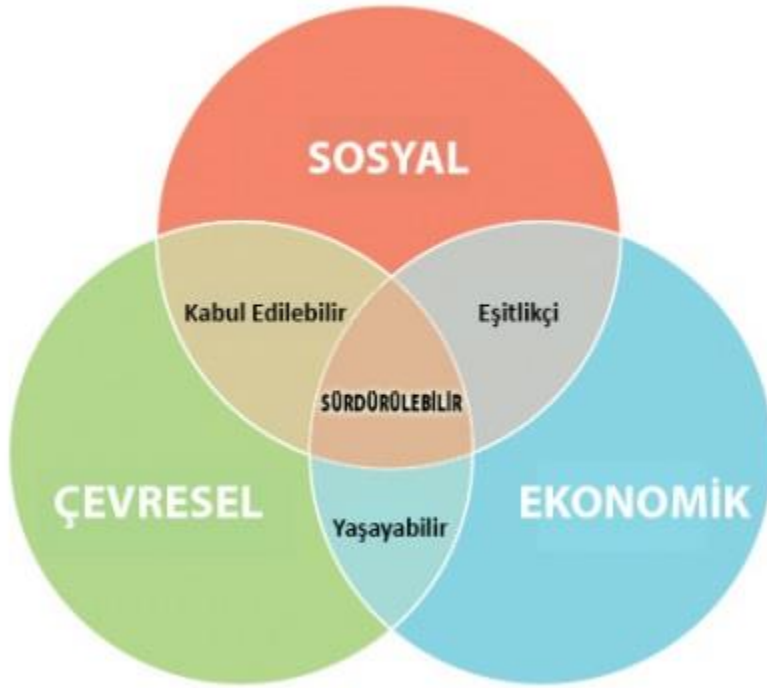
Tablo 2.1’de kentlerde sürdürülebilir kalkınmanın uygulanabilmesi için hedefler listelenmiştir. Sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleşmesi için bugün yaşayan insanlar ve gelecekte yaşayacak insanlar için ekonomi, sosyal ve politik açıdan incelenip, halka verilebilecek destekler nasıl olmalı ve kaynakların dikkatli kullanılması, çevreye zarar verilmemesi için hedefler neler olmalı, bunlar anlatılmaya çalışılmıştır.

2.3. Sürdürülebilir Kentleşmenin Boyutları

Sürdürülebilirliğin genel kabul gören üç temel boyutu bulunmaktadır. Bunlar çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlardır. Temelleri sağlam ve başarılı bir sürdürülebilirlik

için bu üç boyutun birlikte uygulanması büyük önem taşımaktadır. Bu üç unsur birbiriyle uyum içerisinde olursa sürdürülebilirlik kavramı gerçekleşmiş olur (Kılıç, 2006, s. 93). Sürdürülebilirliğin çevre boyutu, sosyal boyutun yaşama ve çalışma koşulları üzerinde etkide bulunurken; ekonomik boyut üzerinde de çevresel verimlilik aracılığıyla etkide bulunur. Sosyal ve ekonomik boyutların çevresel boyut üzerindeki etkileri ise çevresel kaynaklara yapılan baskılar olarak görülmektedir. Bu üç boyut arasında en çok etkileşimde bulunan ise ekonomik ve sosyal boyut arasındaki ilişkidir. İşgücü dağılımı ile tüketim yoluyla ekonomik boyutu etkilenirken; gelir dağılımı ve istihdam imkanlarıyla da sosyal boyutu etkilemektedir (Şen vd., 2018, s. 20).

Şekil 2.1: Sürdürülebilir Kentleşmenin Boyutları

Kaynak: Arkun, 2020, s. 119.

Şekil 2.1’de görüldüğü üzere sürdürülebilirlik kavramı 3 temel boyut üzerinde incelenmiştir. Bu 3 boyut birbirini etkilemektedir. Sürdürülebilirliğin devamı için çevre boyutunda doğal kaynaklar ele alınmış, doğal kaynakların kullanımına zarar vermeden ve az maliyetle kara ulaşılması ekonomik boyutu etkilemekte ve son olarak sosyal boyut ise ekonomi boyutunun eğitim, konut ve yaşayış biçimlerine etkisi olarak açıklanabilir. Bu

boyutlar etkileşim içerisinde olduğu için bir boyutun nedeni diğer boyutun sonucunu verebilmektedir. Başka bir deyişle bir boyutta meydana gelen olaylar diğer boyutları etkilemektedir.

2.3.1. Çevre Boyutu

Sürdürülebilir kalkınma kavramı içerisinde göreceli olarak en önemli boyutlarından biri çevre boyutudur. Sürdürülebilirlik kavramı ile çevre sorunlarının azaltılması, çevrenin korunması ve iyileştirilmesi amaçlanmıştır (Karakurt Tosun, 2019, s. 88).

19. yüzyılda sanayi kapitalizmi ile birlikte küresel boyutta bir değişim ve dönüşüm yaşanmıştır. Bu yenilik ve gelişmelerin sonucunda nüfus artışı ve kırdan kente doğru bir göç hareketi başlayarak kentsel yapılanma süreci hızlanmıştır. Bunun sonucunda çevre sorunları artmıştır;

- Kentsel çevre kalitesinin bozulması ve buna bağlı olarak yaşamın olumsuz etkilenmesi,
- Tarımsal değeri yüksek olan toprakların kentsel yapılandırmalara dönüştürülmesi,
- Kent içinde bulunan yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının kirletilmesi ve/veya tüketilmesi,
- Yetersiz içme suyu, sağlık, drenaj ve katı atık toplama hizmetlerinde yetersizlikler,
- Çevre ve insan sağlığını olumsuz etkileyen kentsel, endüstriyel atıklar,
- Hava kirliliği gibi sebepler bulunmaktadır.

Bu sorunların temelinde, ekolojik denge ve sistemlere zarar verebilecek ve çevre sisteminin kendini yenileyemeyecek derecede tahrip olmasına neden olabilecek bir şekilde kent içi ve yakın çevresindeki arazilerin yapısal ve endüstriyel kullanıma açık bir şekilde paylaşımı bulunmaktadır. Kentleşme süreci içerisinde insan merkezli politikaların ve uygulamaların itici gücü ile kısa süre içerisinde en fazla ekonomik fayda beklentilerinin belirleyici olmasına koşut olarak kentleşmenin sosyal ve ekolojik boyutları ihmal edilmektedir. Sürdürülebilirlik bir anlamda, giderek artan bu ihmal sonucunda dünyada

yaşanan sosyal, kültürel ve politik değişimlerin etkilerinin, özellikle ekonomik faaliyetlerin çevre üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak üzere hedeflenen bir sistemdir (Hepcan, 2001).

Ekosistem kavramı ekonomi, toplum ve çevre ilişkisini içermektedir. Bu nedenle çevresel sorunlar ele alınırken insan eylemlerini düzenlemede bütüncül ve ekolojik yaklaşımı içerir (Özcan, 2007, s. 696). Sürdürülebilirliğin çevre boyutu, hızla tükenen kaynakların kendini yenileyebilecek bir seviyeye gelmesi ve kentin yakın çevresinin de kirletilmesini önlemek amacıyla yapılan çalışmaları içermektedir. Bu bağlamda kentsel sürdürülebilirliğin sadece kendi çevresinde değil diğer çevre sistemlerine de etkide bulunması beklenmektedir (Karakurt Tosun, 2019, s. 90).

2.3.2. Ekonomi Boyutu

Ekonomik sürdürülebilirlik ekonomik göstergelerin sürekli gelişme ve büyüme kapasitesi olarak tanımlanabilir (Erbay & Özden, 2018, s. 257).

Sürdürülebilirlik kavramı içerisinde ekonomi oldukça önemlidir. Sürdürülebilirlik kavramı ilk ortaya çıktığı 1980'li yıllardan bugüne ekonomik gelişmenin, çevresel yapıya zarar vermeyecek şekilde yapılandırılması üzerinde durmuştur. Ekonomik sürdürülebilirlik şu şekilde tanımlanmaktadır: Kentteki yaşam standartlarının mevcut doğal sistemi koruyarak gelişmeleri ve doğal kaynakları tüketmeyen, gelecek kuşakların da bu imkanlardan faydalanmasını sağlayan ekonomi ile çevre sistemi arasındaki dengeyi koruyan ekonomik gelişmedir (Karakurt Tosun, 2019, s. 91).

Sürdürülebilir gelişme kavramı çekirdeğinde ekonomik gelişmeyi hedefleyen bir kavramdır. Ancak bu sadece ekonomik gelişme ile değil sosyal ve çevresel boyutların da gelişmesinin sağlanması ve bunların bir bütün olarak ele alınmasıdır (Yazar, 2006, s. 70).

Ekonomik sürdürülebilirlik, ekonomik kaynakların uzun süreçlerde kullanılabilmesi için gerekli önlemlerin alınmasını ve bu kaynakları kullanırken maliyetlerinin azaltılmasını ifade eder. Bu nedenle ekonomik açıdan sürdürülebilir sistem, mal ve hizmet üretimini, tarım ve endüstrideki üretimi olumsuz etkileyecek dengesizliklerden kaçınacak ve bu düzeyi koruyabilecek bir sistemdir. Bu sistem sayesinde üretim sisteminin de iktisadi çevreyle uyum

içinde olması sağlanır (Şen vd., 2018, s. 21).

2.3.3. Sosyal Boyut

Sürdürülebilir kentleşmenin sağlanmasında sosyal boyut; temel insan ihtiyaçlarının karşılanması, eşitlik, güvenlik ve yaşam kalitesi gibi unsurlardan oluşmaktadır (Karakurt Tosun, 2019, s. 96).

Sosyal sürdürülebilirlik; sürdürülebilirliğin sosyal boyutunu içermekte insanların gıda, barınak, sağlık, geçim koşulları gibi ortak insani gereksinimlerinin nasıl karşılanacağı üzerine odaklanmıştır. Sosyal sürdürülebilirlik gelir dağılımında eşitlik, cinsiyet eşitliği, sağlık ve eğitimde eşitlik ve siyasi olarak eşitlik sağlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda sosyal sürdürülebilirliği iki temel başlık altında toplamak mümkündür: Yaşam kalitesinin artması ve sosyal adalet. Buradan yola çıkarak sosyal sürdürülebilirlik için temel barınma, gıda, temiz su gibi ihtiyaçlara doğrudan ulaşılabilmesi gerekmektedir. Bu ihtiyaçlar sunulurken sosyal adalet kavramı göz önünde tutulmalıdır. Sosyal adaletten kasıt toplumdaki bireylere eşit imkanlar sunulması ve bu bireylerin ülke kaynaklarından ve kamu hizmetlerinden doğru bir şekilde faydalanılmasıdır. Bunun için de toplumdaki fakir ve dezavantajlı gruplara özel bir önem verilmesi gerekmektedir (Şen vd., 2018, s. 36-38).

Sürdürülebilir kentleşmenin sosyal boyutu ile ön plana çıkan bir kavram bulunmaktadır. Bu kavram kentsel yoksulluk kavramıdır. Kentsel yoksulluk, küreselleşme süreçleri ile birlikte belli bölgelerdeki yoğunlaşmayı anlatmaktadır. Bu yeni kentsel yoksulluk kavramının, genel yoksulluktan farkı ise küresel olarak ekonomik dönüşümler sonucunda, eskiden yoksulluk sorunu olmayan halkın yoksul hale gelmesi, yoksulluğun kalıcılaşması ve bu nedenle giderek toplumsal ve mekansal süreçlerden dışlanmasıdır (Bıçkıcı, 2005).

Kent yoksulluğu, gelir eksikliği ile beraberinde bazı sorunları da ortaya çıkarmıştır. Bu sorunlar (Karakurt Tosun, 2019, s. 98-99);

- Kentsel uyumsuzluk
- Gecekondulaşma
- Sosyal marjinalite

- Sağlıksız çevre
- İşsizlik
- Kayıt dışı istihdamın artması
- Suçlarda artış ve şiddet
- Kadın problemleri olarak sıralanabilir.

Sosyal sürdürülebilirlik, gelişme ve kalkınmayı da kapsayan belirli bir temel üzerinde şekillenen değerler sistemi ve sosyal normlar arasındaki dengeye odaklanır (Akgül, 2010, s. 157).

Sürdürülebilirliğin sosyal boyutu kültürel ve toplumsal açıdan kentte yaşayanların haklarını koruyarak, eşitsizliklerin giderilmesi, sunulan hizmetten eşit ve adil bir şekilde faydalanmayı, siyasal ve eğitsel anlamda etkin bir katılımcı olmayı vb. gibi olanaklardan eşit faydalanmayı kapsar (Özcan, 2007, s. 698).

2.4. Sürdürülebilir Kentleşmenin İlkeleri

İnsan ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olan ve kent sistemlerinin gelecek kuşaklara da aktarılmasını sağlayan sürdürülebilir kentleşmenin birtakım ilkeleri bulunmaktadır. Bu ilkeler (Çubuk, 2000, aktaran Karakurt Tosun, 2019, s. 105);

- Yaşam kalitesini artırılması
- Yoksulluğa karşı koyma
- Barınma ve beslenme temel ihtiyaçların karşılanması
- Biyolojik çeşitliliğin korunması ve geliştirilmesi
- Teknolojide yeniden yapılanma
- Nüfus artışını kontrol etme
- Yenilenebilir enerji kullanımı
- Temiz su bulma
- Risklerin ortadan kaldırılmasıdır.

Sürdürülebilir kalkınma sürdürülebilir kentleşmeyi etkilemiştir. Kentleşme düzenli ve planlı olursa fayda sağlayabilir. Kentleşmede sürdürülebilirliği sağlayabilmek için bazı şartlar bulunmaktadır. Bu şartlar şunlardır (Ulusoy & Vural, 2001, s. 12);

- Alan tasarrufu sağlayıcı gelişme
- Ekolojik sistemin korunması
- Planlı kentleşme
- Yeşil alanlar korunmalı
- Su kaynakları korunmalı
- Motorlu araç kullanımı azaltılmalıdır
- Geri dönüşüm desteklenmelidir.

21. yüzyılın başında teknolojiye yaşanan gelişmeler insanların kırdan kente doğru göç etmesine sebep olmuştur. Yoğun bir şekilde göç alan kentler birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Giderek kalabalıklaşan kentlerde gecekondu, çarpık ve plansız kentleşme sorunları ortaya çıkmıştır. Artan nüfus ile doğal yaşam alanları bozularak yerleşim alanlarına dönüşmüştür. Toprak yüzeyi binalarla kaplanarak toprağın ve kentin ekolojik yapısının bozulmasına neden olmuştur. Kentlerde oluşan bu fazla nüfus ile kaynakların yanlış kullanımı, hava, su ve çevre kirliliği, ulaşım, yetersiz altyapı, işsizlik, sağlık ve güvenlik gibi birçok alanda sorun ortaya çıkmıştır. Yoğun göçün meydana getirdiği kentleşmeyle birlikte bu sorunlara karşı çözüm yolu olarak sürdürülebilirlik kavramı ve sürdürülebilir kentler karşımıza çıkmaktadır. Sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için bazı şartlar vardır. Bu şartları özetleyecek olursak bugün var olan yaşamın yarınlar aktarılabilmesi ve devamlılığın sağlanabilmesi için ekosistemlere ve çevreye saygılı olunmalı, kaynakların kullanımına dikkat edilmeli, teknoloji zarar verecek boyutta kullanmamalı ve yaşam biçimleri kontrol edilmelidir. Bu maddeler dikkate alınarak kentlerin sürdürülebilirliği üzerinde önlemler alınmalıdır. Kentlerin devamlılığını sağlayabilmek ve gelecek kuşaklara aktarabilmek için sürdürülebilir kent modellerine ihtiyaç duyulmuştur.

2.5. Sürdürülebilir Kentleşme Modelleri

Sürdürülebilirlik üzerinde tehdit oluşturan nüfus hareketleri, kentler boyutunda da meydana gelmektedir. Dünya genelinde 1700'li yıllara bakıldığında nüfusu 500 bini geçen yalnızca beş büyük kent bulunurken, sanayileşme süreciyle birlikte büyük kent sayılarında artış meydana gelerek 1900'lerin başında 500 bini aşan kent sayısı 43'lere gelmiştir. 1990'lı yıllar incelendiğinde, nüfusu 500 bini aşan kentlerin sayısı 800'ü geçmiştir. Dünya geneline

bakıldığında 14 kentin nüfusu 10 milyonu aşmıştır. 1998 yılına gelindiğinde ise artık dünya nüfusunun yarıdan fazlası kentlerde yaşar hale gelmiştir (McNeill, 2005, aktaran Karataş & Kılıç, 2017, s. 57).

Dünyada hızla artan kentsel nüfus oranı ve kentleşme süreçlerinde denetimli bir şekilde kaynak kullanımının ve tüketiminin olmaması durumu, ozonun aşınması ve sera etkisi gibi birtakım problemlere yol açarak, doğal çevrenin olumsuz bir şekilde etkilenmesine neden olmuştur. Kentlerde artan nüfus grupları arasında sosyal ve ekonomik anlamda farklılıklar artmış; bu farklılaşmalar kentsel yoksulluk, kentsel güvenlik gibi sorunları ortaya çıkararak kentsel yaşam kalitesini kötü bir şekilde etkilemeye başlamıştır. 20. yüzyılın sonlarından itibaren oluşan sorunlara yanıt bulabilmek için sürdürülebilir kentlere ulaşmak en önemli konular arasındadır. (Karakuzulu, 2010, s. 397).

Özetleyecek olursak sanayi devrimiyle birlikte gelen yeni teknolojik sistemler, insanları kente itmiştir. Kente itilen insanlar düzensiz bir şekilde yerleşmiş ve çarpık kentleşme oluşmuştur. Bu düzensiz yerleşim sistemleri beraberinde birçok sorunu getirmiş ve doğal kaynakların denetimsiz kullanılmasına yol açmıştır. İnsan yaşamının devamlılığı için büyük tehdit oluşturan sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sürdürülebilirlik sorununa çözüm bulabilmek için sağlıklı kent sistemlerine ihtiyaç vardır. Düzenli, etkin ve verimli kentlerin oluşması için yeni kent modellerine ihtiyaç duyulmuştur.

2.5.1. Akıllı Kent

Günümüzde insanlar artık kentsel yaşama yönelmiş ve kentlerde yaşayan nüfus oranı artmıştır. Bu oranın önümüzdeki yıllarda daha da artacağı öngörülmektedir. Kentlerde hızla artan nüfus beraberinde birçok sorunu da getirmiştir. Kentlerde yaşanan bu sorunlara çözüm bulmak artık zorunluluk haline gelmiştir. Bu zorunluluktan yola çıkarak bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, teknolojinin kentsel hayatı kolaylaştırmasını sağlamak ve sürdürülebilir kentler oluşturabilmek için “akıllı kent” yaklaşımına ihtiyaç duyulmuştur (Örselli vd., 2018, s. 1).

1990’lı yıllarda “Yeni Kentleşme Hareketi” (New Urbanism) ile başlayan ve Sürdürülebilir Kentler (Sustainable Cities), Ekolojik Kentler (Ecological Cities, Green

Cities), Akıllı Büyüme (Smart Growth), Yavaş Kentler (Slow Cities), Düşük Karbon Kentler (Low Carbon Cities), Yaşanabilir Kentler (Liveable Cities), Dijital Kentler (Digital Cities) ile Akıllı Kent Girişimleri (Smart Cities Initiatives) başlığı altında gelişen kent yönetimi modelleri benzer kaygılara çözüm bulabilmek için ortaya çıkmıştır. Söz konusu planlama yaklaşımlarında “Akıllı Kent Girişimleri” git gide artan tüketim unsurları karşısında yerleşmeleri teknolojik uyum ile ekolojik duyar çerçevesinde değerlendirerek (Sınmaz, 2013, s. 77) çözüm yolları ve alternatifler bulmaya çalışılmıştır.

Akıllı kent dilimize Smart Cities kavramının karşılığı olarak geçmiştir. Akıllı kent kavramı yanında dijital kentler ve bilişim kent adlandırmaları da kullanılmaktadır (Kamu Teknoloji Platformu, 2016, s. 12).

Akıllı kent yoğun bilgi, teknoloji ve iletişim kullanımına dayanır. Akıllı kent kavramı birçok şeyi kapsamaktadır. Kaliteli bir kent yaşamı için, sürdürülebilirlik ile teknolojiyi birleştirmek gerekmektedir (Kaygısız & Aydın, 2017, s. 60).

Akıllı kent için basitçe bir tanım yapacak olursak sürdürülebilir kentleşme modellerinden biri olan akıllı kent sistemi günümüz teknolojilerinden faydalanılarak kent yaşamını kolaylaştırmak, hızlandırmak ve gelecek nesillerin de iyi bir şekilde yaşayabilmesi için oluşturulan akıllıca bir kent sistemidir.

Mevcut literatürde akıllı kent ile ilgili çok farklı tanımlar olmakla birlikte genel olarak teknolojiyle birlikte gelişen ve şekillenen kent yaşamını kolaylaştıracak uygulamaları içeren bir süreç olarak ifade edilebilir. Özellikle büyük kentlerde hızla artan nüfus birçok sorunu da meydana getirmiştir. Bu sorunlar kentin ekonomik ve sosyal yapısını olumsuz etkileyerek kentte yaşayanların yaşam kalitesini düşürmektedir. Bu bağlamda; ulaşım, enerji, kentsel alt yapı gibi birçok alanda insan gücüne ihtiyaç olmadan kendi kendine yeterli olabilecek bu yaklaşımla yaşam standartlarında büyük ölçüde iyileşme sağlanması amaçlanmaktadır (Elvan, 2017, s. 6-7).

90’lı yıllarda akıllı kent modeli kullanılmaya başlanmıştır. Akıllı kenti tanımlarken kullanılan ölçütler değişiklik göstermektedir. Akıllı kent modelinde amaç çevreyi ve doğayı korumaktır. Bunun için hava, su ve gürültü kirliliğini önlemek, enerji kullanımını

düzenlemek ve kentsel hizmetlerin verimli bir şekilde sunulması hedeflenmiştir. Bu kent modelini uygulamak için yüksek teknolojinin kullanılması gerekmektedir. Ama bu teknoloji oldukça maliyetlidir (Keleş & Mengi, 2017, s. 45).

Akıllı şehir kavramı kısmen yeni bir terimdir. Dijital şehir ve bilgi şehri olarak da bahsedilebilir. 2013 yılından sonra sıkça kullanılmıştır (Yiğitcanlar, 2006). Akıllı kentin kökenleri yeni kentsel politikalar için 1990'ların sonundaki Akıllı Büyüme hareketine dayandırılmaktadır (Basiri vd., 2017, s. 72). Akıllı kent, kent ile ilgili sorunların akılcı bir şekilde çözülmesine yardımcı olan bir uygulama olarak ülkelerin gündemine girmiştir (Uçar vd., 2017, s. 1786).

Hall (2000) Akıllı kent için şöyle demiştir:

Akıllı kent, bütün önemli altyapıların, yolların, köprülerin, tünellerin, tren yollarının, metroların, iletişim, su, enerji ve önemli binaların durumunu izleyip sistemlerini bütünleştirerek kentin kaynaklarının en iyi biçimde kullanılmasını sağlayan bir kent olarak ifade edilebilir. Ayrıca bütün bunlarla birlikte ortaya çıkabilecek sorunlara karşı önleyici bakım faaliyetlerini planlayabilecek, vatandaşlara sunulan hizmetleri en yüksek seviyeye getirebilecek ve kenti güvenlik açısından da denetleyebilecek bir kenttir.

Geçmişten günümüze kadar kent yapılarının değişmesinin sebebi çağın teknolojisidir. Şehirler de insan, kültür, medeniyet ve teknoloji gibi değişim ve gelişim içindedir. Bu sebeple bugün yaptığımız şeyler yarın yeterli olmayabilir. Çözümler yetersiz kalabilir. Akıllı kent bir çözüm noktası olabilir (Akıllı Şehirler, 2021).

Günümüz sorunlarına çözüm bulabilmek ve daha iyi bir şekilde yaşayabilmek için kentin bütün bir şekilde düşünülmesi gerekmektedir. Kentin altyapısı, üstyapısı ve teknolojik bağlamda bakıldığında büyük bir sistem olduğu düşünülmelidir. Kentin akıllı olabilmesi için bu sistemin bir bütün şeklinde birlikte hareket etmesi gerekmektedir. Akıllı kentin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için sorumluluklar bilinmeli ve iş birliği içerisinde hareket edilmelidir (Örselli & Dinçer, 2019, s. 93).

Dünya nüfusuna bakıldığında yarısından fazlasının kentlerde yaşadığı görülmüştür. Oluşan bu durum kentler üzerinde sorunlara sebep olmuştur. Sorunların çözümü olarak

teknolojinin kullanılmasıyla birlikte akıllı kent modeli karşımıza çıkmaktadır. Hem kentlerin sürdürülebilirliği açısından hem de kentsel yaşam kalitesinin artırılması açısından son yıllarda bu model yaygınlaşmaya başlamıştır (Tuysuz vd., 2022, s. 247).

Akıllı kent olgusu aslında çok eskiye dayanmakla birlikte son yirmi yılda daha çok popülerlik kazanmıştır. Kentin akıllı olabilmesi için uygulanacak stratejiler kısa sürede olabilecek bir şey değil, uzun dönemli çalışmalarla elde edilebilir. Bu nedenle vizyon akıllı kent için önemli bir olgudur. Akıllı kent modelinin başarılı olabilmesi için yönetimin ve vatandaşların bu vizyonu kavraması ve kabul etmesi önemlidir (Örselli & Akbay, 2019, s. 229).

Akıllı kent için teknoloji tek başına yeterli değildir. Kamusal değer oluşturabilmek için teknoloji bir araç kullanılmalıdır. Yönetişim uygulaması ile akıllı kent girişimleri başarılı olabilir. Akıllı kent vizyonu, süreçlere tüm paydaşları dahil eden, paylaşımcı ve işbirlikçi hareketle oluşturulmalıdır (Varol, 2017, s. 46).

Akıllı kent denilince ilk akla gelen teknoloji olsa da aslında temel amaç kentte yaşayan sakinlerin hayat standartlarının iyileştirilmesidir. Akıllı kentler kendi kendine yetebilen ve küresel boyutta diğer kentlerle rekabet edecek potansiyeli de içinde barındırmaktadır. Kentlerin rekabet edebilmesi, kalkınma ve yönetim ilkelerinin desteklediği bir yerel kalkınma modeliyle mümkün olabilecektir (Örselli & Dinçer, 2018, s. 128).

Akıllı kent modelinden bahsedebilmek için bazı göstergelere ihtiyacımız vardır. Bu göstergeler; Akıllı hareketlilik, akıllı yaşam, akıllı devlet (yönetim), akıllı çevre, akıllı ekonomi, akıllı insanlardır (vatandaş). Bu göstergelerden yola çıkarak; bilgi ve iletişim teknolojilerini günümüze uyarlayarak, gelişmiş bir biçimde bu teknolojilerden faydalanarak sunulan hizmete akıllı kent diyebiliriz. Daha kapsamlı bir tanım yapabilmek için akıllı kent bileşenlerine ihtiyaç duymaktayız.

2.5.1.1. Akıllı Kentlerin Bileşenleri

Sadece bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak akıllı kenti sınırlandıramayız. Akıllı insan, akıllı ekonomi, akıllı yaşam, akıllı yönetim gibi bileşenlerin de bir bütün halinde

uygulanması gerekmektedir. Kentin, bu bileşenlere adaptasyon süreci oldukça önemlidir. Hem kentte yaşayanlar hem de kent planlayıcıları ve yöneticiler akıllı kentin gereklerine adapte olmalıdır. Özellikle kent yöneticilerine ve kent planlayıcılarına büyük sorumluluk düşmektedir. Göstergelerden birinde bir eksiklik olursa düzenli işleyemez (Erdoğan, 2019, s. 17-18).

Avrupa Birliği 28 ülkeyi göz önünde tutarak akıllı şehri 6 karakteristik özelliğe göre ele almıştır. AB'ye göre bunlar, Akıllı Yönetişim, Akıllı İnsan, Akıllı Yaşam, Akıllı Mobilite, Akıllı Ekonomi ve Akıllı Çevre olarak kategorize edilmiştir (Akıllı Şehirler Beyaz Bülteni, Beyaz Bülten, 2021).

Örneğin Şekil.2.2'deki Akıllı Kent Bileşenleri'nde görülebileceği gibi,

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2021.

Akıllı şehirlerde dönüşüm süreci ve planlanması için literatürde ve uygulamada çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlardan Cohen'in "Akıllı Kentler Çemberi" (Smart

Cities Wheel- SCW) ön plana çıkmaktadır. Avrupa Birliği tarafından da kabul edilen bu yaklaşıma göre akıllı kentler 6 bileşenden oluşmaktadır (Elvan, 2017, s. 7).

Boyd Cohen'in akıllı şehir çemberi dünya çapında kabul edilmiştir. Açık, anlaşılır ve kolay kurgusu şehirler için ilham kaynağı potansiyeline sahiptir. Akıllı hareketlilik, yönetim, yaşam, çevre, ekonomi ve insanlar olmak üzere 6 bileşen mevcuttur (Akıllı Şehirler, 2021).

Şekil.2.3: Akıllı Şehir Çemberi

Kaynak: Cohen, 2014.

Çemberin merkezinde yer alan 6 ana başlık akıllı şehrin faaliyet alanlarını göstermektedir. Altı ana başlık kendi içerisinde üç alt bölümden oluşarak toplam 18 faktörden oluşmaktadır. Akıllı şehir çarkı kalkınma stratejilerinde göstergeler geliştirmek amacıyla birçok çalışma tarafından uygulanmıştır (Cohen, 2014).

Yukarıda bahsettiğimiz akıllı kentlerin bileşenlerini başlıklar halinde sıraladık.

Bunlar: Akıllı Ekonomi, akıllı yaşam, akıllı çevre, akıllı hareketlilik, akıllı insan ve akıllı yönetişimdir.

2.5.1.1.1 Akıllı Ekonomi

Akıllı ekonomide amaç bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak verimlilik artışı sağlamaktır. E-ticaret, üretim ve tedarik sistemlerinin gelişmesi, akıllı kümelenmeler gibi uygulamalar akıllı ekonomi kapsamında değerlendirilmektedir (Elvan, 2017, s. 8). Verimli ve yenilikçi bir hizmet sunumu ve yeni iş modellerini kapsamaktadır. Teknolojinin kullanımı ile dijital işletme ve girişimleri de kurar (Akıllı şehirler, 2021).

2.5.1.1.2 Akıllı Yaşam

Akıllı yaşam, sağlık hizmetlerini ve akıllı bina sistemlerini kapsamaktadır. Bu faaliyetler yaşam kalitesini artırırken, akıllı sağlık hizmetleri, akıllı ev uygulamaları ve akıllı enerji sistemleri ile maliyetler azaltılarak hem sağlıklı hem de güvenli bir yaşam sunar (Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği, 2021). Akıllı yaşam sistemi içerisinde suçla mücadele, kamu güvenliği kentsel acil müdahale ve denetleme, afet yönetimi, itfaiye, sağlık ve eğitim hizmetleri, kültür ve turizm hizmetlerinde iletişim yönlendirme gibi uygulamaları kapsamaktadır (Varol, 2017, s. 54-55). Bireyler yaşamı boyunca faydalanacağı hizmetlerin kaliteli olmasını ister. Eğitimde kalite, sağlık hizmetlerinde kalite, konut alanında kalite gibi hizmetlerden faydalanabilmek için akıllı yaşam sistemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak bu ortamın sağlanması ve sürdürülmesi amaçlanmaktadır.

2.5.1.1.3 Akıllı Çevre

Doğal kaynakların güzelliği ve kaynakların sürdürülebilir olması önemlidir (Vanolo, 2013, s. 887). Kaynakların devamlılığını sağlayabilmek için çevre sistemleri geliştirilmiştir. Akıllı çevre sisteminde ise alt yapı sistemleri otomasyonu, su ve kanalizasyon sistemleri takibi, katı atık toplama ve ayrıştırma sistemleri, çevre kalitesi ölçümü, enerji kullanımının azaltılması gibi uygulamalar bulunmaktadır (Varol, 2017, s. 54-55). Bozulan ekolojik ve doğal sistemlerin çözümü için akıllı çevre uygulamaları bulunmaktadır. Bu uygulamalar; akıllı şebekeler, akıllı sayaçlar, hava kirliliğini azaltmak için hava kirliliği izleme sistemleri, çevre dostu binalar, katı atık yönetimi, akıllı su yönetimi ve akıllı sokak lambaları gibi

özmleri kapsamaktadır (Elvan, 2017, s. 8).

2.5.1.1.3 Akıllı Hareketlilik

Ulaşım, medeniyetlerin ortaya çıkışından itibaren zorunluluk olmuştur. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte sadece karayolu değil, su taşımacılığı ve hava taşımacılığı da oluşturulmuştur. Akıllı hareketlilik sistemiyle modern ulaşım sistemleri meydana gelerek daha da geliştirilmiştir (Silva vd., 2018, s. 705). Akıllı hareketlilik genel olarak ulaşım sistemleri ile ilgilidir. Trafik yönetimi, yoğunluğun belirlenmesi, trafik yönlendirme, akıllı kavşak, akıllı durak, akıllı parkmetre, park yönlendirme, GPS takip, yol sensörü gibi birçok yol sistemi bilgilerini içermektedir (Varol, 2017, s. 54-55). Bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla modern, çevreye zarar vermeyen ve güvenli ulaşım sistemleri yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır (Vanolo, 2013, s. 887).

2.5.1.1.4 Akıllı İnsan

Akıllı insan (vatandaş); Esneklik, yaratıcılık, hoşgörü, kozmopolitlik ve kamusal alanda katılım ile bağlantılı olmasıyla insan ve sosyal sermayenin niteliğini ifade etmektedir (Akdamar, 2017, s. 203). İnsanların bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanabilme ve üretme becerilerini geliştirerek yaratıcılığı ve inovasyonu sağlayabilen, insanları bu sisteme özendirerek gelişmede katkı sağlayan bir toplum amaçlanmaktadır (Elvan, 2017, s. 8). Akıllı kentin var olabilmesi ve uygulamaları gerçekleştirebilmek için akıllı insan veya akıllı vatandaş oldukça önemlidir. Akıllı vatandaş olmadan akıllı kentlerin olamayacağı ve başarılı olmayacağı unutulmamalıdır. Aynı zamanda akıllı vatandaşlar akıllı kentlerdeki uygulamaları kullanan, kentlerin gelişmesinde ve cazibe merkezleri olmalarında önemli bir aktördür (Örselli vd., 2018, s. 8).

2.5.1.1.5 Akıllı Yönetişim

Akıllı yönetim; kamu hizmetlerinin kalitesi, yönetimde şeffaflık ve karar alma süreçlerinde halkın katılımı gibi konuları içerir (Vanolo, 2013, s. 887). Kaynakların daha akıllı bir şekilde kullanılarak uzun süreli faydanın oluşmasını sağlamaktadır. Akıllı yönetimde amaç bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak kentte yaşayan insanların karar alma süreçlerine aktif katılımı hedeflenmiştir. Bu teknolojiler aracılığıyla karşılaşılan

sorunlara hem yönetim hem vatandaşlar karar alarak sorunu hızlı ve etkili bir şekilde çözebilir. Sistemin akıllı olması aslında bilgi ve iletişim teknolojilerinin daha hızlı, etkili ve verimli karar mekanizmasını kast etmektedir (Örselli & Dinçer, 2019, s. 94).

Akıllı kentin en önemli bileşenlerinden biri olan akıllı yönetim aynı zamanda akıllı kentin uygulanabilmesi için önemli bir engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Kurumlar arası iş birliği eksikliği, katılımın sağlanamaması, ileri görüşlü lider, planlama ve yönetsel sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunların çözüme kavuşturulmasıyla güven ortamı oluşacak ve halkın katılım isteği de artacaktır (Yazar vd., 2021, s. 64).

Tablo 2.2: Akıllı Şehrin Özellikleri ve Faktörleri

AKILLI EKONOMİ (Rekabetçilik)	AKILLI İNSAN (Sosyal ve İnsan Sermayesi)
• İnovatif ruh • Girişimcilik • Ekonomik imaj ve markalar • Esnek işgücü piyasası • Verimlilik • Dönüşüm Yeteneği	• Yaşam boyu öğrenme • Sosyal ve etnik çoğunluk • Esneklik • Yaratıcılık • Açık Görüşlülük • Kamu yaşamına katılım
AKILLI YÖNETİŞİM (Katılım)	AKILLI MOBİLİTE (Taşıma ve Bilgi İletişim Teknolojileri)
• Karar vermede katılım • Kamu ve sosyal hizmetler • Şeffaf bir yönetim • Politik strateji ve perspektif	• Yerel ulaşılabilirlik • Ulusal-uluslararası ulaşılabilirlik • İletişim ve bilgi teknolojilerinin altyapısının kullanılabilirliği • Sürdürülebilir inovatif ve güvenli taşıma sistemleri
AKILLI ÇEVRE (Doğal Kaynaklar)	AKILLI YAŞAM (Yaşam Kalitesi)
• Doğal şartların çekiciliği • Kirlilik • Çevresel koruma • Sürdürülebilir kaynak yönetimi	• Kültürel tesisler • Eğitim tesisleri • Sağlık hizmetlerinin kalitesi • Kişisel güvenlik • Bina kalitesi • Turistik çekicilik • Sosyal yapılaşma

Kaynak: Giffinger vd., 2007, s. 12.

Tablo 2.2’de görüldüğü gibi başlıklar altında sıralanan özellikler ve faktörler akıllı

şehir göstergelerinin çerçevesini oluşturur. Her bir başlık altında uygulanması gereken maddeler bulunmaktadır. Akıllı ekonomi ile rekabet gücünü artırarak verimli bir kent planı çizilmiştir. Akıllı yönetişime politik açıdan bakmak gerekir. Bunun yanında akıllı insan faktörü ile sadece eğitim veya öğrenim değil bu süreçte hayat boyu uyum ve adaptasyon anlatılmaktadır.

Akıllı kent bileşenlerinin entegrasyonu kolay değildir. Bu bileşenlerin birlikte işleyebilmesi oldukça önemlidir. Bir kentin akıllı olmasının göstergeleri bu bileşenlerdir. Bu bileşenlerin ayrı ayrı değil de bir bütün olarak işlemesi gerekmektedir.

Bir kentin “akıllı kent” özelliği kazanabilmesi için bütün bileşenlerin birbiriyle uyumlu özelliklere sahip olması gerekmektedir. Ulaşım, haberleşme, enerji sistemleri vb. akıllı alt yapı ile desteklenmelidir. Bu özelliklerin kazanılabilmesi için bilişim teknolojileri uygun bir şekilde kullanılmalı ve bu yapıyla kent yönetimi ve kentliler arasında bilgilendirici bir sistem oluşturulmalıdır. Kentte yaşayanlar sunulan hizmetlerden haberdar olmalı ve bu teknolojik imkanlarla hizmetlerden üst düzeyde yararlanabilmelidirler (Nair, 2019, s. 121-122).

Bu bileşenlerin uyumlu bir şekilde uygulanabilmesi için eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir. Bu sorun sadece kent yönetimlerinin sorumluluğu ve görevi değildir. Çünkü yerel yönetimler büyük oranda merkezi bütçeye bağımlıdır. Sorunların çözümü için kaynakların adil dağıtımı ve yerinden yönetimin güçlendirilmesi gerekmektedir (Yazar vd., 2021, s. 71-72).

2.5.2. Farklı Akıllı Kent Görünümleri

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte dijital bir çağ meydana gelmiştir. Bu çağın gerekliliği olarak da akıllı kentler ortaya çıkmıştır. Akıllı kent sistemleri teknolojinin iyi bir şekilde kullanılması için oluşturulmuş yapılardır. Akıllı kent birçok isimle adlandırılmaktadır: E-kent, dijital kent, kablolu kent, siber kent, uydu kent vb. bunlardan bazılarıdır. Aslında hepsi iç içe geçmiş terimlerdir. Teknolojinin gelmesiyle dijital çağ başlamış, bu dijital sistemler kötüye kullanıldığı için akıllı sistemlere ihtiyaç duyulmuş, bu akıllı sistemler kullanılırken insanlar için oldukça karmaşık bir yapı haline gelmiştir.

2.5.2.1 Dijital Kent

Farklı akıllı kent görünümlerinden biri olan dijital kent, gelişen bilgi ve iletişim teknolojileriyle birlikte yaşamın her alanında görülmekte ve yaşamın bir parçası haline gelmektedir. Bu teknolojik gelişmeleri kentlerde hayata geçirebilmek için akıllı kentlere ihtiyaç duyulmuştur. Akıllı kent; dijital kent, siber kent, uzay kenti gibi birçok isimle adlandırılmaktadır. İç içe geçen bu kavramlar bir bütün olarak düşünülebilir.

Sürdürülebilirlik kapsamında şehirleşmenin en önemli faktörü veridir. Akıllı şehrin gereklerinden biri olarak nesnelerin interneti önemlidir (Hashem vd., 2016). Bunlardan yola çıkarak akıllı kent, nesnelerin interneti uygulaması olarak tanımlanmaktadır (Silva vd., 2018).

Akıllı şehirler dijital çağın getirdiği gelişim ve değişimlere uyum sağlamalıdır. Kentte yaşayanlar için sunulan hizmetler dijital çağa uygun olarak kentliye sunulmalıdır (Dal & Özdemir, 2020, s. 210). Dijital çağ; verimlilik, sağlık, eğitim, yaşam kalitesi gibi birçok alanda fayda sağlayarak her şeyin kayıt altına alındığı şeffaf bir ortam sağlayacaktır (Schmidt & Cohen, 2015, s. 21)

Dijitalleşme kavramı insanların, nesnelerin ve teknolojilerin akıllı bir şekilde birbiriyle bağlantılı olması olarak ifade edilebilir. Dijitalleşme ile birçok değişim meydana gelmekte artık her şey birbirine bağlı bir şekilde işlemektedir (Keskin, 2018, s. 2).

Günümüzde kent yönetiminin sadece klasik hizmetleri değil birçok hizmeti sunması beklenir. Sunması gereken hizmetlerden biri de çağın gerekliliği olan teknolojiyi iyi bir şekilde kentli insana ulaştırmaktır. Dijital çağda teknoloji ile bağlantılı olarak yeni bir yaşam tarzı oluşmuştur. Bu dijital gelişim insanlar, şirketler, kurumlar vb. için fırsatlar sunmaktadır. 1990'lı yıllarda gelişen internet çok hızlı bir yayılım göstererek en ücra köşelere bile ulaşmıştır. İnternete giren ve sosyal medya kullanan insanların sayısı oldukça artmıştır. Kent yönetimi de bu platformlar üzerinden hemşehrilerine ulaşabilmekte; sorun ve isteklerini ilk ağızdan öğrenebilmektedir. Kentlilerin kent yönetimi ve imajı hakkında düşündüklerini de kolayca öğrenebilmektedir. Kent yönetimi dijital çağın fırsatlarından yararlanmak istiyorsa alt yapıyı sürekli güçlendirmelidir (Kayan, 2019, s. 54-55).

1947 yılında transistörün bulunmasıyla dijitalleşme başlamıştır. Bu başlangıçtan 20 yıl sonra askeri amaçlarla kurulan Arpanet, ilerleyen zamanlarda internete dönüşerek hayatımızda değişikliklere yol açacaktır. 1970’li yıllara geldiğimizde artık evlerimize giren kişisel bilgisayarlar gündeme gelmiştir. Analog bilginin giderek dijitalleşmesi meslek hayatımıza da etki etmektedir. 1980’li yıllarda ise kişisel bilgisayarların askeri ve bireysel alanda kullanıldığı kadar sanayi ve ticari işletmelerde de yayılımı artmıştır. 2000’li yıllara gelindiğinde sadece bilgisayar teknolojisi değil telefon mobil teknolojisi de meydana gelmiştir. Dijitalleşen dünyamızda ağırlık, donanımdan yazılıma kaymıştır. Artık dijitalliği kullanmak gelişmişliğin bir göstergesi olarak kabul edilmiştir (Yarman & Denemeç, 2013, s. 3-4).

Dijital çağda bilgiye ulaşmak oldukça basit hale gelmiştir. Geçmişte zorlukla çözülen sorunlar, bu çağda daha kısa sürede çözülebilmektedir (Kayan, 2019, s. 57). İletişim ağlarının gelişmesiyle birlikte dijital araçları olan, bilgisayar, tablet, cep telefonu gibi araçlar insanların bilgiye ulaşabilmesi için kolaylık oluşturmaktadır. Teknolojik çağın birçok avantajı vardır. Yerel yönetimlerin artık etkin, şeffaf ve katılımcı bir yönetim anlayışı benimsemesinin önü açılmıştır. Dijital çağ öncesinde gelişimini kendi içinde oluşturmaya çalışan yerel yönetimler, dijital çağ sonrasında diğer yerel yönetim modelleri hakkında kolaylıkla fikir sahibi olabilmektedirler (Kaypak vd., 2017, s. 1801). Dolayısıyla kent yönetimleri dijital çağın bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak ekonomik ve sosyal fırsatlar oluşturabilir. Kent yönetimi dijital çağ sayesinde eski tüm bilgi ve belgelere ulaşılabilirliği artırarak kamuoyu ile paylaşabilir. Kent yönetimi yaşlı, engelli, ev hanımı gibi gruplara da sosyal medya aracılığıyla ulaşabilir. Sosyal medya üzerinden yine kent tanıtımları, turistik, kültürel ve antik eserleri dünyanın her bir yanındaki insanlara gösterilebilir. Birçok kentsel hizmeti internet aracılığıyla sunarak ciddi tasarruflar sağlayabilir. Kısaca bu gelişmeleri doğru bir şekilde kullanabilen kent yönetimi ekonomik ve sosyal fırsatlar oluşturabilir (Kayan, 2019, s. 57-58).

Şekil 2.4: Dijitalleşmenin Amacı.

Kaynak: Aksu, 2018, s. 145-146

Şekil 2.4’de de belirtildiği gibi dijital kamu hizmetleri etkin ve verimli bir yönetimi sağlamaktadır. Yönetim de açık, şeffaf ve hesap verebilir bir hale gelmektedir. Halkın bilgi ve belgeye ulaşımı oldukça kolay olduğu için halk daha katılımcı bir rol oynamaktadır.

Bu yazılanlardan yola çıkarak özetleyecek olursak aslında akıllı kentler ve dijital kentler iç içe geçmiş kavramlardır. Günden güne hızla değişen ve gelişen teknolojiye ayak uydurabilmek için dijitalleşmek gerekmektedir. Dijital çağın gereklerinden biri olarak teknolojiyi kent yönetimi iyi bir şekilde halka sunmalıdır. Bu teknolojiyi halka sunarken çevreye zarar vermemeli, kirlilik oluşturmamalı ve kaynakları doğru kullanmalıdır. Bunun için teknolojiyi sunarken akıllı sistemlere ihtiyaç duymaktadır. Akıllı sistemler aracılığıyla ekonomide, yönetimde, ulaşım, çevrede vb. yapılarda değişim ve gelişim gözlemlenmektedir. Günümüzde dijital teknolojiyi kullanmak bir gelişmişlik göstergesidir. Bu dijital sistemleri bilinçsizce değil doğru bir şekilde uygulayabilmemiz için akıllı kentlere ihtiyacımız vardır.

2.5.2.2. Siber Kent

Siber kelimesi bilişim sistemlerinin altında geniş ve soyut bir alt yapı sistemini ifade

eder. Kısaca siber uzay da denilir. Siber uzayın ana aktörü olan internet; kişisel internet sistemini destekleyen ve ağları birbirine bağlayan, insanların ve bağlı aygıtlar arasındaki iletişimi sağlayan ağın alt yapısını oluşturur (Şengün vd., 2019, s. 4).

Kentte yaşanan yenilik ve değişimler, sosyo-kültürel hayatı etkilemiş ve sonrasında bunalım dönemleri yaşanmıştır. İnsanlar yaşadıkları toplumun daha iyi ve daha kaliteli olmasını hayal ederek ütopyaalar oluştururdu. Tarihsel olarak bakıldığında ütopyaalar bazen edebi bir eser ya da film olarak açıklanmış, bazen bir mimari, bazen de fiziksel olarak kentsel mekanın şekillenmesine yardımcı olmuştur. Artık ütopyaalar, karşıt ütopyaalar ya da çoklu ütopyaalar fiziksel olmayan çevrelerde aranmaktadır. Geçmişten günümüze insanlar hep hayal kurarak, ütopyaalar oluşturarak yaşamışlardır. Bu ütopya düşünceyle siber şehirler ortaya çıkmıştır. Siber şehirler bilgisayar ortamında yaratılmış bir sistemdir. Siber şehirler fiziksel değildir, fiziksel olarak kent gibi olmasa da bazı kent özelliklerini taşımaktadır (Kahya, 2007, s. 43-44). Bu siber sistemler hayatımızın her yerinde yer aldığı için bazı sorunları doğurmuştur. Yeni suç türleri ortaya çıkmıştır. Bu suçların yaşanmaması için siber güvenlik kavramına ihtiyaç duyulmuştur.

Siber güvenlik kavramı, internetin artık gündelik hayata uyarlanması ve internet ile gelen güvenlik kaygılarını ortaya çıkarmasıyla ilgidir. Kavram, tüm dünyada sık sık gündeme gelmekte ve bu konuyla ilgili eğitimler, etkinlikler, çalışmalar yapılmaktadır. Siber güvenlik kendisi de alt dallara sahip olan, bilgisayar biliminin bir alt dalıdır (Şengün vd., 2019, s. 5).

Siber güvenlik ve akıllı kent ilişkisinde, akıllı kentsel çözümleri ve bunları kullanacak insanlar da, akıllı kentler de siber uzayın bir parçasıdır. Hızla yayılan ve yükselen akıllı kentlerin, siber uzayın karanlık tarafının da ilgi ve odak noktası olması beklenmektedir. Bu sebeple akıllı kentlerde meydana gelecek bir siber saldırının etkisinin büyük olacağı açıktır (Çelik, 2018, s. 112-115).

2.5.3. Ekolojik Kent

Ekoloji kavramı, ilk kez 1866 yılında Alman biyoloğu Ernst Haeckel tarafından Yunanca yaşanan yer, yurt anlamına gelen “oikos” ile bilim ya da söylem anlamlarına gelen “logia” sözcüklerinden meydana gelmiştir (Tozar & Ayaşlıgil, 2008).

“Ekoloji çeşitli türdeki canlıların çevreleri ile uyumlu olarak yaşamlarını nasıl sürdürdüklerini veya bu canlı varlıkların hangi koşullar altında besinlerini ve gereksinimlerini karşıladıklarını farklı döngüler sonucu çeşitli işlevlerin ne tür canlı topluluğu içinde yürütüldüğünü inceleyen bilim dalıdır” (Öztunalı Kayır, 2003, s. 25).

Genel olarak ekoloji dünyada yaşayan tüm canlıların birbirleri ve çevre ile olan ilişkilerini inceleyen bilim dalına denir. Canlılar yaşamının devamı için çevreye ihtiyaç duymaktadır. Ekoloji biliminin temel amaçlarından biri de uygun çevreyi oluşturmak ve devamını sağlamaktır (EcoMark, 2021). “Ekoloji, ekosistemleri, bu sistemlerin unsurlarını ve farklı unsurların birbirleriyle ne tür bir ilişki içinde olduğunu araştırır” (Hook, 2015, s. 63).

Kentsel yerleşim olgusunu etkileyen iki mekanizma vardır: doğal çevre bileşenlerinin oluşturduğu sistem ve toplumsal-kültürel faaliyetleri içeren çevre bileşenleri. İnsan ve doğal çevrenin etkileşim içinde olduğu bu ikili mekanizma ekolojik çevre olarak ifade edilmektedir. Doğal ve kültürel çevre bileşenlerinin örtüşme alanı kent yerleşimleridir (Karadağ, 2009, s. 36). Ekolojik anlamda kent alanlarında doğal ve çevre bileşenlerinin kültürel çevre bileşenleri ile etkileşim içinde bulunduğu alan olarak tanımlanabilen kentsel ekoloji kavramı ortaya çıkmaktadır (Karakurt Tosun, 2019, s. 159).

Ekoloji, teknoloji ile birleşerek çevre ile uyumlu, ekonomik olarak etkin, sosyal uyum içerisinde alternatif bir kent sistemi olarak karşımıza çıkmaktadır (Ercoşkun & Karaaslan, 2009, s. 284).

Ekolojik açıdan kentler; belirli bir alandaki çevre sistemini göstermektedir. Bu sistem içerisinde oluşan sorunları giderebilmek ve sürdürülebilirliği sağlayabilmek için kentsel gelişme ekosistemlerle birlikte yürütülmelidir. Bu açıdan kentlerde kaynakların korunması, sağlıklı bir ekosistemin oluşması ve sürdürülebilirliğin sağlanmasını içeren politikalar uygulanmalıdır. Ancak bu politikaların uygulanabilmesi bir değişim süreci ile mümkün olabilir (Özcan, 2007, s. 695).

Eko kentler, bozulan doğa için bir çözüm üretme amaçlı kendi kendine yetebilen ve tüm canlılarla uyumlu yaşamaya çalışan bütün insanların bir araya gelmesiyle oluşur. Eko

kentlerin bunu başarabilmesi için ekolojik tasarım, ekolojik mimari, yeşil üretim, alternatif enerji gibi çözümlere ihtiyacı vardır. Bu yaklaşımların ülkemizde uygulanması için teşviklerin verilmesi ve halkın bilinçlendirilmesi gerekmektedir (Green It, 2021).

20. yüzyıl yarısından itibaren sürdürülebilirlik kavramıyla toplumsal yapılar değişmiş ve çevre sorunlarına olan ilgi artmıştır. Kentsel planlamada çevre faktörünün göz önünde tutulması görüşü yaygınlaşmıştır. Sürdürülebilir kalkınma ve çevre sisteminin bir arada kullanılmasıyla ekolojik kent kavramı karşımıza çıkmıştır (Karakurt Tosun, 2019, s. 159). Eko kent kavramıyla ekonomik, toplumsal ve mekânsal anlamda kent yaşayışının ve kent yapılarının ekolojik denge gözetilerek planlaması anlatılmaktadır. Eko kent modelinin ortaya atılmasındaki önemli nedenlerden biri de çevreyi koruma fikridir (Keleş & Mengi, 2017, s. 50). Kentsel alanlar dünya kaynaklarını tüketmektedir ve gürültü, katı atık, yüksek enerji tüketimi gibi birçok çevre sorununun kaynağı durumundadır. Bu sorunlara çözüm bulmak için farklı yollar izlenmektedir. Bu çözümlerin ortak noktası kentsel yaşam alanlarının zarar verdiği alanı ve bu alan dışına çıkmadan doğanın geri kalan kısmını korumak ve çevreyi gözeterek kentler inşa etmektir. Bu bağlamda kentsel planlamanın değişikliğe ihtiyacı vardır. Kendi kendine yeten, çevresel yayılmanın az olduğu, çevre dostu kentler veya ekolojik kent fikri günümüzde sıklıkla tartışılmaya başlanmıştır (Karakurt Tosun, 2019, s. 159-160).

Ekolojik kent sisteminin hedefleri (Çetinkaya, 2013, s. 14):

- Kentin çevre sistemi üstünde etkisinin azaltılması,
- Yenilenebilir enerji kaynakları kullanımının sağlanması,
- Atık üretiminin en düşük seviyede olması,
- Kullanılan malzemelerin geri dönüşümlü olmasına özen gösterilmesi,
- Ekolojik ayak izinin en aza indirgenmesi şeklindedir.

Kentsel sürdürülebilirlik ve çevresel bozulmalara çözüm olarak eko kent görülmektedir. Eko kent fikri 1970'lerin başında ortaya çıkmış ama bu fikir uygulama konusunda beklenen etkiyi gösterememiştir. Yaklaşımın güçlenmesinde 1975 yılında Richard Register ve arkadaşları tarafından kurulan Kentsel Ekoloji Derneği'nin önemli bir rolü

bulunmaktadır (Lobejko, 2015, s. 14).

Ecocity kavramının ilk kullanıldığı kaynak Richard Register'in "Ecocity Berkeley: Building cities for a healthy future" adlı 1987'de yayımlanan kitabıdır (Çetinkaya, 2013, s. 14). Register'e göre ekolojik kent kısaca "ekolojik olarak sağlıklı kent" olarak nitelendirilmektedir. Ona göre dünya üzerinde ekolojik kent sayılabilecek bir yer yoktur. Bir yerin ekolojik kent olabilmesi için bazı özelliklere ihtiyacı vardır. Bu özellikler altında Register'den Akçakaya (2020) şöyle aktarmıştır:

Ekolojik kentler arazi kullanımını ve enerji tüketimini düşük düzeyde tutan; güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi ve geri dönüşüm teknolojilerini iyi kullanan; yerel yapı malzemelerini tercih eden; uzun nesiller boyunca minimal oranda değişime uğrayan; toksik ve radyolojik atıklar barındırmayan; insan ve hayvan atıklarının suyu kirletmesine izin vermeyen insan yerleşmeleri olduğu söylenebilir.

2.5.3.1. Ekolojik Kent Göstergeleri

Ekolojik kentlerin olmazsa olmazları nelerdir denildiğinde bu konuda birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların ülkemiz şartlarına en uygun, en temel formu Bütünleşik Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı'nda (2010-2023) şu şekilde sıralanmıştır:

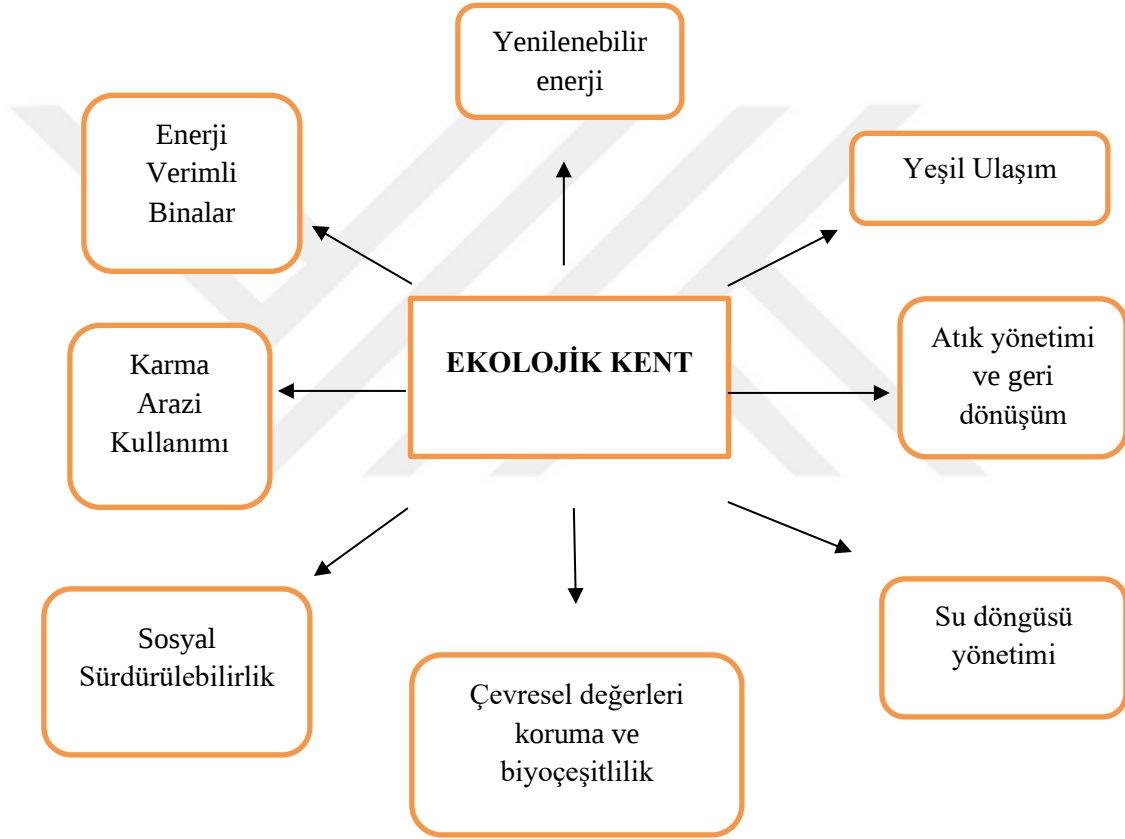
- Doğal kaynakların kullanılırken ekolojik sistemin gözetilmesi,
- Kültürel varlıkların korunması, yaşatılması ve geliştirilmesi,
- Teknolojik ve doğal tehlikelerin olmadığı, güvenli sağlıklı yaşam çevrelerinin oluşturulması,
- Bireylerin temiz içme suyuna, yeterli altyapıya ve ulaşım olanaklarına erişiminin sağlanması,
- Kamu hizmetlerinden faydalanmada fırsat eşitliğinin sağlanması,
- Yerel düzeyde sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmanın hedeflenmesi,
- Kentsel yoksulluk ve eşitsizliğin önlenmesi, toplumsal dayanışma ve bütünleşme kültürünün geliştirilmesi,
- Yerel kültürel değerler ve geleneklerin korunarak geliştirilmesi,

- Kalabalığı önleyen, çok merkezli ve dengeli mekânsal gelişmeye odaklı, çekici, dinamik ve yarışmacı yerleşmeler sisteminin oluşturulması,
- İklim değişikliğinin oluşturduğu sorunları çözmeye yönelik sürdürülebilir kent sisteminin, sürdürülebilir ulaşım sistemleri ve konutlarda yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının güçlendirilmesi,
- Yerleşim alanlarının tasarlanmasında, nüfus ve ekonomik faaliyetlerin mekânsal dağılımında, doğal, çevresel ve ekolojik eşiklere ve taşıma kapasitesine uyulması,
- Yerleşim alanlarında, tüketim alışkanlıkların doğal ve kültürel çevreye zarar vermeyecek şekilde yöntemlerin kullanılması,
- Yerleşim alanlarının kalitesini arttırmaya, mekân kalitesini geliştirmeye, mekânsal ve toplumsal eşitsizlikleri önlemeye yönelik araçların güçlendirilmesi ve başarı göstergeleri ile kontrol edilmesi,
- Yerleşmelerde ekonomik ve sosyal boyutta olumsuz etkilerin azaltılması, su, toprak ve hava kirliliğinin engellenmesi,
- İş birliği ve dayanışma kültürü için katılımın artırılması ve kurumsallaştırılması,
- Şeffaflık, hesap verebilirlik, verimlilik ve katılımcılık dikkate alınarak yerel yönetimler hizmet sunmalıdır.

Kışlalıoğlu ve Berkes'e göre (2014) ekolojik ilkeler kısaca şöyle ifade edilebilir: Doğanın bütünlüğü ilkesi, doğanın sınırlılığı ilkesi, doğanın özdenetimi ilkesi, doğanın çeşitliliği ilkesi, doğada hiçbir şey yok olmaz ilkesi, bedelsiz yarar olmaz ilkesi, doğanın geri tepmesi ilkesi, en uygun çözüm doğadadır ilkesi, kültürel evrim ve geleneksel ekolojiye saygı ilkesi ve doğa ile birlikte gitme ilkesi olmak üzere toplam on ilkedен oluşmaktadır. Bütün bu ilkeler bağlamında doğanın sürekliliğinin sağlanması için bu öğelerin bir bütünsellik içinde ele alınması gerektiği öngörülmektedir. Ekolojik kentin de bu ilkelerle uyumu söz konusudur denilebilir.

Ekolojik kentin oluşabilmesi için bazı göstergelere ihtiyaç vardır. Bu göstergeler bir bütün içinde uygulanabilirse ekolojik kent meydana gelir. Şekilde görülen alanlarda bir dönüşüme ihtiyaç vardır. Sürdürülebilirliğin gerçekleşmesi için dönüşüm gerçekleşmeli ve kalıcı olmalıdır.

Şekil 2.5: Ekolojik Kent Çerçevesi ve Standartları

Kaynak: Karakurt Tosun, 2019, s. 165.

Ekolojik kentin devamlılığının sağlanabilmesi için sosyo-kültürel, mekansal ve çevresel boyutlarda bazı dönüşümlere ihtiyaç vardır. Şekil 2.5’de görüldüğü gibi bu alanda yapılacak dönüşümlerden birkaçı bulunmaktadır. Sürdürülebilirliğin sağlanması için ekosistem oldukça önemlidir.

Tablo 2.3: Ekolojik Kent İçin Bazı Alanlarda Yapılması Gerekenler

Kentsel Tasarım	Biyo- Jeo- Fiziksel
• Uygun fiyatlı konut	• Kaynakların sorumlu tüketimi
• Yürüme mesafesinde yerleşim yerleri	• Yenilenebilir enerji tüketimi
• Güvenli konut	• Temiz hava ve temiz suya kolay ulaşım
Sosyo-Kültürel	Ekolojik
• Eşit eğitim	• Ekosistemin korunması
• Kültürel Etkinlikler	• Biyolojik çeşitlilik
• Yönetişim	• Ekolojik Bütünlük
• Adil bir ekonomi	

Kaynak: Ecocity Builders, 2021.

Ekolojik kent kavramı, kentlerin sürdürülebilirliğine yönelik arayış ve çabalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Kent, insan ve çevrenin birbirleriyle etkileşim içinde ele alındığı bir kent sistemidir. Ekolojik kent tasarımında amaç kent yapılarının çevre üzerindeki olumsuz etkilerini kaldırmak, atık üretimini azaltmak ve geri dönüşümlü malzeme kullanımı ile yeşil alanların korunmasını arttırmaktır (Karakurt Tosun, 2019, s. 167).

2.5.3.2. Eko Köy

Eko köyler, ekolojik, ekonomik ve sosyokültürel anlamda sürdürülebilir yerleşim modelleridir. Doğaya olan olumsuz etkileri azaltmayı hedeflerler (Gilman & Gilman, 1991, aktaran Zeybek, 2017, s. 759). Son yıllarda ve ülkemizde yayılan eko köy yerleşimleri, günlük yaşam tarzından uzaklaşmak isteyenler için bir olanak olarak görülebilir. Çok yeni bir kavram olmasına rağmen hızla artış göstermektedir (Asımgil, 2017, s. 96). Ekoloji ve köy terimlerinin birleşiminden oluşan eko köy kavramı, doğa ile bütün ve sağlıklı bir yaşam şekli oluşturmak amacıyla ekoloji ve sürdürülebilirlik ilkeleri üzerinde temellenmiş bir yerleşim modeli ortaya koymayı ifade eder. Eko köy sağlıklı insan aktivitelerinin sürekli ve çevreye zarar vermeden doğal yaşamla bütünleştiği bir yerleşme olarak tanımlanmaktadır (Yıldız vd., 2020, s. 53).

Sanayileşmiş ülkelerde yaşam kalitesinin 1970’lerde en yüksek seviyede olmasına rağmen insanların doğal kaynakları tahrip etmesi, yenilenebilir kaynak kullanımına zarar

vermesiyle dünya üzerindeki yaşamın, sürdürülebilir olmadığı belirtilmektedir. Doğal kaynakların tükenmeye başlamasıyla ekolojik sistem bozulmuş, bu olumsuzluklar sürdürülebilir bir ortak yaşamın gerekliliğini gündeme getirmiştir. Hildur-Ross Jakson çiftinin kurduğu Gaia Vakfı “Sürdürülebilir topluluklar” konusunda Gilmanlara yaptırdığı alan çalışması ile ilgili raporda; Eko köyler “İnsan etkinliklerinin zararsız bir şekilde doğa ile bütünleştiği, sağlıklı insan gelişimini destekleyen ve başarılı bir biçimde kesintisiz olarak sürebilecek insan ölçeğindeki tam teşekküllü yerleşimlerdir diye açıklanmaktadır” (Tuğun & Karaman, 2014, s. 323). Eko köyler insanların verdiği hasarı onarabilmeyi ve zarar vermeyi önlemeyi amaçlamaktadır.

- Barton, ekolojik ve sürdürülebilir yerleşimlerin inşa edilmesi için bir plana ihtiyaç olduğunu söylemektedir. Yerleşim yerlerinin planlanabilmesi için yedi öneride bulunmaktadır. Öneriler şu şekilde sıralanmıştır (Barton, Marcus, and Richard, 2003, aktaran Asımgil, 2017, s. 102).
- Yerleşimin kurucuları ve sakinleri inisiyatif almalıdır,
- Herkes için ortak bir vizyon belirlenmeli ve açıkça ifade edilmelidir,
- Yerellik ve yerelliğin önemi vurgulanmalı ve benimsenmelidir,
- Yeni fikirler geliştirilmelidir,
- Sistemli bir yerleşim planı ve programı oluşturulmalıdır,
- Hızlı ve kararlı bir şekilde harekete geçilmelidir,
- Yapılan hatalardan ders alınmalıdır.

Eko köyler ekolojik açıdan bakıldığında sosyal ve kültürel yaşamıyla sürdürülebilir yerleşim alanlarıdır. Sürdürülebilir yaşam için doğaya ve çevreye zarar vermeden mevcut yapıyı koruyup, bu yapıya uyumlu tasarımlar inşa ederek sürdürülebilirlik hedeflenmiştir (Tuğun & Karaman, 2014, s. 324).

2.5.3.3. Köy Kent

Kırsal alanlar için bir kalkınma modeli olarak kentleşme ve sanayileşme kavramlarını birleştirme fikri sunulmaktadır (Keleş, 2004, s. 49). Köykent yaklaşımı önce CHP’nin 1969 yılı seçim bildirgesinde yer almıştır. Daha sonra ise o dönemde kurulan Köy İşleri Bakanlığı tarafından benimsenip geliştirilmiştir. Bakanlığın 1973 yılında yayımladığı bir rapora göre,

köykent yaklaşımının amacı üç madde halinde özetlenmiştir (Erdönmez, 2005, s. 38):

1. Az sayıda personel ve az yatırımla, kısa bir zaman içerisinde kırsal alan nüfusunun ihtiyaçlarının karşılanması
2. Hızlı nüfus artışı ile ortaya çıkan işsiz nüfusun köykentlerde iş imkanı sağlanması
3. İşsiz nüfusa iş verilerek büyük kentlerde oluşacak nüfus yığılmalarının önüne geçilerek, sağlıklı bir kent sağlanması amaçlanmıştır.

Kır ve kent yaşamında oluşan bu dağınıklığı toplamak, köye götürülen hizmetlerin etkin olmasını sağlamak, sanayileşmenin sadece kentlerde değil kırsal alanlara da yayılmasını amaçlayarak işsiz nüfusa iş olanakları sunmak, büyük kentlerde oluşan sağlıksız kentleşmeyi gidermek, tarımsal düzeni değiştirmek köykent düşüncesinin genel amaçlarındandır (Keleş, 2004, s. 50).

2.5.4. Kompakt Kent

Sanayi Devrimiyle birlikte hızla büyüyen kentlerde motorlu araçlar kullanılmış, doğaya zarar verilmiş, yaşam kalitesi farklılaşarak farklı gelir grupları ortaya çıkmış, bu gruplaşmalar farklı yaşam alanları oluşturmuştur. Kent ve kır birleşmeye başlayarak alışveriş merkezleri, parklar vb. kente uzak konumda inşa edilmiştir. Böylece 21. yüzyıl kentleri yayılmacı bir yapıya sahip olmuştur. Bu kentsel yayılma ile birlikte kaynak kullanımı, ulaşım, altyapı gibi birçok alan olumsuz etkilenmiştir. Bu olumsuz etkilerin önlenmesi için mekânsal yayılmanın tam tersi olarak kompakt kent modeli ortaya atılmıştır (Karakurt Tosun, 2019, s. 151). Kompakt kent modelinde karma arazi kullanımı ve yoğunlaşmayla birlikte ulaşımın kolaylaştırılması, çevreye daha az zarar verilmesi, kaynak kullanımının dikkatli yapılması, belirli bir alanda kentin inşa edilmesi ve kentler inşa edilirken kullanılan malzemelerin doğaya zarar vermemesi gibi hedefler benimsenmiştir.

Kompakt kent 1970'lerin sonlarında ve 1980'lerin başlarında bir planlama modeli olarak tartışılmaya başlanmıştır (Scheurer, 2007, s. 2). Ancak bu kavramın 1990'lı yıllarda sürdürülebilir kent sorunsalında çözüm olarak kullanılabileceği düşüncesi vardı (Arbury, 2005, s. 54). Kompakt kent kavramını ilk kez kullanan Dantzig ve Saaty (1973) kompakt kentin en önemli belirleyicisi olarak yoğunlaştırmayı, kentsel form, mekânsal ve sosyal

yaşam kavramlarıyla açıklamaktadır. Buna göre kentsel form olarak; yüksek yoğunluğun olduğu yerleşimler, ulaşımın yürüme ile sağlanması ve belli sınırları kapsamaktadır. Mekansal anlamda yoğunlaştırma ise, karma arazinin kullanımını ve farklı yaşam biçimleri sunarken sosyal anlamda yoğunlaştırma, sosyal adalet ve hükümet bağımsızlığı gibi özellikleri bulundurmaktadır (Dantzig ve Saaty, 1973, aktaran Pınarcıoğlu ve Kanbak, 2020, s. 35). Yerleşim yerlerinin kopuk ve dağınık bir şekilde yapılanmış doğal çevreye yaymak yerine, yerleşim alanlarını nitelikten ödün vermeyerek yaygınlaştırma planları son dönemde destek görmektedir. Bu bağlamda “kentsel yoğunlaştırma” veya “kompakt kent” kavramları gündeme gelmektedir (Özturan, 2010, s. 81). Kompaktlığa ulaşabilmek için yoğunlaştırma oldukça önemlidir. Arazi en verimli şekilde kullanılmaya çalışılır. Kompakt kent modelinde daha önce kullanılmış alanların kullanılması teşvik edilir. Bu alanlar üzerinde yerleşim alanları yoğunlaştırılarak kentin genişlemesi engellenmeye çalışılmaktadır. Bu amaçla yayılmacı kent değil de kompakt bir kent modeli hedeflenmiştir (Baş, 2019, s. 109).

Literatürde kendine yeterli kent olarak da geçen kompakt kent modelinde; yüksek yoğunluklu konut alanlarında kentsel yayılmayı önleyecek, enerji tüketimini azaltacak, canlı çeşitliliğini koruyacak bir yaklaşım olarak ortaya konmaktadır (Sınmaz, 2013, s. 78).

Neuman (2005) ise kompakt kentin özelliklerini şöyle sıralamaktadır:

- Yüksek yerleşim ve istihdam yoğunluğu,
- Karma arazi kullanımı,
- Artan sosyal ve ekonomik etkileşimler,
- Bitişik gelişme,
- Sınırları belirli kent alanı,
- Kentsel alt yapı,
- Ulaşımın farklı kollarla yapılması,
- Yerel/bölgesel erişilebilirlik,
- Kaldırımlar ve bisiklet yolları dahil cadde bağlantıları,

- Yüksek derecede geçirimsiz yüzey kaplaması,
- Açık alan oranının düşüklüğü,
- Tek elden arazi geliştirme planlaması,
- Kentsel yapı ve alt yapı için hükümetin mali kapasitesi (Neuman, 2005, s. 15).

Kompakt kent, kaynakların kötü kullanımı, doğal çevrenin zarar görmesi ve yoğun kentleşmeye alternatif bir model olarak kabul edilebilir. Bu model ile kent doğal çevre ile bütünleşecek, ulaşımında otomobil kullanımı azalacak, kaynaklar bilinçli kullanılacak ve kent kimliği ortaya çıkacak vb. başlıklar olarak tanımlanabilmektedir (Mikaeili & Memlük, 2013, s. 41).

2.5.4.1. Kompakt Kent Olgusunun Bileşenleri

Kentsel kompaktlığın temel bileşenlerini merkezilik, yekparelik, yoğunluk, çeşitlilik, faktör yoğunluğu ve çözünürlük olarak sıralamak mümkündür (Çalışkan, 2004, s. 35-38).

2.5.4.1.1. Merkezilik

Yerleşimlerin homojen bir şekilde yayılması mümkün değildir. Ortak kullanım alanları belli bir merkezileşmeyi beraberinde getirir. Yerleşimin kompakt bir forma sahip olması merkezilik derecesinin artmasıyla ilişkilidir.

2.5.4.1.2. Yekparelik

Kentsel yoğunluğun sürekli olması, yerleşimi oluşturan elemanların sıkı ve sürekli olmasını ifade eder.

2.5.4.1.3. Yoğunluk

İnsanların çalışma ve kent alanlarının yoğunluğu kompakt kent formu için önemlidir. Kompaktlığın en önemli bileşenlerinden biri yoğunluktur çünkü insanların yoğun bir şekilde belirli bir alanda yaşamasını hedeflemektedir.

2.5.4.1.4. Çeşitlilik

Bu kavram ile alan kullanımının karma bir şekilde olduğu ifade edilmektedir.

2.5.4.1.5. Faktör Yoğunluğu

Diğer kompaktlık bileşenlerinden farkı sonuç veya ürün yerine süreci vurgular. Bu anlamda yapılaşan alan ile nüfus artışı arasındaki ters orantıyı ifade etmektedir.

2.5.4.1.6. Çözünürlük

“Bir kent dokusunun yüksek çözünürlüğü, onu oluşturan birim ve kullanımların çok sayıda, küçük ve iç içe olmasıyla doğrudan ilintilidir”. Özetlemek gerekirse kompakt kent politikaları; kentsel yenileme, kent merkezlerinin yeniden canlandırılması, kırsal alana doğru ilerleyen büyümenin durdurulması, yüksek yoğunluklar, karma arazi kullanımlı bir gelişme, toplu taşıma sistemlerinin teşvik edilmesi, özel araç kullanımının azaltılması ve bu kullanımlar ile çevreye verilen zararların azaltılması gibi hedefler ortaya koymaktadır (Breheny, 1997, s. 209).

2.5.4.2. Kompakt Kent Yaklaşımının Avantajları ve Dezavantajları

Kompakt kent modelinin avantajları ekonomik, sosyal ve çevresel alt başlıkları altında aşağıdaki Tablo 2.4 'de ortaya konulmuştur.

Tablo 2.4: Kompakt Kentin Faydaları

Kompakt Özellikleri	Kent	Çevresel Faydalar	Sosyal Faydalar	Ekonomik Faydalar
Kent içi mesafesinin kısalması	ulaşım	*Otomobil kullanımının azalması *Düşük karbondioksit emilimi	*Daha düşük maliyet nedeniyle daha fazla erişilebilirlik	*İşçiler daha kısa seyahat etmesiyle daha fazla verim sağlamaktadır.
Otomobil bağımlılığının azalması		*Kişi başına düşen enerji kullanımının azalması *Düşük karbondioksit emisyonu	*Ulaşım maliyetinin azalması *Yürüme mesafesinde ulaşım olduğu için hareketliliğin artması *Bisiklet kullanımının ve yürüyüşün artması ile daha sağlıklı yaşam	*Yeşil iş ve enerjilerinin geliştirilmesi

Tablo 2.4: Kompakt Kentin Faydaları (Devamı)

Yerel/bölgesel bazlı enerji kullanımı	*Tarım alanlarının ve doğal biyo çeşitliliğin korunması *Gıdanın daha kısa yolla sağlanması ile karbondioksit oluşumunun azalması	*Yeşil iş ve enerjilerin geliştirilmesi *Daha fazla enerji bağımsızlığı
Arazi kullanımından yüksek derecede fayda sağlanması	*Daha fazla yeni faaliyet sebebiyle yaşam kalitesinin artması	*Kırsal ekonomik kalkınma
Kamusal hizmet sunumunun etkin oluşu	*Sosyal refahın artması için sunulan kamu hizmetlerinin verimliliğinin artırılması	*Altyapı yatırımları ve bakım maliyetlerinin düşük olması
Yerel hizmetlere yüksek erişim	*Yerel hizmetlere kolay ulaşılabilirlik nedeniyle daha yüksek yaşam kalitesi	*Kalifiyeli işgücünün yüksek yaşam kalitesi sebebiyle kente gelmesi *Daha fazla çeşitlilik, yenilik ve yaratıcılık nedeniyle daha fazla üretkenlik

Kaynak: OECD'den akt. Pınarcıoğlu & Kanbak, 2020, s. 54.

Kompakt kent planlamasının sürdürülebilirlik açısından çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan faydaları bulunmaktadır. Bu planlamaya göre, kent içi ulaşım mesafesinin kısalması, otomobil bağımlılığının azalması, enerji kullanımının sağlıklı olması ve kamusal hizmet faaliyetlerinin daha verimli olması planlanmıştır. Çalışkan, (2004) tarafından belirtilen kompakt kentin avantajlarını 5 maddede sıralamak mümkündür;

- Kırsal alanların korunması: Kentsel yapılaşmanın doğal alana doğru yayılmasının önüne geçilmesidir.
- Altyapı ve hizmet sunum maliyetleri: Kompakt kent formu, yaygın kent formlarına oranla daha kısa altyapı hatları (kanalizasyon, yol vs.) gerektirir. Aynı hattı kullanan kullanıcı yoğunluğu arttıkça altyapının ortalama maliyeti de düşmektedir.
- Sosyal Sürdürülebilirlik: Kentte yaşayan farklı sosyal grupların sunulan

hizmetlerden eşit düzeyde faydalanabilmesi, sosyal grupların bir arada olması için gelir, statü ya da etnik kökene bakılmaması gerektiğini anlatmaktadır.

- Evsel enerji kullanımı: Kompakt kent sisteminde yaşama, çalışma ve boş zaman alanlarındaki mesafe kısaltılarak yoğunluk olması ve böylece enerji kullanımının azaltılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda binalarda kullanılan ısıtma ve güç sistemleri azaltılmaktadır.
- Kentsel hareketliliği artırılması ve otomobil bağımlılığı: Kentte bulunan birçok işlev yürüme mesafesinde olduğu için ulaşım oldukça kolaydır. Ulaşımın yürüyerek yapılması ile otomobil bağımlılığı azaltılmış ve yolcu yoğunluğu azalmıştır.

Kompakt kent yaklaşımının dezavantajları:

- Kompakt kent sistemi, kent darlığına ve arazi fiyatlarının yükselmesine sebep olmaktadır. Kentte oluşan yüksek yoğunluk sebebiyle kırsal bölgelerde ekonomik açıdan dezavantajlar oluşmaktadır (Haughton and Hunter'den akt. Pınarcıoğlu ve Kanbak, 2020, s. 55).
- Kompakt kent modeli fiziksel açıdan incelendiğinde kent içinde yeşil ve açık alanların azalması, kalabalık bir yaşam ve görsel bir orantısızlık hissi vermesi gibi nedenlerle dezavantaj oluşturmaktadır. Kentte oluşan yoğunlaşma sebebiyle kent arazilerinin değer kazanması barınma giderlerini arttırarak kent içinde kent yoksulları ve diğer dezavantajlı grupları artırarak kentsel ayrışma biçimleri ortaya çıkarabilmektedir (Uncu, 2019, s. 37).
- Çok katlı yapılaşma ile güneşlenme ve havalandırma sistemleri riski, şehir merkezindeki yoğunluk sebebiyle oluşan gürültü kirliliği, şehir merkezinde oluşan yoğunluk sebebiyle ekonomik olarak sınıf farklılıkları ve buna bağlı olarak suç oranlarındaki artışlar dezavantajları oluşturur diyebiliriz.

2.5.5. Eko-Kompakt Kent

Eko-kompakt kent modelinde amaç sürdürülebilirlik kapsamı altında iki kent

modelinin birleşerek daha iyi bir kent oluşturma ve daha kaliteli bir yaşam sunma amacı bulunmaktadır. Eko kompakt city (ECC) modeli ilk olarak Brüksel’de Mimarlık Vakfı 2008 Avrupa Mimarlık ödülünün ödül töreninde sunulmuştur (Eco Compact City Network, 2021). OECD ve AB eko-kompakt kent modeli ile ilgili yorumlarda bulunmuşlardır. Amaç doğaya zarar vermeden enerji kaynaklarını doğru kullanmaktır. Bina yaparken yapılacak malzemelerin niteliğine önem verilir. Gidilecek mesafenin azaltılmasıyla arabanın daha az kullanılması sonucuyla oluşan hava kirliliği ve yakıt kullanımı azalacaktır. Bu ortak hedeflerin yanı sıra birbirinden ayrılan noktalar da bulunmaktadır. OECD ekonomik boyuta önem verirken AB modeli ise ekonomiyi geri planda tutmaktadır (Tuğaç, 2018, s. 1058). Eko-kompakt kent sisteminde amaç kent sakinlerinin toplu taşıma kullanımını teşvik eden çevre dostu bir ortamı oluşturmaktır. Temel amaç doğal kaynak kullanımını inceleyerek hava ve çevre kirliliğini önemli ölçüde azaltan bir kentsel çevre yaratmaktır.

2.5.5.1. Eko-Kompakt Kentin Türkiye’de Uygulanabilirliği

Eko-kompakt kent modelinin Türkiye’de uygulanabilirliği üzerine Tuğaç (2018)’ın belirttiği gibi; Türkiye’de 10. Kalkınma Planında aslında yeşil büyüme, çevrenin korunması ve sürdürülebilir kentlerden bahsedilmiştir. Bu durum OECD ve AB kent politikalarının maddeleriyle örtüşmektedir ama ne OECD ne de AB modelinin tamamını uygulamak mümkün görünmemektedir. Türkiye özellikle ekonomik olarak ve kültürel kimlik bakımından henüz tam anlamıyla bu modeli uygulamak için uygun değildir.

2.5.5.2. Büzüşen Kent

Büzüşme ile anlatılmak istenen bozulmadır. Bu kavram daha çok şehir merkezini kapsamaktadır (Hayır, 2012, s. 311). Gatweiller ve arkadaşlarının (2003) tanımına göre büzüşme şehir merkezinde nüfus oranında, iş alanında, ekonomik anlamda ve diğer birçok alanda ortaya çıkan olumsuzluk demektir. Bu durum bir şehirde demografik, ekonomik, toplumsal gibi koşullarla dairesel olarak karşılıklı etkileşim yaratır (Borsdorf ve Bender’den akt Hayır, 2012, s. 311).

Büzüşme dönemi sosyalist dönem sürecinde ekonomik ve toplumsal olarak dönüşüm ile açıklanabilir. Bir yerleşim alanında büzüşme olup olmadığına karar vermek için; “yaklaşık

olarak son 5 yılda gerçekleşen nüfus gelişimine, yıllık göç oranına, işsizlik oranına, kişi başına düşen vergi gücüne, kişilerin satın alma gücüne” bakmak gerekmektedir (Gatzweiler & Milbert, 2009, s. 444).

2.5.6. Yavaş Kent

Yavaş kenti tanımlarken öncelikle küreselleşmeden bahsetmemiz gerekmektedir. Küreselleşme etkisi ile ortaya çıkan bir kent sistemine karşı çözüm olarak önerilen bir model olarak yavaş kenti gösterebiliriz.

Aktel (2001)’in tanımlamasına göre küreselleşme; ülkeler arasındaki ilişkilerin artması ve gelişmesi, siyasal olarak insanların ayrıştırılmadığı, herkesin fikirlerine saygı duyulduğu, farklı toplumsal kültürlerin, inançların, örf, adet ve gelenek, yaşayış biçimlerinin birbirleriyle ilişkili olduğu, maddi ve manevi değerlerin milli sınırları aşarak dünyaya yayılmasıdır. Sosyal, kültürel, iktisadi, siyasi ve teknolojik ilişkilerinin sınırlarının olmamasıdır. Sınırların artık önemsiz olduğu dünyada istenilen bilgiye en hızlı yolla ulaşılmasıdır. Küreselleşme ile hayat oldukça kolaylaşmıştır.

Diğer yandan, küreselleşmenin olumsuz yanları da bulunmaktadır. Yavaş şehir hareketi küreselleşme karşıtı bir harekettir. Küreselleşme süreciyle değişen kentler, gittikçe birbirlerine benzeyen yapılara ve planlara sahip olmaya başlamıştır. Kentlerde bulunan alışveriş merkezleri, gökdelenler, bina tasarımları, sokaklar, otoparklar vb. yapılar benzer özellikler göstermektedir. Küresel popüler kültürün etkisiyle kentler tüketim mekanları haline getirilmeye çalışılmıştır. Küreselleşmenin etkisiyle sadece kent konutları değil, yaşam tarzı, tüketim alışkanlıkları, giyinme ve beslenme alışkanlıkları da tek tipleşmektedir (Keleş & Mengi, 2017, s. 63-64).

Günümüzde hız kavramı hayatın her alanında etkili olsa da bazı eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Bu eleştiriler içerisinde en önemlisi ise “yavaş hareketi” diyebiliriz. Yavaş hareketi ile hedeflenen hayatın her noktasında etkili olan bu hız kavramını incelemek ve bir dönüşüm önermektir (Şahin, Kaya ve Baldemir, 2014, s. 1).

İtalyanca *citta* (şehir) ve İngilizce *slow* (yavaş) kelimelerinden oluşan *cittaslow*, yavaş/sakin şehir anlamında kullanılmaktadır. Küreselleşmenin yarattığı standartlaşmayı ve

yerel özellikleri kaybetmemek için Slow Food hareketinden ortaya çıkmış bir kentler birliğidir. Sıradanlaşan ve tek tipleşen yaşam tarzına engel olmak amacıyla bir araya gelmiş bir birliktir. Küreselleşmenin etkisiyle birbirine benzer mekanlar olmak istemeyen, kendi kimliğini ve özelliklerini korumak isteyen kasabaların ve kentlerin katıldığı bir birliktir diyebiliriz (CittaslowTürkiye, 2021).

Gelişen teknoloji ile zaman ve mekan algıları değişmiştir. 21. yüzyıl bireyinin yaşamı geçmişe göre hızlanmış ve kontrol edilemez hale gelmiştir. Yaşamdaki bu hız ile “an”ın fark edilmediği ve beraberinde birçok şeyi hızlandırdığı düşünülmektedir. İnsanlar hızlı yaşamaya başlamış yemek yerken, alışveriş yaparken, gezerken ve insanlarla iletişimlerinde hızlı ve yüzeysel ilişkilerin olduğu bir yapı belirmiştir. Hızlı ama kalitesiz olan bu 21. yüzyıl yaşam tarzına tepki olarak 1980’li yılların sonlarında İtalya’da yavaş hareketi doğmuştur. Yavaş hareketi aslında hızlı yemek kültürüne ve bu hızla birlikte yok olmaya başlayan geleneksel yaşam anlayışına karşı bir başkaldırı olarak ortaya çıkmıştır. Bu amaçla 15 Ekim 1999 tarihinde İtalya Orvieto’da Yavaş Kentler Birliği kurulmuştur. Birlik küreselleşmenin olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuz olarak farklılıkları törpüleyerek tek tip insan modeli oluşturmaya başladığını ve sıradanlık oluşabileceği korkusuyla oluşturulmuştur. Bu hız ve küreselleşmenin etkisi yaşamın her alanında görülmüştür. İşler ne kadar kolay ve hızlanmış olsa da ilişkiler, yaşayış biçimi olumsuz etkilenmeye başlamıştır (Karakurt Tosun, 2019, s. 174-175).

2.5.6.1. Yavaş Hareketinin Tarihçesi

Bu hareketin ortaya çıkışında etkili olan olay ise, 1986 yılında Roma’nın simgelerinden biri olan İspanyol Merdivenleri’nde yapılan McDonalds açılışı sırasında Carlo Petrini önderliğinde bir grup tarafından gerçekleştirilen bir protesto hareketiydi (CittaslowTürkiye, 2021). Protestoculara göre bu mekan hem estetiği bozuyor hem de İtalyan yemek kültürüne ve beslenme geleneğine darbe vuruyordu. O yüzden bu hareket sıradan bir hareket değildir. McDonalds’ın yapmadığı her şeyi temsil eden; taze, yerel ve mevsimlik ürünleri vaat eden ve bu lezzetleri yakınlarıyla birlikte tatmayı vaat eden bir harekettir (Sırım, 2012, s. 121). Yavaş Gıda Manifestosu (slow food) ile tadın standartlaşmasını önlemek, biyoçeşitliliğe yapılan tehdit ve çevresel tahribat ile ilgili olarak sebze, meyve ve tahılların

yok olması, küçük esnafın zarar görmesi ve kültürel olarak kimlik sorununu çözmek hedeflenmiştir (Sağır, 2017, s. 52).

Yavaş hareketi ilk olarak İtalya’da ortaya çıkmış ve dünya çapında benimsenerek hızla yayılmıştır (Ünal & Zavalı, 2016, s. 894). Yavaş yemek hareketi, üç boyutlu bir kalite kavramı önermektedir. İyi, temiz ve adil boyutlarını içermektedir. İyi; besinin gerçek tat, aroma ve görünüme sahip olmasını temsil ediyor. Temiz; sürdürülebilir oluşunu kapsamaktadır. Adalet; sosyal olarak sürdürülebilirliği içerir (Schneider, 2008, s. 384).

Yavaş yemek hareketi, artık dünyanın birçok ülkesinde binlerce üyesi bulunan uluslararası bir harekete dönüşmüştür. Hareket sadece gıda konusunda değil, yerel ürünleri, geleneksel yemek pişirme yöntemlerini içermektedir (Karakurt Tosun, 2019, s. 179).

Hızlı yaşamın getirdiği birçok olumsuzluğa karşı birçok ülkede tepkiler oluşmuştur. Üretim ve tüketimin baş döndürücü hızına karşı sakinliği, yavaşlığı ve sağlığı savunarak İtalya’da başlamıştır (Ak, 2017, s. 885). Yavaş yaşam hareketi ile bu hızın karşısında “anlamli şeyler için zaman” ayrılması olarak ifade edilebilir. Yavaş yaşam ile zamanı daha dikkatli kullanarak yaptığımız aktivitelerden haz alarak yaşamaktır. Örneğin hazır yemek yerine yemek pişirmek, araba kullanmak yerine bisiklete binmek, hazır meyve ve sebze tüketmek yerine yetiştirip yemek gibi zamanı daha kaliteli kullanarak daha iyi hissederek yaşamı ifade eden bir harekettir diyebiliriz (Parkins, 2004, s. 364).

Yavaş hareketi hayatın birçok alanında etkisini göstermiştir. Bu yavaşlık yemek alanında, trafik, seyahat, turizm, medya, işletme, ekonomi gibi birçok alanda kendisini göstermiştir. Yavaş yaşamdan kastedilen şey kişinin kendisini dünyadan kısıtlayarak, bir koza içine hapsetmesi değil, yaşanan hayata değer katmak, “hiçbir şey yapmamanın” özgürlüğünü ve huzurunu tatmak olarak adlandırılmaktadır. Günümüzde ise hız, güç ve kararlilikla özdeşleştirilirken yavaşlık işten kaçmak ve zayıflıkla özdeşleştirilmektedir. Yavaşlık günümüzde olumsuzlukları çağrıştırırken hız ise olumlu yönleri çağrıştırmaktadır (Güven, 2011, s. 117).

Uluslararası bir birlik olan Yavaş Kentler Birliği, çalışmalarını bir tüzükle kayıt altına almıştır. Bu tüzük 28 madde ve 5 ek belgeden oluşmaktadır. Tüzükte, Yavaş Kentler

Birliği'nin kuruluğu, organları, katılım kriterleri, logo kullanımı vb. gibi pek çok alanda tanımlar ve ilkeler bulunmaktadır (Karakurt Tosun, 2019, s. 179).

Yavaş kentler Birliği, logo olarak salyangozu seçmiştir. Salyangoz yavaşlığıyla akıllı ve ağırbaşlılığı temsil etmektedir (Karakurt Tosun, 2019, s. 181).

Şekil 2.6: Yavaş Kentler Birliği Logosu

Kaynak: Cittaslow Türkiye, 2021

Yavaş hareketi için seçilen salyangoz simgesi yavaşlığı ve yavaş hareket ederek hataların önlenebileceğini hedeflenmiştir. Geçmiş ile gelecek arasında bir köprü kurulması ifade edilmektedir. Yavaşlık, geri kalma, teknolojiyi kullanmama değil teknolojiyi verimli bir şekilde kullanarak sürdürülebilirliği sağlayabilmeyi hedeflenmiştir (Sırım, 2012). Yavaş şehir hareketi ile yaşam kalitesinin yükseltilmesi, yerel değerlerin korunarak farkındalık oluşturulması hedeflenmiştir (Aydemir, 2019, s. 251).

2.5.6.2. Yavaş Kentleşme Kriterleri

Dünyada ve ülkemizde pek çok yerleşim yerinin kent unvanını kazanabilmesi için bazı kriterleri taşıması gerekmektedir. Sürdürülebilir ve yaşanabilir bir dünyanın oluşabilmesi için ve yavaş kent hareketinin başarılı olması için bu kriterler oldukça önemlidir (Karataş & Karabağ, 2013, s. 5).

Bir kentin yavaş kent olabilmesi için öncelikle Yavaş Kentler Birliği tarafından onaylanmış olması gerekmektedir. Yavaş kent temsilcilerinden oluşan bir komite, yavaş kent olmayı isteyen kenti ziyaret eder, ne kadar uyumlu olup olmadığını inceler (Karakurt Tosun, 2019, s. 182). Kentin 'Uluslararası Yavaş Kent Ağı'na katılabilmesi için, enerji ve çevre

politikası; altyapı politikası; kentsel kalite politikası; tarım, turizm ve el sanatları politikası; misafirperverlik, farkındalık ve eğitim politikası; toplumsal aidiyet politikası ve ortaklık politikası olmak üzere yedi kategoride toplanmış 72 kriterin en az yarısını ve her kategoride en az bir kriteri karşılaması gerekmektedir (Bitirim Okmeydan, 2019, s. 100).

Sonuç olarak yavaş yemek ve yavaş kent hareketlerine geniş bir çerçevede bakacak olursak, alternatif bir ekonomik kalkınma modeli içerdiği görülmektedir. Yavaş kent anlayışı, küreselleşmeyle birlikte kentin gelişen ve yarışan bir yer olarak algılama anlayışının tam tersi olarak, küçük kentlerin de bu uluslararası bağlamdan nasıl faydalanabileceklerine güzel bir örnektir (Ergüven, 2011, s. 204).

2.5.7. Rekabetçi Kent/ Girişimci Kent

Küreselleşmeyle birlikte ülkeler, kentler ve bölgeler önemli hale gelmiştir. Ülkelerin uluslararası düzeyde rekabet edebilmesi önemlidir. Çünkü rekabet edebilir durumda olması bölgelere ve ülke geneline makro ekonomik kavramlar çerçevesinde olumlu etki oluşturabilecektir (Çoban, 2019, s. 920). Kentler birçok alanda rekabet halindedir. Bu rekabet şekillerinden en önemlisi ürün pazarları içinde rekabet, yatırımın olması için kentlerin cazibe merkezi haline getirilmesi ve devlet mekanizmasından gelecek finansman kaynakları için yarışmaktadır (Gordon, 1999, s. 1001). Türk Dil Kurumu'na göre rekabet, “aynı amacı güden kimseler arasındaki çekişme, yarışma, yarış” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2021). Kentler giderek birbirleriyle farklı seviyelerde yarıştıkça, rekabet ettikçe, karar vericiler de rekabeti avantaja çevirmeye çalışmaktadırlar. Bu bağlamda ulusal, bölgesel veya kentsel boyutta hangi özellikte olursa olsun “ekonomiyi daha rekabetçi hale getirmek için neler yapılabilir” düşüncesiyle kalkınma stratejileri oluşturmaya başlanmıştır (Begg, 1999, s. 795).

Teknolojinin çok hızlı ve sürekli bir şekilde gelişimi hayatın her alanında kolaylık sağlamıştır. Sağlanan kolaylıklar ve küreselleşmenin etkisiyle kentlerin kalkınma boyutlarında da değişiklikler olmuştur. Kendine yetebilen kent kavramı eskimiş artık rekabet edebilen kentler kavramı zorunluluk haline gelmiştir. Kentler artık bir yarış içerisine girmiş, aynı ülkede bulunan farklı kentler arasında bile bir yarış başlamıştır. Bu yarışta bir adım öne geçebilmek için farklılaşmaya ihtiyaç duymuşlardır. Bunun için de “markalaşmak” önemli bir yol gibi görünmektedir. Kentlerin kendilerini pazarlamak ve akıllarda kalarak

satılabilirliklerini arttırmak en önemli hedeflerindendir. Bu hedef günümüzde artık büyük veya küçük hemen her bölgede gündem haline gelmiştir (Zeren, 2014, s. 96-97). Gündem haline gelen bu hedef birçok isimle anılmaktadır: Girişimci, rekabetçi ve marka kent kavramları ortak bir noktada buluşarak aslında küreselleşmenin etkisiyle oluşan bu yarış anlatılmaktadır. Hepsi ortak bir noktada buluşarak günden güne gelişen teknolojiyle birlikte küçülen dünyanın içerisinde farklı olabilmek, yarışabilmek, ilk akla gelen olabilmek gibi sebeplerle ortak bir amaçla uygulanmaya çalışılmaktadır.

Marka kelime anlamı olarak “Bir ticari malı herhangi bir nesneyi tanıtmaya, benzerinden ayırmaya yarayan özel ad veya işaret” (Türk Dil Kurumu, 2021). Kentlerin markalaşmadaki temel hedefi “cazibe merkezi” olmaktır. Bunun için de diğer kentlerle rekabet edebilecek yabancı yatırım, kaliteli işgücü ve turizm gibi gelişmeleri kendilerine çekmek istemektedirler (İnce, 2019, s. 271).

Rekabet sadece ürün ve firmalar arasında değil ülkeler ve kentler de kendi aralarında rekabet etmektedir (Tek, 2009, s. 170). Rekabet halinde olan kentler avantaj sağlayabilmek için dünyadaki gelişmeleri takip etmekte ve sürekli öğrenme sürecindedirler (İçellioğlu, 2014, s. 40).

1980’lerden bugüne kadar yaptıkları araştırmalarda ülke sınırlarının artık önemli olmadığı ve kentsel rekabetin gündemde olduğu ifade edilmektedir. 1990’ların sonunda ve 2000’lerin başında rekabet gücü ve rekabet avantajı kavramları gündemdeydi. 1990’ların sonunda kentsel nüfus artışlarının rekabetçiliği güçlendirdiği anlaşıldı. Yirmi birinci yüzyılda artık gelişmiş ülkeler yeni ekonomik faaliyetler geliştirmek zorundaydı. Küreselleşmeyle birlikte ekonomik rekabet daha yoğun bir hal almıştır (Eroğlu & Yalçın, 2014, s. 24-25).

OECD’ye göre bölgesel rekabet gücü: “Firma ve milli ekonomi düzeyindeki iki kavramdan yola çıkarak, firmaların endüstrilerin, bölgelerin, ülkelerin veya ülke birliklerinin uluslararası rekabete açık iken, sürdürülebilir ve göreceli olarak yüksek faktör geliri ve faktör istihdamı seviyesi yaratabilme yeteneğidir” şeklinde tanımlanmıştır (Hatzichronoglou, 1996, s. 20). Bölgesel rekabet gücü yüksek olan bölgeler diğer bölgelere göre daha başarılı olacaktır. Bölgesel rekabet gücüne sahip olan bölgenin daha fazla iş olanağı ve diğer bölgelere göre daha yüksek bir yaşam kalitesi sunması beklenmektedir (Becerren, 2004, s.

280). Ayrıca rekabet edebilmek için sermayeyi çekebilme çabası ile iş gücü ücretleri düşük olan, yönetsel olarak bürokratik yapısında az engeli olan, uluslararası ekonomik iletişimi ve bağlantısı yüksek olan bölgeler avantaj elde etmektedirler (Albayrak & Erkut, 2010, s. 138). Bölgeler arasındaki bu rekabet gücünün kazandırdığı avantaj nedeniyle hem akademik çevreler hem de karar birimleri açısından, 1980 sonrasında rekabet gücü kavramı oldukça önemli bir hale gelmiştir. Artık bilginin ekonomiye yön verdiği bu rekabet ortamında global piyasalarda var olabilmek için rekabet gücünün gösterilmesi ve bölgenin ekonomik ve refahının yönetimi için bölge kavramı oldukça önemlidir (Kumral, 2006, s. 277). Her bölgenin kendine ait özellikleri olması sebebiyle, rekabet edebilirliği etkileyen faktörler bulunmamaktadır. Farklı çalışmalarda ise rekabet edebilirliğin yönlerinden bahsedilmektedir (Kara, 2008, s. 19). Bölgesel rekabet gücünü etkileyen temel faktörler ekonomik ve stratejik faktörler olarak iki ana başlık altında sınıflandırılabilir. Ekonomik ve stratejik faktörler arasındaki farklılık ekonomik faktörlerin istatistiki veriler yardımıyla ortaya konulurken, stratejik faktörlerin ise rakamsal olarak gözlemlenememesidir (Beceran, 2004, s. 291).

Tablo 2.5: Bölgesel Rekabet Gücünün Faktörleri

Ekonomik Faktörler	Stratejik Faktörler
Üretim Faktörleri	İdari Etkinlik
Altyapı	Kalkınma Stratejileri
Bölgenin Konumu	Kamu ve Özel Sektör İş Birliği
Ekonomik Yapı	Kurumsal Esneklik
Sosyal ve Uygun Yaşam Kalitesi	

Diğer bölgelerle rekabet edebilmek amacıyla bölgesel kalkınma ajanslarına ihtiyaç duyulmuştur. Bölgesel kalkınma ajansları, kalkınmadaki sorunların çözümü için girişimcilik ruhu ve yenilik kapasitesini geliştirme amacıyla hareket etmektedir. Kalkınma ajansları girişimcilik kültürünü geliştirerek, küçülen devlet anlayışına uygun olarak eşgüdüm, düzenleme gibi işlevler üstlenmektedir (Ceran, 2010, s. 21).

Bölgesel Kalkınma Ajanslarına ilk örnek olarak; 1933 yılında ABD’de insanlara ucuz elektrik enerjisi sağlamak ve bölgelerin ekonomik gelişmesi amacıyla kurulan Tennessee Valley Authority Projesidir (Küçükali, 2013, s. 207). 1990’lı yıllar bu olumlu ve olumsuz

sonuçların birlikte yaşandığı dönemi içerir (Hasanoğlu & Aliyev, 2006, s. 88).

Bölgesel Kalkınma Ajansları bölgeler arasındaki sosyo-ekonomik refah dengesizliklerin giderilmesi milli kaynakların maksimum seviyede fayda verebilmesi için geliştirilmesi, bölgelerin doğal, iktisadi, sosyal kaynak ve imkanların kullanılması amacıyla Kalkınma Ajansları küresel rekabet edebilirliğin vazgeçilmez bir unsuru olmuştur (Erol, 2012, s. 88).

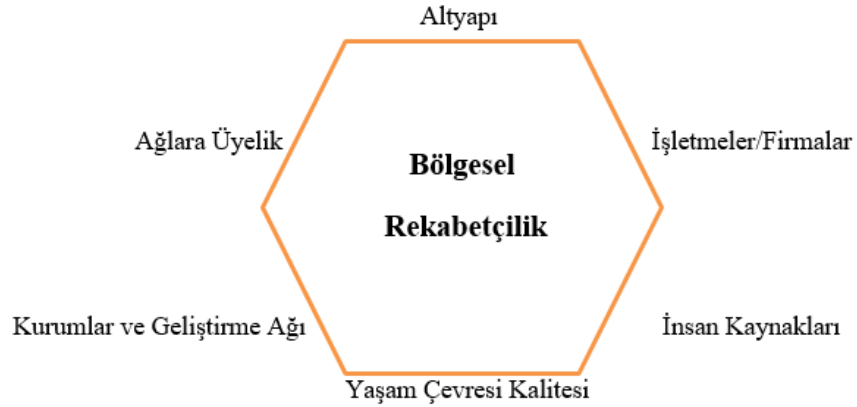
Kent rekabetçiliği; kentsel bir bölgenin diğer kentlerle rekabet edebilecek düzeyde üretim yapması ve bunu iyi bir şekilde sunma yeteneği denilebilir (Eroğlu & Yalçın, 2014, s. 26).

Günümüzde küreselleşmenin etkisiyle birlikte piyasa ekonomisi önemli bir boyuta gelmiştir. Bu bağlamda kentler uluslararası ekonomiyi kendi adına kullanabilmek için diğer kentlerle yarışa girebilmektedir. Bu durum kentlerin girişimcilik olgusu ile ele alınmasına yol açmaktadır. Girişimci kentlerin ortaya çıkışı ve gelişimi kentleşme sürecinden bağımsız olarak ele alınamaz. Sanayi devrimiyle birlikte ekonomik faaliyetler artık sanayi ve hizmet sektörünü aktif hale getirerek tarım sektöründe azalma meydana getirmiştir. Tarımda makineleşme ile halk kırsaldan kente göç etmeye başlamıştır. Hızlı makineleşme ile birçok sorunu da beraberinde getirmiştir (Koyun & Mollavelioğlu, 2017).

Teknolojinin gelişmesiyle her alanda devrim yaşanmıştır. Küresel ekonomik süreçlerin değişmesiyle birlikte artık ulusal sınırlar önemini kaybetmeye başlarken, küresel ekonomik aktiviteleri çekebilen kentler bu durumdan avantaj sağlamaya başladı ve kentler arasında bir rekabet ortamı oluştu. Bu yarışma ortamı sonucunda bu hiyerarşik küresel sistem içinde kentler bir yer edinebilmek için kentsel dönüşüm projeleri geliştirmeye başladı. Bu süreçte bazıları küreselleşmeyi kentlerine adapte ederken, bazıları değiştirmiş, bazıları da sürece karşı çıkmıştır (Sönmez, 2005, s. 17).

Linnamaa (1999) tarafından bölgesel olarak rekabet edebilmek için bazı unsurların olması gerektiğini belirterek bu unsurları altı başlık altında incelemiştir. Bunlar:

Şekil 2.7: Bölgesel Rekabet Edebilirliğin Temel Unsurları

Kaynak: Akpınar vd., 2011.

Girişimci kavramının herkesçe bilinen ilk tanımı, Richard Cantillon'un 18. yüzyılın başlarında yaptığı tanımdır. Cantillon 1755 yılında girişimciyi risk alan kişi olarak tanımlamaktadır. Jean Baptiste Say (1803) bu tanıma girişimcinin yönetici özelliğinin de olması gerektiğini ekleyerek geliştirmiştir (Bozkurt vd., 2012, s. 232). Girişimci kent tanımı ise üç temel unsura dayanmaktadır. Bunlardan ilki, kent imajı belirlenirken rekabetçi ve piyasacı bir söylem geliştirmek. İkincisi, ekonomik kalkınmaya, yatırım ve göreceli olarak refah düzeyi yüksek olanları kente çekmek için politika uygulamak. Üçüncüsü ise geleneksel yerel yönetim anlayışı yerine kamu-özel sektör anlayışına geçişi sağlamak ve bunu yaparken de özel sektöre kentteki yerel kamu yararının, yönetimin belirlenmesi gibi alanlarda imtiyaz vermektedir (Özışık, 2012, s. 134). Girişimcilik kavramı ekonominin gelişimi için oldukça önemli bir kavramdır. Girişimcilik eğiliminde belirleyici etmenler vardır. Bunlar; finansal kaynaklar, eğitim, aile, inanç, kültür ve kişilik özellikleri öne çıkanlarıdır (Bozkurt & Erdurur, 2013, s. 59).

Girişimci kentlerin değerlendirilmesi gerekmektedir. Bunun için kentlerin girişimci yetiştirmedeki avantajı, kentin girişimci çekmedeki potansiyeli ve kentin durumunu gösteren bir yapının kurulması gerekmektedir. Bu bağlamda baktığımızda yapılan farklı çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalardan birisi Endevor Brasil 2014 çalışması örnek olabilir. Bu çalışmada yedi belirleyen üzerine kurulmuştur. Bu belirleyenler; düzenleyici çevre, piyasa koşulları, altyapı, sermayeye ulaşılabilirlik, yenilikçilik, beşeri sermaye ve kültürden

oluşmaktadır. Her belirleyen de kendi içerisinde iki alt belirleyene ayrıştırılmıştır. Zaman süreci ve vergi maliyetleri olmak üzere alt belirleyeni bulunmaktadır. Zaman süreci belirleyeni girişimcilerin işlemleri gerçekleştirirken ihtiyaç duyduğu zamanı ifade etmektedir. Altyapı belirleyeni ise ülke içi ulaşım ve koşullardan oluşmaktadır. Piyasa koşullarının belirleyenleri ise ekonomik kalkınma ve potansiyel müşterilerdir. Sermaye erişiminin alt belirleyeni ise mevcut sermaye ve riskli sermayeden oluşmaktadır. Yenilikçilik ise yatırım yoğunluğu ve yenilikçilik oluşturma potansiyelini oluşturmaktadır. Son olarak kültürün alt belirleyenleri ise girişimsel potansiyel ve girişimsel imaj belirleyenlerinden oluşmaktadır (Anadol Koyun & Mollavelioğlu, 2017).

Ulaştırma, yenilikçilik ve bilişim altyapısı, kentin ulaşılabilirliği ve pazarlara erişim olanakları bakımından önemlidir. Bilişim altyapısındaki gelişmeler ile yeni girişimciler için uygun yatırım alanı ve firmaların küresel sisteme erişilebilirliği kolaylaşmaktadır. İnsan kaynakları, kalifiyeli işgücünün kentlerin rekabet edebilirliği üzerindeki etkisini göstermektedir. Metropolün cazibesi ve çekim gücü için kentsel yaşam kalitesi önemlidir. Kentin kendi içindeki kurumsallaşma düzeyini kurumlar ve politika ağları göstermektedir.

2.5.8. Kentsel Dirençlilik/ Dirençli Kent

Kentler hızla büyümektedir. Kentlerin sunduğu sosyal, eğitim ve ekonomi alanında geniş imkanlar nedeniyle nüfus kentlerde yoğunlaşmaktadır. Hızlı bir şekilde göç alan kentler yoğun nüfusunun oluşturduğu plansız kentleşmeyi de beraberinde getirmiştir. Plansız kentleşme ile oluşturulan yapılar hem güvenli değil hem de afetlere karşı savunmasız bir şekilde inşa edilmiştir. Kentlerimizin pek çoğu oluşabilecek afetlere karşı hazırlıklı değildir (Kaya vd., 2018, s. 592).

Kentlerin hızlı büyümesiyle oluşan plansız, ulaşımın yeterli olmadığı, alt yapı hizmetlerinin olmadığı, kalabalık, afetlere ve risklere karşı kırılgan yerler haline gelmiştir. Oluşan bu kalabalık her alanda yoğun kullanıma sebep olarak çevreye zarar vermektedir. BM Habitat verilerine göre günümüzde kentler tüm dünyada enerjinin %76'sını tüketmekte ve küresel sera gazı emisyonlarının %60'ından fazlasını üretmektedir. Kentlerin karşı karşıya kaldıkları sorunlara, oluşacak afet ve risklere oluşan bu durumlara uyum sağlama ve yanıt verebilme kapasitesi kentsel dirençliliklerini belirlemektedir. Kent bireylere sosyal,

ekonomik, kültürel, sağlık, eğitim gibi birçok alanda fayda sağlamaktadır. Kentler ancak kaynakları ve içindeki imkanlarla afet ve risklerden korunabilir ve mücadele edebilir. Bir kentin ne tip bir risk ile karşı karşıya olduğunu anlamak için kentlilerin deneyimlerinden yararlanılabilir. Sonuçta kenti en iyi tanıyan orada yaşayan ve daha önce bu durumlarla karşılaşmış olan topluluklardır (Tuğaç, 2019, s. 986).

Dirençlilik kavramı son yıllarda daha fazla konu edinmeye başlamıştır. Kentlerin büyüüp yoğunlaşmasıyla hem doğal hem de insan eliyle oluşturulan afetler meydana gelmiştir. Oluşan bu afetlerin yıkıcı etkisi bulunmaktadır. Kendi içinde karmaşık bir yapıya sahip olan daha büyük kentlerde riskler büyüktür ve kestirilemez. Bu durumda kentlerin oluşabilecek risklere ve afetlere karşı dirençli olması gerekmektedir (Gerçek & Güven, 2016, s. 51).

Direnç kavramının genel kabul edilmiş bir tanımı yoktur. Her disiplin kendi alanına göre yorumlamaktadır. Daha çok teknik anlamda kullanılan direnç kavramının kent alanına uygulanması ekolojik yaklaşımlarla başlamıştır. Kavram kentsel alanda çoğunlukla iklim değişikliği, sürdürülebilirlik ve afet ve risklerle birlikte ele alınmaktadır. Kentin planlanmasında dirençli bir kent yaratmak oldukça önemlidir (Ersavaş Kavanoz, 2020, s. 6).

2.5.8.1. Kentsel Direnç Kavramı Üzerine

Direnç kavramı fizikte bir objenin çarpma aldıktan sonra orijinal haline dönebilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır. Psikolojide ise yaşanan şok ve travma durumlarını iyi bir şekilde atlatma kabiliyetini anlatır. Direnç, bozulan bir sistemin tekrar eski haline dönerek durumunu koruma ve uyum sağlama yeteneği olarak tanımlanabilmektedir (Ersavaş Kavanoz, 2020, s. 7). Sözlükte ise direnç, “dayanma, karşı koyma gücü, mukavemet”, “bir nesnenin elektrik akımına karşı dayanma özelliği”, “Bir çevrime istenilen değerde ek direnç katmak için kullanılan düzen, mukavemet, rezistans” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2021).

Direnç kavramı, psikoloji ve mühendislik alanlarında uzun kullanım geçmişine sahip olmasına rağmen, başka birçok alanda kullanılmıştır. “Mühendislik” direnci, “ekolojik” direnç, “sosyal” direnç gibi birçok disiplinde farklı içeriklerde tanımlandığı için direncin ne

anlama geldiği konusunda karmaşıklık bulunmaktadır (Meerrow & Nevell, 2019:311-312).

Direnç kavramı ekolojik anlamda ilk kez Holling tarafından 1973 yılında “bozulmadan önceki kendisini oluşturan elementler arası ilişkiyi kaybetmeksizin bozulma ve değişimi karşılama kabiliyeti” olarak tanımlanmaktadır (Holling’den akt. Ersavaş Kavanoz, 2020, s. 8). Direnç en genel anlamıyla bir sistemin kısa vadeli başa çıkma ve uzun vadeli adaptasyon yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Sharifi & Yamagata, 2014, s. 1492).

Birçok farklı disiplin direnç kavramını farklı bir şekilde tanımlamıştır. Yönetim analistlerine göre direnç, oluşan bir bozulmadan sonra tekrar eski haline geri dönme, kesintiye uğrayan bir genel merkeze veya tedarik zincirine geri dönebilme yeteneği olarak kullanılır. Ekonomistler ise direnci uğradığı kayıptan kurtulma becerisi olarak tanımlamaktadır. Psikologlara göre bireylerin büyük travmatik olaylara dayanma ve işlevine devam etme olarak görürler. Bilgi teknolojisi uzmanları büyük bir elektrik kesintisine karşı nasıl iyi başa çıkabileceğinin ölçüsü olarak görüyor. Bunun gibi alanlar çoğaltılarak direnç kavramı tanımlanabilir (Vale, 2013, s. 192).

Kentlerin dirençliliği için planlamanın önemi açıktır. Kentsel direnç için geleneksel şehir planlama yöntemleri yerine belirsizliğin göz önünde bulundurulduğu yöntemler kullanılmalıdır. Geleneksel şehir planlama yöntemleri artık çok güvenli değildir. Planlar belirlenirken direnç kavramı başlığı altında sorunların yanıtlanması gerekmektedir (Jabareen, 2013, s. 226).

Günümüzde kentler birçok sorunla karşı karşıyadır. Bu sorunlar; doğal afetler, salgın hastalıklar, iklim değişikliği gibi karmaşık durumları yaşamaktadır. Kentlerde yaşayan insan sayısı oldukça fazladır, bu nüfus da göz önünde tutularak oluşabilecek durumlara karşı kent yönetiminin hazırlıklı olması ve yaşanacak sorunlardan sonra ortaya çıkabilecek sorunlara karşı uyum sağlayabilecek olması beklenmektedir. Chelleri’nin bakış açısına göre kentsel direnç, değişim ve dönüşüm anlamları açısından tercih edilebilir. Bu değişim ve dönüşüm sadece kent planlamacıların değil hem kentsel politika belirleyicileri hem de kentte yaşayan insanlar kentsel direnç çalışmalarında önemli bir rol oynaması gerekmektedir. Kentsel direncin oluşturulabilmesi için tek bir lider değil birçok kişinin etkin olduğu bir yönetim sistemi ve iş birliği oldukça önemlidir (Ersavaş Kavanoz, 2020, s. 16-17).

2.5.8.2. Dirençli Kent Özellikleri

Bir kenti dirençli kılabilecek temel özellikler şunlardır (Tuğaç, 2019, s. 991-992);

- Uyum Sağlama: Uyum sağlayabilen bir kentsel sistem, geleneksel çözüm yöntemlerinden farklı olarak belirsizlikleri de göz önünde bulundurarak ve kanıtları dikkate alarak çözüm üretici bir sistemdir.
- Sağlam Olma: Sağlam bir kent sistemi oluşan felaketleri ve acil durumları önemli bir hasar olmadan durumu kontrol edebilmektedir.
- Yedekli Olma: Beklenmeyen sorunlar karşısında kent sistemi içerisinde ihtiyaç dahilinde hizmet sağlayabilecek kapasiteye sahip olması demektir.
- Esneklik: Kent içerisinde yaşayan bireylerin oluşan duruma karşı adapte olup hızla yanıt verebilmesini ifade eder.
- Kaynaklara Sahip Olma: Kaynaklara sahip olan bir kentsel sistem, kriz anında hizmet sağlayabilen ve eski haline geri dönebilen bir sistemdir.
- Kapsayıcılık: Kapsayıcı bir kentsel sistem, kentte yaşayan birey ve toplulukların tüm politika sürecine tam olarak katılımını ifade eder.
- Entegrasyon: Entegre bir kentsel sistem, iş birliği çerçevesinde etkili yatırımları iyi bir biçimde sağlayan katılımcı bir yaklaşımı ifade eder.

Afet risk yönetimi kent planlaması için oldukça önemlidir. Ancak afet risk yönetimi uzun dönemde değil kısa dönemde etkili olmaya odaklanmıştır. Kentsel dirençlilik ile afet riskini azaltma, iklim değişikliği ile uyumlu uzun dönemde fayda sağlayabilecek bir planlamaya ihtiyaç duyulmaktadır. Aslında temelde sorun oluşturan riski ortadan kaldırmak yerine riske sebep olacak şeylerden kaçınmak ve riske karşı dayanıklılığı arttıracak stratejiler geliştirilmelidir. Bu nedenlerle değişimi göz önünde tutan, kapsayıcı, değerlendirici ve oluşacak sorunları senaryo oluşturarak izleyen dirençli planlama sistemlerine geçilmesi gerekmektedir (Kahraman & Polat, 2019, s. 315).

Kentsel dirençlilik ile amaçlanan toplumda yaşayan herkes için kaliteli bir yaşam, daha iyi bir ekonomi ve daha güçlü bir yerel yönetim yapısının oluşturulmasıdır. Bu konuda

yerel yönetimlerin üzerine büyük bir sorumluluk düşmektedir. Yerel yönetimler planlama ve kentsel karar verme süreçlerinde hem geçmişini hem de şimdiki durumu göz önünde bulundurarak ekonomik, çevresel, sosyal ve kurumsal dirençlilik boyutlarını da içeren sürdürülebilir stratejiler oluşturmaktadır. Yerel yönetimler kentsel dirençliliği sağlarken finansal kaynağa ihtiyaç duymaktadır. Bu ihtiyacın karşılanabilmesi için yatırımlar teşvik edilmeli, kredi ve hibe olanakları kentler göz önünde tutularak çeşitlendirilmelidir. Bu sayede kentsel ekonomik direnç sağlanarak, kentsel altyapı güçlendirilecek, yeni iş olanakları oluşturulacak ve sürdürülebilir kalkınma sağlanacaktır. Kentsel direnç sadece hayatta kalmak olarak algılanmamalıdır. Kentlilerin daha iyi bir yaşam sağlaması ve bu yaşamın devamlı olması için planlanan bir süreçtir (Tuğaç, 2019, s. 1011-1012).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

LİTERATÜRDE YER ALAN DİĞER KENT MODELLERİ

3.1. Bahçe Kent

18. yüzyılda İngiltere’de başlayan sanayi devrimi sonucunda birçok değişim olmuştur. Kentsel ve kırsal alan köklü değişimler yaşamıştır. Oluşan bu değişimlerle ortaya çıkan sorunlara çözüm bulabilmek için yaşanabilir bir mekan önerisi amaçlanmıştır. Bu sorunlar için Ebenezer Howard, Frank Lloyd Wright ve Le Corbusier 1890- 1930 yılları arasında çalışmalar yapmıştır (ŞPB Türkiye, 2021).

Ebenezer Howard yaşadığı dönem içerisinde önemli bir modern kent planlamacılarından biridir. Howard verdiği eserlerle bu yönünü vurgulamıştır. Bu eserler “Gelecek: Gerçek Reforma Barışçıl Bir Yol (1898) ve “Geleceğin Bahçe Kentleri (1902)” adlı kitaplarıdır. Howard, bahçe kent kavramını ilk kez, planlamanın sadece estetik işlevinin ötesinde başka işlevler de barındırabileceğini göstermiştir. Howard’ın amacı, sanayi devrimi ile kalabalıklaşan sanayi kentlerinin, bu artan nüfusun oluşturduğu yoğunluğu ve sağlıksız yaşam koşullarını gidermeye çalışmak öte yandan ise yoğun göç veren kırsalın azalan nüfusu ve iç karartıcı halini çözmeye önerileri geliştirmektir. Bu durumda çözüm önerisi ise, oluşan bu yoğun göç durumunu değiştirerek kentten kırsala doğru bir akış sağlamak ama bu akışı sağlarken kentsel yaşamın sunduğu yeni olanaklara da zarar vermemektir. Bu yönleri ile bahçe kent modeli için kent ve kırsal olumlu yönlerini birleştirme tasarısı diyebiliriz (Karakurt Tosun, 2019, s. 135).

Bahçe kent modelinde Howard’ın “toplumsal kent” olarak nitelediği küçük ölçekli yerleşim yerlerinde yaşayanlar, büyük kentin oluşturduğu karmaşadan, kalabalıktan kurtulmakta ve merkezin sunduğu imkanlardan yararlanmaktadır. Merkezden kaçmak yerine,

onu dışarıya açarak oluşan yoğunluğu gidermek ve yeşil kuşağı kentin içine taşımak, Bahçe Kent'in temel ilkelerindendir (Ertan, 2004, s. 14).

Howard'ın bahçe kent modeli şöyle betimlenebilir; Birbirinden yeşil kuşakla ayrılan 1000 acrelik (405 ha) büyüklüğünde olan bir arazi ve yaklaşık 30-35 bin kişilik nüfustan oluşan, düşük yoğunluklu yaşam alanlarından oluşan ve iç içe geçmiş daireler olarak tasarlanmış, bir kent modelidir. Merkezden başlayarak kenti altı eşit parçaya bölen her biri 37 metre genişliğinde ve birbirini kesen bulvarlardan oluşmaktadır. Temiz bir havası, kolay ulaşımı ve yürüme mesafesiyle iş yerine gidilebilen bir kenttir (Karakurt Tosun, 2019, s. 136).

Kent, belirgin bölgeleme kurallarına göre düzenlenmiştir. Kamu binaları ve kentsel hizmetler kentin merkezinde bulunmaktadır. Fabrika ve tesisler kentin dışında yer almaktadır. Tren yolu ve otoyol, fabrikalarla oturma bölgeleri arasında bir bağ kurulmuştur. Kent merkezinden dışarıya doğru uzanan altı geniş bulvar bulunmaktadır. Bu bulvarlar kendine yeterli altı eşit parçaya bölünmüştür. Ayrıca kenti çevreleyen tarımsal etkinlikler ve boş zamanlarda yapılacak faaliyetler için oluşturulmuş yeşil kuşak bulunmaktadır (Çınar, 2000, s. 42).

Bahçe kent modelini oluşturan yeşil kuşak, kent güvenliği ve kontrolsüz nüfusu önlemek açısından oldukça önemlidir. Yeşil kuşak, kentlilerin kısa sürede ulaşabilecekleri bir mesafede olduğu için kentte yaşayanlar kısa sürede kırsal yaşam alanına ulaşabilir ve kırsal yaşamın doğal güzelliklerine çabucak ulaşabilir. Yeşil kuşak, tarımsal faaliyetlerle uğraşmak ve boş zamanı verimli bir şekilde geçirmek için bir fırsattır. İnsanlar doğa ile yakınlaşacak böylece topluma, mekana ve kendisine yabancılaşma ihtimali de azalacaktır. Ayrıca kenti çevreleyen bu yeşil kuşak, belediye mülkiyetinde olduğu için kentin sınırsız genişlemesini ve bu bölgenin imara açılmasını yasaklayarak kentin çevresine doğru büyümesinin önüne geçecektir (Çınar, 2000, s. 42-43).

Yeşil kuşağın sınırlandırdığı alanlarda nüfus artar ve yetersiz kalırsa, kendi merkezi etrafında yeni bir bahçe kent kurulmalıdır. Önemli olan kurulan her yeni bahçe kentin kendine yeterli bir kent olmasıdır. Bahçe kent modeli kent ve kır yaşamının olumlu yönlerinden faydalanarak insan yaşamına uygun olarak oluşturulmuş bir kent modeli olarak tanımlanabilir (Karakurt Tosun, 2019, s. 137).

3.2. Işınsal Kent Modeli

20. yüzyılın önemli mimarlarından biri olan Charles Edovard Jeanneret (takma ismi Le Corbusier'dir), içinde yaşadığı toplumu değiştirmek istiyor ama bu değişim ile oluşacak bir düzen istiyordu. Le Corbusier sanayileşmenin hem toplumsal düzeni hem de kent yapısını olumsuz etkilediğini düşünmektedir. Bu olumsuzluklar için üç farklı kent formu önermektedir. Bunlar; Çağdaş kent, ışınsal kent ve endüstriyel lineer kent tasarımlarıdır. Howard'ın önerdiği kenti dışa doğru açma modeli yerine Le Corbusier merkezileşmeye dayalı bir plan çizmektedir. Kent içinde yeşil alanların artması ve ulaşımın kolay olması için nüfusun dikey yönde büyümesi gerektiğini ifade eder. Le Corbusier'in planında yeşil kuşakla çevrilmiş, yüksek katlı apartmanlar kenti oluşturmaktadır (Karakurt Tosun, 2019, s. 140-141).

3.3. Çağdaş Kent

Le Corbusier'in önerdiği diğer kent sistemi ise çağdaş kent modelidir. Çağdaş kent tasarımı 3 milyon nüfus için hazırlanmıştır. Çağdaş kent; yönetim, finans, teknoloji ve ticaret birimlerinin toplandığı yerlerdir. Öneriye göre kent merkezinde sanayiciler, bilim adamları ve sanatçılardan oluşan seçkin gruplar yaşayacaktı, geri kalan alanlarda ise halk yaşayacaktı. Kentsel mekan, kentte yaşayan kişilerin hiyerarşisine göre şekillenecekti. Işınsal kent, çağdaş kentten farklı olarak sınıfsal farklılıklar üzerine kurulmamıştır (Karakurt Tosun, 2019, s. 142-143).

3.4. Yaşanabilir Kent

1970'li yıllarla birlikte sanayileşmenin etkisiyle insanlık doğayı tahrip ederek çevreye zarar vermiştir. Bu tahribatın yer küreye etkileri ulusal ve uluslararası düzeyde sorgulanmaya başlanmıştır. Önemli görüşmeler sonucunda sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma ve yaşanabilirlik gibi kavramlar dikkat çekmiştir (Başar, 2019, s. 19).

Yaşanabilirlik kavramı basit bir ifadeyle yaşanılan yerin standartlarının beklentilerini karşılama durumu olarak ifade edilebilir. Yaşanabilirlik olgusunun beklentilerle olan bağlantısı noktasında ise yerel yönetimlere büyük görev düşmektedir (Sezik, 2019, s. 706).

Özer'e göre (2017) yaşanabilirlik üç sacayağı ile gerçek olabilir. Bunlar;

yaşanabilirlik, ekonomik dinamizm, hoşgörü veya insan haklarına saygılı olan hepsini bir arada tutabilen bir kent modelini başarabilmektir. Kentin yaşanabilir olması için sadece ekonomik yeterliliklerin değil aynı zamanda farklı kültürlerin de bir arada yaşayabildiği bir model olması gerekmektedir (Şolt, 2018, s. 75).

Yaşanabilirlik en basit şekliyle, “yaşam kalitesi, yaşam standardı veya belli bir alanda yaşayan nüfusun genel iyiliği” şeklinde tanımlanabilir. Veenhoven’e yaşanabilirlik dört yaşam kalitesinden biridir. Bu dört bileşen; çevrenin yaşanabilir olması, faydalı yaşam, kişinin yaşayabilme becerisi ve yaşam muhakemesidir. İnsan ihtiyaçları doğrultusunda çevrenin yaşanabilir olması ekolojik, sosyal, ekonomik, kültürel ve fiziksel özellikleri içerebilmektedir (Beyhan vd., 2013, s. 26).

Kozaryn (2013), kentsel yaşanabilirlik ve yaşam standardı kavramlarının ayrılması gerektiğini savunmaktadır. Yaşam standardı kavramı, yaşam için gerekli olan eğitim, su, sağlık, barınma, beslenme ve giyecek gibi şeylerin sağladığı rahatlığı ifade etmektedir. Kentsel yaşanabilirlik ise genel olarak iyilik halini ifade etmektedir. Yani yaşam standardı ölçülebilir şeyleri ifade ederken kentsel yaşanabilirliğin ölçülmesi zordur (Şolt, 2018, s. 74).

3.5. Aile Dostu Kent

Toplumun en temel ve en küçük yapı taşı olan aile yapıları kentlerin ekonomik ve sosyal yönden çok daha fazla avantajlı olduğunu düşünerek kentlere yoğunlaşmaktadırlar. Birçok aile bu düşünceyle kentlere yığılmıştır. Kentler aileler tarafından birer cazibe merkezi olarak görülerek yeni arayışların sonucu olarak “Aile Dostu Kent” kavramını karşımıza çıkarmaktadır. Bu kavramın temelinde de aslında dost kent anlayışı yatmaktadır. Dostlu kentlerin amacı giderek kent içinde yaşadığı bölgeye yabancılaşan insanların kentte yaşamanın eskisi gibi mutlu hissetmesini sağlamaktır. Dost kentler, ilk olarak aile ile başlamaktadır. Yapılan çalışmalarda, aile dostu kent sistemiyle kentlerde suç, düzensizlik ve korku oranlarının düştüğü, komşuluk ilişkilerinin gelişmesiyle sosyal dayanışmanın arttığı görülmüştür. Bu nedenle bu kent modeli üzerine birçok politika bulunmaktadır (Bitirim Okmeydan, 2019, s. 82). Aile dostu kentler ile daha sağlıklı, daha huzurlu, ilişkilerin daha iyi bir düzeyde olduğu kentler amaçlanmaktadır. Toplumun temel birimi olan aile sistemleri için daha iyi yaşam yerleri oluşturulursa bütün toplum bu düzen içinde ilerleme sağlayabilir.

2008 yılında Amerikan Planlama Birliğinin düzenlediği “Aile Dostu Yerleşimler Tasarlamak” başlıklı ulusal kongre en geniş aile konseptli çalışmalardan birisidir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre ailelerin kent tercihinde yedi unsur bulunmaktadır. 1- Uygun fiyatlı ev, 2- gelişmiş çocuk bakımı, 3- çocuklar için güvenli parklar, 4- yaya yolları, 5- gelişmiş devlet okulları, 6- güvenli mahalleler, 7- ailelerin refahını destekleyen özellikler olarak sıralanmıştır (Bitirim Okmeydan, 2019, s. 83).

ABD’de aile dostu kent için başka bir girişim daha bulunmaktadır. Bu girişim, İnsani Yaşam Projesi (Human Life Project)’dir. Projenin amacı, toplumda yaşayan herkes için uygun bir ortam planlamaktır. Projeye göre bir kenti 12 ana kategoriye bölerek bir çözümleme sunmaktadır. Bu kategoriler; toplum, kültür, eğitim, konut, istihdam, yaşam maliyeti, hizmetler, ulaştırma, güvenlik, sağlık bakımı ve kaynaklar şeklindedir. Projede hedeflenen kentlerin güçlü yanlarının keşfedilerek zayıf yanlarının da güçlendirilmesidir (Çakırer Özservet, 2016, s. 63).

3.6. Çocuk Dostu Kent

Çocuk, bir kent içerisinde sayısı azımsanmayacak kadar olan bir grubu temsil etmektedir. Buna rağmen kentsel düzenlemeler yapılırken çocuk nüfusu pek önemsenmemektedir. Nüfusu hızla artan ve çarpık büyüyen kentlerde meydan, park ve sokak gibi alanlar çocuklar için uygun tasarlanmamaktadır (Birol, 2009).

“Çocuk Dostu Kent” kavramı, çocuğun gelecekte kente sahip çıktığı, kentte söz sahibi olduğu, çocuğun fiziksel ve sosyal gelişiminin sağlanması için gerekli özelliklere sahip olan kenti anlatmaktadır. Kentin, çocukların sevebileceği ve güvende olabileceği alanlara sahip olmasını hedeflemektedir (Öktem ve Akpınar, 2019, s. 113).

“Çocuk Dostu Kent”, Habitat II’de çocukların haklarını yerine getirmeyi kabul eden kent olarak tanımlanmaktadır. 1996 yılında UN-Habitat ve UNICEF tarafından “Çocuk Dostu Kent” girişimi başlatılmıştır. Bu kent anlayışı 1991 yılında imzalanan Çocuk Hakları sözleşmesiyle uyumludur. “Çocuk Dostu Kent” yönetim sistemini çocuk hakları sözleşmesinin dört genel prensibi üzerine kurmuştur.

1. “Ayrım Gözetmeme” (Çocuk Hakları Sözleşmesi Md. 2),

- 2.“Çocuğun yüksek yararını gözetme” (Çocuk Hakları Sözleşmesi Md. 3),
- 3.“Yaşama ve Maximum Gelişim Hakkı” (Çocuk Hakları Sözleşmesi Md. 6),
- 4.“Çocukların bakış açılarına saygı duymak” (Çocuk Hakları Sözleşmesi Md. 12) olarak kabul edilmiştir (Öktem & Akpınar, 2019, s. 18).

Çocuk dostu kent girişimi ile sağlıklı, güvenli, sürdürülebilir, temel hizmetlerin sağlandığı, durumu kötü olan çocuklara ayrımcılık yapılmayan ve dayanışmanın sağlanacağı bir çevre hedeflenmektedir. Çocuk dostu bir kent için mahalle, sokak ve oyun alanlarının çocuklara uygun bir halde planlanması amaçlanmıştır. Çocuk dostu kent; çocukların yaşam alanlarının eğitici, koruyucu ve savunucu olması demektir (Kaypak & Uçar, 2018, s. 22).

Çocuk dostu bir kent olabilmek çok kolay değildir. Çocuk dostu olmak için ciddi, istikrarlı ve stratejik plan ve programlar oluşturmak gerekir. Çocuk dostu kent, aynı zamanda Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin yerel yönetimler tarafından yaşama geçirilmesi demektir (Sivri Gökmen, 2013, s. 822).

Çocuklar kentte görünür hale gelmelidirler. Çocuğun gelişimi için fiziksel çevre oldukça önemlidir. Kentin her noktasında çocuğun da bir kullanıcı olduğu unutulmamalı, çocuğun istek ve ihtiyaçları göz önünde tutularak mekan tasarımı yapılmalıdır.

3.7. Yaşlı Dostu Kent

Dünya nüfusu hızla artmaktadır. Yaşam sürelerindeki bu artış için yerel politikalar kenti yaşlı insanlar için yaşanabilir hale getirmeye zorlamaktadır. 2050 yıllarında 60 yaş üzeri nüfusun yaklaşık 2 milyar olacağı tahmin edilmektedir (Bitirim Okmeydan, 2019, s. 96).

Yaşlanma sürecini doğumla başlayan ve ölümle sonlanan bir süreç olarak tanımlayabiliriz. Genetik, çevresel faktörler, hastalık, duygu gibi bazı etkenler bu süreci etkilemektedir (İnce, 2015, s. 57). Yaşlılığın kesin olarak belli bir yaş sınırı olmamakla beraber birçok kaynak yaşlılığı 65 yaş ve üzeri olarak kabul eder. Yaşlılığın kesin bir sınırı olmamasının nedeni ise ülkelerin gelişmişliğine, gelişen teknolojiye ve insan ömrünün uzamasına göre değişiklik gösterebilir (Gürboğa & Karakuş, 2015, s. 100).

Yaşın ilerlemesi birçok değişikliği de beraberinde getirmektedir. Fiziksel, sosyal,

ekonomik vb. anlamda oluşan bu değişikliklerle artık yaşlı bireyler gündelik yaşamlarını devam ettirmekte sorun yaşamaktadırlar. Dolayısıyla bireylerin yaşadığı bu değişim çerçevesinde yaşadığı alanların da bu bireyler için zorlanmadan yaşanılabilir alanlara dönüştürülmesi gerekir (Aslan, 2015, s. 25).

Aktif yaşlanma kavramı, yaşlı insanların çalışmaya devam edebilmeleri, sağlıklı yaşayabilmeleri ve topluma fayda sağlayabilmeleri anlamına gelmektedir. Yani pasif bir yaşlanma süreci değil de aktif bir yaşlanma sürecini ifade etmektedir. Aktif yaşlanma sisteminin hedefi bireylere sosyal güvenlik, sağlık ve toplumsal yaşamda aktiflik sunmaktır. Aktif yaşlanma kavramı sadece fiziksel olarak değil sosyal ve kültürel olarak katılımı da ifade etmektedir (Elmacı & Ergin, 2015, s. 120).

“Yaşlı Dostu Kent” 2006 yılında DSÖ tarafından kabul edilen aktif ve sağlıklı yaşlanmayı hedefleyen ve bu hedef çerçevesinde çevresel ve sosyal faktörleri de inceleyen uluslararası bir çabadır (Ersoy vd., 2011, s. 22).

Yaşlı dostu kent kavramı Dünya Sağlık Örgütünün “aktif yaşlanma” anlayışı çerçevesinde ifade edilmektedir. Yaşlı dostu kent belirli kriterlere göre yapılan uygulamalardan oluşur. Bu ölçütler; dış mekan ve binalar, konut, ulaşım, saygı, sosyal katılım, sosyal içerme, sivil katılım ve istihdam, iletişim ve bilgi, toplumsal destek ve sağlık hizmetleri şeklinde sıralanabilir (Günel, 2016, s. 76).

Yaşlılık nedeniyle yaşadığı çevreden kendini soyutlayan yaşlılar için, gündelik hayata dahil olabilmeleri için düzenlenmiş çevre sistemleri ile herkesle birlikte kullanılabilen bir süreci ifade etmektedir. Bu bağlamda yaş dostu şehirler projesi ile hızla yaşlanan dünya nüfusu için şehirlerin herkes için uygun bir hale getirilerek gelecek nesillere de faydalı olabilecek ve yol gösterecek bir kent sistemi beklenmektedir (Tutal & Üstün, 2009, s. 5).

3.8. Göçmen/ Mülteci Dostu Kent

Göç; gelen kişiler ve geldiği yer/kişilere olan etkileri açısından oldukça önemlidir. Göç birçok farklı sebeplerle yapılmaktadır. Göç eden kişiler geldikleri yeri değiştirmekle beraber kendilerine yönelik politika oluşturulmasına da ihtiyaç duymaktadır. Kentte yaşayanların daha güvenli, huzurlu ve sağlıklı bir yaşam sürmeleri için göçmenler ile ilgili

sorunlara çözüm olacak politikalar üretilmelidir (Solak & Kurt, 2019, s. 631). Göçmen ise “kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden kimse, aile veya topluluk, muhacir” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2021).

6458 sayılı “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” madde 61’e göre (Sancak Hukuk Bürosu, 2021):

Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir.

Göçmen ve mülteci kavramlarını incelediğimizde görüldüğü gibi biri zorunlu biri istek ve ihtiyaçlar doğrultusunda yapılmıştır. İstek veya zorunluluk fark etmeksizin bir kente yerleşen bu insanlar için politikalar üretilerek hem onların hem de yerel halkın korunması gerekmektedir.

Türkiye coğrafi bakımdan göçmenlere kapılarını açan, korunma ihtiyacı olanları koruyan ve tüm dünya tarafından saygı duyulan bir devlettir. 2000’li yıllarla birlikte giderek göç olan bir ülke haline gelmiştir. 2011 yılında Suriye’nin yaşadığı iç savaş sebebi ile birlikte ülkemize ciddi bir sığınmacı akımı gerçekleşmiştir (Güleç vd., 2019, s. 632).

Sonuç olarak tüm dünyada artan göç hareketleri ile yerel yönetimlerin kamusal hizmet sunumu artış göstermektedir. Sığınmacı, göçmen ve mülteci dostu kentlere olan ihtiyaç da bu doğrultuda artmaktadır. Toplumsal barışın, huzurun ve kalkınmanın olması ve sürdürülebilir bir yaşam için bazı politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. Hem yeni gelenin hem de yerleşik olanın bu sürece dahil edilmesi ve toplumsal uyum içerisinde yaşamı kapsmalıdır (Güzel, 2019, s. 86).

3.9. Kadın Dostu Kent

Hemen her toplumda birey olarak anılmaktan önce eş, anne, gelin gibi roller ile

tanımlanmaya çalışan “kadın”, bu rollerin getirdiği sorumluluklar sebebiyle, toplum içerisinde erkeklere oranla daha sınırlı bir düzeyde bireysel haklara sahip olmaktadır. Bu durumda kadınlar özel alana bağımlı kalmak zorunda kalırlar bu bağımlılık kentteki temsil oranını etkileyerek kente daha çok erkek bakış açısının hakim olmasına sebep olmuştur. Günümüzde bu bakış açısı değiştirilmek istenmekte ve bu yönde yapılan çalışmalarla kent kadınları da içine alacak şekilde yeniden tasarlanmaktadır. Bu amaca katkı sağlamak amacıyla BM güvenli ve kapsayıcı bir kent olması için gereken özellikleri belirlemiştir (UN Women’den akt. Özsoy & Sipahi, 2016, s. 37).

- Kentte şiddet ve saldırı korkusu olmadan kadın ve kızlar yaşayabilmelidir.
- Hayatın her alanında kadınlar ayrımcılıkla karşılaşmamalıdır.
- Kadınların ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel hakları korunmalı ve kadınlar, kendi hayatları ile ilgili kararlara etkin bir şekilde katılmalıdır.
- Devlet, ayırım yapmadan tüm vatandaşların haklarını korumalıdır.
- Devlet ve yerel yönetim kadına yönelik şiddet konusunda dikkatli olarak önleyici tedbirler almalıdırlar.
- Devlet ve yerel yönetimler, kent içerisinde kadınların adalete erişebilme haklarını güvence altına almalıdırlar.

Kadın dostu kentler, kentte yaşayan hiçbir kadına ırk, dil, din ideoloji ve cinsel yönetim vb. ayrımcılık yapılmamasını hedefleyen bir kent sistemidir. Kadınların anayasal, ekonomik ve sosyo-kültürel hak ve özgürlüklerinin hukuk çerçevesinde korunması ve gözetlenmesi gerekmektedir. Tüm kadınların kentte saldırı ya da şiddet görme korkusu olmaksızın özgürce yaşaması ve kadının kamusal alanda olmasından hoşnut olunması gerekmektedir. Ayrıca kadını koruyan, yaşam standartlarını iyileştiren ve kadının hem kendisi hem de kentle ilgili alınan kararlarda karar alma süreçlerine dahil edilmesini gerektiren yerel yönetimlerin varlığı gerekmektedir. Bu açıdan kadın dostu kentin amacı cinsiyet ayrımı yapılmadan kadını iş ve sosyal yaşamda eşitliği sağlayacak yerel politikaların geliştirilmesiyle kadınların yaşam kalitesinin artırılması hedeflenmektedir (Bitirim Okmeydan, 2019, s. 93).

Bu amaçlarla BM tarafından Kadın Dostu Kentler projesi geliştirilmiştir. 1998 yılında Latin Amerika’da yerel yönetimler tarafından, cinsiyete duyarlı proje başlatılmıştı. Bu proje 2003 yılında Asya ülkelerinde tekrarlanmıştır. Bugün dünya genelinde bu proje uygulanmakta ve kadınların kentsel sorun ve ihtiyaçlarına çözümler sunulmaktadır (Özsoy & Sipahi, 2016, s. 38).

Kentler kadınların ve erkeklerindir. Kentsel altyapı ve faaliyetler kadın, erkek ayrımı olmaksızın vatandaşlık haklarının kullanımı için uygun olmalıdır. Kent nüfusunun yarısını oluşturan kadınlar, yerel karar alma süreçlerine eşit katılım ve eşit temsil hakkı istemektedir. Kentin kadınlar için dost olabilmesi, yerel karar ve katılım mekanizmalarından ve kentte sunulan hizmetlerden eşit olarak faydalanmasına dayanmaktadır (Kaypak, 2012).

3.10. Engelli Dostu Kent

Engellilik; “Bireyin normal bir rolü yerine getirmesini engelleyen veya sınırlayan bir dezavantajdır ya da özürlülük ve sakatlık sonucu oluşan bir dezavantajlı olma durumudur” (Şat & Göver, 2017, s. 524).

Dünya Sağlık Örgütü’nün verilerine göre günümüzde 1 milyar insandan fazla engelli nüfusu vardır ve 2050 yılına kadar bu oranın 2050 yılına kadar artacağını kentlerde yaşayan 9.7 milyar insan olacağı öngörülmektedir (Bitirim Okmeydan, 2019, s. 91).

Kentsel yaşam içerisinde engelli bireylerin ulaşılabilirlik problemine getirilen çözüm önerilerinden biri de “engelsiz veya erişilebilir kent” yaklaşımıdır. Kentler günümüzün kültürel, sosyal, ekonomik ve siyasal mekanları olarak kabul edilmektedir. Engelli bireylerin de bu mekanda rahat bir şekilde hareket edebilmeleri, istek ve ihtiyaçlarını kolaylıkla karşılayabilecekleri, kamu ve özel ayrımı yapmadan fiziksel çevreye ulaşabilmeleri engelsiz kent fikrinin temelini oluşturmaktadır. Engellilerin bağımsız bir şekilde hayatın her alanına ulaşabilmeleri amaçlanmaktadır (Erten & Aktel, 2020, s. 899).

Toplumda yaşayan herkes, kentin imkanlarına erişebilme ve onu kullanma hakkına sahiptir. Ne yazık ki, kentsel mekanlarda görülen fiziki engeller ve toplumun engelliler hakkındaki farkındalığının eksik olması hayatı güçleştirmektedir. Toplumda işitme, konuşma, görme, zihinsel engel gibi engele sahip bireyler olduğu gibi aşırı şişman, aşırı kısa,

aşırı uzun, hamile ya da bazı sakatlıkları bulunan birçok farklı birey yaşamaktadır. Bu nedenle engelsiz kent kavramı sadece engelliler için değildir (Odabaş Uslu & Güneş, 2017, s. 31).

Kentsel yaşam alanları engelli bireylerin bağımsız bir şekilde rahatça yaşama imkanını arttıracak düzenlemeleri kapsamalıdır. Günlük yaşam içerisinde yapılacak aktivitelere sorunsuz katılımları sağlanmalıdır. Ancak kentsel ortamlarda bulunan merdivenler, rampa eksikliği, parlak ve kaygan yüzeyler vb. gibi engeller bireyin yarımsız bir şekilde hareket etmesini zorlaştırmaktadır. Bu durumda ise birey kendini toplumdan soyutlayarak sosyal izolasyona maruz kalmasına yol açmaktadır. Bireyi hem beden hem de ruhsal olarak zorlayan bu durumları ortadan kaldırmak için engelli dostu yaklaşıma ihtiyaç duyulmaktadır (Uslu & Shakouri, 2014, s. 11).

Engelli dostu kent yaklaşımı ile hedeflenen; engelliler için kullanılabilir kent planları, yollar, binalar, ulaşım araçları, eğitim ve sağlık kurumları, çalışma alanları gibi özel ve kamusal alanların engellilerin yaşamını kolaylaştıracak ve engelli bireylerin de yönetişime dahil edilmesini kapsamaktadır (Bitirim Okmeydan, 2019, s. 92).

3.11. Sünger Kent

Günümüzde nüfus bakımından ve ekonomik açıdan faaliyetlerin arttığı yerler olarak kentler, iklim değişikliğiyle birlikte de ele alınmaktadır. Sanayileşme ve kentleşmeyle birlikte fosil yakıtların kullanılmasına sebep olan kentler ile iklim arasında paradoksal, çift yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Yeryüzünün sadece %75'ine kaynaklık etmektedir. Küresel ısınmaya sebebiyet vererek iklim değişmesine yol açmaktadır. İklim değişikliği ile oluşan çevresel sorunlardan etkilenmektedir. Yani kentler hem etkileyen hem de etkilenen konumundadır (Memiş & Sönmez, 2020, s. 257-258).

Kentin sürdürülebilirlik kavramıyla beraber ele alınan küresel ısınma sorunu ve kent ilişkisi başlığı altında oluşan çevre sorunlarına, doğal afetlere, krizlere, iklim değişikliğine karşın herkesin temiz su kullanımına ulaşabilir olması ve kirliliklerin azaltılması, dayanıklı kent konutları gibi birçok başlığın bulunduğu güncel çalışmalar; Birleşmiş Milletler (BM) 2030 Gündemi ve Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi devamında

kabul edilen Paris İklim Anlaşması, HABİTAT III-Yeni Kent Gündemi, Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) gibi raporlardır. İklim değişikliğine dirençli kentleşme konularının altını önemle çizmektedir (Tuğaç, 2019, s. 47).

Sel sorununun insan sağlığı üzerindeki etkilerini inceleyen Yaşar Korkanç ve Korkanç'ın (2006) araştırmasında akış hızı yüksek olan suların taşıdığı kaya parçaları ve düşen ağaçlar yaralanma ve boğulmalara sebep olmaktadır. Suyla temas sonucunda şok, solunumsal rahatsızlıklar ve hipotermiye; kirli suyla temasta ise enfeksiyonlara, cilt problemlerine; sel sonucunda ortaya çıkan can kayıpları ve kayıpları ise psikolojik rahatsızlıklara yol açmaktadır. Dünya genelinde yaşanan doğal afetler incelendiğinde, 31 çeşit doğal afetin 28 tanesini meteorolojik afetlerin oluşturduğu görülür. Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) verilerine göre sadece 1980'li yıllarda dünyada 700.000 kişi oluşan meteorolojik afetler sebebiyle hayatını kaybetmiştir (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2021).

Su geçirmez asfalt yüzeyler kent alanlarını kaplaması sonucu su daha az emilmekte, artan nüfusla birlikte su ihtiyacı artarken kullanılabilir su kaynakları da hızla azalmaktadır. Bu sorunlara çözüm olabilecek kent yönetim politikaları belirlenmeli, sürdürülebilirlik ve kent direncinin artırılması bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentsel direnç, bir kentsel sistemin karşılaştığı bir sorun karşısında kendini koruma, bu duruma uyum sağlama ve dönüşüm sağlayabilme yeteneğini ifade eder (Akıllı, 2020, s. 149).

Dirençli bir kent sistemi ile oluşan ve oluşabilecek doğal afetlere ve iklim değişikliğinin yarattığı sorunlara karşı uyumlu olabilen ve bu etkilenmelerin belirli bir düzeyde kalmasını sağlayan bir kent sistemi hedeflenmektedir. Bir kentin dirençli kent olabilmesi için sahip olması gereken özellikler: Uyum sağlama, yedekli olma, sağlam olma, kaynaklara sahip olma, esneklik, kapsayıcılık ve entegrasyondur (Tuğaç, 2019, s. 991-992).

Dirençli bir kent sistemi ile belirsiz bir gelecekle karşılaşacak olan kentlerin durumunu korumayı oluşabilecek sorunlara karşı kapasitesini arttırmayı amaçlamıştır. Günümüzde kentsel alanlardaki su yönetimi ve iklim değişikliği ile oluşabilecek sorunlara karşı hazırlıklı olmadıkları düşünülmekte, su yönetimi konusunda Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Kanada, Avustralya ve İngiltere gibi gelişmiş ülkelerde suya duyarlı

kentsel tasarımlar bulunmaktadır. Çin'deki sünger şehir uygulamaları ise bu konuda örnek gösterilen bir sistemdir. Çin'deki sel felaketlerine karşın gri alt yapı yerine yeşil alt yapıların desteklendiği sünger şehir sistemi, yenilikçi bir yaklaşımı temsil etmektedir (Akıllı, 2020, s. 150).

Yeşil alt yapı sistemleri ile kentsel alanlarda peyzaj sistemi bütünlüğü mantığıyla, sürdürülebilirliği temel olarak alan, yaşam ortamlarını koruyup ve geliştirmeyi hedefleyen bir sistem olarak karşımıza çıkmaktadır (Demiroğlu vd., 2019, s. 19).

Yeşil alt yapı sistemlerinin avantajları; pratik, uygulanabilir, esnek, çoklu sorunların birlikte çözülmesi gibi avantajlara sahiptir. Yasal ve idari çerçevede belirsizliklerin bulunduğu, meslek disiplinleri arasında çatışma yaratabilecek gibi durumlardan dolayı dezavantaja sahip olduğu düşünülmektedir (Aslan & Yazıcı, 2016, s. 33).

Sünger şehrin amaçları doğrultusunda kentte bulunan geçirimsiz yüzeylerin azaltılması, yağmur suyunun doğal yöntemlerle tutulması, yağmur suyunun kontrol altına alınması, ekolojik sistemin korunması gibi amaçlar bulunmaktadır. Ngyuyen ve arkadaşlarına (2020) göre sünger şehir uygulaması dört aşamadan oluşmaktadır.

- İlk aşamada, mevcut su yönetimine bakılarak sorunlar incelenmelidir.
- İkinci aşamada, nüfus artışına bağlı olarak oluşabilecek senaryolar ile diğer senaryoları kıyaslayarak, oluşabilecek felaketleri hafifleterek çevre dostu çözümler geliştirilmektedir.
- Üçüncü aşamada model tasarımı yapılmaktadır. Sünger şehir uygulamasının konumsal veri hesaplaması, tasarım ve görselleştirme, gerçek zamanlı izleme ve uyarı sistemleri gibi metotların kullanılması önerilmektedir.
- Son aşamada ise planlama ve uygulama aşaması gelmektedir (Akıllı, 2020, s. 153-154).

Sanayileşme, kentleşme gibi birçok nedenle ortaya çıkan küresel ısınma ve küresel ısınmanın etkisiyle hızla değişen iklim değişikliği gibi sorunlar küresel boyutta hepimizi ilgilendirmektedir. Bu bağlamda ekolojik sistem hasar görmekte, canlı türleri neslinin

tükenmesiyle karşı karşıya kalmaktadır. İklim değişikliği ile oluşan seller, su baskınları, su kirliliği gibi sorunlar için riskleri azaltacak bir sistem gereklidir. Bu yüzden sünger şehir uygulamasına ihtiyaç duyulmaktadır (Memiş & Düzgün, 2020, s. 272).

3.12. Düşük Karbon Kent

Sanayi Devriminden sonra günümüzde kentlerde hızlı nüfus artışı ve bu hızın oluşturduğu tüketim alışkanlıkları çevreye oldukça zarar vermektedir. Tüketim alışkanlıkları çevreye oldukça zarar vermektedir. Tüketim alışkanlıkları sonucunda iklim değişiklikleri olmuştur. Yoğun fosil yakıt kullanımı havayı kirleterek doğaya zarar vermiştir.

Sağlıksız çevre koşullarının meydana gelmesiyle birlikte 1990'lı yıllardan bu yana sürdürülebilirlik kapsamında kent modelleri gündeme gelmiştir. Bu kent modellerinden biri de karbon seviyesini azaltan ve enerjinin korunmasını sağlayan düşük karbon kent yaklaşımı da gelişmeye başlamıştır (Günel & Velibeyoğlu, 2020, s. 6).

Düşük karbon hayat üzerine çeşitli araştırmacılar tarafından prensipler geliştirilmiştir. Wang ve arkadaşları sürdürülebilir bir yaşam için öncelikle sürdürülebilir mahalleler yaratmak olduğunu vurgulamıştır (Günel & Velibeyoğlu, 2020, s. 10).

Düşük karbon kent için olması gereken bir diğer özellik ise düşük karbonlu ulaşım sistemidir. Ulaşım sistemi karbon oluşumunu çok fazla etkilemektedir. Araçlarla kullanılan fosil yakıtların azaltılması ve daha düşük karbon salan yakıtlara geçirilmesi en önemli önlemlerden biridir. Bu yakıtlar; biyo yakıtlar, hidrojen, yenilenebilir kaynaklardan (rüzgar, güneş vb.) elde edilen elektrik enerjisi yer alıyor. Bu kullanımı azaltacak teknoloji ile araç kullanımı desteklenmelidir. Sadece karayolu değil deniz ve hava yolunda da önlemler almak gerekir. 2017 yılında Dünya Bankası tarafından kurulmuş olan Sum4All kentsel bir sürdürülebilir hareketlilik kuruluşudur. Kuruluş her sene küresel hareketlilik raporu yayınlıyor ve ulaşım sistemlerinden kaynaklanan karbon emisyonunu azaltmak için yerel ve merkezi yönetimler ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapıyor. 2030 ve 2050 yılları için Yeşil Hareketlilik hedefi altında iklim değişikliğini azaltma, bu değişikliğe adapte olabilme, hava kirliliği ve gürültü kirliliği konularında stratejiler geliştiriyor (IMECE, 2021).

Enerji tüketimi ve karbondioksit miktarını azaltabilmek için dünya çapında birçok

kent gelişme politikasını, düşük karbon ekonomisine uyumlu hale getirmeyi hedeflemektedir. Bu konuda önemli gelişmeler olarak, Bristol, Leeds ve Manchester kentlerini içeren “Düşük Karbonlu Şehirler” ile “Çin’de Düşük Karbon Şehir” girişimi oldukça önemlidir. Düşük karbon kent sistemi için başlıca prensipler (Korgavuş & Karagüler, 2014, s. 225-226)

- Enerjinin korunması ve farkındalığı arttırmak
- Enerji korunumlu yapı ve malzeme teknolojisinin geliştirilmesi
- Ulaşım planı yapılırken çevreyi göz önünde tutarak çevre dostu bir ulaşım planlanmalıdır.
- Ekolojik sınırların tespiti
- Arazinin verimli kullanılması
- Yeşil yaşam çevrelerinin oluşturulması ve yeşil kent sistemi

3.13. Yeşil Kent

Dünyada hızla gelişen teknoloji ve sanayileşme ile zarar verilmekte verilen zarar sonucunda ise küresel ısınma meydana gelmektedir. Küresel ısınmanın getirdiği olumsuz hava ve iklim koşullarıyla beraber dünya tehdit altındadır önlem alınmadığı sürece daha yıkıcı olabilir. Kent yaşamının getirdiği bu olumsuzluklara karşı yine kentler bir çözüm yolu olarak düşünülmektedir. Literatürde bulunan “Eko Kent”, “Sürdürülebilir Kent”, “Kompakt Kent” gibi birçok farklı isimle benzer konuları içeren “Yeşil Kentler” ile amaçlanan 60 yıldır devam eden kentsel büyümeye karşı daha çevreci ve sürdürülebilir bir yaklaşımdır. Bu doğrultuda yeşil kentler, doğal çevrenin öneminin anlaşıldığı, enerji kaynaklarını kullanırken dikkat edilmesi gerektiğini, daha sürdürülebilir ve yaşam kalitesinin iyileştirilmiş olduğu alanlar oluşturan, ekonomik anlamda da çevreye saygılı üretim ve tüketimi hedefleyen, halkın yaşam kalitesini iyi bir düzeye getirmeyi amaçlayan kentler olarak tanımlanmaktadır (Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği, 2021).

Yeşil (green) kavramı insan hareketleri; atık yönetimi, geri dönüşüm, yenilenebilir enerji kaynakları planlama, ekonomi gibi farklı alanlarda kullanılmaktadır. Başka bir ifadeyle kavram ekosistemleri korumayı vurgulamaktadır. Yerel, ulusal ve küresel boyutta oluşan

çevresel tahribat kentlerin yeşil kentsel politikaları oluşturmalarını zorunlu hale getirmiştir (Yılmaz, 2019, s. 46).

Yeşil kent oluşumu için belirlenen hedefler (Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği, 2021).

- Arazinin karma ve yoğun bir şekilde kullanılması
- Kentsel tarım ve yeşil alan miktarının artırılması
- Yaya ulaşımının ve bisiklet kullanımının artırılması
- Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması
- Su tüketiminin azaltılması ve verimliliğin artırılması

3.14. Entegre Kent

20. yüzyılın en büyük problemlerinden biri dünya genelinde kentli nüfusun artışıdır. Bu artış sebebi olarak kırsal alanın altyapı yetersizliği, tarımda makineleşme ve işsizlik olarak görülmektedir. 2020 yılına gelindiğinde 4.4 milyar insanın dünya nüfusunun yaklaşık %60'nın kentlerde yaşayacağı tahmin edilmektedir. Bu hızlı ve plansız kentleşme beraberinde birçok sorunu da getirecektir (Hepcan, 2001).

Kent yönetimlerinin sosyal, kültürel, fiziki, ekonomik ve yönetsel alanlarda, katılımcı, şeffaf, sağlıklı bir plan doğrultusunda çalışmalar gerçekleştirilmesini sağlayan ve farklı kurum ve kuruluşlarca sağlanan hizmetlerin ve üretilen verilerin entegre edilmesi ile oluşturulacak bir kent yönetimi bilgi sistemine ihtiyaç vardır (Bank, 2017).

Kent Bilgi Sistemleri, belediyelerin kaynaklarını en iyi şekilde kullanabildiği, ek gelir kaynağı oluşturan ve yurttaşların yaşam kalitesini arttıran entegre bilgi sistemidir (Belsis Gazetesi, 2020).

Ulusal boyutta Kent Yönetim Bilgi Sistemi ele alındığında;

- Her ilde standart kent bilgi sistemlerinin kurulması,
- E-devlet ya da benzeri bir yapıdan tek noktadan tüm verilere yetkiler oranında erişilebilmesi için sistem oluşturulması

- Sağlık, eğitim, adalet vb. Bakanlık portalleri ile entegre edilmesi
- AFAD, Bakanlıklar, Savunma ve Emniyet gibi kullanıcıların kullanabileceği bir model oluşturulmalıdır (Bank, 2017).

3.15. Liberter Kent

Joseph Dejacque, “liberter” kavramını ilk kez Proudhon’a eleştiri olarak yazdığı bir açık mektupta dile getirmiştir. 1857 yılında yayınlanan bu mektupta devlet, din, mülkiyet, aile gibi yapıların birbirleriyle ilişkili sistemler olduğunu söyleyerek ortadan kaldırılmasını savunmuştur. İşçinin emeği kadarını almasını yanlış bularak herkesin yeteneği kadarını verip ihtiyacı kadarını alması gerektiğini düşünmüş ve Proudhon’un mülkiyet eleştirisinin komünist amaçlara doğru evrilmesi gerektiğini belirtmiştir (Meydan Gazetesi, 2021).

Bookchin “Liberter Belediyecilik” olarak demokrasinin var olduğu merkezi devlet sisteminin yerine ademi merkeziyetçi devlet yapısını önermiştir. Bookchin liberter belediyecilikle özgür halk meclisleri ne kadar üretim yapılacağı, yapılan üretimde hangi düzeyde bir teknolojinin olması ve diğer sorunlara da ortak bir şekilde halk karar verecektir. Bookchin “herkesten yeteneğine göre, herkese emeği kadar” ilkesinin altını çizmektedir (Birgün Gazetesi, 2021).

Bireylerin özgürce kendi yaşamını yönettiği, şehir sakinlerinin karşılıklı hiçbir yükümlülükleri olmayan bir kent sistemidir. Şehir sakinleri tüketicidir. Bu nedenle şehir, arz ve talep dengesine göre şekillenir. Böyle bir kent sisteminde politik ve kültürel yönler arka planda kalır. Birçok kentsel medya liberter kent idealini destekler. Liberter kentte verimliliğe ve kişiselleşmeye vurgu yapılır (Çakır, 2019, s. 21).

3.16. Verimli Kent

Teknolojinin hızlı bir şekilde yayıldığı ve geliştiği dönemde, enerjinin verimli ve etkin bir şekilde kullanılması ile çevrenin korunması birbirini tamamlayan iki unsur haline gelmiştir (Elektrik Mühendisleri Odası, 2021).

Kentlerin geleceğini üç durum belirlemektedir; artan nüfus, şehirleşme ile enerji tüketimi artarken, ilerleyen teknoloji ile enerji tüketiminin kontrolü için yöntemler

geliştirilmektedir. Özellikle 2000’li yıllarda AB ülkelerinin öncülüğünde enerji verimliliği kent planları uygulanmaya çalışılmıştır. 1970’lerde petrol krizi ile başlayan enerji sorununa 1980’li yıllarda teknolojik buluş ve yenilikler karşısında enerji talebi artmış ve enerji-kent ilişkisi incelenmeye başlanmıştır. Artan tüketimin yanında üretim yöntemleri ve atıklar karşısında küresel ısınma ve iklim değişikliği sonucu gündeme gelmiştir. Bu değişiklikler doğaya zarar vermiş ve ekosistemde sorun oluşturmuştur. Azalan kaynaklar ile daha fazla felaket yaşamamak için kaynak kullanımının önemi anlaşılarak enerjinin verimli bir şekilde kullanılması temel alınmıştır (Termodinamik. Info, 2021).

Kentlerde enerji verimliliğinin gelişebilmesi için dört ana strateji önemlidir (Termodinamik. Info, 2021):

- Kent içinde hareketleri düşük düzeyde araç kullanımı ile gerçekleştirmek. Yürüyerek ulaşımın sağlanması ya da toplu taşıma sistemi kullanımı
- İklim koşulları ve çevre göz önünde bulundurularak oluşturulan yapılar
- Enerji teknolojilerinin kente uyumlu hale getirilmesi
- Verimli enerji hizmeti ve davranış eğilimi

Yerleşmelerde “enerji verimliliği önlemleri” doğrultusunda maliyetler düşürülerek istihdam arttırılabilir. Hem bölgesel hem de uluslararası çapta oluşan kirlilik azaltılabilir, enerjiye olan bağımlılık azaltılabilir ve yaşam koşulları iyileştirilebilir (Sınmaz, 2015, s. 196).

3.17. Yayılan Kent

Hızla artan nüfusla birlikte kentlerde büyüme ve gelişme göstermiştir. Sanayi devrimine kadar insanlar merkezi yerleşim yerlerinde yaşarken, teknolojinin gelişmesi, makineleşme, üretimde yaşanan hız, ulaşımında yaşanan gelişmeler ile yayılmacı bir sistem ile kentler dışarıya doğru büyümüştür. Bu büyüme beraberinde birçok olumsuzluğu da getirmiştir (Ar, 2016, s. 6).

Büyümeyle birlikte genişleyen alanlara yerleşebilmek için çevre tahribata uğramıştır. Tahrip edilen çevre ile doğal dengeler bozulmuş ekosistem zarar görmüştür. Daha fazla

teknoloji kullanımı ile enerji kullanımı artmış kaynaklar azalmıştır.

Tüketim odaklı yaşam tarzı ile az miktarda bulunan doğal kaynakları tehdit ederken, motorlu taşıtların yaptığı sera etkisi salınımı ile hem çevre kirliliği hem de gürültü kirliliği oluşmaktadır. Verilen bu zararlar ile yaşam kalitesi düşmektedir. Kentler hızla büyümekte, büyüdükçe dün kır diye adlandırılan alanlarda kentlerle birleşmektedir. Böylece çarpık ve düzensiz kentleşme ortaya çıkmaktadır. Hızla büyüyen kentin oluşturduğu yeni yerleşim alanları hem altyapı hem de kentler bakımından hazır olmadan insanlar yaşamaya çalışmaktadır. Kentlerde artan bu yoğunluk sebebiyle insanlar kent dışına daha uzak alanlara kaçmaya çalışmaktadırlar. Son dönemde bu yönde artan yapılaşma ile yayılmacı kent modeli çok daha fazla ortaya çıkmaktadır (Kentli Dergisi, 2016, s. 37).

Yayılmacı kent sistemine genel olarak olumsuz bir bakış açısı bulunmaktadır. Kentlerin geniş alanlara yayılmasıyla birlikte oluşan bir diğer problem ise taşıt kullanımının artması, yürüme mesafesinde ulaşım sağlanamayacağı için motorlu taşıtların yoğun kullanılması aşırı hava kirliliğine ve yoğun trafik sebebiyle ruhsal sorunlara yol açmaktadır. Yayılan kent girişimi yerine günümüzde kompakt kent sistemi öneri olarak ileri sürülmektedir. Yürüme mesafesinde konutların bulunduğu yeşil alanlarla bir bütün olduğu bir model önerilmektedir (Baş, 2019, s. 107).

3.18. Küresel Kent

Küreselleşme, genel olarak üretimin, tüketimin, emeğin sınır tanımaması, dünyada dolaşımının sağlanması ve dünya üzerinde her yerde üretim ve satışın yapılabilmesi olarak ifade edilmektedir (Kayan, 2015, s. 273).

Küreselleşme ile birlikte insanlarda büyük bir değişim yaşamakta ve bu sürecin dönüşüm merkezi olarak kentler önemlidir. Küreselleşme süreciyle en çok etkilenen alan ticaret olmuştur. Artık bazı ticaret kentlerinin adı devletten önce gelmektedir (Pustu, 2006, s. 145).

Küreselleşmeyle birlikte kentler önemli değişimler yaşamaktadır. Günden güne hızla birbirine benzeyen kentler çözüm yolu olarak “marka haline gelme” tüketim nesnesine dönüşmelerine yol açmıştır (Birol Özerk & Akgün Yüksekli, 2011, s. 83).

Küresel kent (Global City) ilk kez 1990’da yayımlanan Antony Kings tarafından yazılan “Global Cities” adlı kitapta kullanılmıştır. Küresel kentler dinamik bir yapıya sahip olduğu için küresel olmayan kentlerin gelecekte küresel bir kent olma ihtimali vardır (Kayan, 2015, s. 282).

Dünyada yaşanan küreselleşme ile birlikte artık ticaret, ekonomi ve teknoloji sınırları aşarak, sınır ötesi milletleri de menfaatleri doğrultusunda birbirine bağlamaktadır. Artık sınırların önemli olmadığı küresel ekonomi sistemini kentler oluşturmaktadır (Topal & Akyazı, 1997, s. 13).

Küresel kentler sosyal, kültürel, ekonomik, siyasal ve mekânsal özellikleri açısından diğer kentlerden farklıdır. Küresel kentler ekonomik olarak üretimden çok tüketime yönelmiş kentlerdir. Küresel kentlerde insanlar arasında gelir ve yaşam durumunda da büyük farklılıklar bulunmaktadır. Ulaşım ve iletişim araçları sayesinde uzaklar yakın olmakta ve dünya küresel bir köy haline gelmektedir. Böylece farklı kültürler tanınmakta ama baskın olan küresel kültür olmaktadır. Örnek olarak İngilizcenin uluslararası iletişimde baskın olarak kullanılması gösterilebilir. Küresel kentlerde bir yanda gösterişli gökdelenler varken diğer yanda yıkık, dönük binalar bulunmaktadır. Kent içinde çatışmalara sahiptir bu sebeple Giddens gibi bazı yazarlar küresel kent için “cennetle cehennemi aynı anda barındıran kentlerdir” demiştir (Kayan, 2015, s. 292).

3.19. Sağlıklı Kent

“Herkes için sağlık” stratejisiyle Dünya Sağlık Örgütü “Sağlığın Teşviki için Ottawa Şartı” ilkelerinin uygulanması amacıyla 1986 yılında Avrupa sağlıklı şehirler programı hayata geçirilmiştir (Bitirim Okmeydan, 2019, s. 93).

DSÖ Sağlıklı Şehirler Projesi ile Avrupa’da 30 ulusal ağ ve ulusal ağlar aracılığıyla 1400’ün üzerinde şehir temsil edilmektedir. DSÖ Sağlıklı Şehirler Projesi’nin ilk hedefi sağlığı, her şeyden üstün tutmak ve gündemde en üst seviyelere yerleştirmektir (Sağlıklı Kentler Birliği, 2021).

Kentler de tıpkı canlılar gibi nefes alan, yaşayan, büyüyen ve değişen bir iç dinamiğe sahip karmaşık bir organizmadır (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2021). Bu

gelişimin doğru bir şekilde oluşabilmesi için kentin sağlıklı olması gerekmektedir. Sağlıklı kentin oluşumu için kentte bulunan önemli değerleri yenilemek, kent ulaşımını ve konut alanlarını iyileştirmek, yeşil alanların artırılmasını sağlamak, sosyal alanlar inşa etmek, toplumun gelişmesi için gerekli ortamı sağlamak, yaşama, yeme-içme ihtiyacının sağlanması, sağlıklı ve güvenli bir şekilde yaşamını gerçekleştirmek gibi birçok eylemin gerçekleştirilebileceği kent kavramıdır (Başaran, 2007, s. 2008).

Sağlıklı bir kent, insanların yaşamını kolaylaştıran ve kendilerini iyi bir seviyede geliştirebilen ve karşılıklı olarak birbirini destekleyen şehirdir. Sağlıklı bir kentin amacı; sağlığı iyi bir yönde destekleyen, yaşam kalitesini iyi bir hale getiren, temizlik ve hijyen açısından ihtiyaçları karşılayabilen bir amaçla planlanmıştır (Belli, 2019, s. 1938)

Sağlıklı bir kent sadece belirli bir sağlık seviyesine ulaşmış bir kent değildir. Daha bilinçli bir şekilde sağlığı daha iyi bir seviyeye ulaştırmak için çaba harcamaktadır (Sağlıklı Kent İzmir, 2021).

Hızla artan kent nüfusu ile birlikte betonlaşma ve çarpık kentleşmeyle beraber olumsuz yaşam koşulları meydana gelmiş. Gürültü kirliliği, hava kirliliği, çevre kirliliği ve yeşil alanların azaltılması yerine inşa edilen iş merkezleri ve gökdelenler gibi birçok sebeple insanlar kent içerisinde sağlıklı bir şekilde yaşamaktadır. Kentlerin bu durumu insan sağlığını hem beden hem ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir. İnsanların daha iyi ve sağlıklı bir yaşam sürmesi için sağlıklı kent planlamasına ihtiyaç duyulmuştur.

Sağlıklı bir kent için olması gereken özellikler 11 başlık altında sıralanabilir. Bunlar (Yalova Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü);

1. Temiz, güvenli bir çevre (kaliteli konutları da kapsar)
2. Dengeli ve uzun vadede sürdürülebilecek bir ekoloji sistemi
3. Dayanışmanın olduğu güçlü bir toplum
4. Vatandaşların kendi sağlık, yaşam ve refah düzeyi için kararlara katılımı ve denetimi
5. Kent içerisinde yaşayan her bir bireyin temel ihtiyaçlarının giderilmesi

6. Çeşitli iletişim ve ilişki imkanları ile kaynak ve deneyimlere ulaşılabilme
7. Yenilikçi ve yaşamsal bir kent ekonomisi
8. şehir sakinlerinin kültürel ve biyolojik mirasına saygı duyulması
9. nceki özelliklerle uyumlu olanları geliştiren bir sistem
10. Geniş kapsamlı bir şekilde herkese ulaşabilen uygun halk sağlığı ve hastalıklar için bakım hizmetleri
11. Yüksek sağlık hizmeti şeklinde açıklanabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VERİ VE YÖNTEM

4.1. Yöntem

4.1.1. Veri Toplama Tekniği

Nitel yöntem kapsamında doküman incelemesine dayalı olarak veriler toplanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi; Nitel araştırmalarda araştırılan olay, kişi veya olguların miktarı gibi ölçülebilen özellikleri yerine, detaylı ve anlamaya yönelik olarak yapılan, “nasıl, niçin” gibi sorularla oluşturulmaya çalışılan araştırmaları kapsamaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman analizi yöntemi alan yazın içerisinde en sık kullanılan yöntemlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dokümana ulaşma, ulaşılan dokümanın orijinalliğini teyit etme, anlama, analiz etme ve veriyi kullanma yöntemidir (Kıral, 2020, s. 171-172). Belgesel tarama olarak da bilinen doküman analizinde, mevcut olan belgeler incelenerek veri elde edilmektedir. Mevcut olan belgeler sadece yazılı belgeler değil sözlü belgeler, sesli ve görüntülü dokümanlar vb. gibi kaynakları da ele almaktadır (Sak vd., 2021, s. 230-231). Doküman analizi kısaca, belgelerin içeriğini düzenli ve sistematik bir şekilde incelemek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir (Kıral, 2020, s. 173).

Bu bağlamda araştırma probleminin çözümünde etkili olabileceği ve araştırma konusu için en uygun yöntem olduğu için doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca kullanılan yöntemin avantajları olarak zaman kullanımı, geniş kapsamlı olması, kolay ulaşılabilir olması ve düşük maliyet gibi sebeplerle çalışma için kolaylık sağlamıştır. Doküman analizi kullanılarak toplanan veriler SEGE kapsamında İBBS göre Düzey 1 baz alınarak oluşturulmuştur. Kısaca İBBS nedir, ülkemizde ne zaman kullanılmaya başlanmıştır,

sorularını açıklayacak olursak: Avrupa Birliği, istatistik bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesi amacıyla, yaklaşık 25 yıl önce üye ülkelerde İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) adı verilen bölge sistematüğini geliştirmiştir. Birliğe üye olmak isteyen ülkeler, bu sistemi kendi ülkelerine uyarlamalı ve tam üyelik gerçekleştiğinde uygulamayı bölgeye uyumlu hale getirmelidir (Taş, 2006). Türkiye'nin AB adaylık süreci 1999'da Avrupa Birliğine Katılım Ortaklığı Belgesi'nin imzalanmasıyla başlamıştır. Türkiye'de 2001 yılında her türlü istatistiki kayıtların tutulması ve ekonomik fonların dağılımını tespit edebilmek amacıyla EUROSTAT tarafından uygulanan Nomenclature of Territorial Units for Satatistic (NUTS) standartlarını temel alan çalışmalar 2001 yılında başlamıştır. Türkiye'de 2002 yılında uygulanan İBBS, Avrupa Birliğine giriş için önemli aşamalardan biridir (Sertkaya Doğan ve Gökburun, 2019:51). Türkiye'de kalkınma planları, TBMM tarafından kabul edilen bir kanunla artık İBBS bölgelerine göre yapılacaktır. Bu bağlamda Düzey 1-2-3 bölgeleri kurulacak ve artık planlama çalışmaları ülkesel ölçekte değil bölgesel ölçekte yapılacaktır. Düzey 2 bölgelerinde Kalkınma Ajansları kurulacak ve bölgesel ölçekte planlama çalışmaları yapılacaktır. Aşağıda Düzey 1 haritası yer almaktadır.

Şekil 4.1: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması

Kaynak: Taş, 2006, s. 193

İBBS Düzey 1 Bölgeleri ekonomik refahın bölgeler arasında dengeli dağılımın sağlanması amacıyla sosyal devlet anlayışının bir gereği olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye bölgesel eşitsizliklerin fazlaca görüldüğü bir ülke durumundadır. Özellikle ülkenin

doğusu ve batısı arasında ekonomik ve sosyal açılardan büyük farklılıklar görülmektedir. Uzun bir süreç içerisinde bölgesel düzeyde uygulanacak kalkınma planları ile var olan farklılıklar en az düzeye indirilebilir (Taş, 2006, s. 193-194). “Türkiye’de sosyo-ekonomik yapıyla ilgili her türlü istatistik veriyi elde etmekle görevli olan Türkiye İstatistik Kurumu, İBBS bölgelerinin oluşturulmasından sonra, tüm istatistiki bilgi ve verilerini, İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması’na göre hazırlayacaktır”. Bu bağlamda bundan sonra yapılan bilimsel çalışmalarda İBBS bölgeleri göz önünde tutularak istatistiki verilere ulaşılabacaktır (Sertkaya Doğan & Gökburun, 2019, s. 196).

Bu çerçevede 12 düzey 1 istatistiki bölge ölçeğindeki bölgelerin içinden 2’şer kent tespit edilmiştir. Bunun için SEGE’deki kentlerin gelişmişlik sıralamasına göre her istatistiki bölge içinden 1 adet az gelişmiş 1 adet de gelişmiş kent belirlenmiştir. Yeni kent modeli önerilerinin yerel yönetimler bağlamında değerlendirilmesi için toplam 12 istatistiki bölgeden 23 kent seçilmiştir.

Tespit edilen belediyelerin incelenen dokümanları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 4.1: Seçilen Kentlerin Belirlenen Dokümanlar Üzerinden İncelenmesi

Doküman adı	Yıl – Süre
1.Faaliyet Raporu	2020 yılı faaliyet raporu, eğer yoksa 2019 yılı faaliyet raporu incelenmiştir.
2.Strateji belgesi	Ortalama 4-5 yıllık planlar ele alınmıştır.
3.İncelenen modellere ilişkin bir eylem planı (varsa)	Örneğin akıllı kent eylem planı, ekolojik kent eylem planı veya bunlara özel strateji belgeleri (eğer varsa) incelenmiştir.

Dokümanlara ulaşmak için faydalanılan kaynaklar aşağıda belirtilmiştir.

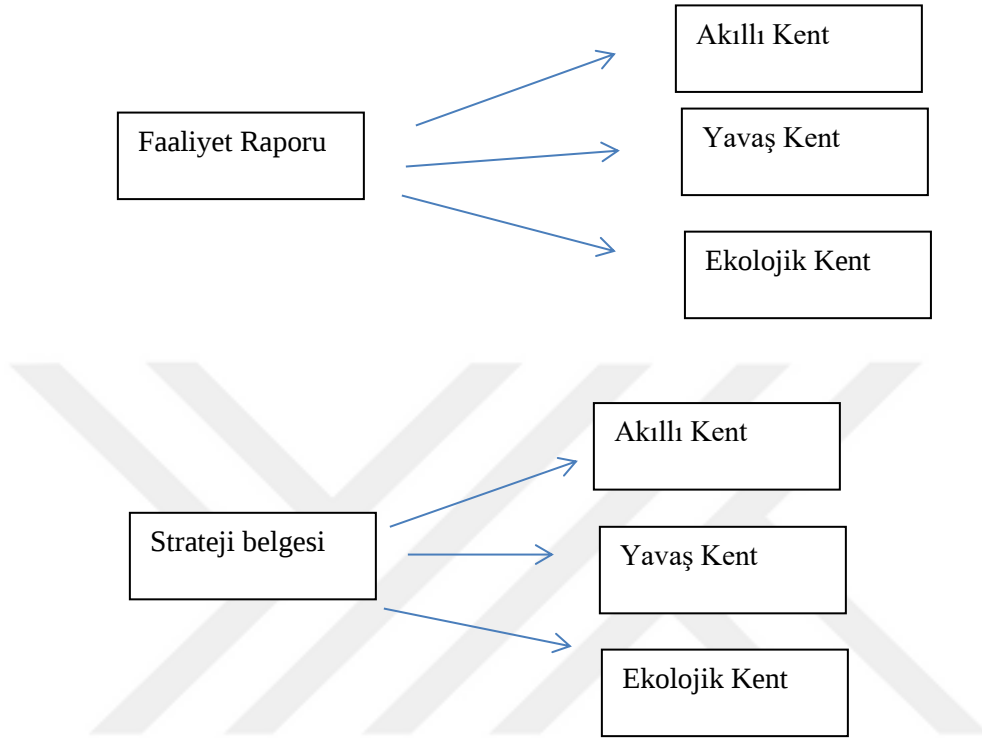
1. Kent modellerine ilişkin uygulamalar ağırlıklı olarak belediyeler tarafından yaşama geçirilmektedir. Bu nedenle belediyelerin web sayfalarından yararlanılmıştır.
2. Araştırmaya dahil edilecek büyükşehir ve il belediyeleri tespit edildikten sonra ilgili belediye nezdinde doküman bulunamamışsa, bu belediye doküman bulunabilir olan eş düzeyde bir belediye ile değiştirilmiştir. Örneğin Ege

Bölgesinde İzmir Büyükşehir Belediyesi (SEGE'ye göre gelişmiş olan örnek) ve Uşak Belediyesi (SEGE'ye göre gelişmemiş olan örnek) seçilmiştir. Ancak Uşak Belediyesi için doküman bulunamadığından Uşak Belediyesi'nin eşdeğeri olarak Kütahya Belediyesi incelenmiş ve ilgili dokümanlara ulaşılabildiği için Kütahya Belediyesi araştırmaya dahil edilmiştir.

3. Kentleri seçerken bir model uygulayıp uygulamadıklarına bakmaksızın, dokümanın olup olmadığına yönelik araştırma yapılmıştır.
4. En son aşamada belediyelerin dokümanlarıyla modeller arasında bir uyum var mı yok mu sorusu üzerinden araştırma sürdürülmüştür. Örneğin Konya belediyesinin dokümanlarını incelenmiş olup ve akıllı kent modeliyle ilgili çalışmalar öne çıktıysa bu husus değerlendirilmiştir. Diğer yandan gelişmemiş illerin hiçbirinde kent modellerine yönelik çalışma yoksa bunu ortaya koyan bir değerlendirme de sonuç kısmında paylaşılmıştır.
5. Modelleri uygulayıp uygulamadıklarına başta bakarak kentler seçilseydi taraflı bir bakış ortaya çıkabilirdi. Bundan kaçınmak amacıyla; gelişmiş kentlerin belediyeleri kent modellerini uygulamaya yatkın iken, gelişmemiş kentlerin kent modellerini uygulayabilmekten uzak olduklarını, çünkü gelişmemiş kentlerin acil çözüm bekleyen sosyo-ekonomik sorunları olduğu varsayımı üzerinden araştırma yürütülmüştür.

Modellerin seçilen kentlerde var olup olmadığı veya uygulanmasına yönelik planlama olup olmadığı incelenmiştir. Örneğin İzmir belediyesinin faaliyet raporu, strateji belgesinde geçen ifadeler taranarak her bir dokümanın kendi içinde kent modellerine yönelik (akıllı kent, yavaş kent vb.) bir madde, hedef, sonuç vb. içinde taşıyıp taşımadığı değerlendirilmiştir.

Şekil 4.2: İncelenen Dokümanlar

4.2. Bulgular

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması'na göre 1 adet gelişmiş 1 adet az gelişmiş kent seçilerek incelendi. Seçilen kentlerin faaliyet raporu, strateji belgesi ve varsa kent modellerine yönelik planları incelendi. Seçilmiş kentler ise sırasıyla:

12 İstatistiki Bölge ve Seçilen Kentler

Seçilen kentler altı çizili biçimde yazılmıştır.

TR1 İstanbul → İstanbul Alt Bölgesi → İstanbul (1. Kademe 1. Sıra)

TR2 Batı Marmara → Tekirdağ Alt Bölgesi → Tekirdağ (1. Kademe 9. Sıra) –
Edirne (2. Kademe 12. Sıra) – Kırklareli (2. Kademe 9. Sıra)

→ Balıkesir Alt Bölgesi → Balıkesir (2. Kademe 15. Sıra) –
Çanakkale (2. Kademe 11. Sıra)

TR3 Ege → İzmir Alt Bölgesi → İzmir (1. Kademe 3. Sıra)
→ Aydın Alt Bölgesi → Aydın (2. Kademe 6. Sıra) – Denizli (2. Kademe 1. Sıra) – Muğla (1. Kademe 8. Sıra)

Manisa Alt Bölgesi → Manisa (2. Kademe 14. Sıra) – Afyonkarahisar (4. Kademe 4. Sıra)- Kütahya (3. Kademe 13. Sıra)- Uşak (3. Kademe 5. Sıra)

TR4 Doğu Marmara → Bursa Alt Bölgesi → Bursa (1. Kademe 6. Sıra) – Eskişehir (1. Kademe 7. Sıra) – Bilecik (2. Kademe 10. Sıra)

→ Kocaeli Alt Bölgesi → Kocaeli (1. Kademe 4. Sıra)- Sakarya (2. Kademe 2. Sıra)- Düzce (3. Kademe 10. Sıra)- Bolu (2. Kademe 4. Sıra)- Yalova (2. Kademe 3. Sıra)

TR5 Batı Anadolu → Ankara Alt Bölgesi → Ankara (1. Kademe 2. Sıra)
→ Konya Alt Bölgesi → Konya (2. Kademe 5. Sıra)- Karaman (3. Kademe 11. Sıra)

TR6 Akdeniz → Antalya Alt Bölgesi → Antalya (1. Kademe 5. Sıra)- Isparta (2. Kademe 7. Sıra)- Burdur (3. Kademe 8. Sıra)

Adana Alt Bölgesi → Adana (3. Kademe 3. Sıra) – Mersin (3. Kademe 1. Sıra)

Hatay Alt Bölgesi → Hatay (4. Kademe 2. Sıra)- Kahramanmaraş (5. Kademe 7. Sıra)- Osmaniye (5. Kademe 3. Sıra)

TR7 Orta Anadolu → Kırıkkale Alt Bölgesi → Kırıkkale (3. Kademe 9. Sıra)- Aksaray (4. Kademe 14. Sıra)- Niğde (5. Kademe 6. Sıra) – Nevşehir (4. Kademe 3. Sıra)- Kırşehir (4. Kademe 6. Sıra)

→ Kayseri Alt Bölgesi → Kayseri (2. Kademe 8. Sıra)- Sivas (4. Kademe 8. Sıra) – Yozgat (5. Kademe 12. Sıra)

TR8 Batı Karadeniz → Zonguldak Alt Bölgesi → Zonguldak (3. Kademe 4. Sıra)

Sıra)- Karabük (2. Kademe 13. Sıra)- Bartın (4. Kademe 9. Sıra)

Kastamonu Alt Bölgesi ➡ Kastamonu (4. Kademe 11. Sıra)- Çankırı (5. Kademe 4. Sıra)- Sinop (5. Kademe 1. Sıra)

Samsun Alt Bölgesi ➡ Samsun (3. Kademe 7. Sıra)- Tokat (5. Kademe 5. Sıra)- Çorum (4. Kademe 13. Sıra)- Amasya (4. Kademe 1. Sıra)

TR9 Doğu Karadeniz ➡ Trabzon Alt Bölgesi ➡ Trabzon (3. Kademe 2. Sıra) – Ordu (5. Kademe 9. Sıra)- Giresun (5. Kademe 2. Sıra)- Rize (3. Kademe 12. Sıra)- Artvin (4. Kademe 12. Sıra)- Gümüşhane (5. Kademe 13. Sıra)

TRA Kuzeydoğu Anadolu ➡ Erzurum Alt Bölgesi ➡ Erzurum (5. Kademe 10. Sıra)- Erzincan (4. Kademe 10. Sıra)- Bayburt (5. Kademe 14. Sıra)

Ağrı alt Bölgesi ➡ Ağrı (6. Kademe 15. Sıra)- Kars (6. Kademe 4. Sıra)- Iğdır (6. Kademe 5. Sıra)- Ardahan (6. Kademe 2. Sıra)

TRB Ortadoğu Anadolu ➡ Malatya Alt Bölgesi ➡ Malatya (4. Kademe 7. Sıra)- Elazığ (4. Kademe 5. Sıra)- Bingöl (6. Kademe 6. Sıra)- Tunceli (5. Kademe 8. Sıra)

➡ Van Alt Bölgesi ➡ Van (6. Kademe 12. Sıra)- Muş (6. Kademe 14. Sıra)- Bitlis (6. Kademe 11. Sıra)- Hakkari (6. Kademe 13. Sıra)

TRC Güneydoğu Anadolu ➡ Gaziantep Alt Bölgesi ➡ Gaziantep (3. Kademe 6. Sıra)- Adıyaman (6. Kademe 1. Sıra)- Kilis (5. Kademe 11. Sıra)

Şanlıurfa Alt Bölgesi ➡ Şanlıurfa (6. Kademe 8. Sıra)- Diyarbakır (6. Kademe 3. Sıra)

Mardin Alt Bölgesi ➡ Mardin (6. Kademe 9. Sıra)- Batman (6. Kademe 7. Sıra)- Şırnak (6. Kademe 16. Sıra)- Siirt (6. Kademe 10. Sıra)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi

- Çevreye duyarlı bir İstanbul hedeflenmiş bu doğrultuda; atık yönetimi, enerji yönetimi ve yeşil alan yönetimi planlanmıştır.
- Dayanıklı İstanbul Projesi ile afete dayanıklılığını arttırmak hedeflenmiştir.

- Bütünleşik kent bilgi sistemini geliştirerek akıllı şehir uygulamaları ile sistemin etkin kullanılması hedeflenmiştir.
- Ulaşılabilir İstanbul projesi ile sürdürülebilirlik çerçevesinde akıllı ulaşım sistemleri oluşturulmuş, ulaşım ana planları ve iklim değişikliğine karşı önlemler yaygınlaştırılarak çevreyi korumak amaçlanmıştır.
- İstanbul Belediyesi içerisinde Kentsel ekolojik Sistemler Müdürlüğü bulunmaktadır. Ekolojik kent uygulamasına yönelik projeleri bulunmaktadır.
- Yaşlılara yönelik birçok faaliyetleri ve destekleri bulunmaktadır bu bakımdan yaşlı dostu kente örnek gösterebiliriz.
- Göç uyum programları bulunduğu için göçmen dostu kente örnek olarak gösterilebilir (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021).
- Öncelikli hizmet alanlarına ilişkin olarak gençler, kadınlar, engelliler ve yaşlılar olduğu için dostlu kentlere örnek gösterebiliriz.
- Gelecek planları içerisinde Yeşil Şehir ve Dayanıklı Şehir olma hedefleri bulunmaktadır.
- Sorunlar için vatandaşlara anket yaparak cevap bulmaya ve onların fikirlerini de almaya özen gösteriyorlar. Bu çalışmalar akıllı kentin alt başlığı olarak düşünülen dijital kent sistemine örnek olarak gösterilebilir.
- İnsan odaklı, katılımcı, şeffaf ve hesap verebilir bir belediye hedeflenmiştir.
- Belediyenin web sitesi oldukça güzel düzenlenmiş ve istenilen bilgiye kolaylıkla ulaşım sağlanmaktadır (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan, 2021).

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi 2020 yılı faaliyet raporundan çıkarılan bilgiler:

- Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak ulaşım ana planı bulunmaktadır.
- E- hizmet internet sitesi ve Tekirdağ İletişim Merkezi (TEKİM) mobil

uygulaması bulunduğu için dijital kente uygun olabilir. Çağrı merkezi ve Whatsapp ihbar hattı da bulunmaktadır.

- Sosyal yardım hizmetleri içerisinde yaşlı, engelli ve çocuklara yönelik hizmetleri bulunmaktadır.
- Belediye kurumsal yapısını geliştirerek katılımcı, hizmet ve vatandaş temelli alan bir yönetim sistemi hedeflemiştir.
- İl içerisinde AKOS (Akıllı Kent Otomasyon Sistemi) ve AUS (Akıllı Ulaşım sistemleri) bulunmaktadır. Ulaşım planı bulunmaktadır.
- Akıllı şehir Stratejisi ve Eylem Planı esas alınarak yerel yönetimlere rehberlik sağlanması ve desteklenmesi hedeflenmiştir.
- Tekirdağ'ın ulusal ve uluslararası platformda tanınırlığını sağlamayı hedefleyerek küresel kent örneği gözlemlenmiştir.

Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 yılı stratejik plan verileri:

- Etkin bir çevre ve katı atık yönetimi ile vatandaşların sağlıklı ve sürdürülebilir bir çevrede yaşamasını sağlamayı hedeflemişlerdir.
- Çevre yönetimi ile ilgili hedefleri arasında iklim değişikliği eylem planı bulunmaktadır.
- Ulaşım planları içerisinde akıllı kavşak sisteminin kurulması planlanmıştır.
- Sosyal yardımlaşma hizmetleri içerisinde; kreş faaliyetleri, engelli ve yaşlı vatandaşlara yönelik hizmetler bulunmaktadır.

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi 2020 yılı faaliyet raporuna ilişkin bilgiler:

- Ulaşım planı bulunmaktadır.
- Akıllı durak sistemi bulunmaktadır.
- Bakımevi faaliyetleri bulunmaktadır.

- İklim değışikliğı ve eylem planı hazırlıkları kapsamında danışmanlık hizmeti alınmaya başlanmıştır.
- Sıfır atık ve atık yönetimi faaliyetleri bulunmaktadır.
- Engelli hizmetleri, kadın ve aile hizmetleri bulunmaktadır.
- Çağrı merkezi ve Beyaz masa faaliyetleri bakımında dijital kente örnek gösterilebilir.

Balıkesir Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 yılı strateji plan verileri:

- Akıllı trafik yönetim sistemi ve akıllı sayaç okuma sistemleri ile akıllı şehirler arasında yer almaktadır. Akıllı kent uygulamalarının geliştirilerek her alanda kullanılması hedeflenmiştir.
- Kurumsal risk yönetim belgesi bulunmaktadır.
- İç kontrol eylem planı bulunmaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi

İzmir Büyükşehir Belediyesi 2020 yılı faaliyet raporuna ilişkin bilgiler:

- Sürdürülebilir bir kent altyapı düzenlemeleri hedeflenmiştir.
- Ulaşım planı bulunmaktadır. Bu planı sürdürülebilirlik kapsamında gerçekleştirmeyi hedeflemişlerdir.
- Akıllı trafik yönetim sisteminin geliştirilmesi hedeflenmiştir.
- Sürdürülebilir enerji ve iklim eylem planı bulunmaktadır.
- Engellilere destek projeleri ve engelliler merkezi faaliyeti projeleri bulunmaktadır.
- Yangına dirençli ekoloji ağaçlandırma projesi bulunmaktadır.
- Yeşil şehir eylem planı vardır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 yılı stratejik plana göre:

- Stratejik amaçları içerisinde İzmir'i yaşam kalitesi yüksek ve ulaşım ağı

gelişmiş akıllı bir kente dönüştürmek hedeflenmiştir. Yaşam kalitesini artırarak yaşanabilir kent olmayı hedeflemişlerdir.

- Hedefleri arasında yeşil altyapı amaçlanmıştır.
- İzmir’i dünya kenti haline getirerek tanıtım ve turizm hedeflenmiştir.
- Katılımcı bir dijital dönüşüm aracılığıyla sürdürülebilir ekosistem hedeflenmiştir.
- İklim değişikliği ve bunun etkilerine uyumlu hale gelmek için tüm alanlarda harekete geçirilmesi hedeflenmiştir.
- Cinsiyet eşitliği, çocuklar, gençler ve dezavantajlı topluluklar için planları bulunmaktadır.
- Durum analizleri, fırsatlar, tehditler belirlenerek yaşam kalitesinin artırılması ve sürdürülebilirlik kapsamında altyapı ve ulaşımı ekosistemi koruyarak düzenleme amaçlanmıştır.

Afyonkarahisar Belediyesi

Afyonkarahisar Belediyesi 2020 yılı faaliyet raporuna ilişkin bilgiler:

- UNESCO tescilli Gastronomi Şehri özelliğiyle gastronomi alanında küresel kente örnek gösterilebilir.
- Ulaşım hizmetlerinde iyileştirme hedeflenmiştir.
- Sürdürülebilirlik kapsamında atık yönetimi, su yönetimi ve yeşil alanların korunması hedeflenmiştir.
- Yönetimde katılımcılığı destekleyerek her alanda çalışan kişilerin fikirlerini önemseyerek istek ve ihtiyaçları dinlenmiştir.
- Engelliler önemslenerek birçok alanda faaliyet gösterilmesi sağlanmıştır. Engellilere iş imkanı, araç yardımı gibi yardımlar yapılmıştır.
- Yaşlı ve hastalara evde bakım hizmetleri sunulmuştur.
- Sıfır atık projesi bitkisel yağ toplama alanları ve geri dönüşüm projeleri

desteklenerek doğaya verilen zararın azaltılması amaçlanmıştır.

Afyonkarahisar Belediyesi 2020-2024 yılı stratejik plan verileri:

- Trafikte akıllı kavşak sisteminin genişletilmesi hedeflenmiştir. Yeşil ve sağlıklı kentleşme hedeflenmiştir.
- Yapılan faaliyetler yoğun görsel kullanılarak web sitesi oluşturulmuştur. Stratejik Planın sunulduğu web site yeterince açık ve düzenli değildir.
- Kent modellerine yönelik çalışmalara az miktarda rastlanılmıştır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi

- Çınarların gölgesinde, birlik, beraberlik ve huzur içinde yaşanan mutlu bir dünya şehri Bursa'yı amaçlamışlardır.
- Akıllı şehircilik uygulamaları ile ulaşım alanında sanayi alanında tarım ve turizm alanında kısaca her alanda sürdürülebilir hizmetler sunarak kadim şehir Bursa'yı değerleri ile yaşatmak hedeflenmiştir.
- Çevre politikası başlığı altında:
- Çevre unsurları ile bütünleşik çevre kirliliğini azaltmak daha verimli daha sürdürülebilir bir yaşam ortamı oluşturmak
- Sağlıklı ve planlı kentleşmeyi sağlamak
- Ulaşımın daha hızlı ve güvenli bir şekilde işleyebilmesi için akıllı çözümleri kullanmak
- Ulaşım altyapısını geliştirmek, akıllı ulaşım sistemleri ile ulaşımı etkin yönetmek
- Temiz ve sağlıklı bir çevre hizmeti için sürdürülebilirlik anlayışı çerçevesinde hareket etmek
- Afet- acil durum bilincini ve müdahale kapasitesini arttırmak

- Güvenli, huzurlu toplum ve düzenli bir kent ortamı sağlamak
- Kültür ve turizm hizmetleri yönetimi bulunmaktadır.
- Sosyal ve Sağlık Hizmetleri Yönetimi alanında yapılan  alışmalar:
- Akıllı yaşam uygulamaları bulunmaktadır.
-  ocuk, ergen ve aile danışmanlık faaliyetleri
- Dış g   mağdurlarına destek faaliyetleri
- Engelli hizmetleri
- Kadın sığınma evi hizmetleri
- Yaşlı bakım hizmetleri bulunmaktadır.
- Afet-acil durum bilincini ve müdahale kapasitesini arttırma hizmeti bulunmaktadır.
- Akıllı yönetişim uygulamaları bulunmaktadır.
- Alo 153, Beyaz Masa ve bilgi edinme hizmetlerinin verilmesi
- Ulaşım yönetimi alanında ulaşımı daha hızlı, güvenli ve konforlu hale getirmek hedeflenmiştir.
- Sıfır atık projesi bulunmaktadır.
- İklim değişikliği çalışmaları bulunmaktadır.
- Yeşil bina sertifikası bulunmaktadır.
- Gürültü kirliliği kontrolü ve denetimleri, ısınmadan kaynaklı hava kirliliği denetimleri bulunmaktadır.
- Kart16 Sosyal destek kartı ile vatandaşlara destek olunmaktadır.
- Evde hasta bakım hizmetleri bulunmaktadır.
- Akü şarj dolum istasyonları bulunmaktadır.
- Engelli vatandaşların sosyal becerilerin geliştirmek, bazı alanlarda eğitimlerine

ve sosyal uyumlarına destek olmak, engelli ailelerin normal hayatlarını kolaylaştırmak, toplumu da engelli olma durumuyla ilgili bilinçlendirme amaçları bulunmaktadır.

- Erişilebilir Bursa/ Farkında Bursa projesi ile engelli vatandaşların kamuya açık tüm alanlardan diğer vatandaşlar gibi eşit bir şekilde faydalanmaları ve olanaklara erişilebilirliği sağlayabilmek için hazırlanmıştır.
- Engelli dostu plaj projesi bulunmaktadır.
- Huzurevi hizmetleri bulunmaktadır.
- Yaşlı sağlığı hizmetleri bulunmaktadır.
- Bu özellikleri ile engelli dostu ve yaşlı dostu kent özelliği taşımaktadır.
- Afet ve acil durum yönetimi hizmetleri bulunmaktadır. Bu özelliği ile dirençli kent özelliği taşımaktadır.
- Akıllı şehircilik faaliyetleri:
 - Bursa'nın akıllı şehre dönüşümü projesi bulunmaktadır.
 - Botanik parkın akıllı dönüşümü projesi
 - İklim sokağı projesi
 - Enerji yönetimi platformu projesi
 - Nesnelerin interneti projesi bulunmaktadır.
- Planlı kentleşme yönetimi:
 - Kentleşmenin çarpık bir şekilde oluşmasını önlemek
 - Sağlıklı ve planlı kentleşmeyi sağlamak
- Ulaşım yönetimi:
 - Ulaşım altyapısını geliştirmek
 - Toplu taşıma sistemini geliştirmek gibi hedefleri bulunmaktadır (Bursa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021).

- Park bakım, onarım hizmeti, park yapımı ve yeşil alan miktarını arttırma işleri
- Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin hem yurtiçi hem de yurtdışında tanınırlığını arttırmak için festival, fuar ve tanıtım gibi etkinliklere katılım sağlaması gereklidir.
- Akıllı ekonomi, insan, yönetim uygulamaları bulunmaktadır (Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan, 2021).

Düzce Belediyesi

Düzce Belediyesi 2020 yılı faaliyet raporuna göre:

- Düzce Belediyesi insana ve çevreye saygılı, rekabete açık, kültür, turizm, eğitim ve kent yönetimi alanlarında gelişmiş: bölgesel düzeyde kentsel barışı ve dayanışmayı sağlamış, gerek ekonomik gerek sosyal alanlarda gelişim sağlayan ve yaşam kalitesini ülke ortalamasının üstüne çıkarmayı hedeflemiştir.
- Sunulan hizmetler: faaliyet
- Su kanalizasyon ve altyapı yönetimi
- Atık Yönetimi
- Yeşil Alan Yönetimi
- Ulaşım Yönetimi gibi hizmetleri bulunmaktadır. Bu hizmetler ekolojik kent örneği taşımaktadır.
- İdarenin amaç ve hedefleri:
- Düzce Belediyesi'nin çevreci ve yeşil şehir kimliğinin yeniden ortaya çıkarılması
- Düzce'nin turizm, kültür ve sanat alanında iyi bir düzeye getirilmesi
- Kentsel dönüşüm ve imar planlarının hazırlanması ve uygulanması
- Modern teknolojilerinin kullanımının teşvik edilmesi ile Düzce'nin akıllı şehir

haline getirilmesi

- Afet ve acil durumlara müdahale kapasitesini geliştirmek
- Akıllı ulaşım sistemleri (AUS) aracılığıyla karayolu ağında enerji ve zaman tasarrufunu, ulaşım güvenliğini ve ulaşım kapasitesinin verimli bir şekilde kullanılması için ilgili mimari yerel yönetimleri de içine alacak şekilde düzenlenerek uygulamaya konulacaktır.
- Aile dostu çevre ve mekanların yaygınlaşması için çalışmalar yürütülecektir.
- Engelli ve yaşlı bakımı hizmetlerinin sunumu geliştirilecek ve bu hizmetleri sağlayan personelin niteliği ve niceliği arttırılacaktır.
- Akıllı şehir uygulamaları için yerli teknolojinin kullanımı desteklenecek, ihale süreçlerinde yerli üretim oranı dikkate alınarak kriterler belirlenecektir.
- Akıllı şehir uygulamalarında yerli teknoloji uygulamalarının desteklenmesinin yöntemleri analiz edilecek, ihale süreçlerinde esas alınacak yerli üretim oranı başta olmak üzere kriterler belirlenecektir.
- Akıllı şehir ekosistemi analiz edilerek sistem geliştiriciler, girişimciler, teknoloji sağlayıcılar gibi sektörün tüm paydaşları oluşturulacak dijital platformda buluşturulacaktır.
- Kentsel dönüşüm projeleri her açıdan değerlendirilerek en uygun biçimde yapılması amaçlanmıştır.
- 153 Beyaz masa mobil uygulaması
- Teknik destek hizmetleri bulunmaktadır
- Çevre ve şehircilik bakanlığı iklim değişikliğine uyum hibe programı
- Türkiye belediyeler birliği engelsiz şehirler fikir ve proje yarışması
- Atık yönetimi faaliyetleri bulunmaktadır.
- Yeşil alan yönetimi bulunmaktadır.

Düzce Belediyesi 2020-2024 yılı stratejik plan verilerine göre:

- AFAD tarafından oluşturulan afet riski azaltma sisteminin kullanılması sağlanacaktır. Afet ve acil durumlara müdahale kapasitesini geliştirme amaçları bulunmaktadır.
- AUS mimarisinin geliştirilmesine yönelik proje tamamlanacaktır.
- Çevrenin korunması, kalitesinin iyileştirilmesi ve sürdürülebilir bir şekilde yönetiminin sağlanması için çalışmalar yapılmıştır.
- Ulaşım planlama hizmetleri bulunmaktadır.
- Düzce'nin akıllı şehir haline getirilmesi için modern teknolojilerin kullanımının artırılması
- Akıllı atık toplama sisteminin kurulması için faaliyete geçilmiştir.

Ankara Büyükşehir Belediyesi

Ankara Büyükşehir Belediyesi 2020 yılı faaliyet raporu verileri:

- Ankara'nın Güdül ilçesi yavaş kent örneğidir.
- Sunulan hizmetler arasında toplumsal dönüşüm başlığı altında; yaşlılara yönelik hizmetler, çocuk ve gençlere yönelik hizmetler, engellilere yönelik hizmetleri gibi hizmetleri bulunduğu için dostu kentlere örnek olarak gösterilebilir.
- Kentsel dönüşüm başlığı altında ulaşımaya yönelik planları, atık yönetimi ve deprem odaklı risk analizleri gibi hizmetleri bulunmaktadır.
- Amaç ve hedeflerini incelediğimizde sürdürülebilir, temiz hava ve yaşanabilir bir çevre oluşturmayı amaçlamışlardır.
- Sürdürülebilir bir kent yaşamı için teknolojiyi Ankara'yla buluşturacak "Akıllı Kentler" vizyonunu hayata geçirmek planları arasındadır.
- Aile dostu çevre ve mekanların yaygınlaşması için çalışmalar bulunmaktadır.
- Yeşil şehir amacıyla yaşam kalitesinin artırılması ve iklim değişikliğine uyum için Millet Bahçeleri yapılacak ve yeşil alanların miktarının artırılması

hedeflenmiştir. Ekolojik kente örnektir.

- Akıllı şehir uygulamaları için yerli teknolojinin desteklenmesi ve uygulama için girişimciler, sistem geliştiriciler, teknoloji sağlayıcılar gibi tüm paydaşların dijital platformda buluşturulması hedeflenmiştir.
- Afet tehlike ve risklerine uygun imar planlaması yapılması sağlanacaktır. AUS Belgesi ve AUS Mimarisi geliştirilecektir.
- Ulaşım alanında bisiklet yolu yapımını ve kullanımını destekleyerek hava kirliliğini azaltmayı ve çevreye daha az zarar verilmesini önermişlerdir.
- İstek, öneri ve talepleri için Mavi masa Alo 153 hattı bulunmaktadır.

Ankara Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 yılı stratejik plan verilerine göre:

- Sürdürülebilir kalkınma ve huzurlu bir toplum için çocuk, genç, kadın, engelli ve yaşlıları kapsayan sosyal politikaların arttırılması, teknolojik gelişmeler sebebiyle oluşan değişimleri gözlemleyerek toplumun tüm kesimlerine iş fırsatları sunulmasına yönelik politikaları bulunmaktadır.
- Kent içi ulaşım hizmetlerinin planlanması ve düzenlenmesine yönelik projeleri bulunmaktadır.
- Yaşanabilir şehirler ve sürdürülebilir bir çevre için iklim değişiklikleriyle birlikte meydana gelen doğal afetle mücadele, çevre kirliliğiyle mücadele edebilmek için yenilenebilir enerji politikaları oluşturmak, biyolojik çeşitliliği ve doğal kaynakları koruyarak sürdürülebilir kullanım sağlanması stratejik amaç ve hedefleri içerisinde bulunmaktadır.
- Web siteleri gayet açıklayıcı ve anlaşılır bir şekilde dizayn edilmiştir.

Karaman Belediyesi

Karaman Belediyesi 2020 yılı faaliyet raporuna göre:

- Engelsiz park ve doğa parkı projesi bulunmaktadır.
- Kadınlara yönelik birçok faaliyetleri bulunmaktadır. Bu açıdan kadın dostu

kente örnektir.

- Kentsel gelişim ve dönüşümünün tamamlandığı, modern bir kent hedeflenmiştir.
- Sürdürülebilir, çevreye duyarlı, sağlıklı işleyen su- atık su ve kentsel atık yönetimi alanında çalışmaları bulunmaktadır.
- Sağlıklı, engelsiz, huzurlu ve yeşil şehir oluşturulması hedeflenmiştir.
- Akıllı sayaç kullanımına geçilmiştir.
- Marka şehir olmayı hedeflemişlerdir.

Karaman Belediyesi 2020-2024 yılı stratejik plan verilerine göre:

- Etkin bir şekilde işleyen kent içi ulaşım sistemini hayata geçirmek.
- Akıllı kavşak alımı, akıllı bisiklet projeleri bulunmaktadır.
- Sürdürülebilir içme ve atık su sisteminin kurulması hedefleri arasındadır
- Bilişim alt yapısının güçlendirilmesini amaçlamışlardır.
- Kentsel dönüşümünü tamamlamış, modern bir şehir oluşturulması hedeflenmiştir.
- Sağlıklı, huzurlu ve yeşil bir kent meydana getirilmesi stratejik hedefleri arasındadır.

Antalya Büyükşehir Belediyesi

Antalya Büyükşehir Belediyesi 2020 yılı faaliyet raporuna ilişkin bilgiler:

- Vizyonları: planlı, kurallı, kimlikli bir dünya kenti olmak.
- Bilgi ve teknolojik kaynaklar içerisinde birçok alanda web siteleri bulunuyor. İstenilen bilgilere ulaşmayı çabucak sağlıyor. E-Devlet, resmi internet sitesi, E-Belediye, E- Ödeme, E- bilet, meclis toplantısının canlı yayınlanması, TKGM web-tapu uygulaması gibi birçok alanda bilgi sistemi bulunmaktadır. Bu anlamda dijital kente örnek gösterilmektedir.

- Akıllı şehir mobil uygulaması bulunmaktadır.
- Çevre koruma ve kontrol alanında birçok projeleri bulunmaktadır.
- Çocuk, genç, kadın yaşlı ve engellilere yönelik sosyal hizmetler sunulması
- Yaşlı vatandaşlar için yaşlı lokali, yaşlı kreşi, huzurevi gibi faaliyetleri ile yaşlıların yaşam kalitesinin artırılması hedeflenmiştir.
- Engellilerin yaşamını kolaylaştırabilmek için diğer vatandaşlarla eşit yaşayabilmesi için haklar sunulmuştur.
- Çocuklar ve gençlere yönelik sosyal, kültürel ve sportif merkezler oluşturarak kaliteli zaman geçirmelerine yardımcı olmak gibi çalışmalarıyla dostu kentlere örnek olarak gösterilebilir.
- Ulaşım planlama ve raylı sistem projeleri bulunmaktadır. Bu proje ile kentin altyapısını iyileştirme, doğal çevreyi koruma, hızlı ve insanların yaşam kalitesini arttıracak sistemler planlanmıştır.
- Akıllı şehircilik hizmetlerini geliştirebilmek amacıyla Coğrafi Bilgi Teknolojilerini kullanmak ve kurumun ürettiği bilgi ve belgeleri güncel, doğru ve güvenli bir şekilde yöneterek bilişim hizmeti verimliliğini arttırmak hedeflenmiştir.
- Antalya'yı çevre ve doğa dostu bir kent haline getirmek amacıyla; atık yönetiminin düzenlenmesi, çevre sağlığı sorunu ve ekolojik dengenin göz önünde tutularak etkin bir mücadelenin yürütülmesi ve yeşil alanları koruyup arttırmak hedeflenmiştir.
- Kentsel yaşam alanlarının kalitesini arttırarak daha yaşanabilir kent olmayı hedeflemişlerdir.
- Kültürel değerleri koruyarak, sanat, kültür, spor ve eğitim gibi alanlarda marka değerini arttırmak.
- Kentsel ulaşım uygulamalarını daha planlı, konforlu ve konforlu hale getirmek amaçlanmıştır.

- Akıllı şehir strateji hazırlanması için hayata geçirilmesine yönelik yerli üretimin öncelikli olarak tercih edilmesi planlanmıştır.
- Katı atık düzenli depolama alanları bulunmaktadır. Su tasarrufu ile ilgili projeleri bulunmaktadır. Bu amaçla ekosistemi korumayı hedeflemişlerdir.
- İklim değişikliği uyum eyleminin güçlendirilmesi projesi bulunmaktadır.
- Ulusal ve uluslararası festivallerin düzenlenmesi ile bu konuda marka kent örneğidir.
- Ulaşım hizmetlerinin engelli bireyler için standartlara uygun hale getirilmesi ile engelli dostu kente örnek gösterilebilir.
- Afet ve acil durum konusunda vatandaşların bilinçli olması için eğitimler verilmesi, afet riskleri analizlerinin yapılması, kapasitesinin iyileştirilmesi ve afet risk haritalarının hazırlanması amaçları arasındadır.

Antalya Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 yılı stratejik plan verilerine göre:

- Strateji planları arasında; çevreci bir atık yönetimi geliştirmek, yeşil alanları korumak arttırmak, yenilenebilir enerji kaynaklarını ve teknolojik aydınlatma elemanlarını kullanmak ve kentsel planlamanın kalitesini arttırmak için akıllı yöntemlerin kullanılması, sürdürülebilir kentsel çevre oluşturmak gibi planları bulunmaktadır.
- Aile, kadın, çocuk ve gençliğe yönelik sosyal hizmetleri yaygınlaştırmak,
- Engelli ve yaşlı vatandaşların yaşam standartlarını yükseltmek ve sosyal hayata aktif katılımlarını artırma projeleriyle dostlu kente örnek gösterilebilir.
- Etkin risk yönetimi ile afetlere müdahale kapasitesini geliştirmek ve itfaiye teşkilatını güçlendirmek.
- Açıklayıcı ve anlaşılır bir web siteleri bulunmaktadır.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi

- Sunulan Hizmetleri inceleyecek olursak:

- Kentsel dönüşüm hizmetleri
- Şehir içi toplu taşıma araçlarının koordinasyonu ve denetimi
- Spor hizmetleri
- Yüzme havuzları, engelliler yarı olimpik yüzme havuzu
- Kadınlar spor salonu
- Yürüyüş ve bisiklet yolları
- Kadın okuma ve dinlenme salonu
- Yaşlılar dinlenme salonu
- Engellilere destek hizmetleri bulunmaktadır.
- Kurs faaliyetleri ve medikal cihaz yardımı ile yaşlılara destek hizmetleri (YADES) bulunmaktadır.
- Tarihi ve kültürel dokuyla uyumlu planlı bir kent oluşturmak
- Güvenli ve konforlu kent içi ulaşım hizmeti sunmak
- Kentsel yaşam kalitesini arttıracak altyapı ve üstyapı çalışmalarını planlamak
- Sağlıklı ve yaşanabilir çevresel koşulları oluşturmak
- Afet ve acil durumlarda halkımızın can ve mal güvenliğini sağlamak
- Kentsel dönüşüm projeleri yapmak
- Var olan yeşil alanları koruyarak daha fazla aktif yeşil alan oluşturmayı hedeflemişlerdir.
- Sıfır atık projesini etkinleştirmek
- Katı atık yönetimini aktifleştirmeyi hedeflemişlerdir.
- Yerel yönetimlerin şehirlerde çocuk dostu güvenli ortamları geliştirerek yaygınlaştırması amaçlanmıştır.
- Hizmetleri daha hızlı ve kolay bir hale getirmek için Kahramankart mobil

uygulaması bulunmaktadır.

- Kütüphane erişimi kısıtlı olan engelli ve 65 yaş üstü vatandaşlar için Alo Kitap projesi başlatılmıştır. Birçok engelli ve yaşlı hizmetleri bulunmaktadır. Bu özelliği ile engelli ve yaşlı dostu kent özelliği taşımaktadır.
- Kadınlara ve ailelere yönelik sosyal faaliyetleri bulunduğu için kadın dostu ve aile dostu kent örneği taşımaktadır.
- Çevre kirliliğini önleme denetimleri bulunmaktadır.
- İtfaiye, acil yardım ve kurtarma hizmetleri açısından yaptıkları faaliyetler ile dirençli kent sistemine örnek gösterilebilir (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021).
- Ulusal Akıllı Ulaşım Sistemleri Strateji Belgesi ve Eki Eylem Planı bulunmaktadır.
- Geri dönüşüm tesislerinin arttırılması
- Küresel ısınma, iklim değişikliği ve çevre bilincinin arttırılmasına yönelik faaliyetleri bulunmaktadır (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi stratejik Plan, 2021).

Kayseri Büyükşehir Belediyesi

Kayseri Büyükşehir Belediyesi 2020 yılı faaliyet raporuna göre elde edilen bilgiler:

- Şehrin doğal, tarihi ve kültürel yapısına uyumlu, doğayı koruyarak, sosyal, ekonomik ve fiziksel gelişimine yön veren planlı yaşanabilir bir kent oluşturma amacı bulunmaktadır.
- Ulaşımı hızlı, güvenli, çevreci ve ekonomik hale getirmek için planları bulunmaktadır.
- Yaşanılabilir mekanlar için sürdürülebilir çevreyi korumuşlardır.
- Bilgi ve akıllı şehircilik teknolojilerini kullanarak yaşam kalitesini arttırmayı amaçlamışlardır.

- Akıllı şehir uygulamalarında yerli teknolojiyi desteklemek, akıllı şehir ekosistemi analiz edilerek girişimciler, sistem geliştiriciler, teknoloji sağlayıcılar gibi sektörün tüm paydaşları oluşturulacak dijital platformda buluşturulacaktır. Bu yönleri ile akıllı kent ve dijital kente örnek olarak gösterilebilir.
- Aile dostu çevre ve mekanlar için çalışmalar yürütülecektir. Aile dostu kente örnek olarak gösterebiliriz.
- Yeşil şehir amacıyla yaşam kalitesinin artırılması ve iklim değişikliğine uyum için Millet Bahçeleri yapılacak ve yeşil alanların miktarı arttırılacaktır. Ekolojik kente örnek olarak gösterebiliriz.
- Kentsel dönüşüm uygulamalarıyla kent dokusuyla uyumlu bir çevre oluşturmak hedeflenmiştir.
- Afetlere karşı toplumu bilinçlendirerek, dayanıklı ve güvenli yerleşim yerlerinin oluşturulması ve risk azaltma çalışmaları yapılarak oluşabilecek mal ve can kaybını en az düzeye indirmek temel amaçları arasındadır. Dirençli kente örnek olarak gösterilebilir.
- Katı atık yönetimi alanında projeleri bulunmaktadır.
- İklim değişikliği eylem planı için çalışmalar yapılmaktadır.
- Akıllı şehir projelerinin bulunduğu www.smartcitykayseri.com adlı web siteleri bulunmaktadır. Hem vatandaşların fikirleri için hem de diğer vatandaşlarla paylaşmasına olanak sağlayan bir site haline dönüştürülmüştür.
- Akıllı otopark sistemi bulunmaktadır.
- Beyaz masa ve E- belediye hizmetleriyle dijital kente örnek verilebilir.
- Çevre dostu engelsiz otobüs durağı projesi bulunmaktadır.
- Engelliler için birçok projeleri bulunmaktadır.
- Çocuklar için birçok projeleri bulunmaktadır.

- Yaşlılar için birçok faaliyetleri bulunmaktadır ayrıca iyi seviyede düzenlenmiş huzurevleri bulunmaktadır.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 yılı stratejik plan verilerine göre:

- Stratejik planları arasında Ulaşım hizmetleri yönetimi, yeşil alan ve çevre hizmetleri yönetimi, afet yönetim hizmetleri ve akıllı şehircilik bilişim hizmetleri yönetimi alanında birçok çalışmaları ve projeleri bulunmaktadır.

Yozgat Belediyesi

Yozgat Belediyesi 2020 yılı faaliyet raporuna ilişkin bilgiler:

- Kurumsal yapısı güçlü, çağdaş ve örnek bir belediye olmayı hedeflemişlerdir.
- Atık yönetimi hizmetlerinin yerine getirilmesi,
- Yeşil alanlar, parklar ve bahçeler yapılması gibi çalışmalarıyla ekolojik kente örnek gösterilebilir.
- Afet yönetimi ve kent güvenliği hizmetlerinin yerine getirilmesi.
- Kentsel gelişim için amaçlar ve hedefler:
- Şehir yapısıyla uyumlu, güvenli ve planlı kentsel gelişimi ile yaşanabilir bir kent planlamayı hedeflemişlerdir.
- Sağlıklı ve planlı bir şekilde kentin gelişmesini sağlamak.
- Dezavantajlı toplum kesimlerinin ihtiyaçlarını karşılamak.
- Ekonomik, güvenli ve konforlu ulaşım hizmetleri sunmak ve trafik akıcılığını sağlamak.
- Kişi başına düşen yeşil alan miktarını her yıl arttırarak yeşil alan iyileştirmeleri yapmak.
- Çevrenin korunması, iyileştirilmesi ve ekolojik dengenin bozulmaması için gerekli önlemleri almak
- Çevre sağlığı ve güvenlik için amaçlar ve hedefler:

- Şehrimizde üretilen tüm organik ve inorganik maddelerin kalıntılarının her türlü insan sağlığına zarar verecek atık maddelerin şehrimizden toplama taşıma ve bertaraf hizmetleri hizmet alımı şeklinde yapılması hedeflenmiştir (Yozgat Belediyesi Stratejik Plan, 2021).
- Su ve kanalizasyon hizmetlerini yenilemek, rehabilite etmek, sağlıklı, düzenli ve çevreye uyumlu hale getirmek amaçlanmıştır.
- Kent sakinlerinin huzur ve sağlığını etkileyebilecek unsurları ortadan kaldırmak ve bunu devamlı hale getirmek.
- Doğal afet ve acil durumlara karşı gerekli tedbirleri almak.
- Doğal afetlere hazırlıklı bir kent oluşturmak.
- Yeni teknolojileri atık yönetimi uygulamaları alanında kullanarak Yozgat'ın temiz kent imajını sürdürmek.
- Yaşanılabilir temiz bir çevre oluşturarak bunun sürdürülebilirliğini sağlamak.
- Ulaşım ağının daha etkin ve verimli kullanılması için düzenlemeler yapmak.

Yozgat Belediyesi 2020-2024 yılı stratejik plan verilerine göre:

- Sağlıklı bireyler yetiştirilmesi amacıyla belirli mahallelere spor tesisleri yapılması planlanmaktadır. Ayrıca buna yönelik kentin belirli bölgelerinde bisiklet yolları konumlandırılması amaçları bulunmaktadır.
- Engellilerin sosyal yaşama entegrasyonunu sağlamak gibi hedefleri bulunmaktadır. Bu vatandaşlara yönelik, özel eğitim ve rehberlik gerektiren vatandaşlarımız için ritim, ebru ve tiyatro kursları planlanmaktadır. Bu çalışmalarıyla engelli dostu kente örnek olarak gösterilebilir.
- Yaşlılar için sosyal mekanlar oluşturmak, yaşlılarımızın bakım, koruma ve diğer ihtiyaçların karşılanmasına yönelik çalışmalar yapmak. Bu yönleriyle yaşlı dostu kente örnektir.
- Kadınlara yönelik sosyal ve kültürel faaliyetler yapmak, rehberlik ve

danışmanlık hizmetleri sunmak. Bu yönüyle kadın dostu kente örnektir.

- Sportif faaliyetler düzenleyerek sağlıklı yaşamın teşvik edilmesini desteklemek.
- Belediye hizmetlerinin dijital ortamdan sunumu, takibi ve yararlanılmasını temin edecek uygulamaların hayata geçirilmesi, zaman ve kaynak israfını önlemek, hizmet verimliliğini artırmak için gelişen teknolojiyi etkin biçimde kullanmak gibi hedefleri bulunmaktadır.

Karabük Belediyesi

- Web siteleri özenli değil. Web sayfası şeklinde değil, Word belgesi olarak hazırlanmıştır.

Karabük Belediyesi 2020 yılı faaliyet raporuna göre:

- Temel politikalarının arasında yerel yönetimlerde halkla ilişkilerin sağlanması geliştirilmesi ve bunun demokratik katılımcı yaklaşımlarla kurumsallaştırılması temel politikalar arasında yer almaktadır.

Karabük Belediyesi 2019-2024 yılı stratejik plan verilerine göre:

- Rekabetçi üretim ve verimlilik alanında çalışmaları bulunmaktadır.
- Kadınların iş gücü piyasasına katılımlarını kolaylaştırıcı ve istihdam artırıcı uygulamaları bulunmaktadır.
- Gençlerin iş gücü piyasasına aktif katılımları desteklenecektir.
- Evde sağlık hizmetleri yaygınlaştırılacak, yaşlılara sunulan hizmet arttırılacaktır.
- Aile dostu çevre ve mekanların arttırılması için çalışmalar yürütülecektir.
- Çocukların fiziksel, sosyal ve zihinsel gelişimlerini destekleyici kültürel, sanatsal, bilimsel ve sportif faaliyetler yaygınlaştırılacak ve erişilebilir hale getirilecektir.

- Yaşlı bireylerin toplum içerisinde kendilerini yalnız hissetmedikleri bir ortam oluşturulması hedeflenmiştir. Bu çalışmalar ile dostu kentlere örnek olarak gösterilebilir.
- Yeşil şehir vizyonu amacıyla yaşam kalitesinin artırılması ve iklim değişikliğine uyum kapsamında yeşil alan miktarının arttırılacaktır.
- Akıllı şehir uygulamalarına yönelik yerli üretimin geliştirilmesi sağlanacak ve yerel yönetimlerin akıllı şehir stratejileri için yol haritalarının hazırlanması teşvik edilecektir.
- Kentsel dönüşüm alanında projeleri bulunmaktadır.
- Afet riskli alanlar tespit edilecek ve öncelikli alanlar olarak dönüştürülecektir.
- Katı atık yönetimi etkinleştirilecek atık azaltma, kaynakta ayırma, ayrı toplama, taşıma yapılacaktır.
- Çağrı merkezi ve e- hizmetleri bulunmaktadır.
- Engelli, bakıma muhtaç ve yaşlıların yaşam kalitesini yükseltmek amaçlanmıştır.
- Bilişim altyapısını geliştirmek. E- Belediye sistemini aktif bir şekilde hayata geçirme özelliğiyle dijital kente örnek olarak gösterilebilir.
- Ulaşım ağını güçlendirmek hedefleri arasındadır.
- Çevre sorunlarını gidermek ve doğal kaynakları korumak hedeflenmiştir.
- Sağlıklı, güvenilir, huzurlu ve yaşanabilir bir kent yaratmak amaçlanmıştır.

Tokat Belediyesi

- 2020 Faaliyet Raporu yok.¹

¹ Araştırma kapsamında Tokat Belediyesi birkaç kez telefonda arandı. Belediyemize mail gönderirseniz göndereceğiz denilmesine istinaden belediyeye e-posta gönderildi. Kişisel hesabımdan da e-posta gönderdim. E-postadan sonra dilekçe gönderirseniz faaliyet raporu verilecek denildi. Yaşadığım ilden durumumu anlatan dilekçe yazıp gönderdim. Ulaştıktan sonra aradım yetkili kişilere soracağınız size atacağız denildi ama geri dönüş yapılmadı.

Trabzon Büyükşehir Belediyesi

Trabzon Büyükşehir Belediyesi 2020 yılı faaliyet raporuna ilişkin bilgiler:

- Belediye tarafından geliştirilen bilişim teknolojilerinin gelişimi ve sağladığı olanaklar ile vatandaşlara daha kaliteli ve hızlı hizmet verilmesi sağlanmaktadır.
- Çevre ve atık yönetimi başlığı altında; çevre denetimleri, hava ve gürültü kirliliği yönetimi, sıfır atık yönetimi, katı atık yönetimi, kent temizliği yönetimi gibi hizmetler bulunmaktadır.
- Sosyolog ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik eşliğinde aile ve çocuklara danışmanlık hizmeti, engelli ve yaşlılar için sosyal faaliyetlere destek verilmesi gibi hizmetler bulunmaktadır. Bu özellikleri ile aile dostu, çocuk dostu, yaşlı dostu ve engelli dostu gibi özellikleri bulunmaktadır.
- Yeşil alan yönetimi başlığı altında; ağaçlandırma çalışmaları, peyzaj alanlarının bakımı ve yenilenmesi ve bitkisel üretim gibi faaliyetleri bulunmaktadır.
- Ulaştırma yönetimi başlığı altında; Ulaşım planlaması ve yönetimi, toplu taşıma hizmetleri ve bisiklet yolu gibi özellikleri bulunmaktadır.

Trabzon Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 yılı stratejik plan verilerine göre:

- Belediyenin amaç ve hedefleri:
- Yaşanabilir ve sağlıklı bir çevre oluşturmak
- Kentsel dönüşüm yapmak
- Engellilere yönelik çalışmaları arttırmak
- Yaşlılara, kadınlara ve çocuklara yönelik faaliyetleri arttırmak
- Çevre sağlığını geliştirmek
- Akıllı şehir uygulamalarını geliştirmek
- Akıllı trafik kontrol sistemini kurmak

- Akıllı otopark uygulamasını kurmak
- Kent rehberini geliştirmek
- Sosyal hizmet faaliyetlerini arttırarak engelli, yaşlı, kadın ve çocukların daha iyi bir yaşam sürmesini sağlamak.
- Web sitesi oldukça güzel, açıklayıcı ve bilgilendirici.

Gümüşhane Belediyesi

- 2020 Faaliyet Raporu yok.²

Erzincan Belediyesi

- Çevresel kalitenin korunması, gelecek nesillerin refahı ve mutluluğunu azaltmayacak bir kalkınma sağlayarak sürdürülebilir ve yaşanabilir mekan hedefleri bulunmaktadır.
- Kentsel dönüşüm planlanması ve uygulanması öncelikli planları arasındadır.
- Kent sağlığı ve güvenliği başlığı altında:
- Atık su denetimi
- Çevre dengesini bozan katı atıkların yönetimi
- Var olan yeşil alanları korumak ve yeni yeşil alanlar oluşturmak.
- Sürdürülebilir kent için problemleri çözmeye yönelik çalışmalar yapmak ve uygulama için girişimlerde bulunmak.
- Erzincan'ın küresel, ulusal ölçekteki potansiyellerini ve rekabet gücünü öne çıkararak kentsel dönüşümü yönetmeyi hedeflemişlerdir.
- Çağrı merkezi ve beyaz masa gibi iletişim sistemleri bulunmaktadır.
- Vatandaşların önceliklerini öğrenmek, proje hakkında görüş ve düşünceleri

² Gümüşhane Belediyesi birkaç kez arandı. Her görüşmede farklı birimlere aktarıldım ve yardımcı olunmadı. Daha sonra e-posta gönderildi. Geri bildirim alamadım. Belediyeye dilekçe yazıp postaladım. Daha sonra birçok kez daha ulaşmaya çalıştım. En son görüştüğüm kişiler tarafından faaliyet raporlarının ayrı ayrı olduğu birimlerin toplu halde yayınlamadıkları bildirildi.

tespit etmek için anket çalışmaları yürütmek.

- Görme ve işitme engelli vatandaşlarımıza gerekli teknoloji ile bilgilendirme yapma hizmetleri bulunmaktadır.
- Gelişen bilişim teknolojilerinden en üst düzeyde yararlanılması ve bu sayede birçok işi kolaylıkla çözebilmesi hedeflenerek dijital kente örnek olarak gösterilebilir.
- Sürdürülebilir kentleşme ile uyumlu olarak, modern hizmetlerle planlanan bir gelecek oluşturacak projeler ile kentimizi standart seviyenin üstüne çıkararak, marka kent olması amacıyla faaliyetleri sağlamak.
- Engelli vatandaşlara yönelik hizmetleri bulunmaktadır. Bu özelliği ile engelli dostu kent örneği taşımaktadır.
- Kadınların daha sağlıklı bir yaşam sürmesi için spor ve beslenme uzmanı imkanı sağlanmıştır.
- Çocuklar ve gençlerin sporla daha iç içe olmaları için kötü alışkanlıklardan uzak durmalarını ve zamanı etkin bir şekilde geçirmelerini sağlamayı hedeflemişlerdir. Çocukların ayrıca sokak oyunları oynayabileceği alanlar bulunmaktadır. Bu özelliği ile kadın ve çocuk dostu kente örnek verilebilir.
- Yaşlıların gün içerisinde kaliteli vakit geçirecekleri içerisinde kütüphane, spor salonu ve el sanatları eğitiminin de verileceği Yaşlı konakları projesinin hayata geçirilmesi hedeflenmiştir. Bu amaçla yaşlı dostu kent özelliği göstermektedir (Erzincan Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021), (Erzincan Belediyesi Stratejik Plan, 2021).

Ağrı Belediyesi

- 2020 Faaliyet Raporu yok.³

³ Ağrı Belediyesi'ni birçok kez aradım ama her arayışında bir türlü ulaşamadım. Daha sonra e-posta yolunu denedim ama geri dönüş yapılmadı. Yaşadığım ilden dilekçe yazarak postaladım ve birkaç kez aradıktan sonra ulaşabildim. Ulaştığım kişiler yetkili birimler onaylarsa gönderebiliriz dedi ama geri bildirim alamadım.

Elazığ Belediyesi

- Kültürel değerine sahip çıkan, yenilikçi, girişimci, yaşayanların memnun kaldığı ve görenlerin yaşamak istediği bir kent olma amacı taşımaktadır.
- E- Belediyecilik sistemi ile katılımcı, şeffaf, hesap verebilirlik gibi ilkelerine sahip olan bir belediyedir. Teknolojiyi kentte kullanarak dijital kente örnek gösterilebilir.
-  rnek bir şehir olma özelliğini koruyarak bu doğrultuda projeler yapmayı amaçlamışlardır.
- Atık su arıtma tesisinin düzenli olarak hizmet vermesini sağlamaya çalışmışlardır.
- Yangın, doğal afet olmadan önce önlem almak, olduktan sonra iyileştirme faaliyetlerinin yapılmasını hedeflemişlerdir.
- Akıllı park projesi bulunmaktadır. Projede  ocukların daha güvenli bir ortamda oyun oynamaları amaçlanmıştır.
- Kent merkezi konumundaki alanlarda ücretsiz wifi projesi bulunmaktadır.
- Yeşil enerji ve wifi direği projesi bulunmaktadır.
- 153 Beyaz Masa  ağrı merkeziyle vatandaşlar istek ve şikayetlerini bildirebilmektedir.
- Belediye sınırları içerisinde insanların daha rahat ve sağlıklı ortamlarda dinlenmelerine olanak tanıyacak alanlar yaratmayı; kişi başına düşen yeşil alan miktarının sağlıklı ve yaşanabilir bir kent olma yolunda yeterliliğini sağlamayı hedeflemişlerdir.
- Kent sakinlerinin yaşam kalitesini arttırmayı, kent halkının fiziksel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için gezinti, park ve  ocuk oyun alanları, dinlenme, spor alanları ve yeşil alanların artması gibi faaliyetleri gerçekleştirerek, personeli bilgilendirmek amacıyla eğitici seminerlere katılımını sağlayıp performansını en üst düzeye çıkarmayı hedeflemektedir.

- Belediyemiz faaliyetlerine öncelikle insan sağlığını korumayı insan için sağlıklı gıda, sağlıklı çevre ve sokak hayvanlarını kontrol altına almayı görev edinmiştir. Bu özelliği ile sağlıklı kente örnek gösterilebilir.
- Akıllı ulaşım sistemi Elz-Kart ve akıllı durak uygulamaları ile ilimizde toplu taşımacılığı daha konforlu ve tercih edilebilir bir seviyeye getirmek için gerekli çalışmaları yapmak gibi projeleriyle akıllı kente örnek uygulamaları bulunmaktadır.
- Dar gelirli vatandaşlar için paylaşım noktaları kurulmuş ve Hayır Çarşısı yapılmıştır.
- EBEGEM (Ekonomi Geliştirme Merkezi) bünyesinde 2020 yılında Bilgisayar İşletmenliği, Kasiyer eğitim programı ve Bilgisayarlı Muhasebe eğitimi verilir.
- Aile Psikolojik danışma merkezi bulunmaktadır.
- 06/10/2020 tarihinde Elazığ Hoş köyünde 14. Orcik ve Bağ Bozum şenlikleri yapılmıştır. Böylece kaybolmaya yüz tutmuş kültürel değerlere sahip çıkarak yeni nesillere aktarmayı amaçlamışlardır (Elazığ Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021).
- Geri dönüşüm projesi kapsamında cam, plastik, kağıt ve evsel atık konteynırları hazırlanarak bilinçli bir toplum oluşturulması için hizmete sunulmuştur.
- Engelli vatandaşların toplu taşıma kullanabilmesi için gerekli çalışmaları bulunmaktadır. Engelsiz yaşam merkezi ve dijital engelsiz harita bulunmaktadır. Belediye engelsiz hizmet komisyonu bulunmaktadır. Engelli vatandaşların hayatlarını kolaylaştırıcı çalışmaları yaparak engelli dostu kent özelliği taşımaktadır.
- Ulaşım planlaması ve yönetimi alanında çalışmaları vardır. Şehir trafiğini daha akıcı hale getirerek akıllı sistemlerin kullanılması hedeflenmiştir.
- Kent köy projeleri bulunmaktadır.
- Sağlıklı ve yaşanabilir bir çevre oluşturarak gelecek nesillere kirlenmemiş

doğal bir ortam bırakabilmek hedefleri arasındadır (Elazığ Belediyesi Stratejik Plan, 2021).

Muş Belediyesi

Muş Belediyesi 2020 yılı faaliyet raporuna göre veriler: (Muş Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021).

- Ulaşım hizmetleri alanında yapılan çalışmalar:
- Toplu taşıma ve ek güzergah çalışmaları
- Ulaşım koordinasyon (trafik) hizmetleri
- Isıtmalı ve wifi bulunan yeni durak çalışmaları bulunmaktadır.
- Yeşil alan ve çevre hizmetleri alanında yapılan çalışmalar:
- Yeşil alan ve parkların yapım ve bakımı
- Çocuk parklarının yapım ve bakımı
- Çevre kirliliğinin önlenmesi faaliyetleri
- Katı atık yönetimi ve tıbbi atıkların kontrolü
- Geri dönüşüm faaliyetleri bulunmaktadır.
- Sağlık ve sosyal hizmetler alanında yapılan çalışmalar:
- Engelli hizmetleri
- Evde bakım hizmeti
- Afet yönetimi ve sivil savunma faaliyetleri bulunmaktadır.
- Sağlıklı ve kaliteli yaşam standartlarını sağlayacak yeni kentsel gelişim alanlarının oluşturulması için ilave imar planını hazırlamayı hedeflemişlerdir.
- Doğayla uyumlu organik bir kent düzeni oluşturmak için yeşil alanların, çocuk oyun alanlarının ve kent mobilyalarının çoğaltılması, yenilenmesi, cadde ve sokakların temiz tutulması, çevre kirliliğine neden olan kaynakları kontrol altına alma ve geri dönüşüm faaliyetlerini sürdürmek hedeflenmiştir.

- Kadınlar için istihdam projeleri yapılmıştır.

Muş Belediyesi 2020-2024 yılı stratejik plan verilerine göre: (Muş Belediyesi Stratejik Plan, 2021).

- Ortak akıl birlikte yönetim anlayışıyla insana değer veren doğayla uyumlu, tarihi ve kültürel mirasları koruyan, hizmette kalite ve verimlilik odaklı çağdaş standartlarda yaşanabilir bir kent oluşturmayı amaçlamışlardır.
- Çevreye, tarihe ve kültüre saygılı, altyapısıyla üstyapısıyla yaşam standartlarını yükseltmiş, yerelde kalkınmayı gerçekleştirmiş ekonomik olarak güçlü yapısıyla bölgesinde öncü bir kent olmak hedeflenmiştir.
- Çağdaş standartlarda kent estetiği oluşturmak ve kentsel gelişimi sürdürmek hedeflenmiştir.
- Ekonomik, güvenli ve nitelikli ulaşım hizmetleri sunmak.
- Doğayla uyumlu organik bir kent oluşturmayı amaçlamışlardır.
- Afet yönetim planı oluşturarak afetlere hazırlıklı bir belediye haline gelmeyi hedeflemişlerdir.
- Mevzuat analizi bulunmaktadır. Birim birim tespit ve ihtiyaçlar belirlenmiştir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi

- Tüm halkımızın karşılıklı ihtiyaçlarını, vatandaşlarımızın memnuniyetini, esas olarak talep edilenleri yerine getiren örnek Marka Belediyecilik olma istekleri bulunmaktadır.
- İnsani değerlere verdiği önem ile rol model olan Gaziantep'imizin üretimi, sanayisi, kültürü, gastronomisi, yeşil alan yapısı ve tarihi kimliğiyle, dünya üzerindeki örnekleri ile yarışabilecek seviyeye getirilip, engellerin olmadığı, eşit, geleceğe daha iyi, daha güçlü bakabilen, çağdaş ve yaşanabilir bir Gaziantep'i sunmak.
- E-Belediye portalı www.gaziantep.bel.tr adresi bulunan e-belediye hizmetinden

yaralanabilirler.

- Akıllı kent çalışmalarına hızla başlanmıştır.
- Alo 153 çağrı sistemi yenilenmiştir.
- GİKOM kurulmuş, vatandaş dilek, istek ve şikayetleri tek elde toplanmıştır.
- Kadınlara, çocuklara ve ihtiyaç sahibi diğer vatandaşlara yönelik sunulan hizmeti geliştirmek, aile sisteminin korunmasına, vatandaşların sosyal ve mesleki alanlarda gelişimini sağlayabilmesi için programlar gerçekleştirmek.
- Engellilere ve yaşlılara yönelik hizmetlerin kapsamını ve niteliğini artırarak kişisel, sosyal ve mesleki gelişimlerinin desteklenmesine yönelik programlar gerçekleştirmek, toplum sağlığının korunmasına yönelik hizmetler yürütmek.
- Ulaşım hizmetlerini ekonomik, ulaşılabilir, güvenli, konforlu, uyumlu, çevre dostu, sürdürülebilir ve akıllı ulaşım yöntemlerinden yararlanarak sunmak.
- Akıllı şehir projeleri arasında yer alan Akıllı Durak ve taksi çalışmaları bulunmaktadır.
- Sıfır atık projesi uygulanmaktadır. Bu proje kapsamında şehrin insan yoğunluğu yüksek noktalarına atık otomatları yerleştirilerek geri dönüşüm bilincinin ve farkındalığının artması sağlanmıştır. Atık otomatları ile Gaziantep kart bakiye yüklenmesi yapılarak şehir içi ulaşımında kullanılması sağlanarak teşvik edilmiştir.
- İklim değişikliğine uyum programı bulunmaktadır.
- Ekolojik Köy projesi bulunmaktadır.
- Sürdürülebilir Enerji ve iklim eylem planı bulunmaktadır.
- GETEM E-Kütüphane/Engelsiz Kitap projesi bulunmaktadır.
- Alzheimer Merkezi-Moral Evi bulunmaktadır.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (YAPES) Yaşlı Destek programı kapsamında desteklenen, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından hayata

geçirilen Alzheimer Hasta ve Hasta yakınları Buluşma Merkezi “Moral Evi” 14 Mayıs 2018 tarihinde hizmete girmiştir. Yaşlı dostu kente örnektir.

- Aktif yaşam ve eğitim merkezi bulunmaktadır.
- Şehrimi güzelleştir projesi uygulama olarak kullanılmaktadır. Şehirde gördüğünüz eksiklikleri açıklama ve şikayet kategorisini seçerek isterseniz lokasyon ve fotoğraf ile birlikte iletebilirsiniz Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021).
- Mobil kütüphane hizmetleri bulunmaktadır.
- Bilişim sistemlerinin altyapısını, donanım ve yazılım sistemlerini güçlendirerek e-belediye ve akıllı şehir teknolojilerinden iyi bir düzeyde faydalanmak hedefleri arasındadır.
- Etkin risk yönetimi ile afet ve acil durumlara müdahale kapasitesini geliştirmek ve bu tür durumlara karşı dirençli olmayı hedeflemişlerdir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan, 2021).

Şırnak Belediyesi

- Tarihi sebebiyle doğuştan marka kent olan ilimizi; disiplinli, çağdaş, yeşil alanların olduğu, sosyal belediyecilik açısından öncü, kültür ve inanç turizmi açısından önemli olan bir dünya kenti hedeflenmiştir.
- Kentsel dönüşüm hizmetleri başlığı altında sunulan hizmetler:
- Kentsel dönüşüm çalışmaları
- Coğrafi bilgi sistemi çalışmaları
- Yeşil alan yönetimi
- Atık yönetimi gibi hizmetler bulunmaktadır. Bu hizmetler ekolojik kentin alt başlıklarını oluşturmaktadır. Ekolojik kente örnek verebiliriz.
- Toplumsal dönüşüm hizmetleri başlığı altında sunulan hizmetler:
- Yaşlı bireyler için hizmetler

- Çocuk ve gençlere yönelik hizmetler
- Engellilere yönelik hizmetler
- Kadınlara yönelik hizmetler
- Kadın ve aile sağlığı hizmetleri gibi hizmetlerle dostlu kentlere örnek olarak gösterebiliriz.
- İdarenin amaç ve hedefleri:
- Şehrimizde temiz ve sağlıklı bir çevre oluşturmak
- Kentsel yaşam kalitesini arttırmaya yönelik alt ve üst yapı çalışmalarını planlamak ve gerçekleştirmek
- Sıfır atık projesi uygulamalarını yaygınlaştırmak.
- Akıllı ulaşım sistemleri (AUS) ile karayolu ağında enerji ve zaman tasarrufunu, trafik güvenliğini, karayolu kapasitesinin etkin kullanımını sağlayan ilgili çalışmalar yerel yönetimleri de içine alacak şekilde tamamlanarak uygulamaya konulacaktır.
- Yerel yönetimlere akıllı şehir stratejilerini ve izleyecekleri yol haritalarını hazırlamalarına yönelik ulusal Akıllı Şehir Stratejisi ve Eylem Planı esas alınarak rehberlik sağlanacaktır.
- Akıllı kent uygulamaları için yerli teknoloji desteklenerek ihale süreçlerinde yerli üretim oranları dikkate alınarak kriterler belirlenecektir.
- Girişimciler, sistem geliştiriciler, sağlayıcılar gibi sektör içerisinde bulunan tüm paydaşları, akıllı kent ekosistemi incelenerek oluşturulacak dijital platform içerisinde buluşturacaktır.
- Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi kurularak akıllı şehirlere geçisin altyapısı hazırlanacaktır (Şırnak Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021).
- Kentsel dönüşüm çalışmalarını verimli bir biçimde gerçekleştirmek.
- Paydaş analizi yapılmış ve belirli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu analiz içerisinde

paydaşların genç işsizliğin ortadan kaldırılması istenmiştir. Bu amaçla AVM açılması önerilmiştir. AVM'nin yalnızca iş alanı olmayacağı ama iyileştirici olacağı da düşünülmüştür. AVM'nin yanı sıra spor tesisleri; gençlere ve vatandaşlara yönelik olarak il merkezini de içine alacak şekilde wi-fi ağı oluşturmaları böylece genç dostu dijital kent oluşturulması istenmiştir. Vatandaşların bir arada etkinlik yapabilmesini sağlayacak bahar şenlikleri gibi aktiviteler talep edilmiştir (Şırnak Belediyesi Stratejik Plan, 2021).

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması raporuna göre 12 istatistiki bölge içerisinde bir adet gelişmiş bir adet az gelişmiş kentler belirlenmiştir. Belirlenen bu kentlerin faaliyet raporu, strateji belgesi ve varsa incelediğimiz modellere yönelik çalışmaları, eylem planı araştırılmıştır. Bu bağlamda bir adet gelişmiş bir adet az gelişmiş olmak üzere 23 kent tespit edilmiştir. Bunlar: İstanbul, Tekirdağ, Balıkesir, İzmir, Afyonkarahisar, Bursa, Düzce, Ankara, Karaman, Antalya, Kahramanmaraş, Kayseri, Yozgat, Karabük, Tokat, Trabzon, Gümüşhane, Erzincan, Ağrı, Elazığ, Muş, Gaziantep, Şırnak kentleridir. Tespit edilen 23 kentin faaliyet raporu, strateji belgesi ve modellere ilişkin eylem planları incelenmiştir. Faaliyet raporu bulunmayan 3 kent incelenmemiştir. Daha sonra 20 kent arasında her bir kademeyi temsil eden kentlerin belediye çalışmalarına bakılarak kent modelleri ile ilişkisine yönelik bir değerlendirme yapmak mümkündür. Genel olarak seçilen bu 20 kentin çalışmaları ve belgeleri incelendiğinde bazı özellikler ortak olarak bulunmaktadır. Bunlar:

Bütün belediyeler kendi raporlarında belirli ilkeler doğrultusunda yönetim benimsediklerini ifade etmektedirler. Bu ilkeler:

- Katılımcılık
- Şeffaflık
- Güvenirlik
- Liderlik
- Tarafsızlık
- Sosyal belediyecilik

- Kalite
- Verimlilik
- Yenilikçilik
- Çevreye duyarlılık

Bütün belediyeler zayıf yönler, öneriler, güçlü yönler, tedbirler gibi başlıklar altında durumlarını analiz ederek planlama yapmaktadırlar.

Yapılan araştırmalar sonucunda tez konusu olan Yeni Kent Modeli Önerilerinin Türkiye'deki Yerel Yönetimler Bağlamında Değerlendirilmesi başlığı altında kentlerimiz için bir genelleme yapmak oldukça güçtür. Türkiye gelişmekte olan bir ülkedir ve kendi içerisinde bile gelişmiş ve az gelişmiş bölgeler bulunmaktadır. Bu kent modellerinin uygulanması için altyapı yetersizliği, ulaşım sorunu, iklim koşulları, yer şekilleri, maddi yetersizlik gibi birçok sorun ile karşı karşıya kalmaktadır. Kent modellerinin uygulanabilmesi için öncelikle kentler kendi içindeki sorunları çözmelidir. Yapılan araştırmalar sonucunda 20 kent incelenmiştir. İncelenen kentler içerisinde toplam 6 kademedan oluşan her bir kademedan bir kent seçilerek araştırmanın sonucuna ulaşılmaya çalışılmıştır. Kendi kademesi içerisinde diğer kentlere oranla daha fazla bilgi elde edebileceğimiz ve kent modellerine yönelik çalışmaları daha fazla olduğu için bu kentler seçilmiştir. Seçilen kentler: Bursa, Kayseri, Gaziantep, Elazığ, Kahramanmaraş ve Şırnak Belediyeleridir. Bu kentler daha detaylı bir şekilde incelenerek sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

Tablo 4.2: Kent Modellerinin Yerel Yönetimler Bağlamında Seçilen 6 Kent Üzerinden İncelenmesi

Şehirler	Akıllı Kent	Ekolojik Kent	Kompakt Kent	Eko-Kompakt Kent	Yavaş Kent	Rekabetçi/Girişimci Kent	Dirençli Kent
Bursa	+	+	-	-	+	+	+
Kayseri	+	+	-	-	-	*	+
Gaziantep	+	+	-	-	-	+	+
Elazığ	+	+	-	-	-	+	*
Kahramanmaraş	+	+	-	-	-	-	+
Şırnak	*	+	-	-	-	+	-

Modellere yönelik çalışmaları bulunan şehirler (+)
Modellere yönelik çalışmaları bulunmayan şehirler (-)
Modellere yönelik projeleri ve hedefleri bulunan şehirler (*)

Bursa Büyükşehir Belediyesi

Bursa Büyükşehir Belediyesi 1. Kademe de bulunmaktadır. Birinci kademe de bulunan iller içerisinde Bursa Büyükşehir Belediyesini değerlendirmek üzere belirlendi çünkü Bursa bulunduğu konum ve yeni kent modellerine uyumu ile dikkat çeken bir şehir olarak ortaya çıkmaktadır. Bursa Büyükşehir Belediyesi 18 Haziran 1987 tarihinde Osmangazi, Yıldırım ve Nilüfer adıyla üç ilçe kurulması hakkında çıkarılan kanunun TBMM’de kabul edilmesiyle birlikte kurulmuştur. 1989 yılında ilk kez yerel düzeyde meclis ve başkan seçimleri yapılmıştır (Bursa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2022). 'Yaşam Kalitesi En Yüksek Şehirler' listesi oluşturan uluslararası derecelendirme kuruluşu Numbeo’da oluşturulan listeye Bursa 28. sırada girmiştir (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2021).

Bursa Büyükşehir Belediyesi hizmet alanları şekil üzerinde gösterilmiştir. Yapılan hizmetlerin modellere yönelik çalışmaları bağlamında inceleyecek olursak:

Şekil 4.3: Bursa Büyükşehir Belediyesi Hizmet Alanları

Kaynak: Bursa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2022.

Büyükşehir Belediyesinin hizmetleri stratejik planda belirlendiği üzere 7 ana hizmet alanı ile 2 genel yönetim alanında yürütülmektedir. Bursa Büyükşehir Belediyesi planlı kentleşme yönetimi başlığı altında kentin doğal yapısı, tarihi ve kültürel mirasıyla uyumlu, sürdürülebilir çevre koşullarını da içeren sosyal, fiziksel ve gelişimine destek vererek kentin planlı ve düzenli gelişimini sağlamak ve yaşanabilir bir kent oluşturmak amacıyla hizmetler sunmaktadır. Ulaşım alanında ise ulaşım hizmetlerinin daha güvenli, hızlı, çevreci ve ekonomik bir şekilde sunulmasına yönelik çalışmaları bulunmaktadır. Yeşil alan ve çevre hizmetleri başlığı altında: Çevreye saygılı bir yönetim sistemi olan Bursa Büyükşehir Belediyesi “Yeşil Bursa” adıyla tanınan kenti tekrar eski kimliğine kavuşmayı hedeflemektedir. Bu amaçla, yeni park alanları ve rekreasyon alanları çalışmalarıyla yeşil

alan miktarını arttırmayı hedeflemişlerdir. Kent içerisinde çevre bilincini yaygınlaştırarak hava kirliliği, katı atık ve geri kazanım faaliyetleri gibi çalışmaları bulunmaktadır. Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin Bursa Hanlar Bölgesi, Sultan Külliyesi ve Cumalıkızık köyü UNESCO Dünya Miras listesine kabul edilmiştir. Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin listeye yeni bölgelerin girmesine yönelik hedefleri bulunmaktadır. Turizm alanında Bursa'yı en iyi şekilde temsil edip tanıtmak amacıyla yurtiçi ve yurtdışında turizm fuarlarına katılım sağlanması hedeflenmektedir. Bu hedefleriyle rekabetçi kent özellikleri taşımaktadır. Bursa Büyükşehir Belediyesi Sosyal ve Sağlık Hizmetleri Yönetimi başlığı altında: Dezavantajlı gruplardan olan kadınlara, çocuklara, yaşlılara ve engellilere yönelik hizmetler sunmaktadır. Bu kapsamda, engellilere yönelik bilgilendirme ve psikolojik danışmanlık hizmetleri, spor fizik tedavi, özel eğitim ile sanat ve kültürel çalışmalar hizmetleri bulunmaktadır. Kadın sığınma evi çalışmaları, mevcut huzrevi ve yapılması planlanan yaşlı merkezi ile daha çok yaşlıya ulaşmak hedeflenmiştir. Afet ve Acil Durumu Yönetimi başlığı altında: Vatandaşların sadece doğal afetlere hazır olması yeterli değildir aynı zamanda afet anında etkin müdahale olması da can ve mal kaybını azaltmaktadır. Bu sebeple Bursa BB hizmet verdiği il sınırları içinde, meydana gelen afetlerle (yangın, sel vb.) mücadele edebilmeli ve vatandaşların afetlere karşı tedbirli ve hazırlıklı olmaları konusunda bilinçlendirilmelerini sağlamaktadır. Bursa kentinin deniz kenarında bulunması nedeniyle yaz aylarında tüm sahillerde can kurtaran hizmeti, kış aylarında ise sık sık meydana gelen lodos sonucu baca gazı zehirlenmelerine karşı mücadele etmektedir. Şehir Toplum Düzeni Yönetimi başlığı altında vatandaşların sağlık, huzur ve güven içinde yaşamalarını sağlayarak, kentsel yaşam kalitesinin artırılması için çalışmalarda bulunarak kent ve toplum düzeni hizmetlerinde bulunmak gibi çalışmaları bulunmaktadır. Bu amaçla kentsel yaşamın daha iyi bir düzeye çıkarılması, kentlilik bilincinin oluşturulması, altyapı, çevre, görsel kirlilik ve kent estetiğinin sağlanmasına yönelik her türlü negatif duruma müdahale edebilmek için verimli ve etkin bir denetim ağı oluşturulmaya başlanmıştır (Bursa Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan, 2022).

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin kentin gelişimi için almış olduğu kararları detaylı bir şekilde inceleyecek olursak: Bursa Büyükşehir Belediyesi huzurun, birlik ve beraberliğin olduğu bir dünya şehrini oluşturmayı amaçlamıştır. Çağa uyum sağlayarak çevreci yaklaşım ve akıllı şehircilik uygulamalarını sürdürülebilir bir şekilde her alanda kullanarak

Bursa Belediyesini değerleri ile yaşatmayı hedeflemişlerdir. Sürdürülebilir bir Bursa için çevre kirliliğini azaltmayı, sağlıklı ve planlı bir kentleşmeyi, akıllı çözümlerle hızlı, güvenilir ve konforlu bir çevre düzeni oluşturmayı amaçlamışlardır. Çevre politikalarında yapmış oldukları hedefler ile temiz, sağlıklı, akıllı ve sürdürülebilir bir Bursa hedeflenmiştir. Aynı zamandan sosyal destek veren bir belediye olarak Bursa Büyükşehir Belediyesi kent içinde yaşayan dış göç mağdurlarına, çocuk ergen ve aile danışmanlık faaliyetleri, engelli hizmetleri, kadın sığınma evi faaliyetleri, yaşı bakım hizmetleri ve evde hasta bakım hizmetleri gibi birçok sosyal belediyecilik anlamında çalışmaları bulunmaktadır. Engelli dostu plaj projesi bulunmaktadır. Huzurevi hizmetleri bulunmaktadır. Yaşı sağlığı hizmetleri bulunmaktadır. Bunun yanında Kart16 sosyal destek kartı ile vatandaşlara destek olmaktadır. Kent içerisinde yaşayan bireylerin eşit bir şekilde hayatını devam ettirebilmesi için engelli bireylerin sosyal becerilerini geliştirmek, çeşitli alanlarda eğitimlerine ve sosyal açıdan uyumlarına destek olmak, engelli ailelerin gündelik hayatlarını kolaylaştırmak, toplum da engelli olma durumuyla ilgili farkındalık yaratma amaçları bulunmaktadır. Bu amaçla erişilebilir Bursa/Farkında Bursa projesi ile engelli vatandaşların kamuya açık tüm alanlardan engelli olmayan diğer insanlar gibi eşit olarak yararlanmalarını ve erişilebilirliği sağlayabilmek için hazırlanmıştır. Ulaşım yönetimi başlığı altında ise ulaşım altyapısını geliştirmek, toplu taşıma sistemini geliştirmek, yeşil alan, park bakım, onarım ve yapım gibi hizmetlerde bulunarak ulaşım sistemini akıllı bir şekilde planlamayı hedefleyen bir belediye olarak karşımıza çıkmaktadır. Planlı kentleşme yönetimi başlığı altında: kentleşmenin çarpık bir şekilde oluşmasını önlemek ve kentsel dönüşümü sağlamak, planlı ve sağlıklı kentleşmeyi sağlamak ve afet- acil durum bilincini ve müdahale kapasitesini artırma hizmeti gibi hedefleri bulunmaktadır. Bu müdahale kapasitesini arttırarak dirençli bir kent oluşturulması hedeflenmiştir. Bursa Büyükşehir Belediyesinin akıllı şehircilik faaliyetlerini incelediğimizde Bursa'nın akıllı şehre dönüşümü projesi bulunmaktadır. Botanik parkın akıllı dönüşümü projesi, iklim sokağı projesi, enerji yönetimi platformu projesi, nesnelerin interneti projesi ve akıllı yönetim uygulamaları bulunmaktadır. Ekolojik kente yönelik birçok faaliyetleri de bulunmaktadır. Bu kent modeline uygun olarak sıfır atık projesi, iklim değişikliği çalışmaları, yeşil bina sertifikası, gürültü kirliliği kontrolü ve denetimleri, ısınmadan kaynaklı hava kirliliği denetimleri bulunmaktadır (Bursa Büyükşehir Belediyesi

Faaliyet Raporu, 2021).

Tablo 4.3: Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin Performans Sonuçları Değerlendirmesi:

Hizmet Alanları	Gerçekleşme Oranı (Yüzde)
1. Planlı Kentleşme Yönetimi	60%
2. Ulaşım Yönetimi	77%
3. Yeşil Alan ve Çevre Hizmetleri Yönetimi	74%
4. Kültür ve Turizm Hizmetleri Yönetimi	45%
5. Sosyal ve Sağlık Hizmetleri Yönetimi	59%
6. Afet ve Acil Durum Yönetimi	49%
7. Şehir ve Toplum Düzeni	89%
8. Genel Yönetim	91%
Genel Gerçekleşme Oranı	81%

Kaynak: Bursa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2022.

Bursa Büyükşehir Belediyesi 2020 performans programının gerçekleşme hedefi %85 olarak belirlenmiştir. Tablo incelendiğinde gerçekleşme oranının %81 olduğu görülmektedir. Buna göre hedefe “çok iyi” seviyesinde ulaşılmıştır (Bursa Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2020).

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik planında yer alan strateji geliştirme bölümünde ana hizmet alanlarında yapılan uygulamaların amaçları, riskleri, ihtiyaçları ve tespitleri sıralanmıştır. Bu bağlamda incelenen faaliyet raporu ve stratejik plan sonucunda Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin nüfus sorunları, maliyet sorunları, trafik yoğunluğu, yönetim alanında yaşanan sorunlar, vatandaşların duyarsız kalması, altyapı, çarpık kentleşme yetersiz denetim ve ceza uygulamalarının azlığı sorunları sebebiyle kendi içerisinde oluşan bu sorunları çözmeye çalışmaktadır. Bunun yanında kent modellerine yönelik çalışmalar için çaba göstermiştir. Hedeflenen faaliyetler konusunda iyi düzeyde çalışmalar yapmıştır. Yapılan çalışmalar parçacıl düzeyde kalmıştır bütüncül bir şekilde uygulanamamıştır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin iklim değişikliği eylem planı bulunmaktadır. Bursa Sürdürülebilir Enerji ve İklim Değişikliği Uyum Planı BUSECAP 2017 yılına ait veriler:

Bursa’da Akdeniz iklimi etkisi görülürken son yıllardaki iklim değışikliğı etkileriyle Karadeniz iklim etkileri görölmeye başlanmıştır. Kuzey bölgesinde, Marmara Denizi’nin yarattığı yumuşak ve ılıman iklim etkileri görülürken, güneyde Uludağ’da sert iklim etkileri görölmektedir. Plansız gelişen büyüme, kentin sınırları içinde bulunan ovalarda meydana gelen yapılaşma, kentleşme hızı ve sanayileşme Bursa’nın ikliminde son 20 yılda değışimlere sebep olmuştur. Bursa Sürdürülebilir Enerji ve İklim Uyum Eylem Planı (BUSECAP), iki önemli işlevi yerine getirmektedir; ilk olarak, haritalarını geniş bir şekilde kayıt altına alarak iklim değışikliğine sebep olan sera gazlarının azaltılması için ayrıntılı bir azaltım stratejisi için çalışmakta, ikinci olarak ise iklim değışikliği sonucunda oluşan negatif durumlara karşı kentin dirençli bir düzeye getirecek İklim Uyum Stratejisinin oluşturulması için çalışmalar yapmaktadır. “Yaşanabilir, Üretken ve Dirençli Kent Bursa” vizyonunun kent paydaşları ile ortaklaşa olarak gerçekleştirilen çalışmalarla hayata geçirilmesi yolunda önemli bir adım atılmış olmaktadır (Bursa Sürdürülebilir Enerji ve İklim Değışikliği Uyum Planı, 2022).

Kayseri Büyükşehir Belediyesi

Yapmış olduğumuz çalışmadan yola çıkarak incelediğimiz ikinci kent Kayseri Büyükşehir Belediyesi’dir. İkinci kademede bulunan Kayseri Büyükşehir Belediyesi, İç Anadolu’nun güney bölümü ile Toros Dağları’nın birbirine yaklaştığı bir yerde Orta Kızılırmak bölümünde yer alır (Çevre, Şehircilik ve İklim Değışikliği Bakanlığı, 2022) Kayseri kültür, turizm ve bilimin önemli merkezlerinden biridir. Geçmişten günümüze kadar birçok medeniyete ev sahipliğı yapmıştır. Kayseri’nin en eski ismi olan Mazaka, Roma dönemine kadar kullanılmış, daha sonra Roma döneminde imparator kenti anlamına gelen Kaisareia ismi kullanılmıştır. Ve Türklerin Anadolu’ya girişı ile birlikte kente Kayseriye ismi verilmiş ve Cumhuriyet Döneminde kentin ismi Kayseri olarak ifade edilmiştir (T.C. Kayseri Valiliğı, 2021).

Kayseri Büyükşehir Belediyesi’nin kentin gelişimi için almış olduğu kararlar incelenmiştir. Kayseri Büyükşehir Belediyesi şehrin doğal, tarihi ve kültürel yapısına uygun, doğayı koruyarak, sosyal, ekonomik ve fiziksel gelişimine yön veren planlı yaşanabilir bir kent oluşturmayı amaçlamıştır. Akıllı şehir uygulamaları kullanılarak yaşanabilir, çevreci ve sürdürülebilir bir şehir hedeflenmiştir. Bu bağlamda girişimciler, sistem geliştiriciler,

teknoloji sağlayıcılar gibi sektör içerisinde yer alan tüm paydaşlar, akıllı kent ekosistemi incelenerek dijital bir platform üzerinde buluşturulacaktır. Yerli teknolojinin desteklenmesi sağlanacaktır. Bilgi ve akıllı şehircilik teknolojilerini kullanarak yaşam kalitesinin artırılması amaçlanmıştır. Akıllı kent ve dijital kente örnek çalışmaları bulunmaktadır. Örneğin: Akıllı otopark sistemi bulunmaktadır. Beyaz masa ve E-belediye hizmetleriyle dijital kente örnek verilebilir. Genel olarak akıllı şehir projelerinin bulunduğu www.smartcitykayseri.com adlı web siteleri bulunmaktadır. Hem vatandaşların fikirleri için hem de diğer vatandaşlarla paylaşmasına olanak sağlayan bir site haline dönüştürülmüştür. Bu özellikleri ile akıllı insan, akıllı şehir ve akıllı yönetişime örnektir. Aile dostu çevre ve mekanlar için çalışmaları bulunmaktadır. Çevre dostu engelsiz otobüs durağı projesi bulunmaktadır. Engelliler için ve çocuklar için birçok projeleri bulunmaktadır. Yaşlılar için birçok faaliyetleri bulunmaktadır ayrıca iyi seviyede düzenlenmiş huzurevleri bulunmaktadır. Bu çalışmaların dışında Ekolojik Kente yönelik yapmış oldukları birçok faaliyetleri bulunmaktadır. Yaşanabilir mekanlar için sürdürülebilir çevreyi koruyarak, kentsel dönüşüm uygulamalarıyla kent dokusuyla uyumlu bir çevre oluşturmayı hedeflemişlerdir. Bu amaçla katı atık yönetiminde projeler planlamışlardır. Yeşil bir şehir amaçlanmıştır. Yeşil şehir amacıyla yaşam kalitesinin artırılması ve iklim değişikliğine uyum için Millet Bahçeleri yaparak yeşil alanların miktarı arttırılacaktır. İklim değişikliği eylem planı için çalışmaları bulunmaktadır. Afetlere karşı toplumu bilinçlendirerek, dayanıklı ve güvenli yerleşim alanlarının oluşturulması ve risk azaltma çalışmaları yapılarak oluşabilecek mal ve can kaybını en az düzeye indirmek temel amaçları arasındadır. Bu özellik ile dirençli kente örnek olarak gösterebiliriz. Ulaşım alanında ise hızlı, güvenli, çevreci, akıllı ve ekonomik hale getirmek için planları bulunmaktadır. Stratejik planları arasında ulaşım hizmetleri yönetimi, yeşil alan ve çevre hizmetleri yönetimi, afet yönetim hizmetleri ve akıllı şehircilik bilişim hizmetleri yönetimi alanında birçok çalışmaları ve projeleri bulunmaktadır (Kayseri Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021).

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin ana hizmet alanlarını çalışmamız kapsamında incelediğimizde: İmar ve şehircilik hizmetleri başlığı altında şehrin doğal, tarihi ve kültürel mirasına uyumlu; doğayı koruyarak, sosyal, ekonomik ve fiziksel gelişimine yön veren planlı yaşanabilir bir kent oluşturmayı hedeflemişlerdir. Bu hedefleri gerçekleştirirken karşılaşılan

sorunlar, personel yetersizliği, ülkenin makroekonomik durumu, kamulaştırma maliyetlerinin yüksek olması gibi nedenlerdir. Ulaşım hizmetleri yönetiminde amaç, ulaşım hizmetlerini hızlı, güvenli, çevreci ve ekonomik olarak sunmaktır. Karşılaşılan sorunlar: Kur riski, hinterland alanlarının genişlemesi, özel araç kullanımının artması, işletme hızının arttırılamaması, nitelikli, genç ve dinamik personelin istihdam edilmemesi ve kurum dışı paydaşlarla yapılacak olan anlaşmaların sağlanamamasıdır. Yeşil alan ve çevre hizmetleri yönetiminde amaç, yeşil alanları korumak, aktif yeşil alanları artırmak ve halkın şehrin stresinden uzaklaştırılması için alanlar oluşturmaktır. Karşılaşılan sorunlar, Kayseri Büyükşehir Belediyesi karasal iklim kuşağında olduğu için yeşil alanlarda bakımın zor olması, personel sayısındaki yetersizlik, hava koşullarının arazide çalışmaya elverişli olmaması, kamulaştırmada yaşanan sorunlardır. Sağlık ve sosyal hizmetler yönetiminde hedeflenen yaşam kalitesinin yükseltilmesi için sağlık, sosyal yardım gereksinimlerini karşılayan hizmetleri vermektir. Karşılaşılan sorunlar, doğal afet, ekonomik krizler, işsizlik, beklenmeyen iç ve dış göçler nedeniyle ihtiyaç sahibi aile sayılarında yaşanacak artışlar gibi sorunlardır. Şehir ve toplum düzeni hizmetleri yönetimi alanında kentin ekonomik ve fiziksel gelişimine yön vererek yaşanabilir bir kent oluşumuna katkı sağlayacak kent estetiğini destekleyen uygulamalar yapmak hedeflenmiştir. Karşılaşılan sorunlar, personel sayısındaki yetersizlik, sorumluluk alanının fazlalığı, yeterli memnuniyetin gerçekleşmesine engel olmaktadır. Plan dışı düzenlenen programlar nedeniyle yeterli personel temin edilememesi ve hazırlık yapılmaması gibi sorunlardır. Afet yönetimi hizmetlerinde amaç afet yönetimi ve acil yardım kapasitesini geliştirmektir. Karşılaşılan sorunlar, olaylara ulaşım süresinin uzaması ve buna bağlı müdahalenin gecikmesi, olaylara müdahalenin etkin olmaması, personelin verilen eğitim ve bilgilendirmeleri yeterince umursamaması gibi sorunlardır. Akıllı şehircilik bilişim hizmetleri ile bilgi ve akıllı şehircilik teknolojilerini kullanarak yaşam kalitesini artırma amacı bulunmaktadır. Karşılaşılan sorunlar, sürekli büyüyen yapı içerisinde tutulması gereken verilerin saklanması ve hızlı bir şekilde erişilebilir olmaması durumunda veri kayıpları olabilir. Siber saldırı ve yetkisiz erişime maruz kalınması, fiber kablo çekilen alanlarda kazı yapılırken kopma riski bulunmasıdır (Kayseri Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan, 2022).

Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyet raporu ve stratejik planı incelenmiştir.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi kent içerisinde oldukça aktif, halk ile iç içe ve iyi düzeyde etkinlik yapan bir belediye olarak karşımıza çıkmaktadır. Kayseri Büyükşehir Belediyesi, nüfus sorunu, mevcut çalışma mekanlarındaki fiziksel şartların yetersizliği, uygulamalara vatandaşların ilgisizliği, denetim azlığı, maliyet sorunları, bürokratik işlemlerin karmaşıklığı ve sürecin uzaması, personel sorunları, zorlu iklim şartları gibi birçok sorunla uğraşmaktadır. Bunun yanında kent modellerine yönelik çalışmalar yapmak için çabalamışlardır. Yapılan çalışmaların daha iyi bir düzeyde olabilmesi için kentin kendi içerisinde oluşan sorunları çözmesi gerekmektedir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi

Yapmış olduğumuz çalışmadan yola çıkarak diğer belirlediğimiz kentimiz Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'dir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 3. Kademedeki yer almaktadır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Türkiye'nin altıncı, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin ise en büyük kenti olarak karşımıza çıkmaktadır. Gaziantep ekonomik potansiyeli, kültürel zenginlikleri, tarihi yapısı ve büyükşehir olması sebebiyle metropol bir kenttir. Geçmişten günümüze kadar birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Anadolu'nun ilk yerleşim yerlerinden olan Mezopotamya ile Akdeniz Bölgesi'nin kesiştiği noktada yer almaktadır. Gaziantep farklı uygarlıklara, kültürlere ve dinlere ev sahipliği yapmış ve bunların birleşiminden oluşan gizemli bir tarihe sahiptir. Gaziantep, tarih öncesi çağlar, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı dönemleri ve daha birçok döneme ait izleri-eserleri günümüze kadar ulaştırmıştır. Tarihin her döneminde kültür ve ticaret merkezi özelliğini korumuştur. Gaziantep'te bulunan tarihi eserlerin çeşitliliği kentin kültürel zenginliğinin bir göstergesidir. Günümüzde kültürel değerleri, tarihi yapısı, lezzetli Antep yemeklerinin bulunduğu mutfak, beş organize sanayi bölgesi, şehirler arası ve uluslararası bağlantı yolları ile bölgenin en önemli kentlerinden biri olan Gaziantep, her yıl binlerce turist ağırlamaktadır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Tarihi, 2022).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ülkemizin Güneydoğu Anadolu bölgesinde yer almaktadır. İlin güney kısımları, Akdeniz ve kara ikliminin geçiş noktasında bulunmaktadır. Akdeniz ikliminin etkisiyle birlikte kentte genellikle yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise soğuk ve yağışlıdır. (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Coğrafyası, 2021).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tüm paydaşlarının müşterek ihtiyaçlarını, vatandaşların memnuniyetini, esas olarak talepleri karşılayan örnek Marka belediyeçilik amacına sahiptir. Bu amacıyla girişimci/marka kente örnek olarak gösterilebilir. Gaziantep üretimi, sanayisi, kültürü, gastronomisi ve insani değerleriyle rol model olmaktadır. Kentin yeşil alan dokusunu ve tarihi kimliğini, dünyadaki örnekleri ile yarışacak seviyelere getirip, engellerin olmadığı, eşit, yarınlara umutla bakan, güçlü, çağdaş ve yaşanabilir Gaziantep'i hedeflemişlerdir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2022).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi akıllı kent çalışmaları yapmaya başlamıştır. Akıllı şehir projeleri arasında yer alan akıllı durak ve taksi çalışmaları bulunmaktadır. E-Belediye portalı www.gaziantep.bel.tr adresi bulunan e-belediye hizmetinden faydalanabilecekleri bir altyapı oluşturulmuştur. Alo 153 çağrı hizmeti yenilenerek daha iyi hizmet sunulması amaçlanmıştır. GİKOM kurulmuş, vatandaş dilek, istek ve şikayetleri tek elde toplanmıştır. Şehrimi güzelleştir projesi uygulama olarak kullanılmaktadır. Bu proje kapsamında; şehirde görülen eksiklikler, açıklama ve şikayet kategorisi seçilerek lokasyon ve fotoğraf ile birlikte sisteme yüklenebilir. Böylece vatandaş şehir içerisinde eksiklikleri ve istemediği şeyleri belirtebilir. Yönetim ile halk arasında bir iletişim olduğu için sağlıklı bir şekilde yönetim sağlanmaktadır. Günlük hayatta yapılmış olan çalışmalardan en çok faydalanacak olan kesim halk olduğu için belediye yapmış oldukları çalışmaların iyi ve kötü yanlarının belirtilmesi adına böyle bir uygulama oluşturmuştur. Akıllı insan, akıllı ekonomi, akıllı çevre, akıllı yönetim gibi akıllı şehir unsurlarını içerisinde barındırmaktadır. Bilişim altyapısını, yazılım ve donanım sistemlerini geliştirerek e-belediye ve akıllı şehir teknolojilerinden kapsamlı bir şekilde faydalanmak hedefleri arasındadır. Mobil kütüphane hizmetleri bulunmaktadır. Bu özellikleri ile akıllı şehir ve dijital şehir özelliklerini taşıyan bir belediye olarak karşımıza çıkmaktadır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi kadınlara, çocuklara ve ihtiyaç sahibi diğer gruplara yönelik hizmetlerin kapsamını ve niteliğini artırmak, aile yapısının korunmasına ve bireylerin kişisel, sosyal ve mesleki gelişiminin desteklenmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Yaşlı ve engelli vatandaşlara yönelik hizmetlerin kapsamını ve niteliğini artırarak kişisel, sosyal ve mesleki gelişimlerinin desteklenmesine yönelik programlar gerçekleştirmek, toplum sağlığının korunmasına yönelik hizmetler yürütmek amaçlanmıştır. Aktif yaşam ve eğitim merkezi bulunmaktadır. GETEM E-

Kütüphane/Engelsiz Kitap projesi bulunmaktadır. Alzheimer Merkezi-Moral Evi bulunmaktadır. Aile, çalışma ve Sosyal Hizmetler bakanlığı (YAPES) Yaşlı Destek programı kapsamında desteklenen, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından hayata geçirilen Alzheimer hasta ve hasta yakınları Buluşma Merkezi “Moral Evi” 14 Mayıs 2018 tarihinde hizmete girmiştir. Yapılan bu çalışmalar ve projeler ile kent içerisinde yaşayan vatandaşları önemseyerek herkesin adil ve eşit bir şekilde yaşamasını amaçlayan bir belediye olarak “Dostlu kentlere” örnek olarak gösterilebilir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Ekolojik kent alanında birçok projeye sahiptir. Sürdürülebilir projeler kapsamında yaşanabilir mekanlar, çevreci ve sağlıklı bir kent amaçlanmıştır. Sıfır atık projesi uygulanmaktadır. Bu proje kapsamında şehrin insan yoğunluğu yüksek noktalarına atık otomatları yerleştirilerek geri dönüşüm bilincinin ve farkındalığının artması sağlanmıştır. Atık otomatları ile Gaziantep kart bakiye yüklenmesi yapılarak şehir içi ulaşımında kullanılması sağlanarak teşvik edilmiştir. Ulaşım hizmetlerini ekonomik, ulaşılabilir, güvenli, uyumlu, konforlu, çevre dostu, sürdürülebilir ve akıllı ulaşım yöntemlerinden faydalanarak sunmayı amaçlamışlardır. İklim değişikliğine uyum programı bulunmaktadır. Bu program küresel ısınmanın etkisiyle beraber son yıllarda meydana gelen iklim krizlerine hazırlı olabilmek adına oldukça önemlidir. Etkin risk yönetimi ile afet ve acil durumlara müdahale kapasitesini geliştirmek ve bu tür durumlara karşı dirençli olmayı hedeflemişlerdir. Ülkemiz gelişmekte olan bir ülke olduğu için bu gibi kriz durumlarında olay anında müdahale edebilecek kapasiteye sahip olabilmesi için kriz anından önce planlanarak nasıl bir yol izlenmesi gerektiği belirlenmelidir. Hazırlıksız yakalanması durumunda ise olası can ve mal kayıpları sayıları oldukça fazla olacaktır. Ekolojik Köy projesi bulunmaktadır. Sürdürülebilir Enerji ve iklim eylem planı bulunmaktadır. Bu çalışmaları ile ekolojik kente örnek olarak gösterebileceğimiz bir belediyedir (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin stratejik planlarını incelediğimizde: Bilişim altyapısını, donanım, yazılım ve teknik destek süreçlerini güçlendirerek e-belediye ve akıllı şehir teknolojilerinden kapsamlı bir şekilde yararlanma hedefleri bulunmaktadır. Kadınlara, çocuklara, engellilere ve ihtiyaç sahibi diğer toplumsal kesimlere yönelik hizmetlerin kapsamını ve niteliğini artırmak. 2040 Çevre Düzeni Planını dikkate alarak kentsel gelişimi gerçekleştirmek, paydaşların yararını koruyacak şekilde kentsel dönüşüm sürecini yürütmek,

tarihî ve kültürel mirası korumaya ve yaşatarak gelecek kuşaklara aktarmaya yönelik çalışmalar yapmak. Kent içerisinde çevresel değerleri koruyarak sürdürülebilirliği sağlayan bir kent olmak hedefiyle, atıkların çevreye ve topluma olumsuz etkilerinin en az düzeyde tutulmasına, ekonomik açıdan sağlanan katkılarının yükselmesine, çevre ve sürdürülebilirlik alanında eğitim verilerek bilincin geliştirilmesine, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına ve enerji verimliliğinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapmak. Karşılaşılan sorunlar: Bütçe yetersizliği, etkin ve yerinde ayrıştırma yapılamaması, denetim ekiplerinin ve teçhizatın yetersizliği gibi sorunlardır. Ulaşım hizmetlerini ekonomik, ulaşılabilir, güvenli, konforlu, çevre dostu, sürdürülebilir ve akıllı ulaşım yöntemlerinden faydalanarak sunmak. Karşılaşılan sorunlar, trafik denetlemelerinde yaptırım yetkisinin belediyelerde olmaması, halkın yeterince bilgi sahibi olmaması. Etkin risk yönetimi ile afet ve acil durumlara müdahale kapasitesini geliştirmek ve bu tür durumlara karşı dirençli olmak. Şehrin huzur ve esenliğini artırmaya yönelik denetim, eğitim ve diğer uygulamaların etkinliğini artırmak. Karşılaşılan sorun, geçmiş dönemlerde oluşan çarpık kentleşmenin olumsuz etkileri ve bu sebeple oluşan çevre ve altyapı problemleri bulunmaktadır (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan, 2022).

Belediye'nin 2020 yılı performans programında 21 adet performans hedefine ilişkin belirlenen 263 adet performans göstergesinin gerçekleşme sonuçlarına bakıldığında 169 adet performans göstergesi hedef değerine ulaşıldığı, 51 adet performans gösterge hedef değerine yaklaşıldığı, 43 adet performans göstergesi hedef değerine ulaşıldığı görülmüştür (Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan, 2022).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyet raporu ve stratejik planı incelendiğinde kent iç ve dış göç, yüzbinlerce Suriyeli'nin varlığı ve uyum sorunları, ulaşım hizmetlerinin yetersiz kalması, asayiş tehdit edici sınır ötesi gelişmelerin varlığı, bütçe yetersizliği, halkın yeterince bilgi sahibi olmaması gibi sorunlara sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra gelişmiş sanayisi, mutfağı ve ihracat potansiyeli bakımından gelişmiş bir kent olarak karşımıza çıkmaktadır. Kent modellerine yönelik çalışmalarını incelediğimizde iyi düzeyde çalışmalar yapılmıştır ama kent kendi içerisinde var olan sorunları çözdükten sonra bu modellere yönelik çalışmalara daha fazla çaba gösterebilir. Bu sorunlara rağmen kent kendi

içerisinde oldukça başarılı çalışmalar yapmıştır.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin iklim değişikliği eylem planı ve temiz hava eylem planı bulunmaktadır.

Gaziantep İklim Değişikliği Eylem Planı 2016 yılına ait verileri inceleyecek olursak: Türkiye, iklim değişikliğiyle mücadele etmeyi amaçlayarak karbon emisyonunu azaltmaya odaklanmıştır. Gaziantep, Ulusal İklim Değişikliği Stratejisi programı ile de uyumlu şekilde en uygun tedbirleri uygulayan ilk belediye olmuştur. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2016-2023 dönemi içerisinde iklim değişikliğine sebep olan etkileri ve riskleri bulmayı hedeflemiştir. Ve bu sorunlara yönelik çözüm bulabilmek amacıyla İklim Değişimi Eylem Planı'nı geliştirmiştir.

İklim Değişikliği Eylem Planı (İDEP); bir ülke, bölge veya kent için iklim değişikliğiyle mücadele ederek ve sera gazı emisyonlarını en düşük seviyede tutabilmek için özel politika ve stratejiyi temel alan dokümandır. İDEP sera gazı emisyonlarını azaltıcı ve iklim değişikliğiyle ilgili mücadele edebilmek için birçok hedef ve eylem belirleyen değerlendirmeleri içermektedir. Eylem planları, belirli bir süre için hazırlanmaktadır. Aynı zamanda hedefler belirlenmekte ve belirlenen hedeflere ulaşmayı sağlayan önlemleri de ele almaktadır.

Sera gazları doğal ve insan kaynaklı olabilir. Bu gazlar yeryüzünden yayılan termal kızılötesi radyasyonu içinde tutup atmosfere göndererek sıcaklığın artmasıyla birlikte sera etkisine neden olan gazlardır. Sera gazının artması küresel ısınmaya neden olmaktadır. Gaziantep'te emisyonu neden olan başlıca alt sektörler: Sanayi sektörü, ulaşım sektörü, konut ve hizmetler sektörü, tarım sektörü ve enerji sektörü yer almaktadır.

Gaziantep'te oluşan iklim değişikliğini azaltmak için alınan tedbirler: Bu tedbirleri yatay önlemler, ulaşım, tarım ve ormancılık, sanayi ve enerji, konut ve belediye hizmetleri şeklindedir. GİDEP tavsiye edilen tedbirlerin yerine getirilmesine yönelik olarak süreci üç zaman dilimine ayrılmıştır: 2016- 2017, 2018-2019 ve 2020-2023. Bu zaman dilimleri, daha önce belirlenmiş olan tedbirlerin uygulanışının fark edilmesini amaçlayarak hazırlanmıştır. Alınacak tedbirlerin önceliklendirilmesi sürecinde ekonomik boyutu, tasarruf ya da taraf

sayıları referans alınmamıştır. Yatay tedbirleri incelediğimizde ekonominin sektörlere olan etkisi dikkate alınmıştır. Alınacak tedbirler ise eğitime farkındalık oluşturma, iklim değişikliğini önleyebilmek için kurumsal yapıların inşa edilmesi, belgelendirme ve enerji etütleri gibi ve daha birçok tedbirleri kapsamaktadır. Sanayi ve Enerji alanında alınan tedbirler: Organize sanayi bölgelerine çevre ve enerjinin korunması hakkında daha fazla görev vererek, iklim risklerinin oluşmasını önlemek ve iklimin iyileştirilmesi gibi konularda yapının aktif bir şekilde rol almasını sağlamak hedeflenmektedir. Ulaşım alanında alınan önlemler: Hafif raylı sistemin yaygınlaştırılmasının, sanayi bölgeleri için çözüm olarak önerilmesi, verimli araçların satın alınmasının teşvik edilmesi: Yeşil filo planı, alternatif yumuşak modların geliştirilmesi ve bisiklet ulaşım planının hazırlanması, Gaziantep'te sıkıştırılmış doğalgaz (CNG) ile çalışan araçların kullanılması hedeflenmiştir. Tarım ve Ormancılık alanında alınan tedbirler: metan üretimi için tarımsal yan ürünlerin kullanılması, Gaziantep Bölgesi'ndeki ağaçlandırma uygulamaları bulunmaktadır. Konut ve Hizmetler alanında yapılan çalışmalar: Toplu ısıtma ve soğutma sistemlerinin teşvik edilmesi, alternatif temiz yakıt kullanımı, belirlenen bir yerleşim ve ticaret alanında pilot proje olarak akıllı enerji uygulamaları, belediye binalarının aydınlatma sisteminin enerji verimliliği, sürdürülebilir katı atık yönetimi, atıkların ayrımının kaynakta gerçekleştirilmesi ve ana atık alanı için ayrıştırıcı oluşturulması gibi çalışmaları bulunmaktadır (Gaziantep İklim Değişikliği Eylem Planı, 2022).

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin iklim değişikliği eylem planı incelenmiştir. Belediye bu konu hakkında önce sorunları tespit etmiş daha sonra tespit edilen sorunların nasıl iyileştirileceğine yönelik hedefler ve çalışmalar planlamıştır.

Ayrıca Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin 2016-2019 yıllarını kapsayan temiz hava eylem planı bulunmaktadır. Bu eylem planına göre Gaziantep'te yaşayan bireylerin sağlıklı ve kaliteli bir alanda yaşamlarını sürdürebilmeleri için temiz hava sağlanması ve hava kirliliğini önlemektir (Gaziantep Temiz Hava Eylem Planı, 2022).

Elazığ Belediyesi

Elazığ SEGE kapsamında 4. Kademe bulunmaktadır. Elazığ Harput Kalesinin eteklerine kurulmuş asırlar boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bir kent olarak

karşımıza çıkmaktadır.

Elazığ bölgesinin geçmişi oldukça eski olmasına rağmen kent merkezinin geçmişi yenidir. Bu sebeple Elazığ'ın tarihinin devamı olarak görülen Harput'un tarihi de Elazığ kentinin tarihi olarak ele alınmalıdır. Harput ve çevresi Anadolu en eski yerleşim yerlerinden biridir. Fırat Nehri'nin çizdiği büyük sınır içinde sulak ve verimli bir ovada kalmıştır. Kara ve su hayvanlarının çeşitliliği, doğal kaya barınakları sebebiyle Paleolitik zamandan beri yerleşim yeridir. Hitit tabletleri bu bölgenin yazılı tarihini bize sunmaktadır (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2021).

Elazığ Belediyesi'nin yapmış olduğu çalışmalara bakıldığında, kültürel değerine sahip çıkan, yenilikçi, girişimci, yaşayanların memnun kaldığı ve görenlerin yaşamak istediği bir kent olma amacının ön planda olduğu görülmektedir. E-Belediyecilik sistemi ile katılımcı, şeffaf, hesap verebilirlik gibi ilkelerine sahip olan bir belediyedir. Teknolojiyi kentte kullanarak dijital kente örnek gösterilebilir. Örnek bir şehir olma özelliğini koruyarak bu doğrultuda projeler yapmayı amaçlamışlardır. Akıllı park projesi bulunmaktadır. Projede çocukların daha güvenli bir ortamda oyun oynamaları amaçlanmıştır. Kent merkezi konumundaki alanlarda ücretsiz wifi projesi bulunmaktadır. 153 Beyaz Masa çağrı merkeziyle vatandaşlar istek ve şikayetlerini bildirebilmektedir. Ulaşım planlaması ve yönetimi alanında çalışmaları vardır. Şehir trafiğini daha akıcı hale getirerek akıllı sistemlerin kullanılması hedeflenmiştir. Akıllı ulaşım sistemi Elz-Kart ve akıllı durak uygulamaları ile ilimizde toplu taşımacılığı daha konforlu ve tercih edilebilir bir seviyeye getirmek için gerekli çalışmaları yapmak gibi projeleriyle akıllı kente örnek uygulamaları bulunmaktadır. Yangın, doğal afet olmadan önce önlem almak, olduktan sonra iyileştirme faaliyetlerinin yapılmasını hedeflemişlerdir. Bu amaçla dirençli kente örnek olarak gösterilebilir. Dar gelirli vatandaşlar için paylaşım noktaları kurulmuş ve Hayır Çarşısı yapılmıştır. EBEGEM (Ekonomi Geliştirme Merkezi) bünyesinde 2020 yılında Bilgisayar İşletmenliği, Kasiyer eğitim programı ve Bilgisayarlı Muhasebe eğitimi verilmiştir. Aile Psikolojik danışma merkezi bulunmaktadır. Engelli vatandaşların toplu taşıma kullanabilmesi için gerekli çalışmaları bulunmaktadır. Engelsiz yaşam merkezi ve dijital engelsiz harita bulunmaktadır. Belediye engelsiz hizmet komisyonu bulunmaktadır. Engelli vatandaşların hayatlarını

kolaylaştırıcı çalışmaları yaparak engelli dostu kent özelliği taşımaktadır. 06/10/2020 tarihinde Elazığ Hoş köyünde 14. Orcik ve Bağ Bozum şenlikleri yapılmıştır. Böylece kaybolmaya yüz tutmuş kültürel değerlere sahip çıkarak yeni nesillere aktarmayı amaçlamışlardır. Ekolojik kente örnek olarak yapılan çalışmaları bulunmaktadır. Bunlar: Atık su arıtma tesisinin düzenli olarak hizmet vermesini sağlamaya çalışmışlardır. Yeşil enerji ve wifi direği projesi bulunmaktadır. Geri dönüşüm projesi kapsamında cam, plastik, kağıt ve evsel atık konteynırları hazırlanarak bilinçli bir toplum oluşturulması için hizmete sunulmuştur. Kent köy projeleri bulunmaktadır. Kentte yaşayan bireylerin yaşam kalitesini arttırmak amacıyla dinlenebileceği, gezebileceği park ve çocuk oyun alanları gibi alanların çoğaltılması için çalışmalar gerçekleştirerek, personellerin performansının en iyi seviyede olması için eğitici seminerlerin verilmesini hedeflemiştir. Belediye sürdürülebilir bir geleceğe önem verdiği için bu alanda birçok proje hedeflemiştir. Belediye sınırları içerisinde kişi başına düşen yeşil alan miktarının sağlıklı ve yaşanabilir bir kent olma yolunda yeterliliğini sağlayarak; insanların daha rahat ve sağlıklı ortamlarda dinlenmelerine imkan tanıyacak alanlar oluşturmak müdürlüğümüzün temel amacını oluşturmaktadır. Belediyemiz yapılan çalışmalarında insanı temel alarak, insan için sağlıklı gıda, sağlıklı çevre ve sokak hayvanlarını kontrol altına almayı görev edinmiştir. Bu özelliği ile sağlıklı kente örnek gösterilebilir. Sağlıklı ve yaşanabilir bir çevre oluşturarak gelecek nesillere kirlenmemiş doğal bir ortam bırakabilmek hedefleri arasındadır. Bu örnekler ile sağlıklı, ekolojik ve yaşanabilir kentlere örnek olarak gösterilebilir (Elazığ Belediyesi Faaliyet Raporu, 2021).

Elazığ Belediyesi'nin stratejik planını incelediğimizde: Coğrafi bilgi sistemi ile şehrin tamamına ait bilgilerin dijital ortama taşınması ve akıllı kent uygulamalarının yaygınlaştırılması hedeflenmiştir. Karşılaşılan sorunlar, mücavir alanların tam olarak belli olmaması, insan nüfusunun yoğun olduğu yerlerde meydan eksikliği ve toplanma alanlarının yeterli olmaması gibi sorunlardır. Şehir ulaşımına alternatif güzergah oluşturmak ve şehir trafiğini daha akıcı hale getirmek hedeflenmiştir ama ulaşım sirkülasyonunun yoğun olması, nüfusun fazla olması, maliyetlerin yüksek olması, mevcut durumun yeni sisteme entegre edilmesindeki zorluklar gibi sorunlarla karşılaşmıştır. Yangın, doğal afetler ve kimyasal olaylarla mücadele etkinliğini artırmak hedeflenmiştir. Karşılaşılan sorunlar: Yüksek katlı binalara erişimin yetersiz olması, kimyasal olaylara müdahale edebilecek aracın olmaması,

vatandaşların yangın, deprem vb. afetler için bilinçlendirilmesi, yeni yerleşim yerleri ile şehir merkezinin geniş bir alana yayılması ve personel eksikliği gibi sorunlar bulunmaktadır. Şehir genelinde yapılan düzenlemelerle yaşanabilir yeni bir çevre, sağlıklı ve modern bir kent oluşturma hedeflenmiştir. Karşılaşılan sorunlar: Yerleşim yeri planı kaynaklı zorluklar, imar ve kamulaştırma durumundan kaynaklı problemler, yoğun yapılaşmadan kaynaklı yeşil alan ve park alanlarının yetersiz kalması, yeşil alan için uygulama planlarında yeterli düzeyde yer ayrılmaması gibi sorunlar bulunmaktadır. Etkin, verimli, kaliteli, daha temiz ve yaşanabilir bir kent ortamının sağlanması hedeflenmiştir. Karşılaşılan sorunlar: Teknik altyapı ve personel yetersizliği, vatandaşların bilinçlendirilmesi, maliyetlerin yükselmesi ve nitelikli personel eksikliği gibi sorunlar bulunmaktadır (Elazığ Belediyesi Stratejik Plan, 2021).

Elazığ konumu bakımından ülkemizin doğusunda bulunmaktadır. Zorlu iklim şartları ve afet bölgesinde bulunması sebebiyle sıkıntılar yaşayan bir kenttir. Kent 24 Ocak 2020 tarihinde 6.8 büyüklüğünde bir deprem yaşayarak hasarlar almış bir kent olarak karşımıza çıkmaktadır. Belediye oluşan bu hasarı gidermek için çaba göstermiştir. Oluşan bu doğal afetler o bölgeye, belediyeye külfet yüklemektedir. Kentin mimari alanda, altyapı alanında, çevre alanında, ekonomi alanında gibi birçok alanda yeniden düzenlenmesi ve planlanması gerekir. Bunun yanında kent kendi içerisinde altyapı sorunları, nüfus sorunları, yetersiz ekipman ve teçhizat sorunu, vatandaşların bilinçsizliği ve maliyet sorunları gibi sorunlar yaşamaktadır. Bu sebeplerle kent modellerine yönelik çalışmaları girişim düzeyindedir. Kent kendi içerisinde var olan sorunları çözdükten sonra modellere yönelik çalışmalara yönelebilir daha fazla gayret gösterebilir.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi SEGE kapsamında 5. Kademe de bulunmaktadır. Eski adı Maraş olan kent, tarih boyunca birçok medeniyeti içerisinde bulundurmıştır. Adına sonradan ‘Kahraman’ eklenen Maraş kentinin bu adı almasında tarihi bir olay etkilidir. Bu tarihi olaydan kısaca bahsetmek gerekirse, Maraş halkı kurtuluş savaşında Fransızları çekilmeye zorladı. Halkın göstermiş olduğu bu kutlu direniş karşısında 5 Nisan 1925 tarihinde TBMM tarafından Maraş’a İstiklal Madalyası verildi. 7 Şubat 1973’te de adına Kahraman eklenerek Kahramanmaraş adını almıştır (Kahramanmaraş Büyükşehir

Belediyesi, 2021).

Kahramanmaraş  lkemizin Akdeniz Bölgesinde bulunmaktadır. Kahramanmaraş Akdeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine çok yakın bir konumda bulunduğu için kuzeyinde kara iklimi görülürken güneyinde Akdeniz iklimi görülür. Kentin bir kısmı daha ılıman iken diğer kısmı daha soğuk geçmektedir. Kent “Bozulmuş Akdeniz İklimi”  zelliklerine daha yakın bir iklim özelliği gösterir (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2021).

Kahramanmaraş’ın akıllı kent alanında çok fazla çalışması bulunmamaktadır. Ulusal Akıllı Ulaşım Sistemleri Strateji Belgesi ve Eki Eylem Planı bulunmaktadır. Hizmetleri daha hızlı ve kolay bir hale getirmek için Kahramankart mobil uygulaması bulunmaktadır. Şehir içi toplu taşıma araçlarının koordinasyonu ve denetimi bulunmaktadır. Daha güvenli ve konforlu kent içi ulaşım hizmeti sunmayı amaçlamışlardır. Spor hizmetleri, yüzme havuzları, engelliler yarı olimpiik yüzme havuzu, kadınlar spor salonu, yürüyüş ve bisiklet yolları, kadın okuma ve dinlenme salonu, yaşılar dinlenme salonu, engellilere destek hizmetleri bulunmaktadır. Kurs faaliyetleri ve medikal cihaz yardımı ile yaşılara destek hizmetleri (YADES) bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin kent içerisinde  ocuk dostu güvenli alanları geliştirmek yaygınlaştırması amaçlanmıştır. Kütüphane erişimi kısıtlı olan engelli ve 65 yaşı üstü vatandaşlar için Alo Kitap projesi başlatılmıştır. Birçok engelli ve yaşı hizmetleri bulunmaktadır. Bu özelliği ile engelli ve yaşı dostu kent özelliği taşımaktadır. Kadınlara, engellilere, gençlere, yaşılara ve ailelere yönelik sosyal faaliyetleri bulunduğu için dostu kent  rneği taşımaktadır. Kayseri Belediyesi ekolojik anlamda birçok faaliyete sahiptir. Bu faaliyetler: Kentsel dönüşüm hizmetleri ve projeleri yapmak, kentsel yaşam kalitesini arttıracak altyapı ve üstyapı çalışmalarını planlamak, sıfır atık projesini etkinleştirmek, geri dönüşüm tesislerinin artırılması, katı atık yönetimini aktifleştirmeyi hedeflemişlerdir.  evre kirliliğini  nleme denetimleri bulunmaktadır. Böylece var olan yeşil alanları koruyarak daha fazla aktif yeşil alan oluşturmayı hedeflemişlerdir. Küresel ısınma, iklim değişikliği ve  evre bilincinin artırılmasına yönelik faaliyetleri bulunmaktadır. Değişen şartlarla bilincin artırılmasını, afet ve acil durumlarda halkın can ve mal güvenliğini sağlamayı amaçlamışlardır. İtfaiye, acil yardım ve kurtarma hizmetleri açısından yaptıkları faaliyetler

ile dirençli kent sistemine örnek gösterilebilir. Sağlıklı ve yaşanabilir çevresel koşulları oluşturarak yaşanabilir çevre ve sağlıklı bir kenti amaçlamışlardır (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan, 2021).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik planını incelediğimizde: Tarihi ve kültürel yapısıyla uyumlu planlı bir kent oluşturmak, kentin yaşam kalitesini artıracak mekânsal planlamaları gerçekleştirmek hedeflenmiştir. Karşılaşılan sorunlar, talep edilen görüşlerin gecikmesi, arşiv için yeterli fiziksel ortam ve ekipmanın olmaması ve araç eksikliği bulunmaktadır. Çevreye duyarlı, güvenli ve konforlu kent içi ulaşım hizmeti sunma amaçlanmıştır. Karşılaşılan sorunlar, hızla artan nüfus ve otomobil sahipliği, yoğun araç kullanımından kaynaklanan olumsuz çevresel etkiler, vasıflı ve donanımlı uzman personel ve saha personel sayısındaki eksiklik, hava ve çevre şartları sorunları bulunmaktadır. Sağlıklı ve yaşanılabilir çevresel koşulları oluşturmak hedeflenmiştir. Karşılaşılan sorunlar, ekipman ve personel eksikliği, enfeksiyon riski, iklim değişiklikleri, coğrafi özellikler ve altyapı sorunlarına bağlı olarak vektör üreme alanlarının fazla olması, yapılaşma ve nüfus artışı sebebiyle parkların ve yeşil alanların yetersiz hale gelmesi ve personel sayısının yetersizliği gibi sorunlar bulunmaktadır. Sosyal belediyecilik hizmetlerini yaygınlaştırma hedefi bulunmaktadır. Karşılaşılan sorunlar, engelli bireyler için yaşam alanlarının yetersizliği, yetkin personel azlığı, çocuklar için okul dışındaki zamanları geçirebileceği alan eksikliği gibi sorunlar bulunmaktadır. İtfai olaylar ile afet ve acil durumlarda halkımızın can ve mal güvenliğini sağlamak hedeflenmiştir. Karşılaşılan sorunlar, yüksek katlı binalara erişim sorunu, kimyasal olaylara müdahale edebilecek yeterli sayıda araç bulunmaması, halkın yangın, deprem vb. afetler için bilinçlendirilmesi, personelin eğitim eksikliği gibi sorunlarla karşılaşılmaktadır (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi Stratejik Plan, 2021).

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyet raporu ve stratejik planı incelenmiştir. İncelemeler sonucunda kent kendi içerisinde maliyet sorunları, nüfus fazlalığı, bireysel araç kullanımının artması sonucu oluşan çevre kirliliği, personel yetersizliği, denetim azlığı, halkın umursamaz yaklaşımı gibi sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu sebeplerle kent modellerine yönelik çalışmaları büyük çaplı değil küçük çaplı çalışmalar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kent modellerine yönelik çalışmaların artması için kendi

içerisinde var olan sorunların çözülmesi gerekmektedir.

Şırnak Belediyesi

Şırnak Belediyesi SEGE kapsamında 6. Kademedeki bulunmaktadır. Tarihi sebebiyle doğuştan marka şehir olan Şırnak Belediyesi'ni; disiplinli, modern, yeşil alanların olduğu, sosyal belediyeçilik açısından öncü, kültür ve inanç turizmi açısından önemli merkezlerden biri olan bir dünya kenti yapmayı amaçlamışlardır.

Şırnak kentine yerleşimin M.Ö 700'lere dayandığı bilinmektedir. Şırnak adının nereden geldiğine dair kesin bir bilgi bilinmemektedir. Fakat bazı rivayetler bulunmaktadır. En bilindik rivayetler ise Nuh'un Tufanı ile alakalı olan rivayettir. "Şehr-i Nuh" yani Nuh'un şehri olarak anılan bu kent zamanla "Şernah", "Şirnek" olarak anılmıştır. Günümüzde ise Şırnak adıyla anılmaktadır. Şırnak kenti 16 Mayıs 1990 tarih ve 3647 sayılı kanunla Siirt'ten ayrılmıştır. Türkiye'nin 73. kentidir (T.C. Şırnak Valiliği, 2021).

Şırnak kentinin bir kısmı, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Dicle bölümünde yer alırken diğer kısmı Doğu Anadolu Bölgesi'nin içerisinde kalmaktadır. Bu kentin toplam alanı 7. 152 Km² dir. Şırnak kentinin Batı komşusu Siirt, Kuzeydoğu komşusu ise Hakkâri'dir. Güney kısmında ise Irak ve Suriye bulunmaktadır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021).

Akıllı kente uygun olarak yapılan çalışmalar: Akıllı ulaşım sistemleri (AUS) ile ilgili olarak karayolu ağı üzerinde zaman ve enerji tasarrufunu, güvenli trafik ağını ve karayolu kapasitesinin iyi bir düzeyde kullanılmasını sağlayan bir sistem olan AUS mimarisi yerel yönetimleri de içine alacak şekilde tamamlanarak uygulamaya konulması hedeflenmiştir. Yerel yönetimlere akıllı şehir stratejilerini ve izleyecekleri yol haritalarını hazırlamalarına yönelik ulusal Akıllı Şehir Stratejisi ve Eylem Planı esas alınarak rehberlik sağlanacaktır. Akıllı şehir uygulamaları için yerli teknoloji desteklenecek, ihale süreçlerinde ise yerli üretim oranı dikkate alınarak kriterler belirlenecektir. Girişimciler, sistem geliştiriciler, teknoloji sağlayıcılar gibi sektör içerisinde bulunan tüm paydaşlar akıllı şehir ekosistemi incelenerek oluşturulacak dijital bir platformda buluşturulacaktır. Türkiye Ulusal Coğrafi Bilgi Sistemi kurularak akıllı şehirlere geçişin altyapısı hazırlanacaktır. Bu çalışmalarla akıllı kente yönelik projeleri bulunmaktadır. Toplumsal olarak yapılan birçok çalışma mevcuttur. Yaşlılara

yönelik hizmetler, çocuk ve gençlere yönelik hizmetler, engellilere yönelik hizmetler, kadınlara yönelik hizmetler, kadın ve aile sağlığı hizmetleri gibi hizmetlerle dostlu kentlere örnek olarak gösterebiliriz. Bunun yanında kent içerisinde paydaş analizi yapılmış ve belirli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu analiz içerisinde paydaşların genç işsizliğin ortadan kaldırılması istenmiştir. Bu amaçla AVM açılması; AVM'nin sadece iş kapısı olmayacağı ama iyileştirici olacağı ifade edilmiştir. AVM'nin yanı sıra spor tesisleri; gençlere ve vatandaşlara yönelik olarak il merkezini de içine alacak şekilde wi-fi ağı oluşturması böylece genç dostu dijital kent oluşturulması istenmiştir. Vatandaşların bir arada etkinlik yapabilmesini sağlayacak bahar şenlikleri gibi aktiviteler talep edilmiştir Halkın genel ihtiyaçlarına yönelik çalışmaları bulunmaktadır. Kentsel dönüşüm ve ekolojik kente yönelik çalışmaları ve projeleri bulunmaktadır. Bunlar: Kentsel dönüşüm çalışmaları, coğrafi bilgi sistemi çalışmaları, yeşil alan yönetimi, atık yönetimi gibi hizmetler bulunmaktadır. Şehrimizde temiz ve sağlıklı bir çevre oluşturmak. Kentsel yaşam kalitesini arttırmaya yönelik alt ve üst yapı çalışmalarını planlamak ve gerçekleştirmek. Sıfır atık projesi uygulamalarını yaygınlaştırmak. Kentsel dönüşüm çalışmalarını etkin bir şekilde gerçekleştirmeyi amaçlamışlardır. Bu hizmetler ekolojik kentin alt başlıklarını oluşturmaktadır. Bu çalışmalarıyla ekolojik kente örnek verebiliriz (Şırnak Belediyesi, Faaliyet Raporu, 2021)

Şırnak Belediyesi'nin stratejik planlarını incelediğimizde: Kent içerisinde temiz ve sağlıklı bir çevre oluşturmayı hedeflemişlerdir. Karşılansınlar sorunlar, artan talep artışında ayrılan kaynağın yetersiz olması, eğitim ve bilinçlendirme için donanım desteği, personel sayısındaki eksiklik, mali kaynakların yetersizliği, çalışan personelin eğitim eksikliği gibi sorunlar bulunmaktadır. Sosyal ve kültürel hizmetleri çoğaltarak halkın sosyal refahı ve kültürel farkındalığını artırmayı hedeflemişlerdir. Karşılaşılan sorunlar, kültürel ve sanatsal faaliyetlerin vatandaşlar tarafından yeterince benimsenmemesi, kültür merkezlerinin eksikliği, nitelikli personel yetersizliği, engelli vatandaşların belirlenmesinde veri tabanının yeterli olmaması gibi sorunlar bulunmaktadır. Kentsel yaşam kalitesini arttırmaya yönelik, altyapı ve üst yapı çalışmalarını planlama ve gerçekleştirme amaçları bulunmaktadır. Karşılaşılan sorunlar, personel sayısındaki yetersizlik, mali yetersizlikler, halkın konuya olan bilinç düzeyi düşüklüğü, altyapı sorunları gibi sorunlar bulunmaktadır (Şırnak Belediyesi, Stratejik Plan, 2021)

Şırnak bulunduğu konum itibariyle Doğu Anadolu Bölgesindedir. Şırnak'ın bir kısmı ise Güneydoğu Anadolu Bölgesi içinde kalır. Genel olarak karasal iklim yaşanmaktadır. Karasal iklim bitki örtüsü üzerinde etkili olarak doğal bitki örtüsü bozkırdır. Kent zorlu iklim şartları ve dağlık bölgeler sebebiyle sıkıntılar yaşayan bir kent olarak karşımıza çıkmaktadır. Şırnak Belediyesi personel eksikliği, mali kaynakların yetersizliği, altyapı sorunları, vatandaşların bilinçsiz yaklaşımı gibi pek çok sorun yaşamaktadır. Kent aynı zamanda uzun yıllar boyunca asayiş tehdit edecek terör sorunları yaşamış ve bu problem kenti birçok alanda olumsuz etkilemiştir. Terör sorunları yaşanan kentler gelişmekten ziyade geriye gitmişlerdir. Terör sorunu olan bölgelerde insanlar göç etmek ister bu tarımı, ekonomiyi, eğitimi, sağlığı, güvenliği vb. olumsuz yönde etkiler. Kendi içerisinde var olan bu sorunların çözülmesi gerekmektedir. Bunun yanında kent modellerine yönelik çalışmalar için gayret göstermişlerdir. Kent kendi içerisinde var olan bu sorunları çözdükten sonra modellere yönelik çalışmalara bütüncül bir şekilde yaklaşarak uygulayabilir.

SONUÇ

Kentler yaşayan bir organizmaya benzer doğar, yaşar ve ölür. Dünya üzerinde her şey değişir ve dönüşür. Değişen ve dönüşen kentler bazen iyi bazen kötü yönde değişim yaşar. İnsanoğlunun varlığıyla birlikte meydana gelen kentler dönem dönem değişime uğramıştır. Bu değişimlerden biri olan sanayi devrimiyle birlikte kentlerde hızlı değişim ve dönüşüm yaşanmıştır. Sanayileşme süreciyle birlikte hızlı bir kentleşme sürecine giren kentler, beraberinde üretim ve tüketim faaliyetlerini de etkilemiştir. Tarımda makineleşme ve buhar gücü tüm dünyayı etkilemiştir.

Dünyada yaşanan bu hızlı değişim ve dönüşüme ayak uydurmaya çalışan Türkiye’de hızlı bir sanayileşme sürecine girmiştir. Ülkemizde ise bu değişim 1950’li yıllarda görülmektedir. Tarımda makineleşmeyle birlikte tarım alanlarında çalışan işçiler işsiz kalarak göç etmeye başlamıştır. 21. yüzyılın başında teknolojiye yaşanan gelişmeler zirvedeyken insanlar kırdan kente doğru yoğun bir şekilde göç etmiştir. Aslında kent içerisinde bulunan birçok unsur kentleşmenin nedenlerini oluşturabilir. Kentleşme nedenlerini ekonomik, teknolojik, siyasal, sosyo-psikolojik nedenler başlıkları altında inceleyebiliriz. Ekonomik nedenler başlığı kendi içerisinde itici ve çekici nedenler olarak ikiye ayrılır. İtici nedenler olarak tarımda modern üretim araçlarının kullanılması, tarım alanında kullanılan ilkel yöntemlerin terk edilmesi, tarım alanında çalışacak insan gücüne duyulan ihtiyacın azalması gibi nedenlerle kente göç etmek artık zorunluluk haline gelmiştir. Çekici nedenler ise adından anlaşılacağı gibi kırdan yaşayan insanları kente çekmek için bulunan sebeplerdir. Bunlar kentlerde elde edilen gelirin yüksek oluşu, kent yaşamının canlı oluşu, eğitim, sağlık, güvenlik ve daha iyi konutların olması çekici nedenleri oluşturmaktadır. Kırdan kente gelişi artıran teknolojik sebepler ise ulaşım ve haberleşme ağındaki gelişmelerdir. Çeşitli düzeylerde verilen siyasal kararlar da kırdan kente doğru göçü arttıran sebepler arasında bulunmaktadır. Son olarak sosyo-psikolojik sebeplere baktığımızda kentlerde bulunan birçok toplumsal ve kültürel imkanlar kırdan yaşayan insanlara çekici gelmektedir.

Kentlere doğru artan bu göç beraberinde birçok sorunu da getirmiştir. Kentler giderek kalabalıklaşmış gecekondulu ve plansız kentleşme sorunu ortaya çıkmıştır. Artan nüfus ile kaynakların yanlış kullanımı, çevre kirliliği, hava kirliliği, ulaşım, yetersiz altyapı, çarpık ve

düzensiz yapılaşma, işsizlik, sağlık, güvenlik, eğitim ve sosyal alanlarda kentlerde birçok sorun meydana gelmiştir.

Kentleşmeyle birlikte yoğun göçün meydana getirdiği sorunlara bir çözüm bulmak gerekiyordu. Bu bağlamda sürdürülebilirlik kavramına ihtiyaç duyulmuştur. Sürdürülebilirlik kavramı sürdürmek, yaşatmak ve devam ettirmek anlamlarına gelmektedir. Kentlerdeki yaşamın devamı ve gelecek kuşaklara aktarılması için sürdürülebilirlik kavramına ihtiyaç duyulmuştur. Sürdürülebilir kentler ile sorunlar çözülerek daha sağlıklı ve yaşanabilir kentler elde etmek amaçlanmıştır. Sürdürülebilir kentleşme için kentleşmenin planlı bir şekilde olması, doğal düzenin ve çevrenin korunması, su kaynaklarının doğru kullanımı, sağlıklı, etkin, verimli ve yaşanabilir kent gibi birçok maddenin olması gerekmektedir. Özetleyecek olursak sürdürülebilir kent için kentlerin çevre ile uyumlu olması gerekmektedir. Doğal çevreyi ve dengeyi bozmadan bir kentleşme olması gerekmektedir.

Çevre ile kent sistemlerinin uyumlu bir şekilde işleyebilmesi için 21. yüzyılda sürdürülebilir kent modelleri ortaya çıkmıştır. Çalışmamız kapsamında detaylı bir şekilde yer verdiğimiz kent modelleri; Akıllı kent, ekolojik kent, kompakt kent, yavaş kent, rekabetçi/girişimci kent, dirençli kent gibi birçok kent modeli anlatılmıştır.

Tez çalışmasında kent ve kentleşme sorunları geçmişten günümüze kadar gelen süreçler incelenerek ele alınmıştır. Çalışmamızda bahsettiğimiz kent modelleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu kapsamda kent modellerini özetleyecek olursak; Akıllı kent, bu model ile hedeflenen teknolojiyi kent içerisinde kullanarak kent yaşamını kolaylaştırmak, hızlandırmak ve gelecek nesillerin de iyi bir şekilde yaşayabilmesi için oluşturulan akıllıca bir kent sistemidir. Ekolojik kent modeli var olan ekolojik dengeyi bozmazdan kenti bu sistem içerisinde sürdürülebilir hale getirmeyi hedefleyen bir kent sistemidir. Kompakt kent, sanayi devrimiyle birlikte gelişen kentler doğal yaşam alanlarını bozarak yerleşim alanlarına çevirerek yayılmacı bir yapıya sahip olmuştur. Bu kentsel yayılma ile yanlış kaynak kullanımı, ulaşım, hava kirliliği, altyapı gibi birçok alan olumsuz etkilenmiştir. Bu olumsuz etkilerin önlenmesi için mekânsal yayılmanın tam tersi olarak kompakt kent modeli ortaya atılmıştır. Eko-kompakt kent, bu kent modelinde amaç iki kent modelini birleştirerek daha iyi bir kent oluşturmak ve daha kaliteli bir yaşam sunma amacı bulunmaktadır. Yavaş

kent, küreselleşmeyle birlikte birçok gelişme olumlu yönde ilerlemektedir. Dünya artık küresel bir köy haline gelmiş ve insanlar teknoloji aracılığıyla istedikleri şeylere daha kolay ulaşabilmektedir ama bunun yanında küreselleşmeyle birlikte sıradanlaşma ve tek tipleşme ortaya çıkmıştır. Yavaş kent sıradanlaşan ve tek tipleşen yaşam tarzına engel olmak amacıyla oluşturulan bir kent modelidir. Rekabetçi/girişimci kent, kendine yetebilen kent kavramı eskimiş artık rekabet edebilen kentler kavramı zorunluluk haline gelmiştir. Çünkü kentin rekabet edebilir olması durumunda bölgelere/kentlere ekonomik düzeyde katkı sağlayacaktır. Kentsek dirençlilik/dirençli kent, kentlerin hızlı büyümesiyle birlikte kentler plansız, ulaşımın yetersiz olduğu, altyapı hizmetlerinin olmadığı, kalabalık, afet ve risklere karşı kırılgan yerler haline gelmiştir. Kentlerin oluşacak afet ve risklere ve bu duruma uyum sağlama ve yanıt verebilme kapasitesi kentsel dirençliliklerini belirlemektedir. Bu kent modeli ile hedeflenen kentlerin oluşabilecek sorunlara karşı önlem alması ve oluşan bu sorunlara karşı müdahale edebilmesidir.

Çalışmamızın 2. Bölümünde kent modelleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Bu kent modelleri ile kentlere olan yoğun göç ile artan nüfusun oluşturduğu sorunların üstesinden gelebilmek, sağlıklı, refah seviyesi yüksek, güvenli, doğal düzenin bozulmadığı, sürdürülebilir, çevreye saygılı, yaşam kalitesi yüksek, verimli ve yaşanabilir kentlerin oluşturulması hedeflenmiştir.

Çalışmamızın 3. Bölümünde literatürde yer alan diğer kent modellerini inceledik. Bu kent modelleri: Bahçe kent, ııınsal kent, çağdaş kent, yaşanabilir kent, aile dostu kent, çocuk dostu kent, yaşlı dostu kent, göçmen/mülteci dostu kent, kadın dostu kent, engelli dostu kent, sünger kent, düşük karbon kent, yeşil kent, entegre kent, liberter kent, verimli kent, yayılan kent, küresel kent, sağlıklı kent modelleridir.

Çalışmamızın 4. Bölümünde sürdürülebilir kent modelleri ülkemizde yerel yönetimler bağlamında ne düzeyde ve nasıl uygulamalara yer verilmiştir bunlara cevap verebilmek amacıyla oluşturulmuştur. Bu bağlamda SEGE raporundan 12 istatistiki bölge arasından 1 adet gelişmiş 1 adet az gelişmiş kentler seçilmek üzere toplamda 23 kent seçilmiştir. Seçilen kentlerin tarafsız olabilmesi ve sonucu etkilememesi için önceden incelemeksizin bulundukları kademelere göre belirlenmiştir. Seçilen 23 kent içerisinde 3

kentin faaliyet raporuna ulaşılammamış ve 20 kent değ rlendirme kapsamına alınmıştır. 20 kentin faaliyet raporları, strateji belgeleri ve modellere yönelik var olan eylem planları incelenmiştir. Seçilen kentler: İstanbul, Tekirdağ, Balıkesir, İzmir, Afyonkarahisar, Bursa, Düzce, Ankara, Karaman, Antalya, Kahramanmaraş, Kayseri, Yozgat, Karabük, Tokat, Trabzon, Gümüşhane, Erzincan, Ağrı, Elazığ, Muş, Gaziantep, şırnak Belediyeleri incelenmek üzere seçilmiştir. Bu kentleri yeni kent modellerine yönelik çalışmaları incelenmiş ve aktarılmıştır. Daha sonra seçilen 20 kentin çok geniş kapsamlı olacağı ve süreci aksatacağı için toplam 6 kademedan oluşan her bir kademedan 1 kent seçilerek araştırmanın sonucuna varmaya çalışılmıştır. 6 kademedan her bir kademeyi temsil eden 6 kentin kendi kademesi içerisinde bulunan diğer kentlere oranla daha fazla kent modellerine yönelik çalışmaları bulunduğu ve daha fazla veri elde edebileceğimiz kentler seçilmiştir. Bu kapsamda seçilen 6 kent: Bursa, Kayseri, Gaziantep, Elazığ, Kahramanmaraş ve şırnak Belediyeleridir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyet raporu ve stratejik planı incelenmiştir. Yeni kent modellerine yönelik çalışmaları incelendiğinde kent bu modellere yönelik çalışmalara gayret göstermiştir. Kent akıllı, sağlıklı, huzurlu, güvenli, çevreye duyarlı, rekabet edebilir, nüfus artışının kontrol altına alındığı altyapı sorunlarının giderildiği bir kent planlayarak bu yönde çalışmalar yapmıştır. Yapılan alışmalar incelendiğinde kent modellerine yönelik çalışmaların iyi düzeyde olduğu ve belediyenin bu alanda çaba gösterdiği görülmüştür. Yapılan alışmalar parçacıl düzeyde kalarak tam anlamıyla kent modellerine uyumlu düzeyde değildir. Yapılan alışmalar bütüncül bir şekilde ele alınmalıdır. Bunu başarabilmesi için de kentin ilk olarak kendi içerisinde yaşadığı sorunları çözmesi gerekmektedir.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi kentin doğal yapısının bozulmadığı, çevreci, sağlıklı, huzurlu, güvenli, akıllı, afet ve sorunlara çözüm bulmak amacıyla çalışmalar yapmıştır. Hedeflenen alışmaları gerçekleştirirken karşılaşılan riskler, tespitler, ihtiyaçlar, tablolaaştırılarak aktarılmıştır. Kent kendi içerisinde maddi sıkıntılar, personel sorunları, bürokratik sorunlar, nüfus sorunları, altyapı ve vatandaşların katılım sağlamaması gibi birçok sorunla  ğraşmaktadır. Bu sebeple kent modellerine yönelik çalışmaları tam anlamıyla uygulanamamıştır. Kendi içerisinde var olan sorunları çözdükten sonra yeni kent modellerine

yönelik çalışmalar için çaba gösterilebilir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi rekabet edebilen, marka kent olmayı hedefleyen, ekolojik sistemin bozulmadığı, sağlıklı, güvenli, akıllı ve ekolojik kent ile uyumlu çalışmalar yapmayı hedefleyen bir kenttir. Yapılan araştırmalar sonucunda kent kendi içerisinde bütçe yetersizliği, denetim ekiplerinin ve teçhizat eksikliği, halkın yeterince bilgi sahibi olmaması, iç ve dış göç sorunu, asayiş bozacak sınır dışı tehditlerin varlığı ve geçmişte yaşanan düzensiz kentleşmenin olumsuz etkileri ve neden olduğu çevre ve altyapı sorunları gibi sorunlar yaşamaktadır. Bu sorunların kentin refahı ve gelişimi için çözülmesi gerekmektedir. Bu sorunların yanında kent modellerine yönelik çalışmaları ise iyi düzeydedir. Kent bu modellere uyum sağlamak için çaba göstermektedir. Yapılan çalışmalar parçacıl düzeyde kalmıştır bütüncül bir şekilde uygulanamamıştır.

Elazığ Belediyesi kültürel değerlerine sahip çıkan, girişimci, teknolojiyi kent içerisinde kullanmayı hedefleyen, sağlıklı, çevreci bir kent için çalışmalar yapan bir kent olarak karşımıza çıkmaktadır. İncelenen belgeler sonucunda kent kendi içerisinde yetersiz ekipman ve teçhizat eksikliği, sıkışık yapılanma sonucu oluşan sorunlar, altyapı sorunları, nüfus yoğunluğu, yoğun yapılaşma sonucu yeşil alan eksikliği, bütçe sorunları ve doğal afetler gibi sorunlar yaşamaktadır. Bu sebeplerle kent modellerine yönelik çalışmaları girişim düzeyinde kalmıştır. Kent modellere yönelik çaba ve gayret göstermiştir ama ilk olarak kendi içerisinde var olan sorunları çözmelidir. Bu sorunları çözdükten sonra modellere yönelik çalışmalar için daha fazla gayret gösterebilir.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi kentin tarihi dokusu ve kültürel kimliğine uygun, çevre ve insan odaklı, sürdürülebilir, yaşam kalitesi ve rekabet gücü yüksek bir kent hedefleyerek bu amaçla çalışmalar yapmıştır. Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyet raporu ve stratejik planı incelenmiştir yapılan incelemeler sonucunda kent içerisinde maliyet sorunları, artan nüfus ve bu nüfusun oluşturduğu sorunlar, personel yetersizliği, denetim azlığı ve halkın bilinçsizliği gibi sorunlar yaşamaktadır. Bu sebeplerle kent modellerine yönelik çalışmaları oldukça az düzeydedir. Kent modellerine yönelik çalışmaların artması için kendi içerisinde var olan sorunların çözülmesi ve modellere yönelik gayret göstermeleri gerekmektedir.

Şırnak Belediyesi kentin kültürünü daimi olarak yaşatan, ulusal ve uluslararası her alanda kenti tanıtmayı hedefleyen, vatandaş odaklı ve çevreye saygılı bir kent olmayı hedefleyerek bu alanda çalışmalar yapmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda kent içerisinde kaynak yetersizliği, altyapı sorunları, personel eksikliği, mali kaynakların yetersizliği ve vatandaşların ilgisizliği gibi birçok sorun yaşamaktadır. Kent modellerine yönelik çalışmalarını incelediğimizde bu modellere yönelik gayret gösteren bir belediye olarak karşımıza çıkmaktadır. Kent kendi içerisinde var olan sorunları çözdükten sonra modellere yönelik çalışmalara daha fazla önem gösterebilir.

Sonuç olarak incelediğimiz kentler hedefler belirlemiş ve bu hedefleri uygulamaya çalışırken karşılaştıkları sorunları, riskleri, ihtiyaçları ve tespitlerini tablolaştırarak ifade etmeye çalışmışlardır. Kentler hedeflerini gerçekleştirebilmek için var olan sorunları çözmelidir. Var olan bu sorunların kent hayatının devamlılığını sağlayabilmesi için acil çözüm bekleyen sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Çözülen sorunlardan sonra kentlerin bu modellere yönelik çalışmalara gayret göstereceği tespit edilmiştir. Ülkemiz kendi içerisine doğu-batı yönlü gelişim sorunları yaşamaktadır. Hipotezimiz olan gelişmiş kentlerin belediyeleri kent modellerini uygulamaya yatkın iken, gelişmemiş kentlerin kent modellerini uygulayabilmekten uzak olduklarını, çünkü gelişmemiş kentlerin acil çözüm bekleyen sosyo-ekonomik sorunları olduğu varsayımımız üzerinden araştırmamızı test ettik. Araştırmalar sonucunda hipotezimizin doğrulandığı sonucu gözlemlenmiştir. Seçilen kentlerin bazılarının bu modellere daha yatkın olduğu bazılarının ise bu modelleri uygulamak için kendi içerisinde var olan sorunları çözmesi gerektiği tespit edilmiştir. Bu sorunların çözülmesi için öneriler: Kentler yöneticileri tarafından iyi gözlemlenmeli ve atılan her adım düşünülerek yapılmalıdır. Yönetim ve halk birlikte hareket ederek kararları ortak bir şekilde uygulamalıdır. Çünkü bir kenti en iyi tanıyan o kentte yaşayan halktır. Yönetimin göremediği sorunları görebilir ve daha farklı fikirler üretebilir. Kent yöneticileri de aynı zamanda üst kurumlardan yatırımcılardan gerekli desteği görmelidir. Var olan bütçe sorunları giderilmelidir. Nüfusun kontrol altına alınarak doğru bir şekilde kentsel planlama düşünülmelidir.

Sonuç olarak yerel yönetimler kentlerdeki sorunları çözümlmek ve kaliteli hizmet

retmek için kent modellerine yönelmişlerdir ama uygulamalar parçacıl uygulamalar şeklinde kalmış bir durumdadır. Örneğin bütüncül bir ekolojik kent veya bütüncül bir akıllı kent modeli gördüğümüzü iddia edemeyiz.

KAYNAKÇA

- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı. (2021, Nisan 20). Sünger Kent, <https://www.afad.gov.tr/afet-turleri>
- Afyonkarahisar Belediyesi. (2021, Temmuz 2). Stratejik Plan 2020-2024, <https://www.afyon.bel.tr/dokumankategori/0/7/stratejik-plan-.aspx>
- Afyonkarahisar Belediyesi. (2021, Temmuz 7). Faaliyet Raporu 2020, https://www.afyon.bel.tr/upload/tr/dosya/dokumanyonetimi/614/2020-Faaliyet-Raporu_22042021095213-2.pdf
- Ak, D. (2017). Yavaş Kent (Cittaslow) Hareketi ve Türkiye Örnekleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52), 884-903.
- Akalın, M. (2015). Sosyal Sürdürülebilirliğin Kentsel Dönüşüm Projeleri içerisindeki yeri: Adana Belediye Evleri Mahallesi Örneği, *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 55-80.
- Akçakaya, O. (2019). *Ekolojik Kent*. Kent Tartışmaları ve Yeni Yaklaşımlar, Orion Kitabevi.
- Akdamar, E. (2017). Akıllı Kent İdealine Ulaşmada Büyük Verinin Rolü. *Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, 10(2), 200-215.
- Akıllı Şehirler Beyaz Bülteni. (2021, Ocak 29). <https://www.akillisehirler.gov.tr/2019/01/10/akilli-sehirler-beyaz-bulteni-yayinlandi/>
- Akıllı Şehirler. (2021, Şubat 5). 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı, <https://akillisehirler.gov.tr>
- Akıllı, H., (2020). Kent Su Sorunlarının Çözümünde Sünger Şehir Uygulaması, *Yerel Yönetimlerde Yenilikçi Yaklaşımlar*. Orion Kitabevi.
- Akkol M. L. (2019). *Kentleşme ve Çevre Sorunları, Sağlık-Toplum-Bilim IV*. Paradigma Akademi.
- Aksu, H. (2018). *Dijitopya: Dijital Dönüşüm Yolculuk Rehberi*. 2.Baskı, Pusula Yayınları.
- Aktel, M. (2001). Küreselleşme Süreci ve Etki Alanları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi*, 6(2), 193-202.
- Aktepe, E. (2021, Nisan 6). <http://kentcevre.com/>
- Albayrak, A., & Erkut, G. (2010). Türkiye’de Bölgesel Rekabet Gücü Analizi. *Megaron Dergisi*, 5(3), 137-148.
- Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2021, Temmuz 18). Faaliyet Raporu 2020, <https://www.ankara.bel.tr/dokumanlar/saydamlik-ve-hesapverilebilirlik/stratejik-yonetim-araclari/faaliyet-raporlari>
- Ankara Büyükşehir Belediyesi. (2021, Temmuz 18). Stratejik Plan 2020-2024, <https://www.ankara.bel.tr/dokumanlar/saydamlik-ve-hesapverilebilirlik/stratejik-yonetim-araclari/stratejik-planlar>
- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2021, Temmuz 21). Faaliyet Raporu 2020, <https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/2020-YILI-FAALİYET-RAPORU-WEB.pdf>

- Antalya Büyükşehir Belediyesi. (2021, Temmuz 28). Stratejik Plan 2020-2024, http://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/Raporlar%2FStratejikPlan%2F2020-2024_Stratejik_Plan.pdf
- Ar, M. (2016). Yaşanabilir Bir Dünya İçin. *Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Kentli Dergisi*, 3-82.
- Arbury, J. From Urban Sprawl to Compact City- An Analysis of Urban Growth Management in Auckland (unpublished master's thesis). University of Auckland, New Zealand.
- Arkun, A. K. (2020). Türkiye'de Sürdürülebilir Kentsel Tasarım Modeli ve Değerlendirme Sistemi Geliştirmek. *Şehir ve Medeniyet Dergisi*, 6(11), 109-134.
- Asımgil, B. (2017). Eko Köylerin Tanımlama Yaklaşımlarına Göre Karakteristik Özelliklerini Saptanması. *Trakya Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Dergisi*, 18(2), 95-111.
- Aslan Gülgün, B., & Yazıcı, K. (2016), Yeşil Altyapı Sistemlerinde Mevcut Uygulamalar. *Ziraat Mühendisliği Dergisi*, 0(363), 31-37.
- Aslan, D. (2015). Yaşlı Dostu Kentler. Yaşlı Dostu Kentler Sempozyumu Bildiri Kitabı içinde (ss. 25-28). <http://www.yasliliksurasi.gov.tr/assets/catalogs/yasli-dostu-kentler-sempozyumu-bildiri-kitab.pdf>
- Aydemir Kırık, P., (2019). *Kent Kentleşme Yeni Kentleşme Trendleri ve Dünya Şehir-Sistem'in Ortaya Çıkışı*. Gece Kitaplığı.
- Baldemir E., Kaya, F., & Kaşmer T. (2014). Yavaş Şehirlerin Analitik Ağ Süreci (ANP) ile Seçilmesi Muğla İli Örneği.
- Balıkesir Belediyesi. (2021, Haziran 22). Faaliyet Raporu 2020, <https://www.balikesir.bel.tr/faaliyet-rapor>
- Balıkesir Belediyesi. (2021, Haziran 22). Stratejik Plan 2020-2024, <https://www.balikesir.bel.tr/stratejik-plan-tr>
- Bank, E., (2017). Türkiye Entegre Kent Yönetimi Bilgi Sistemi İçin Kavramsal Model Önerisi. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 16. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı.
- Barton, H., Marcus, G., & Richard, G. (2003). Shaping Neighborhoods: A Guide for Health, Sustainability and Vitality, Taylor and Francis, Spon Press, New York, 136-144.
- Basiri, M., Azim, A. Z., & Farrokhi M. (2017). Smart City Solution for Sustainable Urban Development. *European Journal Of Sustainable Development*, 6(1), 71-84.
- Baş, H. (2018). Sürdürülebilir Kent Formu: Yayılmaya Karşı Kompaktlaşma, A. S. Kubat, E. Kürkçüoğlu, E. Küçük, İ. Kurtuluş, K. Eskidemir, M. Akay (Ed.), Değişen Kent, Mekân ve Biçim Türkiye Kentsel Morfoloji Araştırma Ağı II. Kentsel Morfoloji Sempozyumu içinde (ss. 105-115). Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları.
- Başar, Ö. (2019). Kentleri Yaşanabilir Kente Katkısı Bağlamında Eko Kentler: Bursa/Nilüfer Belediyesi Eko-Kent Projesi Örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başaran, İ. (2007). Sağlıklı Kentler Kavramının Gelişiminde Sağlıklı Kentler Projesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(3), 207-229.

- Başaran, İ., (2008). *Kent ve Yerel Yönetim*. Okutan Yayınevi.
- Beceran, E. (2004). Bölgesel Rekabet Gücü. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(2), 279-302.
- Begg, L. (1999). Cities and Competitiveness. *Urban Studies*, 36(5-6), 795-809.
- Belli, A. (2019). Türkiye’de Sağlıklı Kentler ve Büyükşehir Belediyeleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Analiz. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 1930-1962.
- Belsis. (2021, Nisan 27). Akıllı Şehir, <https://www.belsis.com.tr/Sayfa/Index/Cozumler/akilli-kent-cozumleri>
- Berkes, F., & Kışlalıoğlu, M. (2014). Çevre ve Ekoloji. Remzi Kitabevi.
- Beyhan, Ş. G., Peker, Z., Polat, E., & Şenol, P. (2013). Kentsel/Mekansal Yaşanabilirlik Üzerine Kavramsal Bir Çözümleme Yaşanabilir Kentler. 25. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi. TBMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi.
- Bıçkılı, D. (2005). Kentsel Yoksulluğun yapısal faktörlerle analizi: Ekonomik ve Politik Yapının Yeniden örgütlenmesi, Karşılaştırmalı Bir Analiz. “İş Güç” Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi, 7(1), 104-138.
- BirGün Gazetesi. (2021, Nisan 28). Liberter Kent, <https://www.birgun.net>
- Birol, G. (2009). Çocuk Dostu Kent Neresidir? *Megaron Balıkesir, Mimarlar Odası Balıkesir Şubesi Dergisi*, 10(13).
- Bookchin, M. (1999). *Kentsiz Kentleşme: Yurttaşlığı, Yükselişi ve Çöküşü*. Ayrıntı Yayınevi.
- Bozdoğan, R., & Yılmaz, K. O. (2018). Türkiye’de Belediyelerin Mevcut Kentsel Dönüşüm Uygulamalarına Yönelik Tutumları İstanbul İlçe Belediyesi Üzerine Bir Araştırma. *İdealKent*. 9(24), 430-455.
- Bozkurt Çetinkaya, Ö., Alparslan, M.A., Kalkan, A., & Koyuncu, O. (2012). Türkiye’de Girişimciliğin Gelişimi: Girişimciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 229-247.
- Bozkurt Ö., & Erdurur, K. (2013). Girişimci Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Eğilimindeki Etkisi: Potansiyel Girişimciler Üzerine Bir Araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 57-78.
- Bozlağan, R. (2005). Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı. *Sosyal Siyaset Konferanslar Dergisi*, 0(50), 1011-1028.
- Breheny, M. (1997). Urban Compaction” Feasible and Acceptable. *Cities*, 14(4), 209-217.
- Bursa Büyükşehir Belediyesi. (2021, Ağustos 12). Faaliyet Raporu 2020, <https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/yayinlar/210504021820 BBB 2020 Yili Faaliyet Raporu.pdf>
- Bursa Büyükşehir Belediyesi. (2021, Aralık 22). <https://www.bursa.bel.tr/haber/bursa-yasam-kalitesi-en-yukse-21-sehir-24372>
- Bursa Büyükşehir Belediyesi. (2021, Şubat 18). Stratejik Plan 2020-2024, <https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/yayinlar/191011104504 0.0.0.BBB-2020-2024-Stratejik-Plani.pdf>

- Bursa Sürdürülebilir Enerji ve İklim Değişikliği Uyum Planı. (2022, Aralık 10). https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/birimek/190306101119_Bursa-Surdurulebilir-Enerji-ve-iklim-Degisikligi-Uyum-Plani-BUSECAP-2017.pdf
- Ceran, Y. (2010). Kalkınma Ajanslarında İç Denetim. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(2), 19-34.
- Cittaslow Türkiye. (2021, Mart 3). Yavaş Kent, <https://cittaslowturkiye.org>
- Cohen, B. (2014). The Smart Cities In The World 2015: Methodology. <https://www.fastcompany.com/3038818/thesmartest-cities-in-the-world-2015-methodology>
- Çakır, M. (2019). Yeni İletişim Teknolojilerinin Gelişimi Bağlamında Kent. *Etkileşim Dergisi*, 3, 12-27.
- Çalışkan, O. (2004). Sürdürülebilir Kent Formu: Derişik Kent. *Planlama-Planning*, 2004, 33-54.
- Çelebi Zengin, E. (2018). Kent ve Kentleşme Sarmalında Türkiye. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 20(1), 84-103.
- Çelik, S. (2018). Siber Uzay ve Siber Güvenliğe Multidisipliner Bir Yaklaşım. *Academic Review of Humanities and Social Sciences*, 1(2), 110-119.
- Çetinkaya, Ç. (2013). Eko- Kentler: Kent ve Doğa İlişkisinde Yeni Bir Sistem Tasarımı. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 6(1), 12-16.
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2021, Ocak 29). Sağlıklı Kent, <http://yalova.csb.gov.tr>
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2021, Ocak 29). <http://yalova.csb.gov.tr/saglikli-kent-nedir-kriterleri-nelerdir-haber169094>
- Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2022, Aralık 5). <https://kayseri.csb.gov.tr/kayseri-hakkinda-i-768>
- Çınar, T. (1998). Dünya Kenti ve Toplumsal Kutuplaşma, İstanbul Dünya Kenti Olmalı mı? A.Ü İletişim Fakültesi Yıllığı, 73-98.
- Çoban, M. N. (2019). Tokat İlinin Kentsel Rekabet Edebilirliğinin TR83 Bölgesi Kapsamında Değerlendirilmesi. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 26(3), 919-936.
- Çubuk, M. (2000). 21. Yüzyılda Beşerileşmiş ve Sürdürülebilir Şehircilik İçin Düşünceler. Kentsel Çevre ve Sürdürülebilirlik Paneli, Doğu Akdeniz Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Kentsel Araştırma ve Geliştirme Merkezi.
- Dal, M., & Özdemir, Y. (2020). Dijital Çağda Neden Bir Kent Sürdürülebilir Akıllı Şehir Olmalıdır. *Uluslararası Doğu Anadolu Fen Mühendislik ve Tasarım Dergisi*, 2(2), 205-215
- Dantzig, G.B., Saaty T.L. (1973). Compact City: A Plan for a Livable Urban Environment, W.H. Freeman & Co., San Francisco, CA.
- Demiroğlu, D., Karadağ, A. A., & Cengiz, A.E. (2019). Türkiye’de Yeşil Alt Yapı Sisteminin Uygulanabilirliği Üzerine Bir Değerlendirme. *PEYZAJ- Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi*, 1(2), 12-21.

- Doğan Sertkaya, Ö., & Gökburun, İ. (2019). İBBS Uygulamasında Nüfus Verilerinin Coğrafi Açıdan Yorumlanmasını Kolaylaştıracak Bir Yol Haritası. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 24(41), 39-60.
- Düzce Belediyesi. (2021, Ağustos 18). Faaliyet Raporu 2020, https://duzce.bel.tr/zl_site/dosya/icerik/8873/3685-2020-faaliyet-raporucompressed-2.pdf
- Düzce Belediyesi. (2021, Ağustos 18). Stratejik Plan 2020-2024, https://duzce.bel.tr/zl_site/dosya/icerik/32/63-8928a.pdf
- Eco Compact City Network. (2021, Ocak 5). Eko-kompakt Kent, <http://ecocompactcity.org>
- Ecocity Builders. (2021, Şubat 17). Ekokent Nedir?, <https://ecocitybuilders.org/what-is-an-ecocity/>
- EcoMark. (2021, Şubat 14). Ekoloji, <https://www.ekoloji.com/ekoloji/ekoloji/>
- Elazığ Belediyesi. (2021, Ağustos 7). Faaliyet Raporu 2020 <https://www.elazig.bel.tr/yayinlar/faaliyet-raporlari/>
- Elazığ Belediyesi. (2021, Ağustos 7). Stratejik Plan 2020-2024, <https://www.elazig.bel.tr/yayinlar/stratejik-planlar/>
- Elmacı, D., & Ergin, S. (2015). Beden, Ruh ve Zihin İçin Gıda Projesinde Aktif Yaşlanma ve Kuşaklararası Dayanışma Örnekleri. Yaşlı Dostu Kentler Sempozyumu Bildiri Kitabı içinde (ss. 95-105). <http://www.yasliliksurasi.gov.tr/assets/catalogs/yasli-dostu-kentler-sempozyumu-bildiri-kitab.pdf>
- Elvan, L. (2017). Akıllı Şehirler: Lüks Değil İhtiyaç. *İTÜ Vakıf Dergisi*, 77, 6-9.
- Erbay, R., & Özden, M. (2018). Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerini Gerçekleştirmeye Nasıl Yardımcı Olabilirler? *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 7(4), 255-268
- Ercoşkun Yalçın, Ö., & Karaaslan, Ş. (2009). Geleceğin Ekolojik ve Teknolojik Kentleri. *Megaron, YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, 3(3), 283-296
- Erdoğan, G. (2019). Akıllı Kent Göstergeleri ve Stratejileri. *Yönetim Bilişim Sistemleri Dergisi*, 4(2), 1-23.
- Erdönmez, C. (2005). Köykent: Olumlu ve Olumsuz Yönleriyle Bir Kırsal Kalkınma Projesinin Çözümlemesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 2, 35-51
- Ergüven, T. M. (2011). Cittaslow- Yaşamaya Değer Şehirlerin Uluslararası Birliği: Vize Örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 201-210.
- Erkul, H. (2012). *Çevre Koruma*. Detay Yayıncılık. 1. Baskı
- Eroğlu, O., & Yalçın, A. (2014). Yeni Bir Rekabet Formu Olan Kent Rekabetçiliğine Yönelik Literatür Taraması. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(1), 19-42.
- Erol Demiray, E. (2012). Küresel Rekabet Sürecinde Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Rolü. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 87-95.
- Ersoy, M., Ergen, B. Y., & Dede, O. M. (2011). Yaşlı Dostu Kent Amasya. T.C. Amasya Üniversitesi.

- Ertan Akkoyunlu, K. (2004). 20.Yüzyıl Kent Ütopyaları. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 13(3).
- Erten, Ş., & Aktel, M. (2020). Engellilerin Erişebilirlik Hakkı: Engelsiz Kent Yaklaşımı Çerçevesinde Bir Değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 11(28), 898-912.
- Erzincan Belediyesi. (2021, Ağustos 7). Faaliyet Raporu 2020, <https://www.erzincan.bel.tr/faaliyet-raporlari>
- Erzincan Belediyesi. (2021, Ağustos 7). Stratejik Plan 2020-2024, <http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/2220/Erzincan+Belediyesi+2020-2024>
- Eser, S. (2016). *Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği Kentli Dergisi*
- Gatzweiler, P. H., & Milbert, A. (2009). Schrumpfende Städte Wachsen und Wachsende Städte Schrumpfen.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Tarihi. (2022, Aralık 5). <https://www.gaziantep.bel.tr/tr/gaziantepi-kesfet/gaziantep-hakkinda>
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2021, Ağustos 21). Faaliyet Raporu 2020, <https://www.gaziantep.bel.tr/tr/plan-ve-rapor>
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. (2021, Ağustos 23). Stratejik Plan 2020-2024, <https://www.gaziantep.bel.tr/uploads/2020/07/2020-2024-stratejik-plan.pdf>
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. Coğrafyası (2021, Ağustos 12). <https://www.gaziantep.bel.tr/tr/gaziantepi-kesfet/gaziantep-cografyasi>
- Gaziantep İklim Değişikliği Eylem Planı. (2022, Aralık 9). <https://www.gaziantep.bel.tr/uploads/2020/07/gaziantep-ccap-tr-final-20111102.pdf>
- Gaziantep Temiz Hava Eylem Planı. (2022, Aralık 10). <https://webdosya.csb.gov.tr/db/gaziantep/webmenu/webmenu36792.pdf>
- Gaziantep Temiz Hava Eylem Planı. (2022, Aralık 9). <https://webdosya.csb.gov.tr/db/gaziantep/webmenu/webmenu36792.pdf>
- Gazibey, Y., Keser, A., & Gökmen, Y. (2014). Türkiye’de İllerin Sürdürülebilirlik Boyutları Açısından Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 69(3), 511-544.
- Gerçek, D., & Güven, T. İ. (2016). Kentsel Dirençliliğin Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Analizi Deprem ve İzmit Kenti. *Harita Teknolojileri Elektronik Dergisi*, 8(1), 51-64.
- Giffinger, R., Fertner, C., Kramar, H., Kalasek, R., Pichler- Milanovic, Natasa, & Meijers, E. (2007). Smart Cities Ranking of European Medium- Sized Cities. (http://www.smart-cities.eu/download/smart_cities_final_report.pdf)
- Gilman, R., & Gülman, R. (1991). Ecovillages and Sustainable Communities Report for Gaia Trust. Gaia Trust Raporu.
- Gordon, R. I. (1999). Internationalisation and Urban Competition. *Urban Studies*, 36(5-6), 1001-1016.
- Gökmen Sivri, H. (2013). Çocuk Dostu Kent Üzerine Stratejiler. TMMOB 2. İzmir Kent Sempozyumu, 2.
- Green It. (2021, Şubat 22). Ekolojik Kent, <http://ciseunluer.blogspot.com/>

- Günel, H., & Velibeyoğlu, K. (2020). Düşük Karbon Mahalle: Yürüme ve Bisiklet Öncelikli Kentsel Tasarım. *Meltem İzmir Akdeniz Akademisi Dergisi*, 8, 6-30.
- Günel, Z. (2016). Dünyada Aile Dostu Kent Örnekleri. Murat Şentürk (Ed.), Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Gürboğa, C., & Karakuş, B. (2015). Türkiye’de Yaşlılara Yönelik Kurumsal Bakış İhtiyacı: Tespit ve Öneriler. Yaşlı Dostu Kentler Sempozyumu Bildiri Kitabı içinde (ss. 100-118), <http://www.yasliliksurasi.gov.tr/assets/catalogs/yasli-dostu-kentler-sempozyumu-bildiri-kitab.pdf>
- Güven, A., & Dülger, B. (2017). Siyasal Şiddet Nedeniyle Kente Göç Eden Ailelerde Sosyal Yapısı ve Kentsel Bütünleşme Sorunsalı. *Enderun Dergisi*, 1(2), 17-26.
- Güven, E. (2011). Yavaş Güzeldir: Yavaş Yemekten Yavaş Medyaya Hızlı Tüketime Dair Bir Çözüm Önerisi. *Selçuk İletişim Dergisi*, 7(1), 113-121.
- Güzel, B. (2019). Toplumsal Uyum Süreçlerinde Yerel Yönetimlerin Önemi: İyi Uygulama Örnekleriyle Göçmen, Sığınmacı ve Mülteci Dostu Kentler. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 77-88.
- Güzey, Ö. (2012). Türkiye’de Kentsel Dönüşüm Uygulamaları Neo-liberal Kent Politikaları Yeni Kentsel Aktörler ve Gecekondu Alanları. *İdeal Kent Dergisi*, 3(7), 64-83.
- Hall, P. (2000). Creative Cities and Economic Development. *Urban Studies*, 37(4), 639-649.
- Hasanoğlu, M., & Aliyev, Z. (2006). Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Sayıştay Dergisi*, 60, 81-103.
- Hashem, T. A. I., Chang, V. Anuar, B. N., Adewole, K., Yaqoob, I., Gani, A., Ahmed, E., & Chiroma, H. (2016). The Role of Big Data in Smart City. *International Journal of Information Management*, 36(5), 748-758.
- Hatzichronoglou, T. (1996). Globalisation and Competitiveness: Relevant Indicators. Organisation For Economic Co-Operation And Development.
- Hayır, M. (2012). Yaşayan Bir Organizma Olarak Şehir Büzüşen Şehir Kavramı ve Leipzig Örneği. Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi. 310-323.
- Hepcan, Ş. (2001). Kentsel Çevre Yönetiminde Entegre Yaklaşım. *Muğla Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3
- Holling, C.S. (1973), “Resilience and Stability of Ecological Systems”, Annual Review of Ecology and Systematics, 4, 1-23.
- Hook, P., (2015). *Çevre Terimlerinin Küçük Kitabı*. TÜBİTAK Yayınları.
- IMECE. (2021, Nisan 24). Düşük Karbon Kent, <https://imece.com.tr>
- İçellioğlu Şarkaya, C. (2014). Kent Turizmi ve Marka Kentler: Turizm Potansiyeli Açısından İstanbul’un Swot Analizi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 0(1), 37-55.
- İnce, A. (2015). Yaş, Cinsiyet, Sosyo-Ekonomik Düzey ve Dindarlık Algısı, Değişkenlerine Göre Yaşlanma Sürecinde Boş Zaman Uğraşları. Yaşlı Dostu Kentler Sempozyumu Sempozyumu Bildiri Kitabı içinde (ss. 56-74). <http://www.yasliliksurasi.gov.tr/assets/catalogs/yasli-dostu-kentler-sempozyumu-bildiri-kitab.pdf>

- İnce, E. (2019). Kentsel Politika Olarak İstanbul'un Markalaştırılması: Kimlik Sorunu. Kent, Kentleşme Yeni Kentleşme Trendleri ve Dünya Şehir Sisteminin Ortaya Çıkışı. Gece Akademi.
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2021, Haziran 13). Faaliyet Raporu 2020, <https://www.ibb.istanbul/icerik/faaliyet-raporlari>
- İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2021, Haziran 14). stratejik Plan 2020-2024, <https://ibb.istanbul/BBIImages/Slider/Image/ibb-stratejik-plan-2020-2024.pdf>
- İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2021, Haziran 25). Faaliyet Raporu 2020 https://www.izmir.bel.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/43_30042021_044242_2020_faaliyet-raporu.pdf.pdf
- İzmir Büyükşehir Belediyesi. (2021, Haziran 26). Stratejik Plan 2020-2024, https://www.izmir.bel.tr/CKYuklenen/Dokumanlar_2020/Stratejik%20Plan2024.pdf
- Jabareen, Y. (2013). Planning The Resilient City Concepts And Strategies For Soping With Climate Change And Environmental Risk. *Cities*, 31, 220-229.
- Kahraman, S., & Polat, E. (2019). Meteorolojik Kaynaklı Afetlere Karşı Bir Meydan Okuma Dirençli Planlama. *Resilience Dergisi*, 3(2), 307-318.
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi. (2021, Aralık 28). <https://kahramanmaras.bel.tr/kesfedin/kahramanmarasin-cografyasi>
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi. (2021, Aralık 28). <https://kahramanmaras.bel.tr/kesfedin/kahramanmarasin-tarihi>
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi. (2021, Temmuz 15), Stratejik Plan 2020-2024. <https://kahramanmaras.bel.tr/stratejik-plan>
- Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi.. (2021, Temmuz 14), Faaliyet Raporu 2020. <https://kahramanmaras.bel.tr/kurumsal/faaliyet-raporlari/2020-yili-faaliyet-raporu>
- Kahya, Y. (2007). Kentsel Gelişme Olgusu Bağlamında Gelecek Öngörülerini Siber Şehirler (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
- Kamu Teknoloji Platformu (2016). (<https://www.kamuteknolojileri.com/>)
- Kara, M., (2018). Bölgesel Rekabet Edebilirlik Kavramı ve Bölgesel Kalkınma Politikalarına Yansımaları. DPT Uzmanlık Tezleri
- Karabıçak, M., & Özdemir, M. B. (2015). Sürdürülebilir Kalkınmanın Kavramsal Temelleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi* 6(13), 44-49.
- Karabük Belediyesi. (2021, Temmuz 30), Faaliyet Raporu 2020. <https://www.karabuk.bel.tr/images/faaliyetraporlari/01012020-31122020-faaliyetraporu.pdf>
- Karabük Belediyesi. (2021, Temmuz 30). Stratejik Plan 2019-2024. https://www.karabuk.bel.tr/icerik.asp?i_id=85
- Karadağ, A. (2009). Kentsel Ekoloji: Kentsel Çevre Analizlerinde Coğrafi Yaklaşım. *Ege Coğrafya Dergisi*, 18(1-2), 31-47.
- Karakuzulu, Z. (2010). Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar, Yerel Gündem 21 ve Bursa Örneği. TÜCAUM VI. Ulusal Coğrafya Sempozyumu 2010- Bildiri Kitabı.

- Karaman Belediyesi. (2021, Temmuz 20). Faaliyet Raporu 2020, <https://www.karaman.bel.tr/faaliyetraporlari>
- Karaman Belediyesi. (2021, Temmuz 20). Stratejik Plan 2020-2024, <http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/k5pQm+Karaman Belediyesi 20 20-2024 Stratejik Plan.pdf>
- Karataş, A., & Karabağ, Ö. (2013). Cıttaslow Hareketinde Çevre Eğitimin Önemi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(29), 1-21.
- Karataş, A., & Kılıç, S. (2017). Sürdürülebilir Kentsel Gelişme ve Yeşil Alanlar. İstanbul Üniversitesi Yayınevi. *SİYASAL: Journal Of Political Sciences*, 26(2), 53-78.
- Kartal, K. (1978). *Kentleşme ve İnsan*. Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları.
- Kartal, K. (1992). *Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye’de Kentleşme*. Adım Yayınları.
- Kavanoz Ersavaş, S. (2020). Kentsel Direnç” Kavramı Üzerine. *Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 5-24.
- Kaya Tanrıverdi, A., Polat, H., & Özgan, E. (2018). Afete Dirençli Planlama ve Kent Yerleşim Alanlarının Seçimi; Düzce Örneği. *ISHAD 2018 Sempozyum Bildiri Kitabı* içinde (ss. 592-600).
- Kayan, A. (2015). Küreselleşmenin Kentler Üzerindeki Etkileri ve Küresel Kentlerin Özellikleriyle İlgili Bir Değerlendirme. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 10(1), 271-295.
- Kayan, A. (2019). Dijital Çağda Kent Yönetişimi için Ortaya Çıkan Fırsatlar. *Sayıştay Dergisi*, (114), 53-73.
- Kaygısız, Ü., & Aydın, S. Z. (2017). Yönetişimde Yeni Bir Ufuk Olarak Akıllı Kentler. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 56-81.
- Kaypak, Ş. (2016). İnsanlar İçin Kente Bakış; Dost Kentler. Uluslararası Çin’den Adriyatik’e Sosyal Bilimler Kongresi, Kongre Kitabı.
- Kaypak, Ş., & Uçar, A. (2018). Çocuk Haklarının Gerçekleşmesi Açısından Çocuk Dostu Kentler. *Journal of Academic Value Studies (JAVStudies)*, 4(18), 17-29.
- Kaypak, Ş., Yılmaz, V., & Bimay, M. (2017). Dijital Çağda Yerel Yönetimler. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22, Kayfor15 Özel Sayı.
- Kayseri Belediyesi. (2021, Temmuz 24). Faaliyet Raporu 2020, https://www.kayseri.bel.tr/uploads/pdf/faaliyet_raporu_2020.pdf
- Kayseri Belediyesi. (2021, Temmuz 26). Stratejik Plan 2020-2024, https://www.kayseri.bel.tr/uploads/pdf/kbb_stratejik_plan_2020_2024.pdf
- Keleş, R. (2010). Türkiye’de Kentleşme Kime Ne Kazandırıyor? *İdeal Kent Dergisi*, 1(1), 28-31.
- Keleş, R. (2013). *Kentleşme Politikası*. İmge Kitabevi.
- Keleş, R. (2021). *KentBilim Terimleri Sözlüğü*. İmge Kitabevi, 3. Baskı.
- Keleş, R., & Mengi, A. (2017). *Kent Hukuku*. İmge Kitabevi, 1. Baskı.

- Keskin, İ. (2018). *Dijital Dünyanın Sesini Duyabilenler*.
- Kılıç, S. (2006). Yeni Toplumsal ve Ekonomik Arayışlar Sürecinde Sürdürülebilir Kalkınma. *Gazi Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 81-101.
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Kıray, M. (1998). *Örgütlemeyen Kent: İzmir*. Bağlam Yayıncılık.
- Korgavuş, B., & Karagüler, S. (2014). *Geleceğin Kentlerine Yönelik Temel Kavramlar ve İlkeler*. Geleceğin Şehri, Esenler Şehir Düşünce Merkezi Yayınları.
- Korkanç Yaşar, S., & Korkanç, M. (2006). Sel ve Taşkınların İnsan Hayatı Üzerindeki Etkileri. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 8(9), 42-50.
- Koyun Anadol, İ. Z., & Mollavelioğlu, Ş. (2016). Girişimci Kent Bağlamında Türkiye'deki Anakent Belediyelerine Sahip İllerin Değerlendirilmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kula, E. (1998). *History of Environmental Economic Thought*, London: Routledge Publish.
- Kumral, N. (2008). Bölgesel Rekabet Gücünü Artıtmaya Yönelik Politikalar. *Department of Economics Ege University, Working Paper* 8(2). 275-287.
- Küçükali, A. (2013). Sosyal Politika Uygulamalarında Kalkınma Ajansları: Kudaka Örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 27(3), 205-220.
- Łobejko, S. (2015). Foundation of eco-city. In S. Łobejko, A. Stankowska, & M. Zabielski (Ed.), *Planning and Management in Eco-Cities*. Warszawa: CeDeWu Sp. z.o.o.
- McNeill, J. R. (2005). *Blue planet. Die Geschichte der Umwelt im 20. Jahrhundert*, Bundeszentrale für politische Bildung, Bonn.
- Meerow, S., & Newell, P. J. (2019). Urban Resilience For Whom, What, When, Where and Why? *Urban Geography*, 40(3), 309-329.
- Memiş, L., & Düzgün, S. (2020). İklim Değişikliği ve Kentsel Alanda Seller: Beşikdüzü Seli (2016) Örneği. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1(45), 252-279.
- Meydan Gazetesi. (2021, Nisan 28), Liberter Kent, <https://meydan1.org>
- Meydan, G. S. (2013). Kent Planlama Sürecinde Çevre Bilinci ve Kentsel Rant İlişkisi. *Türk Bilimsel Derlemeler Dergisi*, 1, 175-179.
- Mıkaelî, M., & Memlük, Y. (2013). Ekoloji ve Çevre Açısından Kompakt Kent Kavramı ve Uygulama Örnekleri. *Anadolu Doğa Bilimleri Dergisi*, 4(2), 37-50.
- Muş Belediyesi. (2021, Ağustos 11). Faaliyet Raporu 2020, <http://www.mus.bel.tr/kurumlar/mus.bel.tr/gelir/2020YILIFAALIYETRAPORUU.pdf>
- Muş Belediyesi. (2021, Ağustos 14). Stratejik Plan 2020-2024, http://www.mus.bel.tr/kurumlar/mus.bel.tr/mali-hizmetler/2020_2024-STRATEJIK-PLANI.pdf
- Nair, G. (2019). *Kent, Kentleşme Yeni Kentleşme Trendleri ve Dünya Şehir Sisteminin Ortaya Çıkışı*. Gece Akademi.

- Neuman, M. (2005). The Compact City Fallacy. *Planlama Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 25(1), 11-26.
- OECD. (2014). Compact City Policies. <https://www.oecd.org/greengrowth/compact-city-policies-9789264167865-en.htm>
- Okmeydan Bitirim, S. (2019). *Kent, Kentleşme Yeni Kentleşme Trendleri ve Dünya Şehir Sisteminin Ortaya Çıkışı*. Gece Akademi.
- Oktay, D. (2011). Mimarlık ve Sürdürülebilirlik Güncel Bir Değerlendirme ve Öneriler. *Mimarlık Dergisi*, 6, 14-15.
- Öktem, K., & Akpınar, İ. E. (2019). Çocuk Dostu Şehirler: Lüleburgaz Örneği. *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 112-132.
- Örselli, E., & Akbay, C. (2019). Teknoloji ve Kent Yaşamında Dönüşüm: Akıllı Kentler. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(1), 228-241.
- Örselli, E., & Dinçer, S. (2019). Akıllı Kentleri Anlamak: Konya ve Barcelona Üzerinden Bir Değerlendirme. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(1), 90-110.
- Örselli, E., Bilici, Z., & Babahanoğlu, V. (2018). Akıllı Vatandaş, Akıllı Kentler ve Türkiye. I. Uluslararası Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Kongresi.
- Özcan, A. (2007). Ekolojik Temele Dayalı Sürdürülebilir Kentsel Gelişme: Malatya Kent Örneği Üzerinden Bir Değerlendirme. ICANAS Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi.
- Özden, P. P. (2010). Kentleşme Politikası ve Hukuku. İstanbul Üniversitesi Ders Notu.
- Özerk Birol, G. & Yüksekli, Akgün, B. (2011). Küresel Kent, Kentsel Markalaşma ve Yok-Mekân İlişkileri. *İdealkent Dergisi*, 2(3), 82-93.
- Özişik, U. F. (2012). Küreselleşme Yerelleşme Sürecinde Kentsel Yönetişim: Kalkınma Ajansları ve İzmir Örneği. *Kent Akademisi Dergisi*, 5(12), 129-145.
- Özserved Çakırer, Y. (2016). Aile Dostu Kent Araştırması. Murat Şentürk (Ed)., Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Özsoy, B. & Sipahi, B. E. (2016). Türkiye'de Kadın Dostu Olma İddiasında Bir Kent: Gaziantep. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 25(3), 35-68.
- Özturan, Ö. (2010). Sürdürülebilirlik Kavramı ve Çağdaş İç Mekan Biçimlenişine Etkileri. Tasarımda Genç Bakışlar Sempozyumu.
- Parkins, W. (2004). Out of Time- Fast Subjects and Slow Living. *Time & Society*, 13(2-3), 363-382.
- Pınarcıoğlu Şirin, N., & Kanbak, A., (2020). *Sürdürülebilir Kent Modelleri*. IJOPEC Publication Limited.
- Pustu, Y. (2006). Küreselleşme Sürecinde Kent “Antik Site’den Dünya Kentine. *Sayıştay Dergisi*, 60, 129-151.
- Register, R. (1987). Eco-City Berkeley: Building Cities for a Healthy Future. California: North Atlantic Books, Berkeley.
- Sağır, G. (2017). Küreselleşmeden Geleneksele Dönüşte Slow Food ve Cittaslow Hareketi. *The Journal of Social Science*, 1(2), 50-59.

- Sağlıklı Kent İzmir. (2021, Haziran 1). (<http://skpo.izmir.bel.tr>)
- Sak, R., Sak Şahin, T. İ., Şendil Öneren, Ç., & Nas, E. (2021). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250.
- Sancak Hukuk Bürosu. (2021, Nisan 21). Göçmen/ Mülteci <https://sancakhukukburosusu.com/>
- Scheurer, J. (2007). Compact City Policy: How Europe Rediscovere its History and Met Resistance. *Journal of The Urban Reinventors*.
- Schmidt, E., & Cohen, J. (2015). *Yeni Dijital Çağ*. Optimist Yayınevi.
- Schneider, S. (2008). Good, Clean, Fair: The Rhetoric of The Slow Food Movement. 70(4).
- Sezik, M. (2019). Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yaşanabilir Kent Oluşturma Politikaları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 703-716.
- Sharifi, A. & Yamagota, Y. (2014). Resilient Urban Planning: Major Principles and Criteria
- Sınmaz, S. (2013). Yeni Gelişen Planlama Yaklaşımları Çerçevesinde Akıllı Yerleşme Kavramı ve Temel İlkeleri. *Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dergisi Megaron*, 8(2), 76-86.
- Sınmaz, S. (2015). Enerji Verimliliği Temasının Türkiye Şehir Planlama Sistemine Entegrasyonu: Lapseki Kenti İçin Bir Yaklaşım. *Planlama Dergisi*, 15(2), 195-204.
- Sırım, V. (2012). Çevreyle Bütünleşmiş Bir Yerel Yönetim Örneği Olarak Sakin Şehir Hareketi ve Türkiye’nin Potansiyeli. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 119-131.
- Solak Güleç, S., & Kurt, H. K. (2019). Kentin Öksüzleri: Refakatsiz Göçmen Çocuklara Yönelik Faaliyetler Konya Örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 630-344.
- Sönmez, İ. (2005). Kentsel Dönüşüm Süreçlerinde Aktörler- Beklentiler- Riskler. *Ege Mimarlık Dergisi*, 1(53), 16-21.
- Sözen, M., & Tanyeli, U. (1992). *Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü*. Remzi Kitabevi.
- Şat, N., & Göver, T. (2017). Engelliler İçin Belediyelerin Erişilebilirlik Sorumlulukları: Çorum Engel Haritası Projesi, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(1), 521-541.
- ŞBP Türkiye. (2021, Nisan 15). Bahçe Kent, <https://sbpturkiye.com>
- Şen, H., Kaya, A., & Alpaslan, B. (2018). Sürdürülebilirlik Üzerine Tarihsel ve Güncel Bir Perspektif, *Ekonomik Yaklaşım Derneği*, 29(107), 1-47.
- Şengün, H., Koçhan, A., & Yıldız Meydan, S. G. (2019). Akıllı Kentler ve Dijital (Siber) Güvenlik. Assam Uluslararası Hakemli Dergi 13. Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildirileri Özel Sayı.
- Şırnak Belediyesi. (2021, Ağustos 27). Faaliyet Raporu 2020, <http://www.sirnak.bel.tr/faaliyet-raporu/>
- Şırnak Belediyesi. (2021, Ağustos 27). Stratejik Plan 2020-2024 <http://www.sirnak.bel.tr/stratejik-plan/>
- Şolt Henden, H. B. (2018). Kentsel Yaşanabilirlik Kavramı ve Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(6), 71-85.

- T.C. Kayseri Valiliği. (2021, Ekim 22). <http://www.kayseri.gov.tr/kayseri-tarihi>
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2021, Ekim 10). <https://sirnak.ktb.gov.tr/TR-56417/genel-bilgiler.html>
- T.C. Şırnak Valiliği. (2021, Ekim 10). Tarihçe, <http://www.sirnak.gov.tr/tarihce>
- Taş, B. (2006). AB Uyum Sürecinde Türkiye İçin Yeni Bir Bölge Kavramı: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS). *Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 185-198.
- Taşçı, K., Akpınar, R. & Özsan, E. M. (2011). Metropoliten Bölgelerin Rekabet Gücünü Etkileyen Faktörlere Teorik Bir Bakış. *Akademik Bakış Dergisi*, 26, 1-17.
- Tek, M. (2009). Kamu Yatırımlarında Turizmin Yeri, Türkiye Turizm Stratejisi 2023' de Marka Kentler Projesi; Eleştirel Bir Değerlendirme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 20(2), 169-184.
- Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi. (2021, Haziran 19). Faaliyet Raporu 2020, https://www.tekirdag.bel.tr/content/WebSource/file/faaliyet_raporu/2020_yili_idare_faaliyet_raporu.pdf
- Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi. (2021, Haziran 19). Stratejik Plan 2020-2024, https://www.tekirdag.bel.tr/content/WebSource/file/statejik_plan/stratejik_plan_2020_2024.pdf
- Termodinamik. İno. (2021, Nisan 27). Verimli Kent, <https://www.termodinamik.info>
- TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası (2021, Nisan 27). Verimli Kent, <https://www.emo.org.tr>
- Topal, A., & Akyazı, H. (1997). Yeni Küresel Ekonomik Sistem ve Ulusal Kalkınmada Kentlerin Önemi. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 6(4), 12-18.
- Toprak, Z. (2016). *Kent Yönetimi ve Politikası*. Siyasal Kitabevi.
- Tosun Karakurt, E. (2019). *Sürdürülebilir Kentleşme Kent Modelleri Üzerine Bir İnceleme*. Dora Basım.
- Tosun, G., & Tosun, T. (1995). Türkiye'de Kentleşme- Siyasal Yapılanma İlişkisi. *Amme İdare Dergisi*, 28(4), 45-63.
- Tozar, T., & Ayaşlıgil, T. (2008). Doğal Kaynakların Sürdürülebilirliği için Geliştirilen Ekolojik Planlama Yöntemleri. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 58(1).
- Trabzon Büyükşehir Belediyesi. (2021, Ağustos 2). Faaliyet Raporu 2020, https://webdata.trabzon.bel.tr/EskiWeb/2020_FALİYET_RAPORU/mobile/index.html#p=1
- Trabzon Büyükşehir Belediyesi. (2021, Ağustos 4). Stratejik Plan 2020-2024, <http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/2381/Trabzon+Buyuksehir+Belediyesi+2020-2024>
- Tuğaç, Ç. (2018). Türkiye İçin İklim Değişikliğine Dayanıklı Kentsel Planlama Modeli Önerisi: Eko-Kompakt Kentler. *Atatürk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi*, 32(4), 1047-1068.
- Tuğaç, Ç. (2019). Kentsel Dirençlilik Perspektifinden Yerel Yönetimlerin Görevleri ve Sorumlulukları. *İdealkent*, 10(28), 984-1019.

- Tuğaç, Ç. (2019). Sürdürülebilir ve İklim Değişikliğine Dayanıklı Kentleşme Bağlamında Kent Metabolizması Yaklaşımı. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 28(1-2), 45-79.
- Tuğun, Ö. & Karaman, A. (2014). Çekirdek Köylerin Eko Turizme Kazandırılması İçin Sürdürülebilirlik Kavramı Çerçevesinde Bir Model. *Megaron Dergisi*, 9(4), 321-337..
- Tunçer, P. (2011). Kentlerin Siyasi Fonksiyonları ve Türkiye Gerçeği. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 50-64.
- Tutal, O., & Üstün, B. (2009). Yaşlılık ve Yaş Dostu Kentler: Eskişehir. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 2(1), 1-23.
- Tuysuz, S., Yazar, A., & Manga, M. (2022). Türkiye’de Akıllı Kent Olma Eğiliminin Az Gelişmişlik Bağlamında Değerlendirilmesi: Ampirik Bir Analiz. *Planlama Dergisi*, 32(3).
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (2021, Mart 28). <https://sozluk.gov.tr>
- Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği. (2021, Ocak 25). Sağlıklı Kent, <https://skb.gov.tr>
- Uçar, A., Şemşit, S., & Negiz, N. (2017). Avrupa Birliği Akıllı Kent Uygulamaları ve Türkiye’de ki Yansımaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Kayfor 15 Özel Sayısı, 22.
- Ulusoy, A., & Vural, T. (2001). Kentleşmenin Sosyo Ekonomik Etkileri. *Belediye Dergisi*, 7(12), 24-31.
- UN Women. (2014). Safe Cities Global Initiative”, <http://www.unwomen.org/~media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2014/un%20women%20safe%20cities%20brief-us-web.pdf>
- Uncu, A. B., (2019). *İklim İçin Kentler Yerel Yönetimlerde İklim Eylem Planı*. Dijital Düşler Basım.
- Urungu, A. (2010). Sürdürülebilir Kalkınma: Uygulamalı Antropolojinin Eylem Alanı. *Antropoloji Dergisi*, 24, 133-164.
- Uslu Odabaş, A., & Güneş, M. (2017). Engelsiz Kentler-Herkes İçin Erişilebilir Kentler. *International Journal of Landscape Architecture Research Uluslararası Peyzaj Mimarlığı Araştırma Dergisi*, 1(2), 30-36.
- Uslu, A., & Shakouri, N. (2014). Kentsel Peyzajda Engelli/Yaşlı Birey İçin Bağımsız Hareket Olanğı ve Evrensel Tasarım Kavramı. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 14(1), 7-14.
- Ünal, M., & Zavalı, S. (2016). Küreselleşme Karşıtı Bir Hareket Yavaş Hareketi. *İnsan ve Toplum bilimleri Araştırma Dergisi*, 5(4), 889-912.
- Vale, J. L. (2014). The Politics of Resilient Cities: Whose Resilience And Whose City. *Building Research and Information*, 42(2), 191-201.
- Vanolo, A. (2013). Smartmentality: “The Smart City as Disciplinary Strategy. *Urban Studies*, 51(5), 883-898.
- Varol, Ç. (2017). Sürdürülebilir Gelişmede Akıllı Kent Yaklaşımı: Ankara’daki Belediyelerin Uygulamaları. *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 26(1), 43-58..
- Yahyagil, Y. M. (1998). Kentlerin Kültürün Gelişmesindeki Etkileri. *Sosyoloji Konferansları*, 0(25), 105-120.

- Yarman, A. F., & Denemeç, R. (2013). Dünya ve Türkiye’de Sanayi Devrimleri, Dijital Çağ: Dün, Bugün, Yarın.
- Yazar, A., Manga, M., & Tuysuz, S. (2021). Bölgesel Azgelişmişlik Bağlamında Doğu Anadolu Kentlerinde Akıllı Kent Stratejisinin Uygulanabilirliğine İlişkin Bir Değerlendirme: Bingöl, Kars, Bitlis ve Hakkari Örneği. *Sketch Journal of City and Regional Planning Dergisi*, 3(1), 61-74.
- Yazar, K. H. (2006). “Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Yöntem Önerisi (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldız, D., Bayar, R., Türkoğlu, H., & Tuncay Eşbah, H. (2020). Sürdürülebilir ve Alternatif Bir Yaşam Modeli Olarak Eko Köyler: Kandıra/Sarısu’da Ekolojik Yerleşme Denemeleri.
- Yılmaz, E., & Çitçi, S. (2011). Kentlerin Ortaya Çıkışı ve Sosyopolitik Açından Türkiye’de Kentleşme Dönemleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(35), 252-267.
- Yılmaz, H. F. (2019). Sürdürülebilirlik Bağlamında Yeşil Kent Yönetimi: Avrupa Yeşil Başkentleri Üzerinden Bir Değerlendirme (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yiğitcanlar, T. (2006). Australian Local Governments’ Practice and Prospects with Online Planning. *URISA Dergisi*, 18(2), 7-17.
- Yozgat Belediyesi. (2021, Ağustos 24). Stratejik Plan 2020-2024, http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/tOJjU+Yozgat_Str_Plan_10_01.pdf.
- Yozgat Belediyesi. (2021, Ağustos 28). Faaliyet Raporu 2020, <https://www.yozgat.bel.tr/kurumlar/yozyat.bel.tr/raporlarTablolar/FaaliyetRaporlari/2020-faaliyet-raporu-Genel-Belediye-SON.pdf>
- Yurt, G. R. (2020). Kentleşmenin Tarihsel Gelişimi. *Disiplinlerarası Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 19-44.
- Zeren, E. H. (2012). Kent Markalaşması Sürecinde İç Girişimcilik Faktörü. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 95-104.
- Zeybek, O. (2014). Eğitim Turizminde Yeni Bir Alan: EkoKöyler. N. Kozak & O. E. Çolakoğlu (Ed.) III. Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi Bildiriler Kitabı içinde (ss. 758-771). Detay Yayıncılık.

ÖZ GEÇMİŞ

Ad Soyad: Esra Çiçek Aygar	
Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	Fırat Üniversitesi
Fakülte	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Bölümü	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Yüksek Lisans	
Üniversite	
Enstitü Adı	
Ana Bilim Dalı	
Programı	
Makale ve Bildiriler (Varsa)	
1.	
2.	